

**Wyższa Szkoła Teologiczno Humanistyczna
The Ukrainian Institute of Arts and Sciences
The Ukrainian Adventist Theology Institute**

**МАТЕРІАЛИ
XVII МІЖНАРОДНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ
«Актуальні проблеми соціальних та економічних процесів в умовах
трансформації українського суспільства»**

30 червня 2022 року

Буча, 2022

Актуальні проблеми соціальних та економічних процесів в умовах трансформації українського суспільства: Матеріали XVII міжнародної студентської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми соціальних та економічних процесів в умовах трансформації українського суспільства», Буча, 2022 р.: Тези доп.: Київ: Міленіум, 2022. 247 с.

Розглянуто актуальні питання світоглядних, християнських та філософських аспектів осмислення минулого та сучасності; суспільно-політичних та культурологічних аспектів трансформаційних процесів в Україні; теорії та практики фінансових процесів, антикризового менеджменту національного, світового та регіонального рівнів і тенденцій маркетингу та менеджменту в соціально-економічних системах сучасності. Зокрема, розглянуто актуальні проблеми освітнього процесу в початковій школі; методології розвитку культури фізичного виховання; лінгвістичних концептів літературного та музичного текстів; парадигми психологічних та дизайнерських чинників, що впливають на становлення особистості у мирний і воєнний час; сучасної мови програмування в економічній кібернетиці; висвітлення «правдивості» інформації в масмедіа.

Матеріали конференції видано в авторській редакції.

Редакційна колегія:

Голова оргкомітету: Штанько Л.О., к.економ.н., доц., ректор ПВНЗ «УГІ».

Співголова оргкомітету: Куриляк В.В., PhD, доц., проректор з наукової роботи ПВНЗ «УГІ».

Секретар конференції: Палій Д.В., секретар наукового відділу «УГІ».

Члени оргкомітету:

Стоколос Н.Г., д.і.н., проф. каф. ФТІЦ.

Куриляк В.В., PhD, доц., проректор з наукової роботи.

Романчук С.М., к.філол.н., доц., доц. каф. журналістики.

Поліна Г.В., к.філол.н., доц., зав. каф. РГФ.

Проданюк Ф.М., к.і.н., доц., зав. каф. ПП.

Терещенко Л.О., к.економ.н., проф., зав. каф. ЕКФМ.

Корженко І.О., к.пед.наук, доц. каф. ТМФВ.

Дударець В.М., к.архіт.н., доц., зав. каф. дизайну.

**Рекомендовано вченою радою
Українського гуманітарного інституту
Протокол №8 від 30 червня 2022 р.**

ЗМІСТ

АНДРОСОВИЧ К. В. ЕФЕКТИВНІСТЬ СУЧАСНИХ МЕТОДИК ДІЄТИЧНИХ ПРОГРАМ ДЛЯ ЖІНОК	7
БОРСУКОВА Д. М. ПЕРЕВАГИ ВЕГЕТАРІАНСЬКОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В КОНТЕКСТІ ВІДМОВИ ВІД М'ЯСНИХ ПРОДУКТІВ.....	12
ВАСИЛІВСЬКА А. С. ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ ЦІННОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ ШКОЛЯРІВ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ	18
ВЕРЕМА Ю. Р. ВПЛИВ ВОЄННИХ ДІЙ В УКРАЇНІ НА ПСИХІКУ ДИТИНИ.....	21
ВОЛОШЕНКО М. В. СПОСОБИ ТА МЕТОДИ ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ ...	26
ГАВАЛЕШКО А. І. ЕФЕКТИВНЕ ФОРМУВАННЯ ДИТЯЧОГО РОЗПОРЯДКУ ДНЯ	30
ГАЛИЦЬКА О. Ф. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ	33
ГОГОЛЬ Д. В. МУЗИКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИВАЛЬНОГО ТА ОЗДОРОВЧОГО ВПЛИВУ НА ДІТЕЙ	36
ГОРОДЕЦЬКА Я. І. РОЗВИТОК ДИТЯЧОГО БІЛІНГВІЗМУ ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА ПРОЦЕСУ ДВОМОВНОЇ ШКІЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	41
ГРЕЙСОН К. Р. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ.....	43
ГРИНЬ В. С. РЕДУКЦІЯ МОВИ ЗА РАХУНОК РЕГУЛЯРНОГО ВИКОРИСТАННЯ «ЕМОJІ» В РІЗНИХ ГАЛУЗЯХ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ	49
ДМИТРИК А. Ю. СУВЕНІРНА ПРОДУКЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОСУВАННЯ ХУДОЖНИКА .	55
ДОЛЖЕНКО А. В. СТАНОВИЩЕ ЖІНОК ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ 2022: ВИСВІТЛЕННЯ В МАСМЕДІА.....	59
ДРУЗД В. Ю. ЧОМУ В КНИГАРНЯХ ПРОДАЮТЬ КНИГИ З НЕЯКІСНИМ ПЕРЕКЛАДОМ?	65
ДЯЧОК М. В. РІВЕНЬ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДУ ВИВЧЕННЯ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ АУДІ- ТА ВІДЕОКОНТЕНТУ	69
ЖУРАВСЬКИЙ П. В. МОВА ПРОГРАМУВАННЯ C# ЯК ПРОВІДНА В INDIE-СЕКТОРІ ІНДУСТРІЇ ВІДЕОІГОР.....	72
ЗАВODOVСЬКА К. О. МЕТОДОЛОГІЯ ТА ПІДХОДИ АДАПТАЦІЇ В УМОВАХ ЗМІНИ КРАЇНИ ПРОЖИВАННЯ В РЕЗУЛЬТАТІ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ.....	75
КАРПОВА А. В. ВПЛИВ ЕГОЇЗМУ НА ЛЮДСЬКІ ВЗАЄМИНИ НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ Е.БРОНТЕ «БУРЕМНИЙ ПЕРЕВАЛ».....	81

КОВАЛЬ Н. В. ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ ОСОБИСТОСТІ	84
КОЛОШ С. К. КОМУНІКАТИВНА ПСИХОЛОГІЯ СУЧАСНОГО СТУДЕНТСТВА	87
КОМІРЕНКО О. В. ОСОБЛИВОСТІ ТА ФУНКЦІЇ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ АНГЛОМОВНОГО ПРОСТОРУ ЗМІ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ	92
КОСТЕНКО В. С. МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ НАСТІЛЬНОГО ТЕНІСУ ДІТЯМ.....	96
КРИЖАНІВСЬКА Д. Ю. ЗНАЧЕННЯ ДИЗАЙНУ В МАСМЕДІА ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ 2022.....	100
КУЛАГА В. В. АКТУАЛЬНІСТЬ ТА МІСЦЕ МОВИ ПРОГРАМУВАННЯ PYTHON У СФЕРІ ІТ БІЗНЕСУ	105
КУРИЛЯК В. І. МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА РОЗВИТОК МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ОСІБ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	110
ЛАЩУК О. Є. ВЖИВАННЯ НЕНОРМАТИВНОЇ ЛЕКСИКИ В ЖУРНАЛІСТСЬКИХ МАТЕРІАЛАХ ПІД ЧАС ВІЙНИ	114
ЛІСКОВСЬКИЙ Д. О. ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ ПІД ЧАС ТРЕНУВАННЯ НАВИЧОК АУДІЮВАННЯ В СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	119
ЛОЗЕНКО С. О. ОСОБЛИВОСТІ ХАРАКТЕРУ ПОДАННЯ НОВИН В ІНТЕРНЕТ – ВИДАННЯХ.....	123
МАДРИК Н. М. РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ.....	126
МАЦЬКОВА В. І. ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ САМООЦІНКИ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ ..	129
МЕЛЬНИК А. П. ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ: ЙОГО ПЛЮСИ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ	134
МИХАЙЛЕНКО В. І. ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В ПРАКТИКУМ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	137
ОВЧАРУК І. І. АНАЛІЗ РІВНЯ ЗНАНЬ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ТА ШЛЯХИ ПЕРЕШКОД І УДОСКОНАЛЕННЯ ЇЇ ВИВЧЕННЯ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ІННОВАЦІЇ	140
ОСТАПЧУК Б. В. СВІТСЬКА ТА ХРИСТІЯНСЬКА ШКІЛЬНА ОСВІТА: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ	144
ПАЛІЙ І. С. СВОБОДА СЛОВА ЯК ЖИТТЄВА НЕОБХІДНІСТЬ КОЖНОЇ ЛЮДИНИ.....	148
ПИЛИПЕНКО Л. О. РОЛЬ ТА СУТНІСТЬ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА В НАВЧАЛЬНО- ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ	151
ПИЛИПЕНКО К. О.	

СІМ ПОРАД ЩОДО ПОДОЛАННЯ СТРАХУ ПЕРЕД ПУБЛІЧНИМ ВИСТУПОМ.....	155
РИБАЧУК О. С. ФАКТОР НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ВИЯВІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	159
СЕРЕДА В. О. КРИТЕРІЇ ТА НОРМИ ОНЛАЙН-ЖУРНАЛІСТИКИ В УКРАЇНІ.....	163
СТЕПАНЮК В. О. ФЕЙКОВІ НОВИНИ ЯК МАНІПУЛЯТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ БОРОТЬБИ НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ	167
СТЕЦЕНКО Г. П. ВПЛИВ СПОРТИВНОГО ХАРЧУВАННЯ НА ЖИТТЯ ЛЮДИНИ	169
СТИНАВСЬКА Л. А. ПРОБЛЕМА ВИХОВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ЧИТАННЯ	174
СТРАЛКІВСЬКА М. О. ФАКТОРИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ МАСМЕДІА НА ЦІЛЬОВИХ РЕЦИПІЄНТІВ.....	178
ТАРАНЕНКО К. В. ВПЛИВ КОЛЬОРУ НА ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ЛЮДИНИ	182
ТОКАРЮК В. Я. ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ ПІСЛЯ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ	186
ТРОХИМЕНКО А. В. МЕТОДИ АРТ-ТЕРАПІЇ ЯК ЗАСІБ ПРОФІЛАКТИКИ ДИТЯЧОГО ПІСЛЯВОЄННОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ	190
ТРОХИМЕНКО Я. В. УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІДЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	195
ФЕДОРОВА М. Ю. ГЕНЕАЛОГІЧНЕ ДЕРЕВО ЛЮДИНИ ЯК ФАКТОР ОСОБИСТІСНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА САМОУСВІДОМЛЕННЯ	200
ФРАНКО К. О. КОЛОРИСТИКА ТА ІНТЕР'ЄР: ПСИХОЛОГІЯ СПРИЙНЯТТЯ	205
ХАЛЕЦЬКА О. М. СИРІТСТВО ТА ЗНЕДОЛЕНЕ ДИТИНСТВО ЧАСІВ ВІКТОРІАНСЬКОЇ ЕПОХИ: ПОРІВНЯННЯ ПРОБЛЕМ ІЗ СУЧАСНИМИ РЕАЛІЯМИ	209
ХОДЮК А. А. ВАЖЛИВІСТЬ РОЗВИТКУ НАВИЧОК ЕМПАТІЇ СЕРЕД ЛЮДЕЙ.....	213
ЦУРКІНА А. І. АНАЛІЗ ОЗНАК ЗАВИЩЕНОЇ САМООЦІНКИ ЯК ПРОЯВ НЕВПЕВНЕНОЇ ОСОБИСТОСТІ	215
ЧЕБАН К. С. ПРОКРАСТИНАЦІЯ.....	219
ШВЕД А. Р. ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МЕТОДОМ ЧИТАННЯ НА МАТЕРІАЛІ КНИГИ «ЯК ВЧИТИ ІНОЗЕМНІ МОВИ» : ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ	221
ШЕВЧЕНКО Ю. В. ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНОГО НАПОВНЕННЯ БЛОГІВ, ПРИСВЯЧЕНИХ ПИТАННЯМ ЗАХИСТУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА, У МЕРЕЖІ INSTAGRAM	225
ШПАК Я. С.	

СИСТЕМА ІНТЕГРАЦІЇ СПОРТУ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС: БАСКЕТБОЛ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК В АМЕРИКАНСЬКІЙ ОСВІТІ.....	230
ЩЕРБАК В. О. НЕОБХІДНІСТЬ ТЕЛЕГРАМ-БОТІВ, ТЕЛЕГРАМ-КАНАЛІВ У СУЧАСНОМУ ПРОЦЕСІ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ В НАЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ	234
ЩЕРБЮК А. П. ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПСИХОСОМАТИЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ У ПІДЛІТКІВ	238
ЮЦИК Р. О. ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ШКОЛАХ.....	242

АНДРОСОВИЧ К. В.

*студентка спеціальності «Фізичне виховання»
Науковий керівник -Петренко Н. Б., к.фіз.вих, доц.
Український гуманітарний інститут*

ЕФЕКТИВНІСТЬ СУЧАСНИХ МЕТОДИК ДІЄТИЧНИХ ПРОГРАМ ДЛЯ ЖІНОК

Актуальність теми дослідження. Зайва вага – актуальна проблема для багатьох жінок. Вирішити її допомагають найкращі дієти для схуднення, найпопулярніші та ефективніші. Систем харчування для зменшення ваги безліч, тому кожній людині вдасться вибрати будь-який варіант для себе з урахуванням індивідуальних особливостей. Завдяки дослідженням учених та новим сучасним підходам дієтологів, дієти стають більш збалансованими. Бажання схуднути співвідноситься не з абстрактними обмеженнями, які призводять до порушення роботи систем організму, а з усвідомленим вибором щодо розбудови своїх смакових звичок, покращенням якості життя та свого самопочуття. Важливо розуміти, що немає універсальної системи харчування, яка б підходила кожному. Необхідно співвідносити дієту зі своїм способом життя, особистими смаками та особливостями свого здоров'я.

Треба зазначити, що будь-яка система харчування зменшення маси тіла передбачає зміну раціону та життя на той чи інший період. Завдання кожної людини, яка прагне схуднути, вибрати таку, яка принесе йому очікуваний результат і не зашкодить організму. До цього потрібно підходити дуже відповідально, вивчити правила, список протипоказань. Найкраща дієта не повинна завдавати навіть найменшого дискомфорту. Саме тому ми повинні розуміти та усвідомлювати, що вивчення питання ефективності сучасних методик дієтичних програм для жінок є актуальним сьогодні. Це є важливим у наш час, як ніколи.

Аналіз наукових джерел та літератури. Через актуальність дослідження зазначеної тематики, питанням ефективності сучасних методик дієтичних програм для жінок займається велика кількість дослідників та науковців. Причиною цьому є необхідність та значимість вивчення різноманітних методик дієт для жіночої частини населення, адже "попит" на це є. Причому глобальний. Тепер дедалі більше дієт розробляється так, щоб надавати щадний вплив на організм. Якщо раніше більшою популярністю користувалося вивчення експрес-варіанти дієт, то тепер у літературі перевага надається тим системам харчування, які націлені на довгостроковий, але стійкий результат. Причиною цьому є позитивна динаміка на використання такого виду дієтичних програм.

Різнманітні селебріті, зірки кіно, телебачення та естради теж використовують різні дієві дієти, щоб підтримувати себе в ідеальній формі. Наприклад, триденна дієта Ніколь Кідман. Щоб швидко прийти у форму, знаменитість рекомендує відмовитися від твердої їжі та пити бульйони,

жироспалюючі смузи, соки з овочів та фруктів, трав'яні чаї та воду. Найкраща дієта від Софі Лорен - цій жінці вдається мати ідеальну фігуру вже багато років. Вона дотримується правильного харчування завжди, підраховуючи калорії. Раз на місяць Софі сідає на триденну дієту. Вона харчується тричі на день маленькими порціями. Раціон у ці дні включає соки, яйця, овочеві салати, індику, креветки, фрукти, знежирені молочні продукти. Також є методика Джулії Робертс. Ця актриса воліє худнути на рибі та овочевих салатах. Смажені страви виключаються. Яйця, цукор, макарони, м'ясо, рис та картоплю Джулія у період схуднення не вживає.

Метою дослідження ефективності сучасних методик дієтичних програм для жінок є огляд тематики на актуальних прикладах.

Для досягнення поставленої мети потрібно виконати такі завдання:

- ✓ Визначити причини та наслідки вивчення теми.
- ✓ Розглянути варіативність сучасних дієтичних програм для жінок та їх ефективність у використанні.
- ✓ Проаналізувати ефективність використання дієт для жінок на сьогодні та виділити їх особливості.

Об'єктом праці є дієтичні програми для жінок. **Предметом** - ефективність сучасних методик дієтичних програм для жінок.

Основні результати дослідження. Як ми вже зазначали раніше, вивчення проблеми дієтичних програм для жінок у сучасному світі набуває неабиякої популярності. На сьогодні існує безліч систем харчування для схуднення, і їх перелік постійно поповнюється. Усі вони спрямовані на зниження ваги, але відрізняються раціоном, тривалістю відповідним результатом [1]. Найефективніші дієти для схуднення можна розділити на кілька категорій:

✓ **Монодієти.** Раціон складається з одного-двох продуктів, обов'язково низькокалорійних. Монодієти тяжко переносяться, але дають хороший результат.

✓ **Білкові.** Засновані на виключенні вуглеводів. Ефективні та достатньо безпечні методики, хоча раціон і не повністю збалансований. Деяким людям переносити білкове схуднення важко.

✓ **Низькокалорійні.** Припускають суворий калораж, але різноманітний раціон.

✓ **Маловуглеводні.** Кількість вуглеводів, що споживаються, зведено до мінімуму.

✓ **Маложирні.** Обмежують споживання жирів.

✓ **Очищувальні.** Вживання продуктів, що сприяють виведенню шлаків, токсинів із організму.

✓ **За групою крові.** Враховують фізіологічні потреби людини. Збалансовані та безпечні, але підходять не всім, адже, крім групи крові, у кожного з нас маса ще й інших особливостей.

✓ Супові. Засновані на вживанні гарячих та холодних перших страв.

✓ Експрес-дієти. Припускають схуднення за кілька днів. Вага після експрес-методів швидко повертається. Вони дієві, але можуть завдати організму шкоди.

✓ Питні. Вживання води, соків, чаю та інших напоїв.

✓ Інтервальні. Живлення різними продуктами через певні часові відтинки. Немає обмежень за калоріями, кількістю прийомів їжі. Інтервальна система живлення не буде ефективною без фізичних навантажень.

Розглянемо кожен вид дієт більш детально й окремо.

Для схуднення. Будь-яка система харчування зменшення маси тіла передбачає зміну раціону та життя на той чи інший період. Завдання кожної людини, яка прагне схуднути, вибрати таку, яка принесе їй очікуваний результат і не зашкодить організму. До цього потрібно підходити дуже відповідально, вивчити правила, список протипоказань. Найкраща дієта не повинна завдавати навіть найменшого дискомфорту [4; 5]

Корисні. До цієї категорії потрапляють найкращі методи, раціон яких максимально збалансований. Меню має складатися з таких продуктів, які сприяють поліпшенню роботи шлунково-кишкового тракту, перешкоджають виведенню з організму корисних речовин. Як правило, в раціон входять рецепти з овочами та фруктами, багатими на клітковину. Перелік корисних та безпечних для організму дієт: овочева, вівсяна, на кашах, хімічна, палео, безглютенова, Усами Хамдїй, середземноморська, доктора Ковалькова, вітамінно-білкова, Монтіньяка, білково-вуглеводне чергування.

Популярні. Методики з цього списку зазвичай вибирають ті люди, яким потрібен реальний результат. Вони добре відомі, перевірені часом і безліччю схудлих. Перелік найпопулярніших систем харчування для зниження ваги:

➤ Кремлівська. Кожному продукту надається певна кількість очок. За добу дозволяється «наїдати» максимум на 40 балів. За 7 днів «кремлівка» прибирає до 5 кг. Перевага надається смачним рибним та м'ясним стравам. Методика ефективна, але має низку протипоказань і не сподобається людям, які цінують різноманітність у раціоні.

➤ Японська. Безсольове харчування із великим переліком заборонених продуктів. Корисно для здоров'я, але через прісність їжі його важко дотримуватися.

➤ Роздільне харчування. Базується на тому, що продукти можна їсти у будь-яких кількостях, але не можна змішувати вуглеводні з білковими. Деяка їжа потрапляє під сувору заборону. Способи схуднення легше дотримуватися, користуючись спеціальними таблицями сумісності продуктів. Метод ефективний, але звикнути харчуватися ним важко.

Модні. Перелік систем харчування поповнюється практично щодня, якісь із них забуваються, нові потрапляють на пік популярності. Декілька видів таких методик схуднення [1; 4]:

➤ Дробове харчування. Цієї методики дотримуються багато голлівудських красунь, серед яких Шарліз Терон. Суть полягає у вживанні їжі кожні 2,5-3 години, причому останні три прийоми – тільки сирі овочі та білки. Порція за розміром вбирається у долоні. Дуже безпечна методика схуднення, практично позбавлена недоліків.

➤ Система харчування професора Хорвата. Ця схема дуже нестандартна, при ній можна їсти бобові, поєднувати м'ясо з картоплею. При цьому можна схуднути за 7 діб на 3-4 кг. Вживати треба білкові продукти з мінімальним вмістом жирів, овочі зеленого кольору, несолодкі фрукти.

➤ Грейпфрутова. Прекрасний варіант для тих, хто хоче не лише схуднути, а й одразу підтягнути тіло. Грейпфрути, які потрібно їсти протягом тижня, корисні для організму. Сіль, цукор, фастфуд, готові напівфабрикати, інші шкідливі продукти слід виключити. Грейпфрутова система дуже результативна, але в неї багато протипоказань.

Сучасні. Зараз все більше дієт розробляється так, щоб надавати щадний вплив на організм. Якщо раніше більшою популярністю користувалися експрес-варіанти, то тепер перевага надається тим системам харчування, які націлені на довгостроковий, але стійкий результат. Ось кілька прикладів:

➤ 5 столових ложок. Збалансована система, що обмежує максимальну добову кількість їжі. 5 столових ложок - ідеальна кількість їжі для вгамування голоду та заповнення запасів енергії. Мінімальний інтервал часу між їжею – 3 години. Заборонених продуктів мало. Протипоказань майже немає.

➤ Протасування. Розрахована на півтора місяці. Раціон складається так, що почуття голоду людина не матиме, хоча заборонених продуктів дуже багато. Система харчування сприяє покращенню травлення, збалансована за співвідношенням БЖУ.

➤ Для живота та стегон. Система, що ґрунтується на вживанні продуктів, що спалюють підшкірний жир. Потрібно рахувати калорії (1200-1300 ккал на день максимум) і складати добове меню так, щоб кількість споживаних жирів не перевищувала 20%. Для стійкого результату сидіти на такій схемі живлення рекомендується щонайменше місяць.

Результативність тієї чи іншої дієтичної системи багато в чому залежатиме від початкової ваги, віку, особливостей організму. Навіть найефективніші дієти для схуднення не будуть такими для всіх. Щоб зробити правильний вибір, я б хотіла виділити кілька порад:

✓ Важливо, щоб кількість калорій, що споживаються, було менше, ніж кількість витрачених. Простіше кажучи, їсти потрібно значно менше, ніж потребує організм. При цьому не їсти зовсім нічого – поганий вихід. Краще дотримуватися здорового раціону, поєднуючи його зі спортивними тренуваннями.

✓ Найкращі найсуворіші монодієти переносяться у молодому віці від 20 до 40 років. Підліткам експрес-дієти не рекомендуються краще - просто перейти на здоровий раціон. Люди старшого віку часто переносять обмеження в їжі легше, але важливо поступово входити до нового раціону і виходити з нього, інакше є ризик для здоров'я.

✓ Якщо у вас всього пара зайвих кілограмів, позбутися їх можна легко, ефективно та швидко. Якщо ж ви хочете схуднути, важливо робити це поступово, щоб уникнути стресу для організму.

Висновки. Отже, як бачимо, харчування є найважливішою фізіологічною потребою організму. Це складний процес надходження, перетравлення, всмоктування та засвоєння в організмі харчових речовин.

Воно необхідне для побудови та безперервного оновлення клітин та тканин; надходження енергії, необхідної для поповнення енергетичних витрат організму; надходження речовин, з яких у організмі утворюються ферменти, гормони, інші регулятори обмінних процесів та життєдіяльності. Обмін речовин, функція та структура всіх клітин, тканин та органів залежить від характеру харчування [2].

У свою чергу, дієтичне харчування - це застосування з лікувальною або профілактичною метою спеціально складених харчових раціонів та режимів харчування для хворих (із гострими захворюваннями або загостреннями хронічних захворювань) людей.

В основу дієтичного харчування покладено принцип раціонального харчування здорової людини, яке якісно та кількісно змінюється відповідно до захворювання того чи іншого органу чи системи органів. На короткий або тривалий термін можуть змінюватись вимоги до енергетичної цінності та хімічного складу раціону, збалансованості в ньому харчових речовин, набору продуктів та способів їх кулінарної обробки, деяких органолептичних показників їжі, режиму харчування.

У праці ми проаналізували дієтичні програми для жінок та визначили причини їх вживання та їхні наслідки; розглянули варіативність сучасних дієтичних програм для жінок та їх ефективність у використанні. Також проаналізовано ефективність використання дієт для жінок на сьогодні та виділено їх особливості.

Список використаних джерел:

1. Сучасні дієти для схуднення. Найкращі дієти [Електронний ресурс] // Uofa. – Режим доступу: <https://uofa.ru/sovremennye-effektivnye-diety-dlya-pohudeniya-luchshie-diety/>.

2. Рациональное и диетическое питание. Профилактика ожирения [Електронний ресурс] // УЗ «Могилевская городская больница скорой медицинской помощи». – Режим доступу: <https://mgbsmp.by/informatsiya/informatsiya-dlya-patsientov/528-ratsionalnoe-i-dieticheskoe-pitanie-profilaktika-ozhireniya>.

3. Программы диетического питания [Електронний ресурс] // Shpinat. – Режим доступу: <https://shpinat.in.ua/ru/программы>.

4. 6 програм схуднення для жінок, які працюють [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uae.pvgazeta.info/articles/6-program-shudnennja-dlja-zhinok-jaki-spravdi.html>.

5. Співак О. Дієти для схуднення живота і боків: жироспалююче меню [Електронний ресурс] / Олександра Співак // Фітнес Україна – Fitness UA. – Режим доступу: <https://fitness.org.ua/diety-dlia-skhudnennia-zhyvota-i-bokiv-zhyroszhyhaiushchee-meniu/>.

БОРСУКОВА Д. М.

студентка спеціальності «Фізичне виховання»

Науковий керівник - Лівак П. Є., доц., к. юр. н.

Український гуманітарний інститут

ПЕРЕВАГИ ВЕГЕТАРІАНСЬКОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В КОНТЕКСТІ ВІДМОВИ ВІД М'ЯСНИХ ПРОДУКТІВ

*Я твердо вірю в повноцінне харчування
на рослинній основі, яке може збільшити
тривалість вашого життя і зробити вас
більш щасливою людиною.*

Адріана Гранде

Актуальність теми дослідження. З кожним днем у світі з'являється все більше продуктів харчування, які є не тільки не дорогими, але й дуже корисними і повністю можуть замінити ті, які несуть негативний вплив на наше здоров'я. Зараз вегетаріанство — це не просто дієта, а стиль життя і специфічна ідеологія, яка набула популярності у всьому світі. Рослинного харчування дотримується не тільки молодь, але й люди старшого віку, які все частіше змінюють свій раціон. Життя без споживання м'ясної їжі безліч людей вважають неможливим, оскільки м'ясо стало здаватися людям невід'ємною частиною раціону, без якого, як вони запевняють себе, неможливо повноцінно жити. Етичний аспект для багатьох людей залишається визначальним, адже з часів Магатми Ганді або Григорія Сковороди тваринництво практикує більш жорстокі форми поводження з тваринами, ніж раніше. Існує багато причин, які можуть переконати людину в доцільності відмови від м'ясних продуктів та переходу на рослинне харчування. Те, що ми їмо, впливає не тільки на нас, але й має наслідки для всієї планети. Зазвичай, люди навіть не замислюються, які наслідки для них несуть м'ясні продукти, та яким чином вони потрапляють на полиці магазинів. Питання набуло глобального значення, і про необхідність відмови від м'яса говорять науковці, екологи, соціологи, лікарі, національні уряди, світові громадські та міжурядові організації. Саме тому тема відмови від

м'ясних продуктів є дуже актуальною, адже від цього залежить як життя людини, так і стан нашої планети.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідженням теми переваги вегетаріанського способу життя в контексті відмови від м'ясних продуктів займалися різні відомі вчені, лікарі та дієтологи, які слідкують за сучасними тенденціями та прагнуть зробити внесок в удосконалення харчування людей задля покращення її здоров'я та морального стану, а також задля зниження руйнування нашої планети. На сьогодні ця тематика набуває все більшої популярності і тому потребує новіших і глибших досліджень, які б могли дати наукове обґрунтування користі вегетаріанського харчування. Як раніше, так і сьогодні, ведуться постійні дискусії на тему відмови від м'ясних продуктів, і все ж вчені та лікарі змогли довести правильність та користь вегетаріанства.

До прикладу, провідний автор дослідження, доктор Франческо Софі зазначив, що вегетаріанство - проста система харчування, яка не тільки допомагає скинути зайву вагу, але і позитивно впливає на наше здоров'я [1]. Дослідження, проведене фахівцями з Нью-Йорка, показало, що ті молоді люди, які їли м'ясо тричі на тиждень або рідше (що класифікується як низьке споживання), також мали більше психологічних проблем, ніж вегетаріанці. Автори дослідження визнають, що такий результат їх здивував, але настрій і м'ясо дійсно виявилися пов'язаними на клітинному рівні [2]. За постановою Кабінету міністрів України, промислові ферми – об'єкти підвищеної екологічної небезпеки. Міжгалузеві дослідження та аналіз, що здійснювались на виконання закону України «Про екологічну експертизу» підтвердили, що об'єкти, пов'язані з м'ясною індустрією, становлять особливу небезпеку для довкілля [3]. Елен Уайт в одній зі своїх праць говорила про те, що постійне вживання м'яса послаблює розумові, моральні та фізичні сили, а також уживання м'ясних продуктів виводить з ладу організм, притуплює розум та моральну чутливість [4, с. 469].

Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тему переваг вегетаріанського способу життя в контексті відмови від м'ясних продуктів, оскільки розуміння даної теми є необхідним для покращення здоров'я та життя людей, зменшення жорстокості у нашому світі, та зниження негативних факторів, що погіршують антропогенний стан навколишнього середовища.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо здійснити дослідження переваг вегетаріанського способу життя в контексті відмови від м'ясних продуктів.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові завдання, а саме:

- охарактеризувати вегетаріанський спосіб життя;
- пояснити небезпечні фактори походження та вживання м'ясних продуктів;
- представити переваги вегетаріанського способу життя в контексті відмови від м'ясних продуктів.

Об'єкт наукової розвідки: вегетаріанський спосіб життя, а **предмет** - аспект відмови від м'яса.

Основні результати дослідження. Вегетаріанство – це спосіб харчування, при якому індивід не вживає в їжу м'ясні продукти, рибу, морепродукти та птицю, а інколи відмовляється від яєць, молочних продуктів, їжі яка містить желатин та навіть від меду. Здебільшого, люди які є вегетаріанцями, відмовляються не лише від продуктів тваринного походження але й виступають проти вовни, шкіри, хутра, косметики та лікарських засобів, що були тестовані на тваринах. Академія харчування та дієтології США та Американська асоціації дієтологів підтвердила, що правильно збалансоване вегетаріанське харчування підходить для людей на всіх етапах життєвого циклу, навіть спортсменам, немовлятам, дітям, людям похилого віку, підліткам, жінкам під час вагітності й лактації [5].

Є декілька причин, чому люди переходять на вегетаріанське харчування:

- 1) медичні – за допомогою вегетаріанської дієти, можна знизити ризик значної кількості хвороб, а саме: порушення обміну речовин в організмі, порушення функцій серцево-судинної системи, шлунково-кишкового тракту, атеросклерозу, раку та інших хвороб;
- 2) моральні – освідомлення того, яким чином їжа потрапляє на прилавок магазину, а потім на стіл. Небажання приносити страждання тваринам, мучити та вбивати їх. Розуміння того, що навіть, якщо сама людина тварин не вбиває, споживаючи м'ясні продукти, вона, безумовно, підтримує живодерство;
- 3) релігійні – у деяких релігіях, вживання м'ясних продуктів рахується гріхом;
- 4) економічні – насправді м'ясні продукти коштують дорожче, ніж рослинні, тому з метою економії грошових коштів, деякі люди відмовляються від продуктів тваринного походження.

Вегетаріанство ділиться на два види, які визначають раціон харчування:

1) веганство – вважається найбільш суворим видом, тому що дозволяє вживання лише продуктів рослинного походження. Вегани діляться на сиродів, які споживають лише сирі рослинні продукти, що не пройшли обробку, і фруторіанці, які вживають в їжу сирі плоди рослин, такі як: ягоди, горіхи, соковиті фрукти;

2) не суворе вегетаріанство – в їжу можуть входити продукти тваринного походження, окрім м'яса. Воно ділиться на:

- лакто-вегетаріанців – в раціон входять молоко та молочні продукти;
- лакто-ово-вегетаріанців – в раціон входять молоко, молочні продукти та яйця;
- ово-вегетаріанці – в раціон входять яйця.

Іноді люди, які споживають рибу і вироби з неї, також називають себе вегетаріанцями. Отже, вегетаріанський спосіб життя - це відмова від деяких

або всіх продуктів тваринного походження, гуманне ставлення до всіх живих істот та підходяще для людей на всіх етапах життєвого циклу – харчування.

Досить часто люди навіть не замислюються над тим, які негативні наслідки може викликати вживання м'ясних продуктів як для організму людини, так і для навколишнього середовища. Промислове тваринництво через викиди парникових газів є причиною зміни клімату, так як вся енергетика, транспорт та промисловість усього світу завдають меншої шкоди, ніж тваринні ферми. Тваринництво спричиняє накопиченню у ґрунті важких металів та поживних речовин, саме це призводить до зниження родючості землі, а також вичерпує водний ресурс. Тваринні ферми сприяють забрудненню довкілля бактеріями та патогенами, що є стійкими до антибіотиків, а також викидає аміаку та інших шкідливих газів у повітря. Окрім шкідливого впливу промислового тваринництва на екологію, м'ясо має негативний вплив і на людину, так як навіть будова людського організму не пристосована до споживання м'ясних продуктів. Анатомічна будова людини показує, що на відміну від хижаків, людина має довгий стравохід та не таку активну кислотність, що дозволяє перетравитись лише 60% від з'їденої м'ясної продукції, а решта згниває всередині стравоходу та зашлаковує організм, що викликає проблеми зі здоров'ям. Вживання м'яса провокує зовнішнє і внутрішнє ожиріння, хвороби серцево-судинної системи, шлунково-кишкового тракту, сечостатевої, імунної та інших систем. М'ясні продукти сприяють розвитку ракових захворювань, хвороби Альцгеймера, серцево-судинним патологіям (ішемія, гіпертонія, порок серця), артриту, ревматизму, діабету, інтоксикації організму через надлишок білка, порушенню мікрофлори кишечника, потраплянню паразитів в організм людини, дефіциту вітамінів і мінералів та іншому. Також, м'ясо має вплив на психіку людини, викликаючи психічні розлади, надмірну жорстокість, дратівливість, занепокоєння та навіть депресію. Отже, промислове тваринництво та вживання м'ясних продуктів має дуже великий негативний вплив як на екологію, так і на людський організм.

Відмова від м'ясних продуктів приносить багато плюсів, позитивно впливає на навколишнє середовище, психічне, фізичне здоров'я й самопочуття та на друзів наших менших. Вегетаріанське харчування можна пов'язати з покращенням зовнішнього вигляду людини (покращення стану шкіри, волосся, нігтів, зубів, фігури) та позитивним загальним станом здоров'я – меншим ризиком хвороб серцево-судинної системи, ракових захворювань, нижчим рівнем ожиріння, зниженням рівня кров'яного тиску, меншим індексом маси тіла, меншою частотою гіпертонії, цукрового діабету другого типу, хвороб нирок, метаболічного синдрому та меншою смертністю. Деякі дослідження впливу вегетаріанського харчування на психіку людини показали нижчі рівні депресії та більше позитивних емоцій у вегетаріанців [6]. Наукові дослідження показали, що смертність від ішемічного хвороби серця на 20% нижча у жінок вегетаріанок та на 30% у чоловіків вегетаріанців, ніж у невегетаріанців. Також дослідженнями виявлено, що

частота гіпертензії у людей, які не їдять м'ясо, набагато нижча від тих, хто вживає м'ясні продукти [7; 8]. Дослідження, які були проведені на великій групі християн церкви Адвентистів сьомого дня, довели, що вегетаріанці набагато рідше хворіють діабетом, ніж люди, які їдять м'ясо [9]. В одному масштабному дослідженні взяли участь 38000 людей, було встановлено, що індекс маси тіла був високим у людей, які їли м'ясні продукти, істотно нижчим – у вегетаріанців і найнижчим – у веганів [10]. У людей, які притримуються вегетаріанського харчування, менша частота захворюваності раком у порівнянні з людьми, які вживають м'ясні продукти [11]. Також цікавим фактом є те, що людина, яка перейшла на вегетаріанство, за 25 років врятує близько 1500 життів тварин. Отже, вегетаріанський спосіб життя, впливає як на здоров'я, так і на психічний стан індивіда, до того ж, покращує зовнішній вигляд людини та укріплює її моральні та етичні якості.

Висновки. Вирощення, вбивство тварин та вживання м'яса мають дуже великий негативний вплив на навколишнє середовище, психічний та фізичний стан людини. У теперішній час вегетаріанство набуває великого поширення та є обгрунтованим лікарями, дослідниками, науковцями та дієтологами. Хоч воно й ділиться на різні види, але несе один посил - зменшення жорстокого поводження з тваринами, підтримання власного здоров'я і збереження екології нашої планети. Вживання м'ясних продуктів має великі негативні наслідки як для навколишнього середовища, так і для самої людини, адже навіть будова людського організму вказує на те, що людина не хижак і, вживаючи м'ясо, вона сама себе отрує. Крім цього, вживання продуктів тваринного походження викликає різні хвороби, які є дуже серйозними: внутрішнє та зовнішнє ожиріння, рак, хворобу Альцгеймера, артрит, хвороби серцево-судинної системи та інші. Також промислове тваринництво викликає зміни клімату, зменшення водних ресурсів, закислення землі та інші фактори, які з кожним роком все більше і більше руйнують нашу планету.

Вегетаріанський спосіб життя допомагає людям уникнути багатьох хвороб, зберегти молодість та психічне здоров'я. Безліч досліджень показали, що люди, які харчувалися продуктами рослинного походження, мали меншу смертність від ішемічної хвороби серця, меншу захворюваність діабетом, гіпертензією та онкологічними захворюваннями. Також вони практично не мали проблем із зайвою вагою. Якщо розглянути етичний аспект, то доведено, що якщо людина не їстиме м'яса 45 років, то збереже і врятує 1500 життів тварин, що є дуже гуманно та підвищує роль людини як дійсно розумної істоти, а не варвара. Для вирішення цієї проблеми хотілось би запропонувати людям замислитись, чи правильно вбивати тварин і їсти їхні тіла, чи воно того варте і чи гідні такі дії людини як істоти розумної?

Список використаних джерел:

1. Шмітт В. Розібралися. Італійські вчені порівняли користь вегетаріанства до середземноморської дієти [Електронний ресурс] /

В. Шмітт // LIFESTYLE. HB STYLE. – Режим доступу: <https://life.nv.ua/ukr/amp/rozibralisja-italijski-vcheni-pririvnjali-korist-vehetarianstva-do-seredzemnomorskoji-dijeti-2465835.html>.

2. Ділнер Л. Чи може їжа змінити ваш настрій? [Електронний ресурс] // Л. Ділнер // The Guardian. – Режим доступу: <https://www.theguardian.com/lifeandstyle/2017/dec/18/can-food-change-your-mood-mental-wellbeing>.

3. Про затвердження переліку видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку [Електронний ресурс]: Постанова Каб. Міністрів України від 28.08.2013 р. № 808 : станом на 28 лют. 2019 р. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-2013-p#Text>

4. Уайт Е. Поради щодо їжі харчування / Еллен Уайт. – Київ : Джерело життя, 2009. – С. 469.

5. Вегетаріанське харчування і здоров'я [Електронний ресурс] // Вегетаріанство. – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/anastasziiawarfolomiejew/moa-biografia>.

6. Beezhold B. L. Vegetarian diets are associated with healthy mood states: a cross-sectional study in Seventh Day Adventist adults [Electronic resource] / Bonnie L. Beezhold, Carol S. Johnston, Deanna R. Daigle // Nutrition Journal. – 2010. – Vol. 9, no. 26. – Mode of access: <https://nutritionj.biomedcentral.com/articles/10.1186/1475-2891-9-26..>

7. Mortality in vegetarians and nonvegetarians: detailed findings from a collaborative analysis of 5 prospective studies [Electronic resource] / Timothy J. Key [et al.] // The American Journal of Clinical Nutrition. – 1999. – Vol. 70, no. 3. – P. 516–524. – Mode of access: <https://doi.org/10.1093/ajcn/70.3.516s>.

8. Fraser G. E. Associations between diet and cancer, ischemic heart disease, and all-cause mortality in non-Hispanic white California Seventh-day Adventists / G. E. Fraser // Am J Clin Nutr. – 1999. – Vol. 50, no. 3. – P. 532–538.

9. Snowdon D. A. Does a vegetarian diet reduce the occurrence of diabetes? / D. A. Snowdon, R. L. Phillips // Am J Public Health. – 1985. – Vol. 75, no. 5. – P. 507–512.

10. Diet and body mass index in 38000 EPIC-Oxford meat-eaters, fish-eaters, vegetarians and vegans / E. A. Spencer [et al.] // Int J Obes Relat Metab Disord. – 2003. – Vol. 27, no. 6. – P. 728–734.

11. Craig W. J. Position of the American Dietetic Association: vegetarian diets / Winston J. Craig, Ann Reed Mangels, American Dietetic Association // J Am Diet Assoc. – 2009. – Vol. 109, no. 7. – P. 1266–1282.

ВАСИЛІВСЬКА А. С.

студентка спеціальності «Початкова освіта»

Науковий керівник - Григоренко Т. В., доц.

Український гуманітарний інститут

ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВИХ ЦІННОСТЕЙ ОСОБИСТОСТІ ШКОЛЯРІВ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

*Виховуй у собі людину — ось що головне,
інженером можна стати за п'ять років,
учитись на людину треба все життя.*

Василь Сухомлинський

Актуальність теми дослідження. У теперішній час найгострішою проблемою держави і суспільства є проблема виховання нового покоління українців. Запорукою успішного розвитку нашої країни і долання універсальної кризи у суспільстві є духовне відродження народу. Оскільки цінності формуються з дитинства, вивчення їх орієнтирів в шкільному віці має надзвичайне значення особистісному та загальнолюдському сенсі. Формування мислення, пізнавальних інтересів, оволодіння навичками здобувати знання складає основу різностороннього зростання учнів у змісті початкової освіти. У молодшому віці в учнів формуються інтелектуальна, соціальна та моральна добротність. У початковій школі учні вивчають та отримують знання про правила поведінки із розуміння людських цінностей, які будуть служити базою для їх успішної діяльності огортаючи в поведінці впродовж всього життя. Саме в початковій школі у молодшому віці найсприятливіше формувати особистісні якості учнів. Зміст цінностей, які закладаються в серця маленьких українців, і те, якою мірою духовність стане основою їхнього життя, залежить майбутнє української нації. Час дитинства виступає особливим виміром для розуміння сутнісної природи та умов формування цінностей кожного з нас.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідженням теми формування життєвих цінностей у молодшому віці займалася низка авторитетних вчених, які, як правило, акцентували свою увагу на фактори впливу в початковій школі, що формують особистісні якості учнів. До прикладу у книзі Еллен Уайт «Виховання» говориться, що справжнє виховання дає більші результати, ніж просто розвинений розум та фізична підготовленість. Виховання ушляхетнює характер настільки, що істина і чесність не приносяться в жертву егоїстичним бажанням або честолюбству, воно захищає помисли від злих намірів формуючи істинну цінність життя. Це результат істинного виховання [1]. Еллен Уайт говорить, що учитель посланий Богом має можливість Божественного виховання, тобто Боже керівництво у виховній праці, дає такі ж високі результати як в часи Ісуса Христа. Це та праця, яку Бог призначив виконати кожному вчителю. Починаючи із малих років, саме в початковій школі ми можемо вкласти та сформувати характер дітей [1].

У книзі Василя Сухомлинського "Серце віддаю дітям" розповідається про досвід педагога. Він зазначає про розмови, що у підлітків зникає все хороше, але проаналізувавши у книзі дається відповідь, що всі цінності

«зникають» у тому випадку, якщо вони не створювалися. Тобто якщо цінності не були сформовані ще у дитинстві, у молодшому віці, то вони не можуть зникнути протягом усього життя [2]. Все хороше дається дитині не від природи, усе формується протягом дитинства вихователем. Якщо у дитини з дитинства не щеплені такі якості як доброта, милосердя, любов до книг, до праці, якщо це не стало духовною потребою його життя, то в роки юнацтва душа підлітка буде порожня, сповзаючи з неба, ніби вона не знає, звідки вона взялася [2]. Як зазначив видатний педагог школа- це не тільки місце де діти здобувають знання і вміння, а й місце формування духовного світу дитини.

Враховуючи вищенаведене, можна сказати, що на формування цінностей впливає вихователю ще з молодших літ і це є яскравою ілюстрацією залежності виховання та його послідовного результату що відображається в житті людини. Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тему вплив вихователя на формування життєвих цінностей у молодших класів. Які педагогічні методи використовувати для щеплення усіх добрих чеснот життя оскільки розуміння даної проблеми є необхідним для успішного становлення особистості та являється актуальним науковим напрямком сучасності з її нагальними проблемами суспільного характеру та потребою в побудові благополучного соціуму українського народу [3].

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо здійснити дослідження впливу школи на формування духовного світу дитини, визначити методи формування особистісних якостей учнів у початковій школі за допомогою книг Сухомлинського та видатних письменників-педагогів.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме:

- дослідити вплив школи на формування духовного світу дитини;
- визначити методи формування особистісних якостей учнів у початковій школі;
- проаналізувати духовне становлення особистості учнів у молодшому віці.

Об'єкт наукової розвідки: педагогічні методи формування особистісних якостей учнів у початковій школі. **Предметом праці є** фактори впливу вчителя в початковій школі на формування цінностей учнів.

Основні результати дослідження. Ще з малих літ необхідно правильно виховати цінності та дати правильні орієнтири для майбутнього українського покоління. За виховання моральних цінностей у дітей несуть відповідальність батьки, суспільство, оточення, також і школа. Метою освіти в початковій школі є всебічний розвиток людини як особистості. Цінності є фундаментом освіти, що формує людину як індивіда для суспільства. Згідно з розкладом у школі, ми не можемо сформувати цінність, вона формується щодня, щогодини, щосекунди. Кожна дитина вірить не в те, що чує, а в те, що бачить. Ми є прикладом для молодого покоління, щоб виховати його правильно, ми маємо виховати себе в першу чергу. Цінності в освіті мають

бути не просто збіркою хороших правил в життєдіяльності людини, а яскравим набором щоденних принципів, що допоможуть в повсякденному житті знайти своє покликання, талант в певній сфері, реалізувати себе в улюбленій професії та стати гідним українським громадянином. Для гармонійно розвиненого учня ми маємо привити морально-етичні, соціально-правові та індивідуально-орієнтирні цінності. Морально етичні цінності включають в себе такі якості як справедливість, доброта, чесність, гідність, толерантність, турбота, любов до Бога і тд. . До соціально-правових цінностей входить значимість до суспільного права, патріотизм своєї країни, відповідальність за свої вчинки перед Богом, підтримка екології, соціальна відповідальність. До індивідуально-особистісних цінностей відносять самореалізацію, честь та гідність індивіда.

Як вчителі, ми маємо доступ до особистості учня, тому можемо сформувати його моральні цінності та використовувати різні методи впливу на особистість учнів. Принципи, за допомогою яких ми можемо це зробити:

1) Принцип позитивного ставлення до особистості. Учитель має позитивно ставитися до учня, незважаючи на вихованців, слухняних чи не слухняних, працьовитих і ледачкуватих, привабливих і менш привабливих, з дефектами здоров'я чи здоровими. Ставлення учителя має бути однаковим до кожного вихованця з любов'ю та турботою.

2) Позитивне в дитині - опора вчителя. У малому віці ми маємо опиратися на гарні якості дитини, адже так ми формуємо стійку людину до випробовувані в майбутньому. Опираючись на гарні якості, ми можемо формувати менш розвинені якості дитини.

3) Співвідношення поваги та вимогливості до вихованця. Ми є прикладом для дітей, чим більше ми будемо поважати вихованця, тим більше все буде взаємно.

4) Поєднання педагогічного впливу та самореалізації учня. Гарний результат ми можемо отримати, коли учень буде мати бажання. Саме виховний процес залежить від активності учнів.

5) Непомічений виховний вплив.

6) Систематичність і наступність виховання. Виховання можливе через ті цінності, які вже привили батьки.

7) Єдність та послідовність впливів виховання. Ми ставимо педагогічні вимоги погоджені з учнями підсилюючи вплив вихователя на вихованців діючи спільно.

8) Емоційне виховання. Залучити учнів до позитивного ставлення проблем, створення емоційних ситуацій вчителем.

Як справжні педагоги матеріал підручників нам не допоможуть, ми маємо практично вміти реагувати на непередбачені педагогічні ситуації та знаходити миттєвий вихід. Практично навчати цінностей дітей може кожна людина, показуючи своє ставлення до соціуму. Якщо у дитини у школі немає впливу то щеплення таких якостей як доброта, милосердя, любов до книг, до праці буде втрачено. Якщо це не стало духовною потребою його життя,

то в роки юнацтва душа дитини буде порожня, сповзаючи з неба, ніби вона не знає, звідки вона взялася [2]. Як зазначив видатний педагог Василь Сухомлинський «Школа- це не тільки місце де діти здобувають знання і вміння, а й місце формування духовного світу дитини»

Висновки. Отже, ми можемо зробити такі висновки, з метою досягнення загального блага, вчителі беруть відповідальність виховуючи нове молоде покоління. Вчителі формують життєві цінності учнів за допомогою різних методів, підбираючи підхід до кожного учня як особистості. Цінності є фундаментом освіти, що формує людину як індивіда для суспільства. Низка авторитетних вчених досліджувала цю проблему і дійшли до висновку, що справжнє виховання дає більші результати, ніж просто розвинений розум та фізична підготовленість. Принципи впливають на людину протягом всього життя і необхідно правильно їх розвинути ще з народження. Християнський вплив формує Божі принципи, саме так ми маємо виховувати дітей, адже сказано Біблії «Товариство лихе, руйнує добрі звичаї» 1Коринт.15:33 [5]. Головний вплив на дітей є приклад та виховання батьків, але і також школа допомагає, саме в освітньому процесі. Необхідно розуміти, що виховання будь-якої цінності або чесноти у собі та інших людях, ба більше в дітях, – це титанічна праця. Неправильна інтерпретація цінності може завдати не менше зла духовному та інтелектуальному розвитку людини, ніж її повна відсутність [4].

Список використаних джерел:

1. Уайт Е. Виховання та освіта / Еллен Уайт. – Київ : Джерело життя, 2013. – С. 45– 65.
2. Сухомлинський В. Вибрані твори в п'яти томах / В. Сухомлинський. – Київ : Рад. шк., 1977. – Т. 3. – С. 193 – 201.
3. Сухомлинський В. Про роль вчителя у вихованні моральних цінностей учнів [Електронний ресурс] / В. Сухомлинський // Всеосвіта. – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/vo-suhomlinskij-pro-rol-vcitela-u-vihovanni-moralnih-cinnostej-ucniv-90470.html>.
4. МОН. Ціннісні орієнтири сучасної української школи [Електронний ресурс] / МОН. – [Б. м. : б. в.], 2019. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/Serpneva%20conferentcia/2019/Prezentasia-Roman-Stesichin.pdf>.
5. Библия. Русский синодальный перевод [Електронний ресурс] // Библия Онлайн. – Режим доступу: <https://only.bible/bible/rst66/1co-15/>.

ВЕРЕМА Ю. Р.

*студентка спеціальності «Початкова освіта»
Науковий керівник -Кондратюк О. М., к. пед. н., доц.
Український гуманітарний інститут*

ВПЛИВ ВОЄННИХ ДІЙ В УКРАЇНІ НА ПСИХІКУ ДИТИНИ

Кожній дитині потрібен світ,

*де можна сміятися, танцювати,
співати, вчитися, жити в світі
і бути щасливим.
Малала Юсуфзай*

Актуальність теми дослідження. 2022 рік став найтривожнішим роком в історії нашого покоління, адже після повномасштабного вторгнення російських військ в Україну життя мільйонів українських дітей змінилося назавжди. Ніколи ще увага всього світу не була настільки уважно прикута до війни між двома сусідніми країнами. Це війна за незалежність та суверенітет нашої країни, яка продовжується з 2014 року. Коли відбувається щось жахливе і неочікуване, люди спочатку відчувають шок, діють автоматично, по програмі виживання. В результаті чого багато сімей, рятуючи власне життя, змушені покинути свої домівки. Розум намагається перебирати варіанти майбутнього, щоб якимось підготуватися до нього - і не може цього зробити. Цей складний період та наслідки побаченого відбилися на житті всіх українців, особливо на дітях, що в свою чергу повпливало на їх психічний стан. Заїкання, енурез, депресії та нервові тики – усе це наслідки шокуючої трагедії. Батькам важливо докласти максимальних зусиль для того, щоб мінімізувати дитячий страх. Саме тому дослідження впливу воєнних дій на психіку дитини є актуальним в наш час.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідженням теми психіки дитини у воєнний час займалися низка авторитетних психологів та вчених, які як правило окрім іншого акцентували свою увагу й на емоційному стані та наслідках, до яких вона призводить. Війна негативно впливає на психологічний стан усіх людей, і діти особливо уразливі перед стресом, що виникає через неї. Таку думку висловила психолог Татев Нагапетян. За її словами, навіть якщо дитина не бачила самої війни, на її психологічний стан можуть вплинути шум і гуркіт, якщо вона знаходиться десь неподалік військових дій і чує все це. Навіть якщо дитина знаходиться далеко від бойових дій, розмови, напруга, стрес - як у сім'ї, так і в суспільстві - також можуть вплинути на психіку дитини, а іноді призвести до розвитку психосоматичних захворювань [1]. Продовжуючи цю думку психолог Тамара Придатко говорить про те, що діти зчитують емоційний фон батьків, тому реакція дитини прямо залежить від реакції дорослого [2]. В статті А.П.Ковалевської написано, що діти, які живуть в умовах військового конфлікту, являються заручниками складної ситуації. Будучи найбільш незахищеними верствами населення, вони найбільш гостро реагують на процеси адаптації, опинившись у складній ситуації. І при цьому можуть відбуватися порушення у розвитку емоційної сфери, що характерно для дітей цього віку [3]. Враховуючи вищенаведене, можна сказати, що вплив воєнних дій на психіку дитини може бути різним, це залежить від віку дитини, її емоційного стану та багатьох інших чинників. Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тему впливу воєнних дій в Україні на психіку дитини,

оскільки розуміння даного принципу є необхідним для успішного становлення особистості та являється актуальним науковим напрямком сучасності.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо здійснити дослідження впливу воєнних дій в Україні на психіку дитини.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові завдання, а саме:

- охарактеризувати особливості дитячої психіки;
- визначити основні фактори, як зберегти дитячу психіку в умовах війни;
- проаналізувати вплив воєнних дій в Україні на психіку дитини.

Об'єкт наукової розвідки: психологічний стан дітей в умовах воєнних дій. **Предметом праці є** вплив військових дій на дитячу психіку.

Основні результати дослідження. Дитяча психіка різниться від психіки дорослого, вона ще не сформована і тому більш гнучка. Саме у дитинстві закладаються фундаментальні особистісні якості, які у майбутньому мають забезпечити стійкість психіки, моральні орієнтири, цілеспрямованість та життєздатність. Важливу роль у формуванні психіки дитини грає тип виховання. Неправильне виховання призводить до психологічних проблем. Також на формування та розвиток дитячої психіки впливають спадковість, вплив чинників довкілля та соціум [4]. Батькам, в свою чергу, власним прикладом важливо показати та навчити дитину правилам поведінки у соціумі. Що робити коли трапляється лихо, коли з'являється проблема, або коли поруч немає батьків. Ці вказівки та навчання допоможуть дитині справлятися з викликами навколишнього світу, та знаходити рішення тих чи інших проблем. Важливим фактором дитячої психіки є те, що до підліткового віку діти ще не до кінця усвідомлюють всі наслідки подій. Вони вміють входити в автономний режим і тому, коли йдуть бойові дії – їм страшно, а коли все спокійно, дитина витісняє цей страх, перемикається і спокійно продовжує грати в ігри та веселитися. Отже, особливість дитячої психіки полягає в тому, що діти добре вміють адаптовуватися від сильних джерел стресу завдяки реакції батьків на ті чи інші події.

Згідно з вище сказаним, необхідно зазначити, що психічний добробут дитини безпосередньо залежить від психічного стану батьків. Тож перший крок, щоб зберегти дитячу психіку - це турбота про себе. Діти стежать за тим, як батьки виглядають, поведяться та копіюють їх. Якщо батьки будуть піклуватися про своє фізичне і психічне здоров'я, відпочиваючи, виділяючи трішки часу на себе, уся родина зрештою виграє від цього. Необхідно розмовляти зі своєю дитиною, якщо в неї виникають запитання, відповідати на них чесно. Також потрібно обмежувати кількість новин, які дитина дивиться під час війни. Не варто приховувати те, що відбувається, але і піддавати постійним історіям про війну та кривавим кадрам непотрібно. Наступний важливий момент – це створення почуття безпеки. Варто

зробити свій дім, або місце де сім'я перебуває, максимально емоційно безпечним для дитини. Проводити якомога більше часу зі своєю дитиною, робити з нею те, що звикли робити до війни. Звичні, знайомі речі посилюють почуття безпеки в дітей. У стані стресу в дітей може бути різка зміна поведінки. Дитина може стати більш агресивною, примхливою або липнути до батьків. Діти можуть почати гризти нігті, мочитися в ліжко. Не потрібно карати їх за це, варто спробувати зрозуміти та підтримати. Також не потрібно шкодувати обіймів чи поцілунків. Діти схильні думати, що негативні події навколо – це їх провина. Потрібно повторювати регулярно, що щоби не сталося – їх провини в цьому немає. Дитині потрібно давати позитивну перспективу, говорити про те, що війни закінчуються. Розмовляти про майбутнє і мріяти разом про хороші часи. Молитися разом та не недооцінювати силу молитви. Отже, для того, щоб зберегти дитячу психіку в умовах війни, потрібно зробити все можливе, щоб дитина проживала життя таким, яким воно було до війни.

Всі ми були колись дітьми, але більшості з нас не довелося застати часи воєнних дій у своїй країні. Дитяча психіка є досить нестійкою, тому такі події можуть нести серйозні наслідки. В часи війни діти зіштовхуються з двома типами травматичних подій: непередбачені травматичні події та довготривалі несприятливі події, що зумовлюють виникнення непродуктивних стратегій подолання труднощів. У результаті діти значно частіше, ніж їх однолітки без досвіду перебування на війні, страждають від таких проблем як тривожний розлад, посттравматичний стресовий розлад, депресія та поведінкові розлади [5]. Під впливом важких, стресових ситуацій адаптивні форми поведінки дитини можуть змінюватися на прояви агресивних реакцій. Молодший школяр виявляє неусвідомлювані психологічні механізми захисту у вигляді агресії, гніву, як неспроможність свідомо зменшити переживання негативних почуттів, які виникли внаслідок психотравматичних подій [6]. Будь-яка екстремальна ситуація містить у собі травматичний вплив на організм людини загалом. Говорячи про вплив військової ситуації на організм дитини, ми відзначаємо, що ці напружені події, що мають сильну несприятливу дію, вимагають від дітей особливих зусиль для подолання наслідків цього впливу. Особливо гостро і водночас досить чуйно реагує емоційна сфера дитини. Перебуваючи тривалий час у пролонгованій травматичній події (в нашому випадку – тривалі воєнні дії), діти відчують не тільки емоційний, травматичний стрес, а й посттравматичний стресовий розлад [3]. Тому, батькам потрібно спрямувати максимум зусиль на те, щоб зберегти психіку своєї дитини.

Висновки. Підводячи підсумки, варто зазначити, що тема впливу воєнних дій на психіку дитини широко розповсюджена в наш час, оскільки теперішні події в Україні торкаються багатьох дітей і потребують вирішення. Такий розвиток подій впливає на психічний та емоційний стан дитини, і щоб запобігти його руйнуванню батькам варто з дитинства закладати певні моральні орієнтири наглядаючи за оточенням в якому виховується дитя.

Варто зазначити, що дитина значну увагу приділяє реакції батьків на ті чи інші події, тому дорослим важливо навчитися контролювати свої емоції. Також батькам потрібно піклуватися про себе та своє психічне здоров'я, приділяючи час для відпочинку та відновлення фізичного стану. Ще один важливий аспект для збереження дитячої психіки - це діалог, батькам необхідно розмовляти з дітьми відповідаючи на запитання, які їх цікавлять, оскільки це збереже дитину від небажаної інформації, якої вистачає в соціальних мережах. Важливим моментом також є почуття безпеки, дітям потрібно створити умови в яких вони почуватимуться комфортно займаючись тими справами, які були присутні до війни. В цей нелегкий воєнний час діти як ніколи потребують обіймів, тому потрібно проводити якомога більше часу зі своїми дітьми даючи їм позитивну перспективу та мріючи разом про щасливе майбутнє. Дитяча психіка досить не стійка тому можуть відбутися певні зміни в її психічному чи фізіологічному житті, наприклад нервові розлади, депресія або нехарактерна для дитини агресія. Також в стресових ситуаціях реакція дитини може бути непередбачуваною, адже її психологічного досвіду не вистачає для подолання цих емоцій. Але важливим фактором є те, що дітям, які виростили в повноцінних сім'ях набагато легше переносити ці події, ніж тим, які не отримали такої можливості і в результаті чого в них не були закладені основи здорового виховання. Тому, щоб зберегти дитячу психіку і допомогти сформувати стійкий емоційний інтелект необхідно з народження виховувати непохитні християнські цінності.

Список використаних джерел:

1. Как война может повлиять на психологическое состояние детей? [Електронний ресурс] // NEWS.am Medicine. – 2020. – Режим доступу: <https://med.news.am/rus/amp/27383/kak-voynya-mozhet-povliyat-na-psikhologicheskoe-sostoyanie-deteiy.html>
2. Придатко Т. Дети, война, стресс. Рассказывает психолог [Електронний ресурс] / Тамара Придатко // Горячая линия ОО «Донбасс СОС». – Режим доступу: <https://www.donbasssos.org/18022017/>.
3. Ковалевская А. П. Влияние экстремальной ситуации военного конфликта на эмоциональное состояние детей дошкольного возраста / А. П. Ковалевская // Вестник Вятского государственного университета. – 2020. – № 2. – С. 142–147.
4. Ушакова К. К. Особенности детской психики [Електронний ресурс] / К. К. Ушакова // Республиканская клиническая психиатрическая больница Минздрава Удмуртии. – Режим доступу: https://ciur.ru/kmb/kmb_skam/pages/Особенности%20детской%20психики.pdf.
5. Вплив війни на психічне здоров'я дітей [Електронний ресурс] // Музей воєнного дитинства. – Режим доступу: <https://warchildhood.org/ua/impact-of-war-on-childrens-mental-health/>

6. Особливості психічного розвитку дитини молодшого шкільного віку [Електронний ресурс] // Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти. – Режим доступу: http://zakinppo.org.ua/images/2019/docs/04/Особливості_психічного_розвитку_дитини_молодшого_шкільного_віку.pdf.

ВОЛОШЕНКО М. В.

*студент спеціальності «Початкова освіта»
Науковий керівник - Романчук С. М. к. філол. н., доц.
Український гуманітарний інститут*

СПОСОБИ ТА МЕТОДИ ПРОВЕДЕННЯ УРОКІВ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Актуальність дослідження. Організація освітньої діяльності в школах здійснюється згідно із законами України «Про загальну середню освіту» та «Про освіту». Міністерство освіти розробляє нові та актуальні освітні програми для учнів початкової школи. Найвідомішими та найуживанішими освітніми програмами України вважаються: «НУШ» (нова українська школа), «Інтелект України» та «На крилах успіху». Розроблені програми для покращення знань учнів та проведення уроків цікаво та з користю.

Методисти ставлять мету навчити дітей використовувати отримані знання на практиці та заохотити дітей до вивчення шкільних предметів в початковій школі та надихнути до вивчення шкільної програми в старших класах.

За результатами досліджень, у більшості дітей бажання навчатися зникає у початкових класах. Причина даної проблеми в некомпетентності, незацікавленості вчителів в проведенні уроків на зрозумілому та цікавому рівні. Дослідження даної теми надасть можливість краще зрозуміти методи викладання уроків у дітей 1-4 класів, методи практичного застосування знань, заохочення дітей до навчальних предметів та знайти цілісний підхід до кожного учня. Актуальність теми охоплює дослідження дитячої психології та педагогіку.

Організація освітньої діяльності в школах здійснюється згідно із законами України «Про загальну середню освіту» та «Про освіту». Міністерство освіти розробляє нові та актуальні освітні програми для учнів початкової школи. Найвідомішими та найуживанішими освітніми програмами України вважаються: «НУШ» (нова українська школа), «Інтелект України» та «На крилах успіху». Розроблені програми для покращення знань учнів та проведення уроків цікаво та з користю.

Методисти ставлять мету навчити дітей використовувати отримані знання на практиці та заохотити дітей до вивчення шкільних предметів в

початковій школі та надихнути до вивчення шкільної програми в старших класах.

За результатами досліджень, у більшості дітей бажання навчатися зникає у початкових класах. Причина даної проблеми в некомпетентності, незацікавленості вчителів в проведенні уроків на зрозумілому та цікавому рівні.

Дослідження даної теми надасть можливість краще зрозуміти методи викладання уроків у дітей 1-4 класів, методи практичного застосування знань, заохочення дітей до навчальних предметів та знайти цілісний підхід до кожного учня. Актуальність теми охоплює дослідження дитячої психології та педагогіку.

Об'єкт наукової розвідки: методологія проведення інтерактивних уроків у початковій школі. **Предметом праці** є методи та способи проведення уроків у початковій школі.

Мета роботи – визначення способів та методів проведення уроків у початковій школі.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- 1) визначити способи та методи проведення уроків у 1-4 класах для покращення знань та умінь учнів;
- 2) знайти методи заохочення дітей до навчального процесу.

Аналіз наукових джерел та літератури. Головна мета школи на сучасному етапі – створення умов для розвитку і самореалізації кожної особистості як громадянина України, формування покоління, яке здатне навчатися упродовж життя. Тому завдання вчителів 1-4 класів має бути підготовка дітей до систематичного та цілеспрямованого навчання, забезпечення морально-духовної зрілості особистості.

Проблема формування мотивації навчальної діяльності цікавила психологів, педагогів, науковців та методистів, таких як А. Маркова, В. Матюхіна, І. Павлова. Проте дослідження на сьогодні є недостатніми і вимагає нової інтеграції [1].

Складність і багатоаспектність проблеми мотивації зумовлює множинність підходів до розуміння її сутності, природи, структури, а також до методів її вивчення. Цими питаннями займалися Б. Ананьєв, С. Рубінштейн, М. Аргайл, В. Асєєв, Л. Божович, К. Левін, А. Леонтєв, З. Фрейд та ін. Основним методологічним принципом, що визначає дослідження мотиваційної сфери у вітчизняній психології, є положення про єдність динамічної і змістової сторін мотивації. Активне розроблення цього принципу пов'язано з дослідженням таких проблем, як система відносин людини (В. Мясіщев), співвідношення змісту і значення (А. Леонтєв), інтеграція спонукань і їх смисловий контекст (С. Рубінштейн), спрямованість особистості й динаміка поведінки (К. Божович, В. Чудновський), орієнтування в діяльності (П. Гальперін) [2].

Основні результати дослідження. Соціально-економічні зміни, що відбуваються в сучасному українському суспільстві зумовлюють новий науково-методичний підхід до організації в дитячих навчальних закладах навчально-виховного процесу, який має здійснюватися на принципах гармоніювання й гуманізації і бути спрямованим на формування наукового світогляду дітей, виховання їхньої активної життєвої позиції.

Глибокі перетворення, що відбуваються в системі освіти України, зумовлюють необхідність вдосконалення навчання першої суспільно значущої діяльності школярів. Ці зміни неможливі без застосування на уроках інтерактивних технологій, які ґрунтуються на діалозі, моделюванні ситуацій, вільному обміну думками, авансуванні успіху, що саме активізує пізнавальну діяльність учнів, підвищує емоційний рівень засвоєння знань, дає стимул до навчання дітям 1-4 класів.

Одна з найважливіших умов ефективності навчального процесу – розвиток інтересу в навчанні, під яким розуміємо форму прояву пізнавальної потреби, що забезпечує спрямованість особистості на усвідомлення мети діяльності й тим самим сприяє її орієнтації на навчання, ознайомленню з новими фактами, більш повному й глибокому відображенню дійсності. Інтерес стимулює волю й увагу, допомагає легшому і міцнішому запам'ятовуванню. Тому однією з найважливіших проблем викладання є питання про те, як викликати в школярів пізнавальний інтерес і як досягти його постійного розвитку.

Проаналізуємо методи заохочення дітей до навчального процесу. Серед педагогів активно використовується інтерактивне навчання. Інтерактивний – означає здатність взаємодіяти чи знаходитись у режимі бесіди, діалогу з чим-небудь (наприклад, комп'ютером) або ким-небудь (людиною). Отже, інтерактивне навчання – це перш за все діалогове навчання, у ході якого здійснюється взаємодія вчителя та учня. За даними американських учених, під час лекції учень засвоює всього 5 % матеріалу, під час читання — 10 %, роботи з відео аудіо-матеріалами - 20 %, під час демонстрації - 30 %, під час дискусії - 50 %, під час практики — 75 %, а коли учень навчає інших чи відразу застосовує знання - 90 %. Особлива цінність інтерактивного навчання в тому, що учні навчаються ефективній роботі в колективі. На жаль, навіть старшокласники часто не мають цих навичок.

Інтерактивні методи орієнтовані на реалізацію пізнавальних інтересів і потреб особистості, тому особлива увага приділяється організації процесу ефективної комунікації, в якій учасники процесу взаємодії мобільні, відкриті й активні.

Інтерактивні методи навчання скомпонували низку цікавих, раніше чужих школярам правил. Наприклад, кожна думка важлива; не бійся висловитись; ми всі – партнери; обговорюємо сказане, а не людину; обдумав, сформулював, висловив; кажіть чітко, ясно, красиво; вислухав, висловився, вислухав; наводь тільки обґрунтовані докази; умій погодитись і не погодитись; важлива кожна роль [3].

Визначимо форми організації інтерактивного навчання.

Усі інтерактивні технології навчання можна умовно поділили на три групи, залежно від доцільної для їх використання форми навчальної діяльності учнів.

Алгоритм роботи вчителя під час проведення інтерактивного уроку:

- визначення доцільності використання інтерактивних прийомів саме на цьому уроці;
- ретельні відбирання та аналіз навчального матеріалу, зокрема додаткового (тести, приклади, ситуації, завдання для груп та ін.);
- планування уроку – етапи, хронометраж, орієнтовний поділ на групи, ролі учасників, запитання та можливі відповіді;
- вироблення критеріїв оцінювання ефективності роботи груп, заняття;
- мотивація навчальної діяльності шляхом створення проблемної ситуації, наведення цікавих фактів та ін.;
- забезпечення розуміння учнями змісту їх діяльності та формування очікуваних результатів під час оголошення теми;
- надання учням необхідної інформації для виконання практичних завдань за мінімально короткий час;
- забезпечення засвоєння навчального матеріалу учнями шляхом інтерактивної вправи (на вибір учителя);
- рефлексія (підбиття підсумків) у різних формах — індивідуальна робота, робота в парах, групах, дискусія, у вигляді малюнків, схем, графіків тощо [4].

На основі аналізу методичної літератури та досвіду педагогів слід підвищувати навчальну мотивацію дітей молодшого шкільного віку різними методами та способами. Передумовою ефективності освітнього процесу є розвиток спонукальної сфери, яка потребує цілеспрямованого педагогічного впливу. Загальний шлях формування навчальної мотивації полягає в тому, щоб сприяти перетворенню широких спонукань учнів у зрілу мотиваційну сферу зі стійкою структурою й домінуванням окремих мотивів.

Висновки. У наш час технологічного розвитку, швидкісного інтернету, вчителю надзвичайно важливо уміти зацікавити дітей, зробити освітній процес для них веселим, новим дослідженням, переконати їх у важливості навчання. Інтерес є могутнім засобом успішного навчання і виховання, необхідною умовою досягнення результатів.

Список використаних джерел:

1. Зелінська Л. Підвищення знань молодших школярів шляхом мотивації навчальної діяльності / Людмила Зелінська // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2014. – № 8. – С. 228–232.
2. Волянюк А. Мотивація як фактор підвищення навчальної успішності молодших школярів / Анастасія Волянюк // Актуальні питання гуманітарних наук. – 2020. – Т. 1, № 27. – С. 241–245.

3. Іванова-Комарщук О. Корисність інтерактивних методів навчання / О. Іванова-Комарщук // Відкритий урок: розробки, технології, досвід. – 2009. – № 2. – С. 16–17.

4. Покатіло С. І. Нестандартні уроки в початкових класах. Активні та інтерактивні форми організації роботи учнів / С. І. Покатіло // Початкове навчання та виховання. – 2012. – № 16-18. – С. 35–40.

ГАВАЛЕШКО А. І.

студентка спеціальності «Початкова освіта»

Науковий керівник - Григоренко В. Є., доц.

Український гуманітарний інститут

ЕФЕКТИВНЕ ФОРМУВАННЯ ДИТЯЧОГО РОЗПОРЯДКУ ДНЯ

*Дитина вимагає діяльності невпинно
і втомлюється не діяльністю,
а її одноманітністю і однобічністю.*

К.Ушинський

Актуальність теми дослідження. Вступ до шкільного закладу, як правило, супроводжується психологічним дискомфортом для дитини. Це пов'язано не тільки із зміною звичного домашнього оточення в незвичне, але і з необхідністю звикнути до нового розпорядку дня. Щоб уникнути зайвого стресу для дитини і згладити процес адаптації, батьки повинні заздалегідь підготувати дитину до відвідування школи та шкільних занять. Аби полегшити адаптацію дитини до шкільних умов, батьки повинні максимально наблизити домашній розпорядок дня до шкільного. Розпорядок дня — це розподіл часу на різні види діяльності протягом дня. Він призначений для збалансування періодів роботи та відпочинку. Розпорядок дня традиційно є невід'ємною частиною виховання дітей. Правильно побудований розпорядок дня – запорука організованого життя дитини. Для того, щоб школяр мав можливість добре вчитися і повноцінно відпочивати і при цьому чудово себе почувати, йому необхідно скласти оптимальний і правильний режим дня. Тому тема, як ефективно формувати режим дня дитини, є актуальною для батьків та вчителів.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідженням теми ефективного формування розпорядку дня дитини займалися низка український психологів та вчених, вони зосереджували свою увагу на тому, як доцільно організувати розпорядок добової діяльності дітей. Відомий педагог К. Ушинський у своїх роботах з педагогіки пише, що "головний закон дитячої природи можна висловити так: дитина вимагає діяльності невпинно і втомлюється не діяльністю, а її одноманітністю і однобічністю. Змусьте дитину сидіти вона дуже швидко втомиться, лежати - те саме, йти вона

довго не може, не може довго ні говорити, ні співати, ні читати, і менш за все довго думати; але вона бавиться і рухається цілий день, змінює і змішує всі ці діяльності і не втомлюється ні на хвилину, а міцного дитячого сну достатньо, щоб відновити сили на майбутній день". Ніщо так не організовує дітей, як правильний розпорядок дня. Якщо з раннього віку привчати їх до режиму, вони швидко до нього звикнуть і дотримуватимуться його [1]. У свою чергу відомі психологи та лікарі наголошують на необхідності дотримання режиму дня, відзначаючи, що це важливий спосіб підтримки нормальної працездатності учнів. Так відомий фізіолог І. Павлов вважав, що, дотримуючись певного розпорядку дня, можна запобігти виснаженню нервової системи, перевтоми та допомогти роботі нервових клітин, [2]. Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тему ефективного формування дитячого розпорядку дня, оскільки правильно організований розпорядок дня, допомагає бути ефективним, дисциплінує, надає впевненості та формує здорові звички у дитини.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо дослідити, критерії успішного дитячого розпорядку для природнього розвитку дитини

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові завдання, а саме:

- Описати, що таке дитячий розпорядок дня;
- Дослідити чи потрібен дитячий розпорядок для успішного розвитку дитини;
- Визначити критерії успішного дитячого розпорядку для розвитку дитини.

Об'єктом наукової розвідки є розпорядок дня школяра, а **предметом** - ефективне формування дитячого розпорядку дня.

Основні результати дослідження. Режим дня — чітко встановлений розпорядок життя дитини протягом доби, що передбачає чергування неспання та сну, а також раціональну організацію різних видів діяльності. [3]. Правильний режим дня школяра — це доцільно організований розпорядок добової діяльності, який відповідає віковим особливостям і передбачає повторюваний щодня автоматизм життєвих процесів. [4]. Правильно організований розпорядок дня є необхідною умовою для нормального розвитку дитини, зміцнення її здоров'я та підтримки високого рівня фізичної та розумової активності. Велике значення мають відповідний віку розпорядок дня дитини, уроки та організація. Крім того, дотримання режиму впливає на розвиток нервової системи, формування звичок до певних видів діяльності, запобігає виникненню негативних емоційних станів і втоми. Оскільки всі процеси в організмі є ритмічними, то регулярність окремих елементів режиму та їх чергування сприяють нормальному функціонуванню та чіткій взаємодії всіх органів і систем. Отже, можемо побачити, що режим дня надзвичайно важливий для нормального розвитку дитини молодшого шкільного віку та дотримання режиму дня привчає дитину до організованості, полегшує життя як самій дитині, так і батькам.

То чи потрібен дитячий розпорядок для успішного розвитку дитини? Саме режим дня допомагає дитині бути ефективною та організовує її під час виконання рідних видів діяльності протягом добового періоду. Щоб школяр успішно розвивався фізично, інтелектуально та емоційно, необхідно навчити його робити все відповідно до розпорядку дня. Правильно підтриманий алгоритм дій і занять допоможе зміцнити нерви, підвищити систему і правильно розподілити навантаження в часі. Настрій, робота внутрішніх органів і психофізичного стану залежать від того наскільки чітко дитина дотримується розпорядку дня. Правильно організований розпорядок дня швидко приносить позитивні зміни в житті та відновлює самопочуття, що позитивно впливає на успішність розвитку дитини. Отже, ми бачимо, що правильний розпорядок дня - запорука успішності для дітей.

Надзвичайно важливим в розпорядку дня школяра є: розумний розподіл часу на фази діяльності, відпочинку та сну відповідно до біологічних ритмів забезпечує оптимальні умови для успішного навчання, фізичного розвитку та відпочинку. Режим заснований на чіткому чергуванні певних дій, виконання яких у певному порядку полегшує перехід від однієї діяльності до іншої без стресу та з мінімальними витратами енергії. При складанні розпорядку дня школярів потрібно враховувати вік дитини і пам'ятати про те що, навантаження в різних класах різні, а також індивідуальні особливості організму, ступінь «навантаження» дитини. На думку психологів, дитину потрібно привчати до розпорядку дня ще з малку. Та основними критеріями розпорядку дня школяра є: навчання: уроки в школі та домашнє завдання; додаткові заняття: гуртки, секції; активний відпочинок; вільне проведення часу; їжа та сон [5].

Отже, можна зазначити, якщо правильно розподілити час відповідно до критеріїв розпорядку дня, дитина не буде втомлюватись одноманітністю буде зацікавлена в роботі та важливо те що, вона буде успішною під час добової діяльності. Час на сім'ю, школу та дозвілля.

Висновки. Підводячи підсумки щодо визначення ефективності дитячого розпорядку дня, слід зазначити, що режим дня важливий аспект у житті. Режим привчає до організованості та дисципліни, вчить раціонально розподіляти час, сприяє продуктивності в роботі та відпочинку. Дітям слід дотримуватися режиму дня, оскільки відсутність чіткого режиму або часті зміни вже сформованого стереотипу погіршують працездатність і негативно впливають на успішність. Розпорядок дня є невід'ємною частиною здорового способу життя. Розпорядок дня повинен включати чітке чергування роботи і відпочинку. Природно, розпорядок дня вибирає кожен особисто, найбільш зручний для нього в залежності від віку та індивідуальних особливостей дитячого організму. Роздумуючи про розпорядок дня, не варто думати про суворі розклади кожної хвилини, розраховані на кожен день, але це може послужити орієнтиром для повсякденної діяльності, що дозволить більш раціонально розподілити навантаження на організм.

Список використаних джерел:

1. Стаднік Н. Погляди К. Д. Ушинського на навчально - виховний процес у школі та підготовку вчителя до його реалізації / Н. Стаднік. – [Б. м. : б. в.]. – 7 с.
2. Режим дня у закладі дошкільної освіти, значення його дотримання [Електронний ресурс] // Комунальний заклад «Дошкільний навчальний заклад (ясла-садок) № 259 Харківської міської ради». – Режим доступу: http://dnz259.edu.kh.ua/konsultacii_dlya_batjkiv/rezhim_dnya_v_doshk_iljnomu_zakladi/.
3. Розпорядок дня школяра (реферат) [Електронний ресурс] // Реферати Українською, курсові, дипломи – скачати безкоштовно на UkrReferat.com. – Режим доступу: <https://ukrreferat.com/chapters/medicina/rozporjadok-dnya-shkolyara-referat.html>.
4. Корольчук М. Яким має бути режим дня молодшого школяра? від Марини Корольчук 16 Листопада 2018 [Електронний ресурс] / Марини Корольчук // Learning.ua. – Режим доступу: <https://learning.ua/blog/201811/rezhym-dnia-uchniv-pochatkovoi-shkoly/>.
5. Режим дня школяра [Електронний ресурс] // Новобузька гімназія. – Режим доступу: http://novyibuh-gymnasium.edukit.mk.ua/storinka_bezpeki_zhittvediyalnosti/rezhim_dnya_shkolyara/.

ГАЛИЦЬКА О. Ф.

студентка спеціальності «Психологія»

Науковий керівник - Садова М. А. докт. психол. н., доц.

Український гуманітарний інститут

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Актуальність дослідження. Доцільність посиленої уваги до виховання підростаючого покоління зумовлено не тільки міркуваннями розбудови в майбутньому сильної держави та свідомого громадянського суспільства, але і об'єктивно наявною складною соціально-економічною ситуацією в нашій державі. Ключове місце в цьому питанні займають саме підлітки як одна з найбільш вразливих категорій, що максимально чутлива до негативних соціальних впливів та несприятливої соціальної ситуації розвитку.

Відносна розповсюдженість поведінкових розладів серед підлітків зумовлена в першу чергу несприятливими соціально-економічними умовами нашого життя, які призводять до збільшення дисфункціональних, асоціальних та неповних сімей. А це в свою чергу призводить до дитячої безоглядності, правопорушень, вживанню підлітками алкоголю, наркотичних

та психотропних речовин, зростання кількості дітей з порушеннями психофізичному розвитку.

Об'єктом дослідження є девіантна поведінка підлітків. **Предметом** виступають психологічні особливості появи та прояву девіантної поведінки в підлітковому середовищі.

Мета праці – висвітлення психологічних чинників та особливостей девіантної поведінки в підлітковому віці.

Аналіз наукових джерел та літератури. Станом на теперішній час психолого-педагогічні науки багато уваги приділяють дослідженню психолого-педагогічних, соціально-психологічних, психобіологічних аспектів девіантної поведінки у підлітковому середовищі. Питанням дезадаптації підлітків, що призводить до виникнення девіацій, присвячені роботи В. Бочарової, А. Галагузової, Л. Дзюбо, І. Дементьєвої, Л. Закутської, П. Кузнецова, М. Максимової, Л. Міщик, А. Налчаджяна, В. Нікітіна, О. Новикова, О. Прихожан, І. Сабанадзе, Н. Сарджвеладзе, Г. Федоришина, А. Фурмана, О. Холостової, Т. Шульги.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати психологічні особливості підліткового віку.
2. Здійснити теоретичне дослідження психологічних аспектів девіантної поведінки серед підлітків, зокрема її різновидів, чинників виникнення та наукових підходів до вивчення девіантної поведінки в підлітковому віці.

Основні результати дослідження. Підлітковий вік – це період онтогенезу, перехідний між дитинством та дорослістю. Межі цього періоду охоплюють віковий період від 11 до 16 років.

Л. Виготський виділяв три типи дозрівання: органічний, статевий та соціальний [1]. На початковому етапі криза підліткового віку пов'язана в першу чергу з особливостями фізичного розвитку дитини та проявляється в прискореному зростанні кінцівок; надто повільному зростанні і розвитку серця та легень; порушенні координації рухів та проблем постави; активізації роботи щитовидної залози, що призводить до підвищеної агресивності та подразливості [2].

Друга сторона підліткової кризи носить психологічний характер. Її зовнішніми ознаками є: підвищена подразливість та чутливість; поява та інтенсивне формування ціннісних орієнтацій; поява у підлітків запитань, що носять ціннісний, світоглядний характер «Хто я?», «В чому сенс мого життя?», «Чи люблять мене?»; агресивність та конфліктність по відношенню до усього світу; схильність до таких поведінкових реакцій як відмова, протест, імітація, фобічний напад тощо [3].

Третя сторона підліткової кризи пов'язана з соціальною ситуацією розвитку дітей даної вікової категорії. На думка Д.Б. Ельконіна провідним видом діяльності цього періоду життя людини є інтимно-особистісне спілкування з однолітками. До того ж, саме у цей час підліток намагається знайти своє місце у світі та соціумі, стати соціально зрілою особистістю,

сюди ж частково відносяться питання гендерної відповідності та ідентичності [4].

Серед важливих характеристик емоційної сфери підлітків можна виділити наступні:

- 1) надмірна емоційна збудливість, бурхливі прояви емоцій та почуттів;
- 2) велика стійкість емоційних переживань;
- 3) підвищена готовність до очікування загрози, яка проявляється в тривожності, переживанні страху;
- 4) суперечливість почуттів;
- 5) яскраво виражене почуття приналежності до соціальної групи;
- 6) пред'явлення високих вимог до дружби та своїх товаришів [5].

Поведінка підлітка вважає взаємодію його з мікросоціумом, адекватне потребам і можливостям його розвитку і соціалізації.

Девіантна поведінка – дії та вчинки індивіда, що порушують встановлені в суспільстві чи певній соціальній групі моральні та правові норми, що призводять до його покарання, ізоляції, виправлення або лікування [6].

О. Христюк виділяє наступні групи чинників, що детермінують девіантну поведінку особистості: соціальні; соціально-психологічні; педагогічні; індивідуально-психологічні; екологічні [7].

Різновиди девіацій в підлітковому віці.

- антисоціальна (делінквентна) поведінка – будь-яка діяльність, заборонена законодавством (правопорушення, крадіжки, збройний напад тощо);
- асоціальна (аморальна) поведінка (агресивна поведінка, сексуальні девіації, бродяжництво, шкільні прогули);
- аутодеструктивна поведінка (суїцидальна поведінка, харчова і хімічна залежність, фанатична поведінка, екстремальні види спорту) [8].

Компонентами внутрішньопсихологічного механізму виникнення девіантних проявів є: (1) негативне самосприйняття; (2) впевненість в негативному ставленні оточуючих людей; (3) неефективність роботи механізмів психологічного захисту.

Висновки. Підлітковий вік – особливий період в житті людини, коли відбувається інтенсивне становлення її особистості. Це період стрімких, стрибкоподібних змін та переважання кризового характеру перебігу розвитку. Зміни, що відбуваються з підлітком, стосуються в першу чергу його мотиваційно-потребової сфери: змінюються інтереси, потяги, мотивація основних видів діяльності. Важливою особливістю підліткового віку є схильність до внутрішніх конфліктів, суперечливість характерологічних рис та ціннісних прагнень. Зазначені особливості підліткового віку роблять даний період життя людини найбільш сприйнятливим та ризикованим в аспекті виникнення девіантних форм поведінки.

Провідним показником нормальності поведінки, згідно із соціально-нормативним критерієм, є рівень соціальної адаптації особистості.

Нормальна, успішна адаптація характеризується оптимальною рівновагою між цінностями, особливостями індивіда й правилами, вимогами його соціального середовища.

Теоретичний аналіз теорій і підходів виникнення девіантної поведінки дозволяють стверджувати, що і біологічний, і соціологічний, і психологічний підходи мають одnobічний характер, применшуючи чи заперечуючи, значення інших, «чужих» чинників виникнення девіантної поведінки. Вирішити проблему може тільки комплексний підхід, в якому були б узагальненні й враховані біологічні, соціологічні й психологічні властивості підлітка. Лише у комплексі цих трьох властивостей буде можливо більш точно описати чинники, які впливають на виникнення девіантної поведінки.

Список використаних джерел:

1. Выготский Л. С. Педагогическая психология / Л. С. Выготский. – М.: Педагогика-Пресс, 1999. – 536 с.
2. Ворона О. І. Прояви девіантної поведінки у школярів та методи її корекції / О. І. Ворона // Таврійський вісник освіти. – 2009. – № 4. – С. 205-210.
3. Выготский Л. С. Лекции по педологии / Л. С. Выготский. – Ижевск : Издательский дом «Удмуртский университет», 2001. – 304с.
4. Христук О. Л. Психологія девіантної поведінки: навчально-методичний посібник / О. Л. Христук. – Львів: ЛьвДУВС, 2014. – 192 с.
5. Варій М. Й. Загальна психологія : підручник для педагогічних спеціалізованих вузів / М. Й. Варій. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 968 с.
6. Самойлов А. М. Профілактика девіантної поведінки підлітків у соціально-виховному середовищі загальноосвітньої школи: дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.07 / Анатолій Миколайович Самойлов. – Вінниця, 2017. – 220 с.
7. Токарева Н. М., Шамне А. В. Вікова та педагогічна психологія: навчальний посібник / Н. М. Токарева, А. В. Шамне. К.: б/в, 2017. – 548 с.
8. Заброцький М. М. Вікова психологія: навч. посібник / М.М.Заброцький. – Київ : МАУП, 2002. – 104 с.

ГОГОЛЬ Д. В.

*студентка спеціальності «Початкова освіта»
Науковий керівник - Войтко О. В., викладач
Український гуманітарний інститут*

МУЗИКА ЯК ЗАСІБ РОЗВИВАЛЬНОГО ТА ОЗДОРОВЧОГО ВПЛИВУ НА ДІТЕЙ

*Музика — могутнє джерело думки.
Без музичного виховання неможливий
повноцінний розумовий розвиток.*

Актуальність теми дослідження. Музика містить потужну силу, яка мелодійними звуками торкається найпотаємніших струн душі. Вона творить чудеса з людськими почуттями та емоціями, оскільки може змусити лити сльози від болю або усміхнутися, коли неспокій огортає душу. Ось така різноманітна ця музика, але найголовніше те, що вона є способом самовираження та пігулкою для психічного здоров'я. Музика впливає вібраційно та зчиняє незвичний вплив на організм дитини, утворюючи зміни на рівні клітин, органів, почуттів та думок. Організм активізується, примушує боротися з симптомами захворювання, зцілює сам себе, коли мелодичні звуки надходять до нього. Якщо дитина матиме регулярні заняття музикою - це призведе до збільшення кровотоку в лівій півкулі, який у свою чергу відповідає за розвиток мовлення та запам'ятовування, чим раніше почати займатися музикою – тим кращі будуть результати аналітичного мислення, яке відповідає за логіку та утворення інформації. Під час слухання спокійної музики в дітей виробляється гормон дофамін, який покращує концентрацію, збільшує мотивацію та підсилює відчуття щастя. Особливий вплив на дитину здійснюють високочастотні звуки, які можна відшукати навіть у природі: спів птахів, шурхотіння дерев, голоси дельфінів, різноманітні звуки водної стихії, які впливають на стан нервової системи. Також за останні кілька років набула актуальності музикотерапія, яка впливає на емоційний розвиток і показує високі результати. Саме тому можна стверджувати, що тема музичного впливу на дітей є і буде актуальною, оскільки вона сприяє психічному та фізичному розвитку.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідженням теми впливу музики на організм людини займалася низка авторитетних журналів, які як правило акцентували свою увагу на значенні різних жанрів музики та їх наслідків, до яких вони приводили. До прикладу, в журналі «The Journal of Consumer Research» говориться, що згідно з отриманими даними, креативні процеси покращилися, коли учасники експерименту слухали фоновий шум помірної гучності - 70 децибел, що відповідає шуму пилососа, також дослідження вказало, що креативність знижувалася, коли гучність збільшували до 85 децибел. Продовжуючи цю думку, в контексті розгляду питання музичного впливу журнал «The Journal of the Acoustical Society of America» вказує на те, що використання фонівих звуків нашої природи, таких як дощ, спів пташок, шурхотіння лісу, потріскування деревини у вогнищі - покращують продуктивність та настрої [1]. У свою чергу викладачі Сент-Ендюорського університету виявили, що діти, які мали заняття музикою близько трьох років, перевершили своїх однолітків за чотирма показниками: сприйняття інформації на слух, моторика, словниковий запас і логічне мислення. Довготривала музична практика здійснює корисний вплив не тільки на слухові та рухові функції, але і на процес перерозподілу психічних функцій між лівою та правою півкулями головного мозку [2]. Французькі вчені

під керівництвом Емануеля Бігана, директора лабораторії з вивчення проблем розвитку при Університеті Бургундії, провели дослід, результати якого опублікували в книзі «Сприятливий вплив музики на мозок» про те, що немовлята здатні запам'ятовувати та реагувати на музику, перебуваючи ще в утробі матері. Ці мелодії дитина може розпізнати та повторити навіть через рік після народження, тому вагітним рекомендують слухати більше класичної музики [3]. Доведено, що звук є найпотужнішим інтегруючим чинником, який впливає на весь організм дитини, а саме через нейроендокринну систему на більшість органів та процесів у дитини: тонус м'язів, моторику шлунка і кишечника, змінами частоти дихання [4].

Враховуючи вищенаведене, можна сказати, що проведені дослідження вчених є яскравою ілюстрацією суттєвого впливу музики на організм, фізичний та всебічний розвиток. Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тему музики – як засобу оздоровчого та розвивального впливу на дітей, оскільки розуміння даного матеріалу є необхідним для успішного становлення особистості та являється актуальним науковим напрямком сучасності.

Тому за **мету** наукової роботи визначаю здійснити дослідження впливу музики на фізичний, психічний та розумовий розвиток дітей, з урахуванням специфіки музичного сприйняття.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме: визначити вплив музики на розвиток та здоров'я дитини; проаналізувати музику як засіб оздоровчого, терапевтичного підходу.

Об'єкт наукової розвідки: педагогічні методи музичного мистецтва.
Предмет праці: засоби розвивального та оздоровчого впливу на дітей музичних занять.

Основні результати дослідження. Для початку треба зрозуміти, що музика здійснює потужний психологічний вплив на дитину, який здатний заспокоювати або навпаки збуджувати. Завдяки музиці дитина може сприймати оточуючий світ не пасивно, тому розвиток суспільства здебільшого залежить від творчих людей. Музика впливає на становлення особистості, формуючи різні здібності та інтерес до них [5]. Нейрохірургами було проведено дослідження, яке показало, що під час занять дітей музикою відбуваються зміни в структурі та функціях мозку. У мозолистому тілі збільшується кількість білої речовини, яка відповідає за мову та грамотність. Також збільшується кількість сірої речовини, яка розвиває поліпшення координації та покращення в емоційній регуляції. Заняття музикою спричиняють у дітей збільшення кровотоку в лівій півкулі, розвиваючи здатність сприймати мови. Музика впливає і на розвиток багатьох інших навчальних функцій: увага, виконавчі функції, візуально-просторове сприйняття, які необхідні для розвитку дитини. Завдяки виникненню нових нейронних зв'язків під час музичних занять розвиваються когнітивні функції, слух, гарна пам'ять, сприйняття й перероблення зовнішньої інформації [6]. Таким чином, варто з дитинства закріпляти до дитини любов до музики,

оскільки вона є двигуном не тільки для покращення творчих здібностей, а й допомагає фізичному та інтелектуальному розвитку.

У сучасному світі музика є пігулкою для оздоровлення всього організму, яка здатна відновити сили, зарядити релаксації, підняти настрій та покращити самопочуття. Для лікувального підходу використовують Музикотерапію, де кожен інструмент виконує свою особливу функцію для організму. Фортепіано і акордеон корисно впливають на утворення жовчного соку, захищаючи слизову оболонку, гітара перешкоджає роздратуванню і покращує ритм серця, флейта поновлює роботу печінки, скрипка інтенсифікує тонкий кишечник, саксофон сприяє нормалізації функціонуванню нирок, труба поліпшує роботу підшлункової залози, арфа виправляє дихання при астмі та бронхіті, а барабан застосовують для укріплення імунітету [7]. З лікувальною метою лікарі рекомендують використовувати музичні твори Шопена, Шумана, Чайковського, Шуберта, які знімають головний біль, нормалізують кров'яний тиск та заспокоюють. Музикотерапія в XXI столітті широко застосовується в центрах реабілітації, дитячих садках та школах, покращуючи стан людей. Будь-які ліки потрібно вміти дозувати, щоб вони надали правильний ефект, тому музика є не винятком. Велика гучність може завдати побічний ефект і викликати почуття тривожності, порушення психіки, особливо якщо враховувати несформовану психіку дітей [8]. У лікуванні депресивного стану та замкнутості дітей музика допомагає зменшити хвилювання, відновити позитивні емоції та повністю вилікуватися. Також музика здатна вплинути на послаблення ознак болю, нудоти, підвищений артеріальний тиск та навіть допомагає функціям імунної та ендокринної систем [9]. Отже, музика може лікувати краще за будь-яку медикаментозну пігулку, варто лиш правильно підібрати індивідуальний підхід до дитини.

Висновки. Підводячи підсумки дослідження впливу музики на дітей, було визначено, що вона здійснює позитивні зміни в фізичному та ментальному здоров'ї. Розглядаючи дані відкриття можна зробити Висновки, що музичні вібрації здатні впливати на мозок та його функції. Під впливом музичних занять діти показують високі результати в навчанні, покращується пам'ять та увага, варто лиш правильно підібрати індивідуальний підхід. Сучасний світ недооцінює класичну та спокійну музику, для дітей вона здається нудною, але в той же час саме вона здатна заспокоїти та налагодити збуджену психіку дитини. Чим раніше батьки залучатимуть свою дитину до музики - тим прогресивніше будуть розвиватися її здібності в навчанні та творчості, оскільки вона впливає на когнітивні функції. Наразі в дитячих садках, школах та реабілітаційних центрах стали застосовувати музикотерапію, яка показує високі результати в лікуванні нервової системи. Кожен музичний інструмент здатен впливати на певні органи, утворюючи лікувальні звуки. У сучасному світі стала актуальною депресія в ранньому віці, в такому разі музика може вплинути краще, ніж будь-який медикаментозний препарат. Свій шлях сприйняття звуків дитина починає

ще в утробі матері, а вправно використати музичні звуки для поліпшення свого здоров'я допоможе фахівець або батьки. У кожної дитини можна пробудити зацікавлення та любов до музики, оскільки вона оточує нас всюди: в природі, на просторах соціальних мереж, батькам варто надавати музиці більшого значення та залучати до неї дітей ще в ранньому віці.

Список використаних джерел:

1. The Ukrainians. Як музика впливає на наш мозок та продуктивність [Електронний ресурс] / The Ukrainians. – Режим доступу: <https://theukrainians.org/yak-muzyka-vplyvaye/>.
2. Вплив музики на роботу головного мозку [Електронний ресурс] // Гармонія. – Режим доступу: <https://garmonya.in.ua/vplyv-muzyky-na-robotu-golovnogo-mozku/>.
3. Роль музики у вихованні особистості [Електронний ресурс] // КМДШ. – Режим доступу: <https://www.creativeschool.com.ua/blog/rol-muzyky-u-vyhovanni-osobystosti/#:~:text=Французькі%20вчені%20під%20керівництвом%20Емануеля,м.>
4. Вагітним дуже корисно слухати музику [Електронний ресурс] // УНІАН. – Режим доступу: <https://www.unian.ua/health/country/796379-vagitnim-duje-korisno-sluhati-muziku.html>.
5. Войтюк М. П. Як впливає музика на розвиток дитини [Електронний ресурс] / М. П. Войтюк // Всеосвіта. – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/statta-na-temu-ak-vplivae-muzika-na-rozvitok-ditini-225025.html>.
6. Музика важлива для розвитку і взаємовідносин дитини [Електронний ресурс] // Розвиток дитини. – Режим доступу: <https://childdevelop.com.ua/articles/develop/8582/>. – Назва з екрана.
7. Музикотерапія для дітей [Електронний ресурс] // МОНАКО. – Режим доступу: <http://monaco.te.ua/muzikoterap-ya-dlya-d-tey/>.
8. Візнюк І. Д. Музикотерапія як метод оздоровлення [Електронний ресурс] / І. Д. Візнюк // Буковський державний медичний університет. – Режим доступу: <https://www.bsmu.edu.ua/blog/2958-muzikoterapiya-yak-metod-ozdorovlennya/>.
9. Музична терапія: як музика впливає на здоров'я [Електронний ресурс] // Конкурент. – Режим доступу: <https://konkurent.ua/publication/30415/muzichna-terapiya-yak-muzika-vplyvaye-na-zdorovya/>.

ГОРОДЕЦЬКА Я. І.

студентка спеціальності «Філологія»

Науковий керівник - Поліна Г. В., к. філол. н., доц.

Український гуманітарний інститут

РОЗВИТОК ДИТЯЧОГО БІЛІНГВІЗМУ ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА ПРОЦЕСУ ДВОМОВНОЇ ШКІЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ

Актуальність теми дослідження. Мова відображає культуру, психологію, самобутність етносу. Наразі досить багато сімей змушені іммігрувати закордон. В результаті чого для дитини руйнується мовна межа. Аби уникнути труднощів при комунікації з іноземцями потрібно підготувати дитину до цього ще в дошкільному віці. Адже засвоєння мови в ранньому періоді ефективніше, так як дитина строє образи і асоціації з словами, не аналізуючи їх занадто детально. У майбутньому білінгвізм дасть дитині незаперечні переваги при отриманні освіти, працевлаштуванні, самореалізації. Двомовність формується через співвідношення культур. Оскільки кількість таких міжнародних контактів постійно збільшується, виникає змішування та співіснування етносів. В результаті цього дитина-білінгв в подальшому буде комфортно себе почувати в соціумі, де спілкуються знайомими їй мовами. Саме тому дослідження методів та методології розвитку двомовності є актуальним науковим напрямом.

Аналіз наукових джерел та літератури. Розвиток білінгвізму та його аспекти здавна цікавлять низку авторитетних вчених. Згідно з їхніми дослідженнями двомовність позитивно впливає на діяльність мозку. А в подальшому завдяки цим можливостям людина зможе стати затребуваним фахівцем. Ранній початок вивчення іноземної мови сприяє розвитку швидкості мовлення. А також сприяє кращому аналізу отриманої інформації як свідчать дослідження Андреа Мачеллі [1]. Досить великий відсоток людей по всьому світу, від 60 до 70 відсотків, володіє вільно принаймі двома мовами. Переселенці з інших країн зацікавленні у вивченні незнайомої мови. Батьки прагнуть привити дітям цікавість до здобуття знань шляхом оточення їх іноземним середовищем. За даними Університету Вашингтона, 27 % дітей у віці до 6 років вивчають другу мову [2]. Отже, вбачаємо за потребу дослідити важливість розвитку двомовності у дітей дошкільного віку та подальші її переваги

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо представлення переваг двомовної підготовки дітей у шкільному віці.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові завдання, а саме:

- охарактеризувати суть білінгвізму;
- описати методи та методологію розвитку дитячої двомовності;
- показати переваги розвитку білінгвізму у дітей шкільного віку.

Об'єкт наукової розвідки: процес дитячої мовної підготовки.

Предмет праці: методи розвитку дитячого білінгвізму.

Основні результати дослідження. Білінгвізм — здатність людини вільно володіти двома мовами. Таких осіб називають білінгвами. Вони одночасно є носіями обидвох національних культур, соціальних особливостей. Білінгви дуже легко можуть переключатись з однієї мови на

іншу, не плутаючи при цьому граматичну структуру речення та вимову слів. Існує два види набуття двомовності: природний та штучний. У випадку з природнім – діти з народження комунікують за допомогою двох мов, привитих їм. Якщо ж брати до уваги штучний білінгвізм, то дитину навчають іноземної мови навмисно. У цьому разі вона уже має основи рідної мови, знає базову лексику, тому ці знання намагається перенести на іноземну. Для дитини, при штучному прививанні іншої мови, рідна буде домінуючою. Отже, вважаю за потрібне дослідити особливості розвитку двомовності у дітей, та шляхи їх набуття.

Для того, аби засвоїти дві мови з дитинства, існують такі методи як штучний і природний. Природний шлях освоєння мови полягає у тому, що батьки дитини володіють різними мовами. Тобто, наприклад, мама – українською, а батько англійською. Обидва знають мову на рівні носіїв. У такому випадку дитині буде легше засвоїти ці мови, адже вона спілкуватиметься з рідними кожного дня. При штучному прививанні мови, дитину можуть віддати в дитсадок, чи найняти вчителя. У такому разі вона користуватиметься навичками комунікації іноземною мовою лише в конкретних ситуаціях. Ця методика називається одна ситуація – одна мова. Тобто в сім'ї говорять, наприклад українською, а в дитсадку з вчителем та друзями – англійською. Отже, вважатиму за потрібне дослідити специфіку двох методів розвитку двомовності – природного та штучного.

Дослідження науковців показують явні переваги при розвитку двомовності у дітей шкільного віку. Пропоную розглянути найбільш суттєві з них. Пристосування та розуміння різних культур – діти зіштовхуються з ними безпосередньо при контакті з носіями. Емоційний та соціальний розвиток – дослідження показали, що двомовні діти краще контролюють свою поведінку у суспільстві. Розвиток пізнавальної сфери – у білінгвів-дітей краще розвинута довгострокова та короткострокова пам'ять. Узагалі, прививати дитині іноземну мову потрібно ще в дитинстві. Адже у цьому віці вона найкраще сприятлива до пізнання нового. Якщо ж вивчати мову в дорослому віці – це може викликати ускладнення при запом'ятовуванні нової лексики та правил граматики. Доведеться перелаштовуватись довгий час на сприйняття нового. Отже, вважаю за потрібне дослідити специфіку розвитку двомовності у дітей шкільного віку.

Висновки. Білінгвізм – це проблема широко розповсюджена, яку складно вирішити. Білінгви – це люди, які є носіями одразу двох культур. Вони володіють двома мовами на однаковому рівні. А також швидко переключаються з однієї на іншу. Аби засвоїти мови на такому рівні існує декілька методів. Перший – штучний, при якому іноземна мова використовується лише в конкретних ситуаціях. Інший – природний, при якому дитина росте в сім'ї, де батьки є представниками різних етносів. Вивчати іноземну мову краще в період дитинства. Адже цей час – є найбільш сприятливим для засвоєння незнайомого. Отже, аби прищепити

дитині любов до двох мов, потрібно знати специфіку методів та методології навчання, а також враховувати інтереси дитини.

Список використаних джерел:

1. Білінгвізм. Що це? [Електронний ресурс] // Greencountry. – Режим доступу: <https://greencountry.com.ua/journal/read/bilingvizm-csho-ce>.
2. Олександр Я. Що таке білінгвізм, і чому вашій дитині варто вчити іноземну мову з раннього віку [Електронний ресурс] / Я. Олександр // Вукі. – Режим доступу: <https://buki.com.ua/news/scho-take-bilingvism/>.

ГРЕЙСОН К. Р.

студентка спеціальності

«Початкова освіта»

Науковий керівник - Кондратюк О. М.,

к.пед. н., доц.

Український гуманітарний інститут

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

*Хто думає про науку, той любить її,
а хто її любить, той ніколи не перестав вчитися,
хоча б зовні він і здавався бездіяльним.*

Григорій Сковорода

Актуальність теми дослідження. За останні роки розвиток інформаційних технологій спричинив модернізацію системи освіти. Питання «бути чи не бути» дистанційній освіті вже не є актуальним, адже зараз дистанційна освіта – необхідність і, на жаль, чи не єдиний шанс для існування освіти в сьогоденні. Вже третій рік українські школи та заклади вищої освіти періодично переходять на дистанційне навчання через пандемію, спричиненою COVID-19 і тепер через війну на території нашої країни. Зараз особливо важливо, аби діти отримували належну освіту, адже вони – майбутнє нашої держави і ми як педагоги і батьки маємо прикласти максимум зусиль, аби покращити якість навчання в екстремальних умовах. В даній роботі я планую знайти способи зробити навчання якіснішим, більш цікавим для учнів, незалежним від постійної уваги та допомоги батьків та найголовніше – знайти способи якісного контролю учнів під час тестування та іспитів. Оскільки, дистанційне навчання стало новинкою не тільки для школярів і батьків, а й для вчителів, багато нюансів впливають в процесі освоєння нового формату навчання. Подача матеріалу й форми роботи під час онлайн-уроку помітно відрізняються від уроку в школі й потребують від вчителя спеціальної підготовки. Оцінюючи рівень дистанційного навчання в школі за минулий рік у тому ж дослідженні, більшість батьків вказали на зниження успішності дітей, брак уваги вчителів, формальний підхід до

проведення уроків і проблеми з використанням онлайн-платформ. Наразі виникли ще такі проблеми в дистанційному навчанні: зміна структури навчального процесу, діти почали відставати від навчального плану, неможливість дистанційного навчання, відсутність належного контролю учнів під час складання іспитів тощо. Саме тому дослідження про шляхи покращення якості дистанційного навчання надзвичайно актуальні сьогодні, та, можливо, зможуть вплинути на покращення системи освіти.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідженням теми покращення якості дистанційної освіти для молодших школярів займалася низка авторитетних вчителів, психологів, вчених, які як правило окрім іншого акцентували свою увагу на методах удосконалення навчального процесу. Особливої уваги надала цій темі Державна служба якості освіти, провівши низку досліджень в умовах пандемії [1]. Ці дослідження допомогли скласти об'єктивну думку про стан освіти на період пандемії та запропонувати методи для підвищення якості освіти під час дистанційного навчання.

Станом на жовтень 2021, загальна кількість учнів, які навчалися дистанційно, - 227 961, з них 68 236 – учні 1-4 класів. Кількість педагогічних працівників, які працювали в режимі дистанційного навчання, – 28 368 осіб [2]. За результатами дослідження команди Cedos, рівень освіти під час переходу на дистанційну освіту суттєво погіршився [3]. Наразі ситуація в країні змінилася, адже через війну навчання припинилося повністю на деякий час, а згодом знову відновилося виключно в дистанційному форматі. Багато школярів разом зі своїми батьками емігрують закордон, тому зараз ще ведуться підрахунки реальної кількості школярів, що навчаються дистанційно. Враховуючи вищенаведене, можна сказати, що дуже багато учнів зараз потребують якісної онлайн-освіти, яка потребує удосконалення.

Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тему шляхів покращення навчання в умовах дистанційної освіти, оскільки розуміння даного принципу є необхідним для успішного становлення особистості та являється актуальним науковим напрямком сучасності з її нагальними проблемами суспільного характеру та потребою в побудові благополучного соціуму.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо здійснити пошук покращення якості навчання молодших школярів в умовах дистанційного навчання.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме:

- Дослідити систему дистанційного навчання молодших школярів в Україні;
- Визначити негативні аспекти системи дистанційного навчання в початковій школі, які потребують удосконалення;
- Проаналізувати методи покращення навчання молодших школярів в умовах дистанційного навчання, що є дієвими.

Об'єкт наукової розвідки: система дистанційного навчання.

Предмет праці: дистанційне навчання молодших школярів.

Основні результати дослідження. Як визначено в наказі Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 № 466 “Про затвердження Положення про дистанційне навчання”, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 квітня 2013 р. за № 703/23235, дистанційне навчання — це індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій. Дистанційна форма навчання передбачає доступ до інтернету, технічне забезпечення (ноутбук, планшет, смартфон, або інший пристрій) в усіх учасників освітнього процесу, а також те, що вчителі володіють технологіями дистанційного навчання. Дистанційне навчання – це насамперед навчання. Тому процес організації і теорії навчання (наприклад, асоціативно-рефлекторна) нікуди не діваються, просто з’являється інший спосіб зв’язку. Тобто, в дистанційному навчанні дитина має пройти шлях від сприйняття інформації до її розуміння, запам’ятовування, можливо, відтворення, використання на різних рівнях.

Дистанційне навчання має декілька режимів: синхронний та асинхронний. Синхронний режим — взаємодія учнів та вчителя при дистанційному навчанні, під час якої усі знаходяться в електронному освітньому просторі одночасно. Урок проходить у режимі реального часу завдяки обраному інструменту для аудіо-та(або) відеозв’язку. Асинхронне навчання — більш самостійне навчання, адже взаємодія між суб’єктами з деякою затримкою в часі. Освітній процес відбувається онлайн завдяки користуванню спеціальними інтерактивними платформами, можливостями e-mail, форумами, соціальними мережами та ін. [5].

Залежно від засобів зв’язку, можна організовувати різні види дистанційного навчання:

- Засновником дистанційного навчання вважається Ісаак Пітман. 1840 року він почав навчати студентів стенографії в Об’єднаному Королівстві. Тоді це робилося за допомогою листування вчителя та учениці, вчитель надсилав завдання, а потім отримував відповіді, перевіряв роботу і оцінював, надавав зворотний зв’язок. Саме цей рік вважається роком створення першого навчального курсу для дистанційного навчання [4].

- Радіоуроки були популярними на початку ХХ століття.

- Телевізійні уроки від відомих педагогів-новаторів в кінці 90-х років, а зараз ми бачимо уроки Всеукраїнської школи онлайн.

- Сучасні технології, інтернет призвели до появи нових способів дистанційного навчання. Вчителі та учні використовують такі платформи як Google CLASSROOM, Moodle, Єдина Школа, HUMAN ШКОЛА, Нові знання

Тому ми розуміємо, що у прогресивній державі швидко вирішуються освітні проблеми і запровадження дистанційної освіти – тому доказ.

Оскільки дистанційне навчання у молодших школярів практикувалося в дуже рідких випадках і лише після запровадження локдауну стало

необхідними для всіх школярів, учні, вчителі та батьки зіштовхнулися з низкою проблем, які стосувалися якісного забезпечення навчання. Виявилось, що є значна кількість учнів з малозабезпечених сімей, які не мають змоги надати своїм дітям окремих гаджет та інтернет для навчання онлайн. Також через війну в Україні багато сімей мігрують країною, або ж переїжджають закордон, що теж негативно позначається на доступності якісного навчання. Батькам теж дуже непросто, в більшості випадків їм теж доводиться брати активну участь в забезпеченні освітнього процесу для молодших школярів: чим менші діти – тим складніше їм працювати самотійно. Крім того, є безліч технологічних складнощів у забезпеченні нормального навчання. Не всі педагоги мають досвід роботи з цифровими технологіями та потребують навчання. У дистанційному режимі багато видів традиційної мотивації працюють не так ефективно, як в очній школі. Учні не вистачає комунікації з однолітками і це може позначитись на їхньому психологічному здоров'ї. А щодо фізичного здоров'я, то під час дистанційки учні багато часу проводять з гаджетами, псуючи свій зір. Також дистанційне навчання дає нові виклики для дотримання норм і правил академічної доброчесності. Для учнів виникає можливість списування, для вчителів постає проблема справедливого оцінювання. Отже, проаналізувавши негативні аспекти дистанційного навчання, ми можемо зробити висновки, що в нас є над чим працювати, аби забезпечити учнів якісною освітою.

«Надмірну кількість онлайн складно витримувати і учням, і викладачам. Але перехід на дистанційне навчання потребує перебудови освітніх підходів і з боку вчителя: замість начитки — дослідження, замість контролю — челенджі. І з боку учнів дистанційне навчання також потребує інших навичок — не слухняності, а самоорганізації», - сказала Валентина Мержиєвська.

Для молодших школярів концентруватися на завданнях більше 20 хвилин – це та проблема, тому під час навчання замість пасивних «лекційних» уроків, краще використовувати активними інструментами (вікторини, ігри, челенджі). Дітям необхідна мотивація до такого виду навчання, тому можна на початку кожного уроку або ж тижня проводити тренінг разом з учнями, де вони поділяться своїми очікуваннями від уроку або навчального тижня, а вчитель буде надавати перелік навичок, які учні зможуть засвоїти після певного виду діяльності [6]. Також надзвичайно важливо підтримувати соціалізацію дитини, адже саме в школі формуються найтісніші дружні відносини. Це можна робити, даючи учням можливість обговорювати завдання з однолітками чи просто надати спілкування у форматі онлайн-чатів або влаштувати позашкільні секції (якщо є така можливість). Коли вчитель проводить онлайн урок, він має чергувати види навчальної діяльності, організовуючи під час уроку гімнастику для очей та для профілактики статичної втоми. Новий Санітарний регламент визначає наступні вимоги, скільки часу діти різного віку можуть безперервно працювати з технічними засобами під час уроку:

- для учнів 1 класів — не більше 10 хвилин;
- для учнів 2 — 4 класів — не більше 15 хвилин;

Міністерство освіти та науки дає такі рекомендації щодо профілактики списування:

- заохочувати і хвалити дітей, якщо робота виконана самостійно, хоч і не ідеально;
- даватиме робочі завдання, де рівень складності наростає від елементарного до дуже складного (якщо дитина виконала завдання лише до половини, вчитель дякує за зроблену роботу і пояснить складніший матеріал додатково);
- давати індивідуальні завдання кожному хоча б раз на кілька тижнів, можна вибірково;
- давати завдання з готовими відповідями з проханням спробувати спочатку виконати завдання самостійно, не підглядаючи, а якщо щось незрозуміло — звернутися за роз'ясненнями до вчителя;
- даватиме завдання, які передбачають власні міркування та висловлення власної думки дитини, а не вибір з готових відповідей [7].

Але найголовніша профілактика списування — розумна помірність навантаження. Часто діти списують через надмірну кількість завдань, особливо якщо вправи затеоретизовані й одноманітні. Учителям, особливо під час дистанційного навчання, коли учні значну кількість матеріалу мають опанувати самостійно, варто чітко вимірювати і прогнозувати час, який знадобиться дітям на виконання завдань, а також узгоджувати в педколективі графік перевірних робіт, щоб зберігати рівномірний розподіл навантаження протягом робочого тижня [8]. Тому, аби покращити освітній процес, вчитель має приділяти бути максимально уважним до кожного учня, враховуючи обставини, в яких навчається дитина, і найголовніше – щиро бажати, щоб діти отримали якомога більше корисної інформації.

Висновки. Підводячи підсумки дослідження, ми розуміємо, що початкова освіта відіграє важливу роль в формуванні особистості і від її якості залежить майбутнє дитини, тому важливо зробити все необхідне, аби покращити якість освіти в умовах дистанційного режиму. Проаналізувавши систему дистанційної освіти для молодших школярів, ми розуміємо що наша держава піклується про підростаюче покоління і намагається, навіть, в екстрених умовах забезпечити освітній процес. Про це свідчить перехід на дистанційну форму та регулярне внесення змін для більш ефективного процесу навчання. За допомогою цифрових технологій та професіоналізму педагогів, вдалося освоїти новий для нас формат навчання. Оскільки майже для всіх учнів та вчителів дистанційне навчання – новинка, система дистанційної освіти має ще низку недопрацьованих, які впливають на її якість. Слід приділити більше уваги дітям з малозабезпечених сімей та учнів, які перебувають в складних життєвих обставинах. Також варто звернути увагу на фізичне та психологічне здоров'я дитини, яка постійно перебуває наодинці з комп'ютером. Особливої уваги слід приділити мотивації дитини вчитися самостійно, та привити учням принцип академічної доброчесності, адже саме це запорука успіху здобуття знань. Дистанційна освіта – це непросто,

вона вимагає ще більше підготовки вчителя, неймовірної мотивації для учня та уваги з боку батьків. Дотримуючись всіх рекомендацій від Міністерства освіти та науки України та маючи щире бажання навчати учнів, вчитель може зробити навіть більше, ніж потрібно, а саме організувати якісний та цікавий освітній процес для учнів.

Список використаних джерел:

1. Моніторингові дослідження за 2021 рік [Електронний ресурс] // Державна Служба Якості Освіти України. – Режим доступу: <https://sqe.gov.ua/diyalnist/monitoringovi-doslidzhennya/monitoringovi-doslidzhennya-za-2021-rik/>.

2. Державна служба якості освіти завершила вивчення організації дистанційного навчання у школах – Результати дослідження [Електронний ресурс] // Міністерство освіти і науки України. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/derzhavna-sluzhba-yakosti-osviti-zavershila-vivchennya-organizaciyi-distancijnogo-navchannya-u-shkolah-rezultati-doslidzhennya>.

3. Сирбу О. Коронавірус та освіта: аналіз проблем і наслідків пандемії [Електронний ресурс] / Олена Сирбу, Юлія Назаренко, Ірина Когут // Cedos. – Режим доступу: <https://cedos.org.ua/researches/koronavirus-ta-osvita-analiz-problem-i-naslidkiv-pandemii/>.

4. Маслакова Е. С. История развития дистанционного обучения в России / Е. С. Маслакова // Теория и практика образования в современном мире : материалы VIII Междунар. науч. конф. – Санкт-Петербург, 2015. – С. 29–32.

5. Особливості синхронного та асинхронного онлайн-навчання [Електронний ресурс] // Українська школа майбутнього. – Режим доступу: <https://www.futureschool.online/post/osoblivosti-sinxronnogo-ta-asinxron/>.

6. Данилович К. Ефективність дистанційного навчання: рекомендації та практичні поради [Електронний ресурс] / Катерина Данилович // EdEra. – Режим доступу: <http://blog.ed-era.com/iefektivnist-distantsiinogho-navchannia/>.

7. Батькам школярів: 20 запитань та відповідей про дистанційне навчання [Електронний ресурс] // Освітній омбудсмен України. – Режим доступу: <https://eo.gov.ua/batkam-shkoliariv-20-zapytan-ta-vidpovidey-pro-dystantsiyne-navchannia/2021/01/12/#12>.

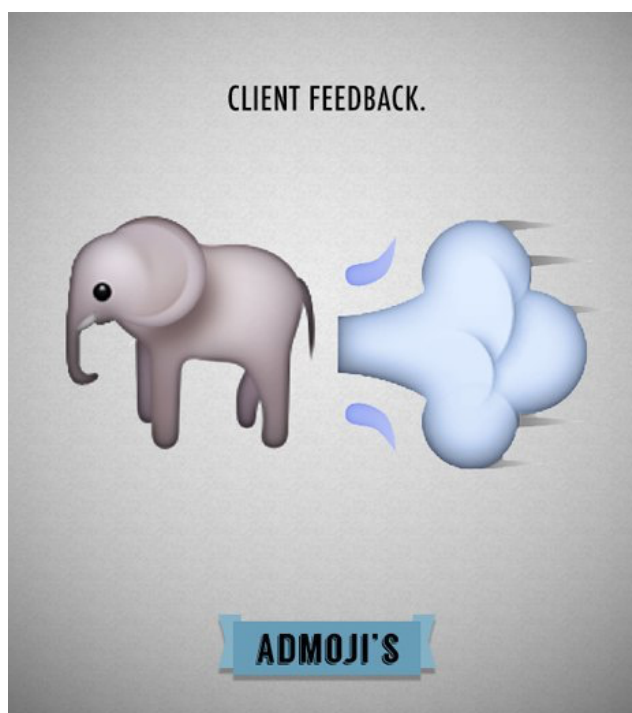
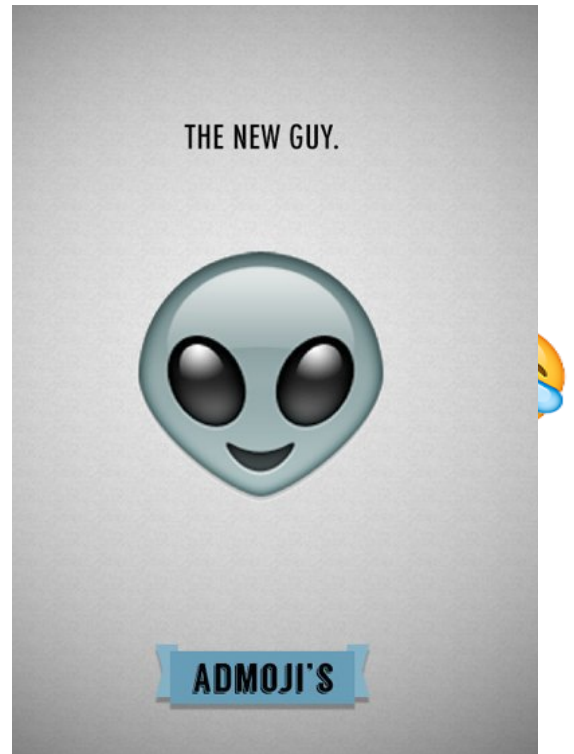
8. Організація Дистанційного навчання в школі – методичні рекомендації [Електронний ресурс] / ред.: З. Звinyaцьківська, Р. Трифонов ; упоряд.: І. Коберник, З. Звinyaцьківська ; іл. Г. Муха. – [Б. м. : б. в.], 2021. – 71 с. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciynna%20osvita-2020.pdf>.

*студентка спеціальності «Філологія»
Науковий керівник - Клімук В. В., викладач
Український гуманітарний інститут*

РЕДУКЦІЯ МОВИ ЗА РАХУНОК РЕГУЛЯРНОГО ВИКОРИСТАННЯ «ЕМОДЖІ» В РІЗНИХ ГАЛУЗЯХ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ

Актуальність теми дослідження. Людина — це соціальна істота, існування якої неможливе без спілкування, а спілкування неможливе без мови. Навіть сучасний спосіб спілкування в Інтернеті не замінить найбільш популярний вид комунікації – вербальний. Зображення не можуть повністю замінити різноманіття слів, які склалися історично. Ще від народження Землі мова є способом комунікації, завдяки якому люди мають змогу спілкуватися, допомагати один одному, будувати, винаходити та ін. – розвиватися як соціум. Вважається, що мова – це один із найважливіших чинників згуртованості народів та збереження їх ідентичності. Завдяки словам можна дізнатися про історію будь-якого існуючого та неіснуючого народу, адже вони є відображенням дійсності. Сьогодні користувачі регулярно в месенджерах замінюють слова вдячності, поваги, враження, суму або захоплення - Емоджі, що на пряму редукують мову та її розвиток. Люди по всій Землі говорять різними мовами, яких нараховується близько 6000, але філологи застерігають, що у XXI столітті щонайменше 40% із них вимруть. Мова – це двигун науки та прогресу; вона вивела первісних людей із печер, але зараз, не використовуючи її, людство має шанс повернутися назад. Саме тому дослідження редукації мови за рахунок регулярного використання емоджи в різних сферах життєдіяльності є актуальним науковим напрямом.

Аналіз наукових джерел та літератури. Тема мови емоджи є недостатньо вивченою, адже більш популярна серед практичного життя, аніж у науковій сфері. Емоджи використовуються в багатьох напрямках: у випадкових повідомлення між друзями, маркетингу і навіть декорі, тому цим вони доводять свою актуальність [3]. Через текстові месенджери та пости в таких соціальних мережах як Twitter і Facebook, кожного дня люди відправляють мільярди емоджи [7]. До прикладу, «Еможі», у перекладі – зображення, що має офіційну назву «обличчя зі сльозами радості», у 2015 вперше було названо словом року Оксфордським словником англійської мови, що свідчить про затребуваність цього незвичайного явища [12]. Продовжуючи цю думку Бред Туеснард, засновник сучасної хмарної панелі керування сервером, вказує на те, як емоджи допомагають полегшити розуміння один одного та висловити гумор у повідомленнях на віртуальних платформах, таких як Telegram [6]. У свою чергу Копірайтер з McSan Скотт Вулф теж користується можливістю виявити творчість та гумор у своїй роботі, тому розробив сайт Admoji, де він викладає ідеограми (графічні картинки, що дають уяву про ідею зображення, але не використовують звуків або букв для цього) емоджи з підписами, які розкривають аспекти рекламної індустрії [4].

Враховуючи вищенаведене, можна сказати, що емоджи більше або менше пов'язані майже з будь-якою сферою, що стосується Інтернет простору, але наведемо ще приклади статистики. 76% учасників опитування вважають прийнятним використання емоджи в професійних комунікаціях, показало опитування 1000 працюючих громадян Америки [2]. Також відомо, що 59% споживачів у віці від 18 до 34 років вбачають, що компанії використовують занадто велику кількість емоджи для своєї маркетингової реклами, тому

закликають бути з цим обережними [2]. 64% людей, що позитивно відносяться до емоджи, готові купувати такі речі, як їжа, квитки в кіно та одяг, що пов'язані з зображенням смайлів [2]. Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тему редукції мови за рахунок регулярного використання емоджи в різних галузях життєдіяльності, оскільки ця інформація допоможе нам проаналізувати роль смайлів у розвитку комунікативних здібностей людини.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо дослідити редукцію мови за рахунок регулярного використання емоджи в повсякденному житті в соціальних мережах.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме:

- дати опис поняттю «емоджи»;
- визначити в чому полягає суть редукції та її види;
- проаналізувати взаємозв'язок між редукцією мови та емоджи й встановити їх взаємозалежність.

Об'єкт наукової розвідки: редукція мови за рахунок емоджи.

Предмет праці: мова емоджи.

Основні результати дослідження. Визначення емоджи часто йде поряд із синонімічними поняттями, такими як: піктограма, емотикон, японські каомодзі, ідеограма, та смайл. Розглянемо значення цих термінів, що допоможе нам зрозуміти що таке емоджи й чому їх використовують навіть в архітектурі [8]. Загальне значення піктограми звучить як графічне зображення, що допомагає зрозуміти сенс звернення без слів та які використовуються для зображення дорожніх знаків, ярликів на одязі, на продуктах харчування, на побутовій хімії в т.п. [13].

Емотикон – це типографічне зображення емоційного обличчя за допомогою використання друкарських знаків. [11]. В свою чергу смайлом можуть називати як жовті емоджи, які зображують тільки обличчя, так і схематичне зображення емоцій за допомогою символів. Так, у 1982 році народився смайл у вигляді символу :-), який був вперше використаний Скоттом Фалманом під час онлайн-форуму, стверджує сайт «Библиомир-ОК!» [11]. Через деякий час українські користувачі винайшли особливі смайли:

- чоловічі – з "козацьким оселедцем":
~:-) ~;-P ~;-| ~8-)

- жіночі – прикрашені "квіточкою":

*;-) *;-P *;-D *;-| *' '*
_ '

Емоджи (Emoji) – це спеціальна графічна мова ідеограм та смайлів, значки або невеликі картинки, які відображають емоції або предмет, зазначає Termin.in.ua [9]. EMOJIALL – веб-сайт, словник емоджи, який надає величезну кількість інформації пов'язану з темою, пише, що у 1999 році Шигетака Куріта, працівник компанії DoCoMo, розробив 176 перших зображень емоджи розміром 12x12 пікселів для випуску «i-mode», які потім Apple додала в клавіатуру iPhone, як мова Emoji, що й призвело до їх неймовірної популярності [16]. Отже, емоджи являється сучасною універсальною мовою, яка є дуже багатогранною й використовується навіть у діловій сфері.

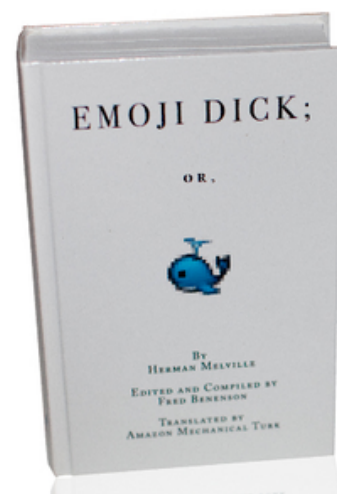
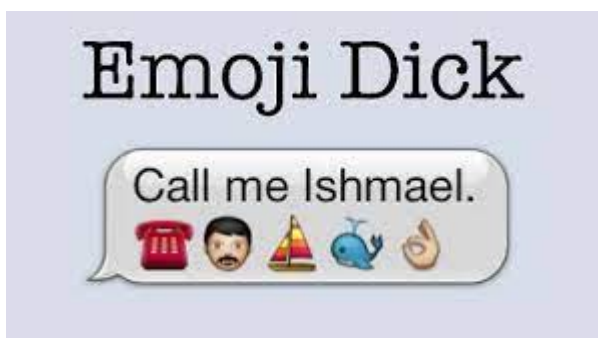

↑ Еволюція смайлів ↑

Академічний тлумачний словник (1970—1980) представляє загальне визначення терміна «редукція» як процес або дія, що призводить до зменшення, послаблення або спрощення чого-небудь, іноді до повної втрати якихось об'єктів, ознак [15]. Але Вікіпедія ще звертає увагу на те, що термін «редукція» має не одне значення, а поширюється на різні галузі життєдіяльності, тому розглянемо їх далі задля кращого аналізу матеріалу [15]. Перше – редукція в біології означає зменшення розмірів органів, зникнення спроможності виконувати їм свої функції або спрощення їх будови, як наприклад, у деяких водоростей редукуються корені [14]. Друге – редукція в економіці означає падіння курсу валют, цін на товари або розробку простішого процесу товарного виробництва [14]. Третє – редукція в інформатиці використовується для обчислення зі скороченим набором команд, а також у паралельному програмуванні [15]. Четверте – редукція в математиці означає зведення складного до простішого, що допомагає у розв'язанні звичайних диференціальних рівнянь [15]. П'яте – редукція в музиці означає перероблення партитури, з ціллю зменшити кількість голосів та/або інструментів [13]. Шосте – редукція в філології, а саме редукція голосних, що означає значне ослаблення артикуляції та/або втрата ненаголошених звуків при їх вимовлянні [15]. І завершуючи, веб-сайт вказує

на останній різновид редукції – це редукція в філософії, що має назву «редукціонізм» та значить принцип, згідно з яким просте може пояснити складне, наприклад, біологічні явища можна пояснити за допомогою фізичних і хімічних законів[15]. Отже, з вищенаведеного зрозуміло, що редукція застосовується там, де мова йде про зменшення значущості або повного зникнення об'єкту розгляду.

Існує мільйони прихильників емоджи, але разом з ними й ті, які дивляться на них доволі скептично, через побоювання того, що такий прогрес у спілкуванні в соціальних мережах може стати деградацією використання слів. Чи зникає або редукується мова із розвитком емоджи та як це впливає на спілкування між людьми: позитивно чи негативно? Саме з такою метою Clo S, автор статті на веб-сайті This Too Shall Grow, особисто провів експеримент, суть якого полягала у відмові на 2 тижня від використання емоджи [5]. У результаті він дійшов висновків, що вони дійсно компенсують відсутність тепла та доброзичливості в текстових повідомленнях, які часом здаються холодними, грубими та різкими [5]. Але автор статті звертає увагу й на те, що не вважає емоджи повноцінною мовою, адже вона повинна мати свою граматику та формуватися людьми, які нею розмовляють, а не працівниками, які вирішують існування смайлів в Консорціумі [5]. З появою чергового оновлення в Telegram 30 грудня 2021 року з'явилася можливість використовувати інтерактивні емоджи в ролі швидких анімованих реакцій, щоб висловити своє відношення до того чи іншого повідомлення [1]. Та Clo S наголошує на тому, що без емоджи йому довелося ретельніше задумуватися про те, що саме він відчуває і хоче донести адресату, довше думати над тим, як відповісти на повідомлення, які слова написати, згадувати вирази, щоб висловити свої емоції словами, а не емоджи [5]. Тим не менш аналітик-програміст Фред Бененсон, який зібрав на Kickstarter кошти для перекладу «Мобі Діка» Германа Мелвілла мовою емоджи, в наслідок чого 6438 текстових речень було трансформовано у піктограми, навіть вбачає літературний потенціал емотиконів [10]. Отже, підсумовуючи встановлюємо, що розвиток емоджи тісно взаємопов'язане з редукцією мови, що підтверджує їх взаємозалежність.

Висновки. Підводячи підсумки дослідження, варто зазначити, що спілкування та комунікація залишаються одними з найважливіших процесів для людства. Опис такого явища як емоджи дає змогу зрозуміти, що сучасні технології розвиваються з величезною швидкістю. Вони націлені, щоб полегшити спілкування людей один з одним онлайн та зробити його приємнішим. А також, виявлено, що емоджи знаходять застосування далеко не тільки в приватних листуваннях користувачів соціальних мереж, але й в бізнесі, маркетингу, рекламі, статистиці, архітектурі, туризмі та навіть в політиці. Було представлено, що собою являє визначення «редукція». А також, було розглянуто певний перелік видів редукції в різних сферах життя, щоб мати можливість повністю зрозуміти тему дослідження. Мета вищевикладеного зводиться до успішної спроби проаналізувати взаємозв'язок між редукцією мови та емоджи, в наслідок чого була встановлена їх взаємозалежність. На закінчення слід підкреслити, що мова та словниковий запас середньостатистичної людини, спираючись на логічний умовивід з вищенаведеної інформації в дослідженні, значно редукуються разом із прогресивним зростанням використання зображень у спілкуванні. Але, попри це емоджи не несуть негативне забарвлення, як єдине існуюче. Тому, Висновки носить застережливий характер, що повинен змусити людей не тільки споживати продукцію, яка існує в межах Інтернету, але використовувати критичне мислення, щоб не перетворити прогрес на регрес, що означає із розвитком емоджи не використовувати їх з надлишком, забуваючи про незамінність слів, але задля цілей покращення комунікації та передачі емоцій між людьми.

Список використаних джерел:

1. Реакции, скрытый текст, перевод сообщений и QR-коды [Електронний ресурс] // Telegram Info. – Режим доступу: <https://t.me/s/tginfo?q=#обновление>.
2. 30 Статистика Еможі для бізнесу [Електронний ресурс] // The Pipeline - a blog from zoominfo. – Режим доступу: <https://pipeline.zoominfo.com/marketing/emoji-statistics-for-businesses>.
3. 5 Surprising Facts About Emojis [Electronic resource] // FISHER. – Mode of access: <https://m.gofisher.net/blogs/5-surprising-facts-about-emojis>.
4. Эмодзи в рекламной индустрии [Електронний ресурс] // Marketing.by. – Режим доступу: <https://marketing.by/novosti-rynka/emodzi-v-reklamnoy-industrii/>.
5. What happened when I stopped using Emojis [Electronic resource] // This Too Shall Grow. – Mode of access: <https://thistooshallgrow.com/blog/emoji-stop>.
6. Anas B. The invention of emojis: A brief history [Electronic resource] / Brittany Anas // Hack Reactor. – Mode of access: <https://www.hackreactor.com/blog/the-invention-of-emojis-a-brief-history>.
7. Batchelor J. All About Emojis [Electronic resource] / Jacob Batchelor // Science World. – Mode of

access: <https://scienceworld.scholastic.com/issues/2019-20/092319/all-about-emojis.html#970L>.

8. Елкина В. Как появились эмодзи и почему они так популярны [Електронний ресурс] / Вероника Елкина // Rb.Ru. – Режим доступу: <https://rb.ru/story/emoji-story/>.

9. Емодзі (Emoji) – що це таке та навіщо вони потрібні [Електронний ресурс] // Termin.in.ua. – Режим доступу: <https://termin.in.ua/emodzi-emoji/>. – Назва з екрана.

10. Куцай Я. З носом чи без: що з нами роблять смайлики? [Електронний ресурс] / Ярослава Куцай // MediaSapiens. – Режим доступу: <https://ms.detector.media/onlain-media/post/19440/2017-08-10-z-nosom-chy-bez-shcho-z-namy-roblyat-smaylyky/>.

11. Мирная И. Смайл, емодзі, емотикони: чи так все просто? [Електронний ресурс] / Ирина Мирная // Библиомир-ОК!. – Режим доступу: <http://bibliomirok.blogspot.com/2017/10/blog-post.html>.

12. Оксфордський словник назвав словом року емодзі "обличчя зі сльозами радості" [Електронний ресурс] // UNIAN.NET. Інформаційне агенство. – Режим доступу: <https://web.archive.org/web/20160207005745/http://www.unian.ua/society/1185947-oksfordskiy-slovník-nazvav-slovom-roku-emodzi-oblichchya-zi-slozami-radosti.html>.

13. Піктограма [Електронний ресурс] // Economy-Pedia.com. – Режим доступу: <https://uk.economy-pedia.com/11034225-pictogram>.

14. Редукція [Електронний ресурс] // Вікіпедія. Вільна енциклопедія. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Редукція>.

15. Редукція // Словник української мови : [в 11 т.] / ред. І. К. Білодід. – Київ, 1977. – Т. 8 : Природа-Ряхтливий. – С. 483.

16. Що Таке Еможі [Електронний ресурс] // EMOJIALL.com. – Режим доступу: <https://www.emojiall.com/uk/help-emoji>.

ДМИТРИК А. Ю.

студентка спеціальності «Дизайн»

Науковий керівник - Гребінник Ю. Л., викладач

Український гуманітарний інститут

СУВЕНІРНА ПРОДУКЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРОСУВАННЯ ХУДОЖНИКА

Актуальність теми дослідження. Як для художника початківця, так і для досвідченого майстра, необхідна «реклама» та «самореклама». Що розповість про художника краще, ніж його витвір? Візитівки все більше відходять у забуття, проте сувенірна продукція, «мерч», набуває розповсюдження. Невеликий доступний виріб краще демонструє автора, його відношення до роботи та її якості. Так як «мерч» часто має вигляд невеличких репродукцій авторських робіт, споживач мистецтва вже на

даному етапі отримує не просто «рекламку», а повноцінний репрезентаційний виріб. Таким чином споживач, сам того не усвідомлюючи, стає своєрідним промоутером та розповсюджує інформацію про художника за допомогою продукції (наліпки, брелоки, листівки та ін.). Сувенірний продукт самостійно без слів демонструє свою якість та впадає в очі, що характеризує художника, його творчість. Виготовлення та реалізація «мерча» не є основним видом заробітку автора, а лише допомагає у його просуванні та пошуку потенційних замовників. Усе ж таки основною діяльністю художника є створення витворів мистецтва, а не рекламної продукції, як, наприклад у графічному дизайні. Саме тому сувенірна продукція є інструментом просування автора, що показує його відношення до своєї роботи.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дизайнери постійно придумують ідеї, метафори, нові підходи до вирішення старих задач. Мислення ідеями-основа професії. Художники працюють над створенням на замовлення візуальних образів, що власне і привертає увагу до їхнього продукту. У роботу графічного дизайнера можуть входити:

- створення впізнаваної символіки або логотипу;
- розробка фірмового шрифту;
- розробка колірної гами.

Якщо у двох словах, то графічний дизайнер створює те, що дозволяє з першого погляду впізнати бренд. Цікаво, що в роботі графічного дизайнера поєднуються творчий підхід і холодна прагматичність, яка так часто потрібна в ІТ-професії.

Донателла Версаче, Крістіан Діор, Коко Шанель, Марк Джейкобс, Вів'єн Вествуд, Віра Вонг ... цей список відомих дизайнерів можна продовжувати ще довго. Деякі з них стали легендами, які змінили світ, але навіть ті, хто є просто креативними директорами відомих будинків моди, відомі в світі краще, ніж веб-дизайнери всіх часів [1]. Арт-директор Microsoft, можна сказати, ікона графічного дизайну, роботи якої відомі практично кожній людині, спеціалізація – користувальницький досвід, інтеракції й зручні інтерфейси, один з кращих дизайнерів – Марк Віллер – радує своїх шанувальників авторськими малюнками, а також футуристичним стилем оформлення робіт в Інтернеті. До 2022 року в Інтернеті налічується 890 мільйонів активних сайтів з регулярно оновлюваною інформацією, щодня у світі з'являється 4060 статей у 517 мільйонах блогів (745 мільйонів статей на рік від 19 мільйонів художників). Графічний дизайн переважно цікавий власникам бізнесу, а не звичайним людям, поки що. Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тему причинно-наслідкового зв'язку в житті людини, оскільки розуміння даного принципу є необхідним для успішного становлення особистості та являється актуальним науковим напрямком сучасності з її нагальними проблемами суспільного характеру та потребою в побудові щасливого соціуму [2].

Тому **метою** цієї роботи вбачаємо дослідження сувенірного дизайну в художній освіті.

Окреслена мета реалізується у виконанні таких **завдань**:

1. Схарактеризувати місце, роль графічного дизайну в художньому світі;
2. Визначити, які саме фактори впливають на особливості дизайну сувенірної продукції.
3. Проаналізувати елементи дизайну сувенірів.

Об'єкт наукової розвідки: сувеніри в графічному дизайні, а **предмет праці:** сувеніри як засіб просування художника.

Основні результати дослідження. Використання елементів графічного дизайну в навчальному процесі базується на художніх традиціях українського та зарубіжного образотворчого мистецтва. А також на органічній єдності символічного (семіотичного) і візуального (емоційного) образу у вирішенні проблеми формування основ, візуально-естетичне сприйняття дійсності. Більшість науково-теоретичних робіт з теорії і практики графічного дизайну та проектування систем візуальної комунікації акцентують увагу на перспективних напрямках перспективного розвитку відповідної візуальної організації штучного середовища та інформаційного простору [2]. У сфері художнього проектування, на відміну від існуючого функціонально-прагматичного, раціоналістичного підходу, увага приділяється художньому аспекту візуалізації.

Це мають бути звукові, дрібні речі, які не вимагають складних технологій виробництва. Дизайн таких сувенірів зазвичай компактний, це сувеніри є частиною фірмового стилю, і форма цього продукту рідко виходить за його межі слова стандартний. Реклама сувенірів іншими сприймається позитивніше, не викликає невдоволення і має більший психологічний вплив на споживача [4]. Привабливість товару є однією із гарантій його конкурентоспроможності. Естетичні особливості товарів масового споживання відображають взаємозв'язок зовнішнього вигляду відповідність виробу функціональному призначенню, тобто формі, структурі, колір. Створення складної форми моделі, художники розробляють індивідуальні плани, які використовуються відповідно до потреб споживачі знаходять раціональні форми та компоненти продукту, вибирають правильний колір, надає інші художні якості. Таким чином, дизайн робить виріб естетично привабливим і формує його як споживчу цінність. Сучасна сувенірна продукція повинна йти шляхом розвитку глибинних цінностей національної культури та залученням цінностей інших культур [7]. Перехрещення світових ідей дизайну з ужитковим мистецтвом за рахунок сучасного переосмислення власних глибинних культурних цінностей дає своєрідну культурну якість у дизайні, яка буде новою та оригінальною. Ринок сучасної сувенірної продукції може розвиватися лише за умови використання як і національних складових, особливостей культури рідного

краю так і з використанням сучасних знань, технологій та культур інших країн.

Якщо дизайн - це якась ціла композиція чи конструкція, підпорядкована певної мети і ідеї, то елемент дизайну - ця частина композиції або конструкції. Можна назвати такі елементи дизайну: лінія, форма, світлотінь, колір, об'єм і простір (ілюзія глибини), фактура і фактура. У графічному дизайні лінія може визначати зовсім інший настрій і зміст роботи. Лінія може підтримувати всю конструкцію і навпаки. Як і всі інші елементи дизайну, до лінії потрібно ставитися серйозно і продумано. Напрямок лінії і розташування лінії можуть створити певний настрій: наприклад, горизонтальні лінії створюють відчуття спокою, статичності. Вертикальні лінії вже показують можливість і динаміку руху [5]. Ламана лінія енергійна, можливо, агресивна. Малюнки та символи поступово стають піктограмами (наприклад, єгипетські зображення — вид письма, в якому поняття предметів, рухів та їх зв'язків передаються за допомогою узагальнених і спрощених зображень, малюнків, схем), ідеограм (стилістичних, спрощених зображень чи понять), які виражають слова) і фонограми (з малюнками), виражені звуки, наприклад нота або частина імені) [8]. Поєднуючи світло і тінь, художник може домогтися багато чого: задати обсяг зображенню, створити ілюзію глибини, акцентувати увагу глядача на якомусь об'єкті в роботі, або навпаки прибрати якісь елементи композиції на задній план (зробити менш значущими). Найкраще видно відносини між світлом і тінню, відтінками, коли людина дивиться роботу в чорно-білому варіанті.

Висновки. Підбиваючи підсумки дослідження можна визначити, що графічний дизайн стає все більш популярною професією, поєднуючи складні, багаторівневі принципи і методи візуальної реальності з різних професійних дисциплін. Окрім візуального опису, текст, простір, графічний дизайн набувають таких реалій, як рух, час, інтерактивність, і діють за допомогою різних економічних, маркетингових та культурних засобів комунікації. Після експериментів з можливостями, які може надати комп'ютер, багато шанувальників класичного живопису та графіки стали комп'ютерними художниками. Створення дизайну сувенірної продукції залежить від мети, функцій, призначення, виду, технології виготовлення, тиражу майбутнього виробу. Але незалежно від великої різноманітності сувенірів і їх художньо-конструкторських рішень, естетична привабливість та функціональність будь-якого виробу є показником якості роботи художника [6]. Як дисципліну графічний дизайн можна віднести до числа художніх і професійних дисциплін, які зосереджені на візуальній комунікації та уяві. Використовуються різні методи для створення та комбінування символів, малюнків або слів для формування візуального представлення ідей та повідомлень. Для досягнення кінцевого результату графічний дизайнер може використовувати техніки друку, образотворчого мистецтва та друку сторінок. Гармонія і єдність відіграють досить важливу роль, дизайнер

повинен вміти збалансувати візуальну інформацію у своїй композиції. Отже, щоб швидше просуватися, художнику необхідно додавати у дизайн своїх сувенірів лаконічність та символи, які, власне, і привертатимуть до себе увагу.

Список використаних джерел:

1. Дрю Д. Т. Управління кольором в логотипах / Д. Т. Дрю, С. Меєр. – [Б. м.] : Ріп-Холдинг, 2007. – 220 с.
3. Кларк М. Фільтров для Photoshop 5: Спецефекти і дизайн : учеб.пособие / М. Кларк. – Москва, СПб., Киев : Диалектика, 1999.
4. Курушин В. Графічний дизайн і реклама / В. Курушин. – [Б. м.] : ДМК-Пресс, 2007.
5. Мак-Клелланд Д. Photoshop 5.5 для Windows / Д. Мак-Клелланд. – Москва : Вільямс, 1999.
6. Методичні вказівки по курсу Комп'ютерна геометрія і графіка. Для студентів спеціальності ІС денної та заочної форм навчання. – Самара : СамГАПС, 2002.
2. Підготовка мультимедійних матеріалів. Створення мультимедійних презентацій : навч.-метод. посіб. / О. Іванова [та ін.]. – Тамбов : [б. в.], 2002.
7. Фелічі Д. Тіпографіка: шрифт, верстка, дизайн / Д. Фелічі. – Москва : Изд-во Прес, 2004.
8. Черневич В. Російський графічний дизайн / В. Черневич. – [Б. м.] : Внешсигма, 2006.

ДОЛЖЕНКО А. В.

*студентка спеціальності «Журналістика»
Науковий керівник - Синчак Б. А., викладач
Український гуманітарний інститут*

СТАНОВИЩЕ ЖІНОК ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ 2022: ВИСВІТЛЕННЯ В МАСМЕДІА

Насильство – сутність війни.

Томас Маколей

Актуальність дослідження. Станом на квітень 2022 року становлення жінок під час Російсько-української війни (2014-2022-рр) набула великого поширення серед людей свідомого віку (від 15-65 років). "Гендерне насильство вважається одним з найпоширеніших порушень прав людини і диспропорційно впливає на жінок і дівчат"- аналітична довідка ООН: ГЗН. Генсек Організації Об'єднаних Націй Антоніу Гутерреш заявив про збільшення випадків насильства над жінками від початку карантину в 2020 році, відповідно до цього проблема насильства над жінками залишається невирішеною [1]. Гендерне насилля поділяється на економічне, психологічне, сексуальне та фізичне за даними кампанії "Розірви коло", що є

частиною програми ЮНФПА Фонду ООН із галузі гендерно зумовленого насильства. «Не таємниця, що частішають випадки зґвалтувань у зоні, де відбуваються воєнні операції, не таємниця, що жінки та діти часто стають щитом для бойовиків, при тому, що за гуманітарним правом це неприпустимо. Але, на жаль, це відбувається», – наголошує представник організації захисту прав жіноцтва «Ла Страда Україна» Ліза Рай. Українські журналісти осторонь зачіпали цю тематику, згадуючи про випадки після кількох років інтервалів. Тема насилля під час війни піднімається неякісно, жінки мовчать, цураються, відчувають тиск зі сторони журналістів. Дуже важливим є створення шляхів мінімізації цього явища, спеціалістів, які можуть надати ефективну підтримку та журналістів, що правильно висвітлюють ситуацію, задля уникнення психологічного травмування та сорому перед довкіллям. Актуальність дослідження обумовлюється кількістю випадків жертв насилля на території України, зокрема в Бучі. Результати дослідження показують ситуації, що вже трапилися, як їх висвітлюють українські, російські та європейські ЗМІ. Основна проблема дослідження базується на підвищенні кваліфікації журналістів, при написанні такого типу матеріалів та підготовка жінок до самозахисту.

Аналіз останніх досліджень. Проблема стану радянських та британських жінок під час Другої світової війни перебувала у фокусі авторки Залеток Н.В. Кандидатка історичних наук досліджує особливості демобілізації та вшанування внеску радянських та британських жінок, які служили в збройних силах у роки Другої світової війни [2]. Про права і свободи жінок та громадян в умовах збройного конфлікту в Україні, як об'єкт адміністративно-правового забезпечення видає роботу О.П. Махмутова – Дишлюк [3]. Заворотько І.Г. у своїй праці розглядала основні вимоги НАТО щодо забезпечення і протидії сексуальному насильству і гендерно-обумовленому насильству пов'язаному з конфліктом, під час військових операцій [4]. Ніа Сарі, Вахюді Рахмат та Самсіарні Самсіарні досліджували зростання випадків насильства і як ці новини широко публікуються в соціальних мережах. Джерелом даним було видання Padang Posmetro. Були досліджені новини про насильство; дані збиралися, потім записувалися та зчитувалися методи подачі матеріалу [5]. Всі з вище перерахованих дослідників не зачіпали тему насильства над жінками під час війни, їх емоційне становлення та висвітлення у ЗМІ серед ворожнечих сторін. Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тематику висвітлення проблематики опрацювання медіа проблеми насилля над жінками під час війни та необхідність емоційна допомога при екстрених ситуаціях.

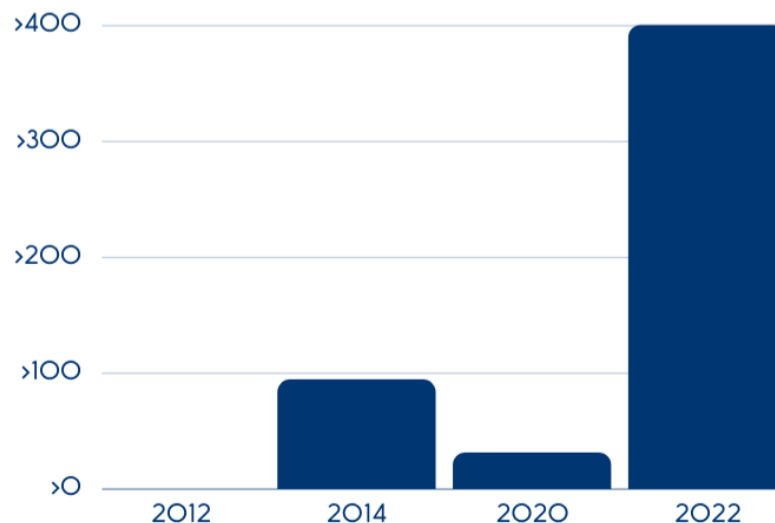
Об'єктом дослідження виступає становище жінок під час Російсько-Української війни. **Предметом** - висвітлення проблем, що пов'язані із насиллям над жінками, в українських та російських ЗМІ.

Мета дослідження - здійснити моніторинг прецедентів, що впливають на становище жінок в умовах війни. Виокремити основні проблеми та шляхи їх усунення.

Для досягнення зазначеної мети поставлені такі завдання:

- дослідити контент українських пов'язаних із заявленою проблематикою, з моменту повномасштабного російського вторгнення в Україну 24.02.2022 р. : ТСН, НВ, Радіо Свобода;
- проаналізувати російські ЗМІ з 24.02.2022: РИА Новости, Вести.ру, BBC русская служба;
- з'ясувати, яка психологічна підтримка надається жінкам, постраждалим від російської агресії.

Основні результати дослідження. Становище жінок в українських ЗМІ розглядається у двох напрямках: повідомлення про кількість новонароджених дітей та новини про зґвалтованих жінок, дітей та бабусь. Міністерство юстиції України повідомляє, що від початку війни народилося понад 26 тисяч немовлят. ТНС додає, як називають українки своїх дітей. Проте, не висвітлюється інформація, у яких умовах народжували жінки, який в них був емоційний стан, чи надають спеціалісти всю необхідну допомогу для них. Стосовно того, що жінок гвалтують російські окупанти, вперше повідомив міністр закордонних справ Дмитро Кулеба [6]. На всіх територіях України, які були звільнені від російських окупантів, зокрема у Херсонській, Харківській, Чернігівській, Київській, Донецькій, Луганській областях, фіксується все більше випадків зґвалтування та глумління стосовно жінок, літніх людей, підлітків та дітей. Про це повідомила урядова уповноважена з питань гендерної політики Катерина Левченко в ефірі інформаційного телемарафону [7]. Випадки насилля над жінками під час війни є рецидивними (див. Рис. 1).

Рисунок 1. Кількість зафіксованих випадків насилля над жінками під час Російсько-української війни [8]

«За перші два тижні квітня Офіс омбудсмена отримав від громадян з окупованих чи вже звільнених територій України близько 400 заяв про випадки сексуального насильства, вчиненого російськими військовими». Про це розповіла Уповноважена Верховної Ради із захисту прав людини

Людмила Денісова [9]. «На Луганщині окупанти посилають жінок шпигувати, погрожуючи розстріляти їхніх дітей» - Сергій Гайдай [10]. В цей самий час у російських ЗМІ не спостерігається жодної інформації про насилля та вбивства жінок від російських військових під час «Спецоперації.» Під час дослідження популярних російських видань «Риа Новости», «Вести.ру» та «BBC російська служба» було знайдено публікації щодо насилля над жінками українською армією з 24.02.2022 року. «Риа Новости» публікують таку новину від 20.04.2022 «Звірство та садизм українських нацбатальйонів: справа Торнадо». Зміст полягає в тому, що батальйон Торнадо був сформований із ув'язнених людей, що грабували та гвалтували мирне населення [11]. На превеликий жаль, не наводяться докази, орієнтовна кількість постраждалих, немає свідків та є виключно припущення щодо цього російських журналістів. Відсутність вище наведеного переліку даних є непрофесійним, матеріал такої якості не відповідає журналістським стандартам, а значить не може вважатися достовірним та добірним. Новина втратила свою актуальність, бо йдеться про події 2014-2015 року, а в інших інформаційних джерелах про цю справу не згадується, тобто перевірити факти не можливо.

У виданні «BBC Русская служба» є інформація щодо зґвалтованих жінок на Київщині російськими військовими, дані повністю співпадають із українськими виданнями, щодо кількості жертв, населеного пункту тощо. BBC це єдине російське видання, що публікує перевірені дані, про те не надається інформації про стан жінок та їх емоційні проблеми на фоні пережитого [8]. Базуючись на проаналізовані російські та закордонні ЗМІ на території Росії, можна зробити висновок про професійність журналістів, їхню кваліфікацію та достовірність інформації. Перераховані новини свідчать про відсутність фактчекінгу в російських виданнях та відчувається вплив пропаганди українофобії у матеріалах. Натомість у виданні BBC ми бачимо посилення на джерела збіги із українськими та європейськими новинами, коментарі від постраждалих і т.д.

Наступним проблемним фактором у дослідженні заявленої проблематики виступає реабілітація жертв насилля. Про відсутність гідної психологічної підтримки згадує Людмила Денісова у своєму інтерв'ю виданню Радіо Свобода [9]. За її словами, п'ятеро психологів її Офісу не справляються з таким навантаженням. «Я висловила прохання до ЮНІСЕФ, щоб вони збільшили майже у два рази кількість психологів, щоб і допомога була якісною, і щоб не було вигорання, у тому числі цих психологів, які і вдень і вночі отримують такі звернення. І ці випадки дуже страшні.» Журналісти до 2022 року дуже детально запитували про те що відбулося, але вже зараз бачимо публікації на Радіо Свобода, ТСН, НВ та інші, де інтерв'ю дає психологиня, що спілкувалася із жертвами насилля.

Джерело: ОБСЄ. Дослідження насильства над жінками (2018)

Рисунок 2. ОБСЄ про обізнаність жінок щодо дій у разі пережитого насильства [11]

За дослідженнями ОБСЄ, ще у 2018 р. українки були недостатньо добре поінформовані, про те що робити, у разі пережитого насильства. Рис.2. Жінки також вважали, що військова служба під час активних бойових дій мала психологічні наслідки для чоловіків і для декого це спричинило труднощі з реінтеграцією в суспільство та спричинило вияв більш жорстких форм фізичного та психологічного насильства до своїх партнерів. Такі висновки було зроблено й за результатами опитування: 71% жінок, у кого нинішній партнер брав участь у бойових діях, стверджують, що останнє мало довгостроковий психологічний вплив на їхнього партнера. Задля уникнення такого типу проблем потрібно інформувати населення, що робити задля запобіганню такої ситуації. ЗМІ та Міністерству Освіти України буде доречним розробити план психологічної допомоги для населення. Щоб зафіксувати злочин телефонуйте: **102** поліція або **0800 500 202** кол-центр поліції; **+38(096) 755 02 40** Офіс генерального прокурора. Щоб отримати психологічну допомогу: **+38(096) 839 76 17** ГО Форпост - психологічна допомога та консультація лікарів психіатрів, **0800 500 335** Національна гаряча лінія із запобігання домашньому насильству, tellme.com.ua психологічна допомога "Розкажи мені."

Висновки. Підводячи підсумки, варто зазначити, що були проаналізовані українські та російські ЗМІ. Російські ЗМІ: Риа Новости, Вести.ру не доповідали про постраждалих жінок від рук російських окупантів, що дуже розрізняло їх від зарубіжних ЗМІ: BBC news, на території Російської Федерації. Створена інформаційна бульбашка російськими журналістами вводить в оману звичайних людей та провокує фейки серед населення. Перевернені українські новини: Радіо Свобода, ТСН, НВ були достовірними, але не включали до свого змісту психологічної підтримки жінок, повідомлення про їх стан та відсутність контактів психологічної або правової підтримки. Спільним в українських та російських ЗМІ є недостатнє освітлення емоційної підтримки до жертв насилля. За результатами

дослідження було з'ясовано, що жінки недобре поінформовані та тому що робити у разі пережитого насильства. Більшість жінок вважає, що після війни чоловіки повертаються емоційно травмованими, що призводить до зростання випадків гендерного насильства. У випадку пережитого насильства у роботі були надані контакти правових органів та психологічної підтримки.

Список використаних джерел:

1. Аналітична довідка ООН: гендерно зумовлене насильство [Електронний ресурс] // ООН Україна. – Режим доступу: <https://ukraine.un.org/uk/157230-analitychna-dovidka-oon-henderno-zumovlene-nasylstvo>.

2. Залеток Н. Британські та радянські жінки у збройних силах під час Другої світової війни: від демобілізації до вшанування внеску / Н. Залеток // Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Історичні науки. – 2021. – Т. 32, № 4. – С. 172–177.

3. Махмурова-Дишлюк О. П. Права і свободи людини та громадянина в умовах збройного конфлікту в Україні як об'єкт адміністративно-правового забезпечення / О. П. Махмурова-Дишлюк // Правова позиція. – 2020. – № 4. – С. 34–36.

4. Заворотько І. Основні вимоги НАТО щодо попередження і протидії сексуальному і гендерно-обумовленому насильству, пов'язаному з конфліктом, під час військових операцій [Електронний ресурс] / І. Заворотько. – Режим доступу: <http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/21373/Zavorotko%20Osnovni%20vymohy%20Nato%20shchodo%20poperedzhennia%20i%20protydii%20seksualnomu%20i%20henderno-obumovlenomu%20nasylstvu.pdf?sequence=1>.

5. Sari N. News of violence in Posmetro Padang Daily, a study of discourse analysis [Electronic resource] / Nia Sari, Wahyudi Rahmat, Samsiarni Samsiarni // Journal of Pragmatics and Discourse Research. – 2021. – Vol. 1, no. 1. – P. 19–25. – Mode of access: <https://jurnal.ppjbsip.org/index.php/jpdr/article/view/132>.

6. Війна : «Заїхав на танку у двір, зайшов у дім...»: що відомо про зґвалтування українок російськими окупантами [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/amp/zgvaltuvannya-occupnty-rossiya-viyana/31755765.html>.

7. На усіх звільнених територіях фіксуються випадки сексуальної наруги над цивільними з боку окупантів [Електронний ресурс] // ТСН. Війна. – Режим доступу: <https://tsn.ua/amp/ato/na-usih-zvilnenih-teritoriyah-ukrayini-fiksuyutsya-vipadki-seksualnoyi-narugi-nad-civilnimi-z-boku-okupantiv-uryadova-povnovazhena-2036158.html>.

8. Насилие как средство вернётся войны. Что известно об изнасилованиях на войне в Украине и как их расследуют [Електронний

ресурс] // BBC News. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/russian/features-61031538>.

9. За пів квітня Офіс омбудсмена отримав близько 400 заяв про сексуальне насильство – Денісова [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/amp/news-ofis-ombudsmena-zayavy-pro-seksualne-nasyistvo/31823860.html>.

10. Гайдай С. У Рубіжному окупанти посилають жінок "шпигувати", погрожуючи розстріляти їхніх дітей [Електронний ресурс], 2022 / Сергій Гайдай // Facebook. – Режим доступу: <https://www.facebook.com/watch/?v=734536160900333>.

11. Донбасс. Геноцид 2014-2022 [Електронний ресурс] // РІА Новини. – Режим доступу: <https://ria.ru/20220420/tornado-1784201831.html>.

ДРУЗД В. Ю.

студент спеціальності «Філологія»

Науковий керівник - Кулінська Л. В., викладач

Український гуманітарний інститут

ЧОМУ В КНИГАРНЯХ ПРОДАЮТЬ КНИГИ З НЕЯКІСНИМ ПЕРЕКЛАДОМ?

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що сьогодні ми бачимо значні зміни в технологічному процесі, все розвивається з блискавичною швидкістю і часом хочеться зупинитись та поринути в світ науки чи фантастики. Однією константою, в метушні нанотехнологій, є книга. Вона була, є і буде, адже людський розум деградуватиме за її відсутності. Щодня з полиць книгарень йдуть десятки книг, в онлайн-книгарнях ця сума може подвоюватись. За статистикою, привабливішими для українців, принаймні були, книжки зарубіжних авторів, не дивлячись на її жанр. Також, наукові роботи частіше пишуться іноземною мовою, щоб охопити більшу аудиторію. Але часто трапляється, що до рук читача потрапляє книга з неякісним перекладом. У більшості випадків ця книга так і залишиться непрочитаною, адже не кожен може читати літературу з нівеченим перекладом, знаючи, що в оригіналі цей твір є набагато кращим. В цій ситуації не все залежить від сумлінності перекладача, скільки зусиль він прикладе до роботи, щоб зробити її якомога кращою, а і від видавництва, адже можна халтурно віднестись до перекладу і використати звичайний додаток «Google Translator». Саме тому дослідження теми якісного перекладу, розуміння відповідальності перед читачами є актуальним науковим напрямом.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідженням теми перекладу займалось багато діячів, як українських, так і іноземних. До них належали такі перекладознавці, як Юджин Найда, Єронім, Мартін Лютер, П.Куліш, І. Франко та ін. На більшості з вище перелічених перекладачів лежала відповідальність перекладу Святого Письма – Біблії, що допомогло

народу пізнати сутність реального Бога. Український мовознавець Пантелеймон Куліш був першим, хто переклав Біблію «живою» українською мовою із давньогрецької. Проте в його перекладі також спостерігаються помилки, одну із них влучно підмітив Протоієрей Андрій Ухтомський - не враховано назви імен, міст, місцевостей, які є в «Септуагінті», а використано їх із пізніших масоретських текстів [1]. Засновник класичної школи українського перекладу Іван Якович Франко у праці «Дещо про штуку перекладання» писав: «перекладання якого-будь твору вимагає від перекладача доброї знайомості хоч найменше двох язиків, а власне того, на який він перекладає, чи се буде його рідний язик, чи ні, а потім того, з якого перекладає. На жаль, про значну часть перекладачів, особливо наших, треба сказати, що вони в дуже малій мірі відповідають сьому першому елементарному вимогові штуки перекладання, дуже мало знають свій рідний язик, а тим менше чужі, або іноді ліпше знають чужий, як свій.»[2]. Вислів не є суто пов'язаним із перекладачами минулого століття, а є характерним і для сучасних перекладачів. Хоч сьогодні в перекладачів є більше можливостей, щоб оволодіти новою мовою, дехто, всеодно, ставиться до роботи несумлінно. Отже, помилкове написання перекладів книг також спричинено неосвіченістю в сфері історії мови з якої перекладаються тексти, адже в кожній мові є своя фразеологія та лексикологія, значення слів та фраз, яких потрібно вивчати на історичному підґрунті.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо здатність перекладачів до адекватного перекладу книг з іноземних мов.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме:

- дослідити принципи адекватного перекладу;
- визначити типові помилки, яких припускаються перекладачі;
- проаналізувати принципи неякісного перекладу.

Об'єкт наукової розвідки: перекладацька діяльність в сучасних реаліях. **Предмет праці:** переклад наукової літератури.

Основні результати дослідження. Поняття «адекватного» перекладу визначається досягненням достатнього рівня еквівалентності при дотриманні вимог того чи іншого жанру. Відомо, що переклад не може бути дослівним, адже в кожній мові є своя фразеологія та лексикологія, що не співпадає з іншими мовами. Адекватний переклад враховує і змістову, і прагматичну еквівалентність, не порушуючи при цьому ніяких норм, є точним і без усіляких неприпустимих перекручень [3]. Відхід від оригіналу тексту можливий, при дотриманні норми упущень. Особливу увагу слід надати текстам наукового характеру, оскільки фахівець повинен зрозуміти кожну деталь, щоб не помилитись у своїй діяльності, а помилка може коштувати життя. Часто «адекватність» ставлять на один щабель з поняттям «еквівалентність», проте ці терміни зовсім не сумісні між собою. Найголовнішим принципом адекватного перекладу є наявність стилю та

інтерпретації установки при перекладі. Також важливо звернути увагу на те, щоб інформація була правдивою та не створювала дезінформацію при читанні. Ще одним принципом адекватності перекладу є досконале володіння мовою, з якої здійснюється переклад перекладачем без вживання жаргонізмів та запозичених іншомовних слів. [4] Отож, адекватність перекладу визначається зрозумілістю та низкою принципів, що залежать від рівня досвіченості перекладача.

Перекладачі – це особи, що здатні на помилку, адже людський фактор ніхто не вимикає із ланки перекладу. Найбільше помилок перекладачі припускаються при перекладі саме наукових творів, тому розглянемо типові помилки під час перекладу. Перша помилка з якою зіштовхується більшість фахівців – неправильне розуміння змісту тексту [4, с. 178]. Внаслідок такої помилки у слухача чи читача відбувається викривлене сприйняття матеріалу. Друга помилка виникає під час перекладу з російської мови на українську, адже перекладачі можуть дослівно перекласти лексеми, усталені фрази, проте це невідповідатиме українським еквівалентам [5]. Третя помилка відбувається у перекладацькому процесі, коли перекладач бере текст, що не відповідає його знанням в тій чи іншій сфері. Кожна спеціалізація містить свої крилаті фрази, стиль та тон і якщо перекладач необізнаний в цьому напрямі, то можна припуститись фатальних помилок. [6] Ще одна помилка перекладачів – недотримання стилю мови [7]. Через недотримання певного стилю та манери мовлення читач отримує неприродне звучання тексту, що часто відштовхує від матеріалу. Ми переконані, що це тільки мала кількість помилок, які можуть бути в перекладачів, незалежно від рівня досвіченості, адже неможливо виконати роботу досконало, не зробивши жодної помилки.

Як правило, неякісний переклад несе за собою чимало проблем, тому у вищих навчальних закладах майбутнім фахівцям наполегливо радять читати весь науковий матеріал в оригіналі. Доцільно б було уникати, взагалі, перекладених текстів наукового жанру, проте тим самим ми можемо забрати «хліб» у перекладачів. Слід зазначити, що неякісний переклад спричинений достатньою кількістю чинників і залежить не тільки від самого перекладача, адже зазвичай над книгою або текстом працюють ще редактори, але більша роль, всеодно, надається перекладачеві. Як правило, видавництво, що приймає на роботу перекладача, звертає увагу на рівень знань мови, з якої здійснюється переклад, з іншого боку, якщо видавництво нове і немає достатньої кількості коштів, щоб найняти хорошого спеціаліста – наймають студентів, що недосвічені в сфері наукового перекладу. В більшості випадків, коли таке трапляється, через деякий проміжок часу можна знайти на полицях книгарні неякісну літературу в перекладі. Ні в якому разі, не слід засуджувати осіб, що приймають студентів на роботу, вони дають шанс для них набратись досвіду, але варто пам'ятати, про їхню недосвіченість і ставити перед ними завдання з якими вони можуть впоратись. Водночас, замовникам перекладу також потрібно звернути увагу на вартість перекладу

і обирати середню поміж низькими цінами та високими. Характерно для видавництв зі стажем є те, що перекладачами є саме носії мови. Додамо, що носії мови також повинні мати освіту у сфері мовознавства, адже від цього залежить результат передачі стилю мовлення. Узагальнюючи, хотіла б сказати, що результат неякісно перекладеного тексту у науковому стилі може повпливати на життя читача, він може припустись помилки, що вартуватиме здоров'я, нервових клітин та фізичного виснаження.

Висновки. Підбиваючи підсумки, варто зазначити, що переклад наукової літератури – процес не із простих та перекладачам притаманним є помилятися, як і кожній людині. Проте, зазначимо, що можливо досягнути якісного перекладу за наявності адекватного перекладу. Адекватність перекладу визначається кількістю упущень, збереженням стилю мовлення та жанрового стилю. Завдяки сучасним технологіям, деякі перекладачі надають місце для несумлінності, щоб отримати більший прибуток чи зробити більший об'єм матеріалу за добу. Проте замовникам не варто довірятись таким спеціалістам, навіть якщо в них дешевша вартість роботи. Кожен перекладач повинен нести відповідальність за свою роботу, оскільки їхню роботу читатимуть тисячі осіб. Неякісне відношення до перекладу вплине перш за все на репутацію перекладача та на видавництво. Сутність вищевикладеного порушує всі норми поваги, зокрема до автора, а потім вже і до читача. Зусилля, вкладені автором в роботу, перекреслюються одним перекладом, що змушує читача припинити читання книги на початкових етапах. І щоб змінити це перекладачам варто прислухатись до принципів адекватного перекладу та розвиватись всебічно.

Список використаних джерел:

1. Ухтомський А. Історія перекладів Біблії українською мовою. Частина II [Електронний ресурс] / Андрій Ухтомський // Релігія в Україні. – Режим доступу: <https://www.religion.in.ua/main/history/37084-istoriya-perekladiv-bibliyi-ukrayinskoyu-movoyu.html>.
2. Snihur S. I. Франко. Каменярі. Український текст і польський переклад. Дещо про штуку перекладання [Електронний ресурс] / Serhiy Snihur. – Режим доступу: <http://odes-transl.com/index.php?page=franko-ivan>.
3. Балахтар В. Адекватність та еквівалентність перекладу [Електронний ресурс] / В. Балахтар, К. Балахтар. – Режим доступу: <http://www.confcontact.com/20110531/fk-balahtar.htm>.
4. Яблочнікова В. О. Перекладацька адекватність та еквівалентність / В. О. Яблочнікова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія. – 2019. – Т. 1, № 38. – С. 177–179.
5. Суть і види перекладу. Типові помилки під час перекладу наукових текстів [Електронний ресурс] // Studfiles. – Режим доступу: <https://studfile.net/preview/5726898/page:19/>.
6. 9 Most Common Translation Mistakes Made By Translators [Electronic resource] // TranslateDay. – Mode of access: <https://www.translateday.com/translation-mistakes/>.

7. Romani B. Common Mistakes in Translation [Electronic resource] / Bizhan Romani // Scientific Editing. – Mode of access: <https://www.scientific-editing.info/blog/common-mistakes-in-translation/>.

ДЯЧОК М. В.

*студентка спеціальності «Філологія»
Науковий керівник - Івончак Н. Д.,
лаборант, філолог укр. мови.
Український гуманітарний інститут*

РІВЕНЬ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДУ ВИВЧЕННЯ МОВИ ЗА ДОПОМОГОЮ АУДІ- ТА ВІДЕОКОНТЕНТУ

*Вивчення нової мови- це не
тільки вивчення нових слів
для тих же речей, але і
вивчення нового способу
думати про ті самі речі.*

Флора Льюїс

Актуальність теми дослідження. Сьогодні дає можливості пізнання цього світу, себе та інших кожному, хто прагне вдосконалюватись і розвиватись. Кожен, хто зіткнувся коли-небудь з якимись складнощами в розвитку конкретної сфери, намагався їх подолати в пошуках ефективнішого методу. Але без мотивації, бажання і повного занурення в досягнення цілей навіть метод, який всіма розхвалений, буде здаватись зовсім не «ефективний». Вивчення мови – це одна із сфер розвитку ще з часів Вавилонської вежі, а саме після розподілу народу на різні мови. В наш час є десятки методів, аби швидко досягнути бажаного, вивчати мови з легкістю, із задоволенням, з великою зацікавленістю коли-небудь і будь-де. Один з методів є представлений мною у темі, він безпосередньо допоміг багатьом, особливо, тим, хто бажав вдосконалити свої навички і вміння. Але вся проблематика полягає в тому, що без основного рівня знань буде важко вивчати мову за допомогою фільмів чи музики, можу заявити з впевненістю і власного досвіду. Адже важко розуміти «інший світ», не пізнавши його «доріг». Коли людина дивиться чи слухає щось, їй потрібно знати переклад того чи іншого слова до моменту, коли воно їй потрапить на шляху, тому що може бути втрачений сенс певного відрізка фільму чи музики. Тому саме рівень мови людини може визначити чи є цей метод ефективний для неї, чи ні. З огляду на це, розгляд зазначеного наукового поля є, на нашу думку, актуальним.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідження питання про актуальність методу вивчення іноземних мов за допомогою фільмів чи музики проводила та практикує по сьогоднішній день велика кількість

сучасних філологів XXI століття, які як правило, судячи зі свого рівня знань тої чи іншої мови, акцентували свою увагу на недоліки і переваги цього методу. До прикладу дослідники з лабораторії нейрології в Північно-Західному університеті штату Іллінойс зробили ще одне важливе відкриття. Після порівняння двох груп студентів, що вивчали мову - тієї, яка пройшла музично-слухову підготовку, і тієї, яка займалася без аудіо-контенту - дослідники виявили, що студенти, які пройшли групові уроки музики, досягли значного вдосконалення у «кодуванні мови» або вилученні мови з шуму. [1] Але щодо статистики вивчення мов різними методами, то справді, метод живого спілкування є набагато ефективніший за фільми і музику, так як 90 % жінок, які їдуть за кордон працювати в домашній сфері обслуговування вивчають мову тієї країни, де знаходяться, за доволі короткий період їхнього життя. На сьогоднішній день є такий термін «Поп-культура», що став мейнстрімом у 1980-х роках, і він відноситься до думок, ідей, музики, фільмів та розваг, які віддають перевагу звичайні люди, оскільки, зараз у XXI столітті поп-культура стала більш глобалізованою завдяки смартфонам та соціальним мережам, і це може бути ідеальним додатковим ресурсом для вивчення мови, але ніяк не основним. Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тему рівня ефективності вивчення мови за допомогою аудіо- та відео-контенту, адже розуміння даного методу є необхідним для успішного розставлення пріоритетів в процесі вивчення іноземної мови та її вдосконалення, а також розпізнання переваг та недоліків.

Тому, за **мету** наукової роботи визначаємо дослідження методу вивчення мови за допомогою фільмів та музики.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати наступні наукові **завдання**:

- дослідити принципи методу вивчення мови за допомогою аудіо- та відео-контенту;
- визначити основні переваги та недоліки цього методу;
- проаналізувати і визначити рівень його ефективності.

Об'єкт наукової розвідки: ефективність варіанту методу для вивчення іноземних мов. **Предмет праці:** можливості та життєві випадки в житті людини під час вивчення іноземної мови.

Основні результати досліджень. Вивчення будь-якої іноземної мови тримається на чотирьох основних принципах: читання, письмо, говоріння та сприйняття мови на слух [2]. Ні для кого не секрет, що останнє – найважче. Розпізнавати іноземну мову швидко і легко – одна з найважливіших сходинок оволодіння мовою. Можна мати чималий словниковий запас, добре говорити і читати, але... зовсім не бути здатним розпізнати знайомі слова в потоці мовлення (не кажучи вже про незнайомі). Існує безліч способів, щоб тренувати слух: спілкування з носієм мови, прослуховування пісень, перегляд фільмів. Але це повинно робитись правильно. За деякими підрахунками, правильний підхід до перегляду іноземних фільмів

забезпечує швидке розпізнавання майже 80% іноземної мови в повсякденному житті. Тому для такого вивчення потрібно притримуватись певних принципів. Листок і ручка при перегляді фільму – це головні інструменти, адже в випадку вивчення мови таким способом це не зовсім відпочинок, а все-таки деяка робота. Обов'язково повинні бути субтитри; далі визначення епізоду, який потрібно спочатку перекласти, а потім для закріплення і повного розуміння прослухати без субтитрів. Отже, при перегляді іноземного фільму в оригіналі ви не тільки вивчаєте мову, але і дізнаєтеся про культуру країни мови, що важливо, оскільки мова – невід'ємна її частина, та й у будь-якому випадку, дивитися фільми – це цікаво, однак ви не отримуєте задоволення і вже тим більше користі з фільму, якщо ви його не розумієте, тому слід дотримуватись принципів.

Метод вивчення мови за допомогою пісень чи фільмів має свої переваги та недоліки. Так, й справді це весело і відрізняється від звичного навчання, фільми розвивають навички слухання і “вловлювання” слів. Такий спосіб допомагає покращити вимову, краще запам'ятовуються слова, оскільки ми їх часто чуємо. Проте інколи діалоги такі швидкі, що ми не вловлюємо жодного слова, тому і користі з нього мало. Щоб подивитись фільм з користю, це займає багато часу, адже потрібно перемотувати назад декілька разів і виписувати невідомі слова. Фільми та пісні містять багато сленгу та ідіом, які нас спантеличують. З музикою все ще складніше, в піснях досить часто не дотримуються правил граматики. А також щоб розуміти фільм, необхідно володіти широким словниковим запасом. Дуже важливо знати, як правильно слова вимовляються, інакше вам складно буде їх розпізнати в потоці мовлення. Отже, як ми бачимо, паралельно з позитивними речами супроводжуються і негативні, так як дещо є демотивацією і перешкодою на шляху вивчення мови таким способом [3].

Якщо сумістити всі фактори переваг і недоліків, то можна отримати спірну відповідь. Можна вивчати мову за допомогою фільмів та музики, проте не лише таким способом. Дивитись фільми, які вже колись бачили. Це допоможе сконцентруватись на іноземній мові, а не на сюжеті, але це сподобається не кожному. Обов'язково дивитись з субтитрами! Вони мають дві переваги: допомагають не розгубитись, коли почути незнайоме слово і створюють зв'язок між словом та його вимовою. Нажаль, така функція є не всюди і такі субтитри не завжди ідеальні. Важливо розуміти, що замало слухати, дивитись аудіо- та відео-контент, щоб досягти хорошого результату, важко дивитись фільм для його розуміння, якщо недостатній словниковий запас, це буде дуже напружений перегляд. Отже, потрібно робити все в комплексі: говорити, слухати, писати, читати, оскільки вивчення мови буде не ефективний.

Висновки. Підводячи підсумки, варто зазначити, що для ефективного вивчення іноземної мови за допомогою аудіо- та відео-контенту важливо використовувати методи в комплексі, які відіграють важливу роль в засвоєнні нової мови, а також розвивають рівень різних навичок. Комплекс

багатьох методів разом сприяє розвитку різностороннього практичного вивчення, запам'ятовування. Завдання методу вивчення мови за допомогою музики і фільмів сприяє лише покращенню сприйняття на слух, а також можливість чути живу вимову і її оригінальність. Саме завдяки правильній послідовності вивчення мови, включаючи всю комплектацію методів, можна досягнути високого рівня ефективності у вивченні мов і зрозуміти, що краще вдається, а що потрібно вдосконалити.

Список використаних джерел:

1. How arts training influences cognition / Michael Posner [et al.]. – New York : Dana Foundation, 2008. – 133 p.

2. Сагратова К. Вивчення іноземної мови за допомогою музичних творів [Електронний ресурс] / К. Сагратова // Культурологія, искусствоведение и филология: современные взгляды и научные исследования : сб. ст. по материалам LV Международной научно-практической конференции, Москва. – Москва, 2021. – Режим доступу: <https://www.internauka.org/conf/philology/49/313307>.

3. Горбатко А. 10 порад про те, як правильно дивитися кіно англійською мовою [Електронний ресурс] / Алёна Горбатко // GreenForest Journal. – Режим доступу: <https://greenforest.com.ua/ua/journal/read/10-sovetov-o-tom-kak-pravilno-smotret-kino-na-anglijskom-yazyke>.

ЖУРАВСЬКИЙ П. В.

студент спеціальності «Економічна кібернетика»

Науковий керівник - Куриляк В. В., PhD, доц.,

Український гуманітарний інститут

МОВА ПРОГРАМУВАННЯ C# ЯК ПРОВІДНА В INDIE-СЕКТОРІ ІНДУСТРІЇ ВІДЕОІГОР

Актуальність теми дослідження. Індустрія відеоігор пройшла довгий шлях розвитку: від аркадних автоматів, консолей Pong та Atari до консолей нового покоління (PlayStation 5, XBOX Series X&S) і потужних комп'ютерних систем. Ігри перетворилися з примітивної розваги в витвори мистецтва, що гармонійно поєднують у собі найкращі риси прози, музики, образотворчого мистецтва і кінематографу. Є безліч жанрів, що задовольняють потреби найрізноманітніших споживачів.

Індустрія відеоігор – це багатомільярдний бізнес. Створенням AAA-проектів займаються студії з великим штатом працівників: програмістів, художників, дизайнерів, менеджерів і т.д. Часто розробка гри коштує стільки ж, скільки і її піар-кампанія. Продюсерів, що, як і будь-які бізнесмени, бажають вкласти мінімум, а отримати максимум. Часто розробників заганяють у дуже короткі строки, і гра виходить недоробленою. Такій індустрії проставляють себе indie-розробники («indie» – скорочення від «independent», що з англійської перекладається як «незалежний»).

Зазвичай, це команда з одної або декількох людей, що власними зусиллями та за власний кошт створюють ігри.

C# є досить легкою для вивчення мовою програмування, яку підтримують більшість ігрових движків. Володіння нею дасть змогу розробнику-початківцю реалізувати свої творчі амбіції.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідженнями C# займалися багато спеціалістів у IT-індустрії. В офіційній документації від Microsoft C# характеризується як “сучасна, об’єктно-орієнтована та типобезпечна мова програмування, що дозволяє розробникам створювати багато типів безпечних і надійних програм, які працюють у .NET Framework” [1]. На даний момент C# став однією з найуспішніших мов Microsoft, що отримала широке поширення серед професійних розробників.

За індексом TIOBE [2] C# посідає 5-е місце, поступаючись C++, Java, C та Python. За рейтингом PYPL [3] від GitHub C# займає 4-е місце після JavaScript, Java та Python.

Історично склалося, що C# майже повністю використовувався для написання коду для виконання на платформах Windows. Однак останнім часом Microsoft та інші компанії інвестували в інші платформи, включаючи Linux, macOS, iOS та Android. Xamarin™ дозволяє розробляти на C# кросплатформні програми для мобільних пристроїв, а портативні бібліотеки класів набувають все більшого поширення. ASP.NET Core від Microsoft — це кросплатформна легка платформа веб-хостингу, яка може працювати як на .NET Framework, так і на .NET Core, міжплатформному середовищі виконання з відкритим вихідним кодом.

За **мету** наукової роботи визначаємо дослідження уживаності мови програмування C# в indie-секторі індустрії відеоігор.

Для досягнення зазначеної наукової мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме:

- дослідити ігрові рушії, що підтримують роботу з C#;
- визначити уживаність мови C# на прикладі найпопулярніших indie-проектів.

Об’єкт наукової розвідки: уживаність мови програмування C#.
Предмет праці: indie-сектор ігрової індустрії.

Основні результати дослідження. Спочатку треба дати визначення з терміна «ігровий рушій». Ігровий рушій (англ. Game engine) — програмний рушій, центральна програмна частина будь-якої відеогри, яка відповідає за всю її технічну сторону, дозволяє полегшити розробку гри шляхом уніфікації та систематизації її внутрішньої структури. Основну функціональність гри зазвичай забезпечує її рушій, до якого входить рушій рендерингу («візуалізатор»), фізичний рушій, звук, система скриптів, анімація, ігровий штучний інтелект, мережевий код, керування пам'яттю, багатонитевість і граф сцени. Часто на процесі розробки можна заощадити шляхом повторного використання одного рушія гри для створення декількох різних ігор.

Є досить багато ігрових рушіїв, що підтримують роботу на C#. Ось перелік [4]: Unity; CryEngine; Xenko; WaveEngine; Godot; Banshee; FLAX; UrhoSharp.

Як бачимо, C# використовується у багатьох ігрових рушіях.

Багато відомих indie-ігор зроблені на Unity. Розробники обирають його, бо він має інструменти для праці з 2D та 3D графікою, дозволяє експортувати проекти на різні платформи, є легким у освоєнні. Інші використовують для своїх ігор Microsoft XNA та C#.

Disco Elysium - комп'ютерна рольова гра, розроблена та випущена естонською студією ZA/UM. Гра здобула надзвичайно високі оцінки критиків; особливих похвал удостоїлися оповідання та діалоги. Вона також була удостоєна низки престижних нагород від різних організацій та видань, у тому числі як найкраща гра 2019 року. Через трохи більше року після релізу продажі Disco Elysium досягли 1 мільйона копій. Створена на рушії Unity.

Ori and the Blind Forest — комп'ютерна гра в жанрах платформер і метродвовання, розроблена студією Moon Studios на базі рушія Unity і видана Microsoft Studios. Продалася розміром у 1,5 млн. копій.

Suphead — відеогра жанрів «біжи і стріляй» і платформера, розроблена і видана канадською командою StudioMDHR Entertainment. Зроблена на Unity. Продалася тиражем в 6 млн. копій.

Night in the Woods — квест, розроблена на Unity та випущений інді-студією Infinite Fall. Отримала премію BAFTA за сюжет. Гра розроблена на Unity.

Valheim — комп'ютерна гра в жанрі симулятора виживання у світі, яку розробляє шведська компанія Iron Gate і видана компанія Coffee Stain. Було продано 6 млн. копій. Зроблена на Unity.

Hades - відеогра жанрів roguelike і action/RPG, розроблена і випущена американською студією Supergiant Games. Hades отримала винятково високі оцінки критики. Гра домоглася комерційного успіху —було продано більше мільйона копій. Написана на C# з використанням Microsoft XNA.

Terraria – комп'ютерна гра в жанрі пригодницької пісочниці, розроблена американською студією Re-Logic. Була випущена у 2011 році. В 2020 році продажі гри перебільшили 30 млн. копій на різних платформах. Були написана на C# з використанням Microsoft XNA.

Stardew Valley — комп'ютерна гра у жанрі симулятора життя фермера з елементами рольової гри, розроблена ігровим дизайнером Еріком Бароном та видана Chucklefish Games для Microsoft Windows у 2016 році. До травня 2022 року її сумарний продаж на всіх платформах досяг 20 мільйонів копій. Були написана на C# з використанням Microsoft XNA.

Висновки. Підводячи підсумки, варто зазначити, що мова C# демонструє нескінченний потенціал. Ця мова програмування є однією з найпопулярніших, використовується у різних сферах ІТ-бізнесу: розробка додатків для Windows, Linux, Android, macOS, iOS. З її допомогою роблять

сайти (на ній навіть пишуть програми для NASA). Ця мова постійно вдосконалюється – цього року вийшла версія 10.0.

Мова програмування C# також займає важливе місце у indie-секторі індустрії відеоігор. Вона є легкою у вивченні, її підтримує більшість існуючих сьогодні ігрових рушіїв. C# допомагає творчим людям реалізовувати свої надзвичайні проекти, що потім знаходять визнання світової спільноти та стають фінансово успішними. І все це без контролю зі сторони менеджерів та продюсерів. C# дає простір для творчості, що вільний від бюрократії. І це чудово.

Список використаних джерел:

1. A tour of the C# language [Електронний ресурс] // Microsoft Build. – 2022. – Режим доступу: <https://docs.microsoft.com/en-us/dotnet/csharp/tour-of-csharp/>.
2. TIOBE Index for May 2022 [Електронний ресурс] // TIOBE – 2022. – Режим доступу: <https://www.tiobe.com/tiobe-index/>.
3. PYPL PopularitY of Programming Language [Електронний ресурс] // PYPL Index – 2022. – Режим доступу: <https://pypl.github.io/PYPL.html>.
4. C# Game Engines [Електронний ресурс] // GameFromScratch.com – 2022. – Режим доступу: <https://gamefromscratch.com/c-game-engines-2/>.

ЗАВОДОВСЬКА К. О.

*студентка спеціальності «Початкова освіта»
Науковий керівник - Кондратюк О. М., к. пед. н., доц.
Український гуманітарний інститут*

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ПІДХОДИ АДАПТАЦІЇ В УМОВАХ ЗМІНИ КРАЇНИ ПРОЖИВАННЯ В РЕЗУЛЬТАТІ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ

*Першими ламалися ті, хто вірив,
що скоро от-от все закінчиться.
Після них – ті, хто не вірив в те, що
це колись закінчиться. Вижили ті, хто
фокусувався на своїх діях, без очікувань
про те, що може чи не може статися.*

Віктор Франкл

Актуальність теми дослідження. «Спасательная операция» в Україні змусила багато українських дітей та дорослих покинути свої домівки та поклавшись на щось вище, їхати в невизначеність. Велика кількість людей виїхала за кордон, деякі знайшли притулок в безпечних місцях окупованої України. Люди часто в паніці тікають в нікуди, і після цього їм потрібна допомога. Нормальні умови життя, їжа, спокій – це найнеобхідніше, що потрібно зараз українцям які опинилися на чужині. Але навіть це не дає змогу добре почуватися, оскільки виходити із зони комфорту завжди не просто. Потрапивши в іншу країну, перевірено моїм досвідом, спокійніше не

стає, адже не знання мови, не знання що буде далі, безробіття, зупинка сам на сам зі своїми думками може призвести до поганих наслідків. Щоб відчувати себе комфортно потрібен певний час для акліматизації. Цей процес є нормальним коли люди їздять на відпочинок, коли назавжди переїжджають в іншу країну. Цей період в кожній людині може відрізнятись. Мова йде про зміну води, звичайного раціону та психологічних умов, зокрема культури поведінки. Саме тому зараз є актуальним виділити певні методи та підходи до біженців, їх адаптації в новому середовищі та застосування їх на практиці.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідженням теми адаптації в умовах зміни країни проживання займалися низка авторитетних вчених, які як правило окрім іншого акцентували свою увагу й на значенні його вчинків та наслідках, до яких вони призводили. Наприклад в монографії за редакцією Л.М. Коробки зазначено, що в наслідок суспільних змін які спричинені воєнним конфліктом, зміни відбуваються в кожній сфері суспільного життя і в наслідку викликають практично всі симптоми колективної травми (за П. Штомпою). В таких людей поширені різні синдроми: ностальгія за минулим, політична апатія, невіра в майбутнє, аномія, синдром недовіри, соціальні суперечності, криза ідентичності, порушуються канали соціальних відносин, соціальної системи тощо. Варто зазначити що воєнні події неоднаково впливають на різні групи населення. Дослідження свідчать що, травматичний досвід може причинити не лише негативні наслідки, а й сприяє в людині знаходження нових цілей, змінювати ставлення людини до себе, до інших і до світу. Людина може використовувати стресову ситуацію як можливість для подальшого розвитку, досягнення більш високого рівня функціонування в певних сферах життєдіяльності [1]. Важливо зазначити що позитивні зміни, які виникають під час боротьби людини з важкими життєвими кризами Р. Тедескі та Л. Калхун визначають як посттравматичне зростання. Людина не просто вижила під час важких подій, але й значуще змінилася відносно свого попереднього стану. Це не просто повернення до нормального життя, але – вдосконалення у певних дуже важливих для людини сферах [2]. Адаптація людей при переїзді значною мірою залежить від приймаючої громади, які мають прийняти переселенців як нових членів громади, а не просто тимчасових мешканців, з повагою поставитись до всього що сталося, організації побуту, мови спілкування, політичних переконань та ін. Наразі неможливо визначити, скільки триватиме військовий конфлікт на Україні. Тому виникає невизначеність щодо терміну перебування в іншому місті та необхідного ресурсу для надання допомоги. Враховуючи вищенаведене, можна сказати, що зміна місця проживання може впливати по-різному на людину, і це залежить від психіки особистості та багатьох інших чинників. Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тему методи та підходи адаптації в умовах зміни країни проживання в результаті військового конфлікту, оскільки розуміння даного принципу є необхідним для успішного

становлення особистості та являється актуальним науковим напрямком сучасності з її нагальними проблемами суспільного характеру та потребою в побудові благополучного соціуму.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо здійснити дослідження методів та підходів адаптації в умовах зміни країни проживання в результаті військового конфлікту.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме:

- описати особливості психіки людини при зміні умов середовища;
- визначити основні фактори, які впливають на людину під час військового конфлікту;
- проаналізувати методи та підходи адаптації в умовах зміни країни проживання.

Об'єкт наукової розвідки: психологія адаптації людини в новому середовищі. **Предмет праці:** адаптація в умовах воєнних дій після зміни країни проживання.

Основні результати дослідження. Визначенням поняття психіки людини є масштабним та різнобічним, оскільки воно представляє в собі «душу» людини, внутрішній світ, функції мозку в результаті яких він відображає об'єктивну дійсність у формі уявлень, відчуттів, домок тощо [5]. Людина є особливою істотою в цьому світі, оскільки вона має свідомість та мислення, і це головним чином відрізняє її від тварин. На виявлення нашої психіки впливають 3 сфери, які можна розглядати як прояв унікальності кожної людини. Це темперамент, характер та здібності [6]. Оскільки люди мають здатність мислити та робити самостійно вибір, вони можуть йти як на шляху добра, так і зла [12]. Небезпеки які викликані неадекватними діями людини пов'язані із людськими чинниками, які можуть проявити себе у різні періоди діяльності людини: недосвідченість, необережність, втома, проявом емоцій [7]. Середовище людини – це ємне поняття, що включає в себе все те, що її оточує, дає можливість існувати, сюди включається також клімат, флора, фауна, рукотворний світ, що складає соціум, духовна спадщина. Таке середовище дуже мінливе, але в ньому потрібно якось жити, тому особистості, бажає вона того чи ні, треба пристосовуватися до нього. Соціальні екологи зазначають що таким людям потрібен період для адаптації. Середовище в якому людина жила до того значно відрізняється, тому їй потрібно подолати мовний бар'єр, знайти собі роботу, пристосуватися до нового будинку і місця перебування. Одні люди швидко адаптуються, а інші стикаються з великими труднощами, а треті, зовні показують що все добре, але переживають почуття, яке називається ностальгією [9]. Отже, при зміні місця проживання, людина здатна по різному реагувати на нове середовище, дивлячись на психологічні особливості, властивості характеру, темпераменту тощо.

Згідно з вищесказаним, на людину впливають різні фактори, які вже далі можуть змінювати її світогляд, характер, думку. Все що нас оточує, а це

люди, соціальні мережі, технології, думки інших, має вплив на наше сприймання цього світу. В часи війни, як зазначили психіатричні та психологічні дослідження, навколишнє середовище особливо впливає на дітей та підлітків, і через цей вплив виникають такі проблеми, як тривожний розлад, депресія, дисоціативні розлади, поведінкові розлади, стресові розлади, а також вони більш схильні до зловживання алкоголю і наркотичних засобів. В результаті аналізу дітей, які перебували в зонах збройного конфлікту під час війни в Авганістані, Ізраїля, Лівані, Пасестині тощо, вони мають довготривалі наслідки для їх психіки: чим довший конфлікт, тим складніші симптоми [9]. Під час бойових дій звичайні громадяни, як і військові, відчувають «психотравмуючий вплив», а психічні травми, які відчуває кожна особа поступово трансформуються у колективні, соціально-культурні травми. Періодичні опублікування новин та обговорення у ЗМІ тільки загострюють ситуацію. Сирійській науковець, клінічний психолог, засновник організації Syria Bright Future, яка допомагає біженцям Мохаммад Або-Хіلال відмічає, що новини, соцмережі та інтернет-видання посилюють психологічний тиск військового конфлікту на жителів. На них впливають фото плодів злочинів, військових баз, обстрілів, які розповсюджуються соціальними мережами, і наводять страх у читачів. Вчений думає що в результаті цього жахливі події призводять до «нового типу» психологічних травм, коли людина віртуально є самовидцем цих подій. ВООЗ оцінила людей які переживають збройні конфлікти: 10% мають серйозні проблеми з психічним здоров'ям, у 10% розвивається депресія, психосоматичні проблеми (болі в спині та животі, безсоння) та тривога [4]. Отже, аналізуючи вищесказане на людину під час воєнних дій впливають різні фактори, а саме: соцмережі, новини, інтернет-видання тощо, які призводять до складних порушень у психіці людини та тяжких хвороб.

Психологи вважають, що соціальна адаптація виконує важливу роботу у процесі соціалізації. Деякі пристосовуються швидше, інші – повільніше. Соціальна адаптація включає в себе декілька стадій: адаптаційний шок, що є загальним розладом функцій соціального суб'єкта чи системи, спричиненого порушенням нормальної взаємодії з середовищем; мобілізація адаптаційних ресурсів – осмислення ситуації та свідомий пошук виходу з неї; відповідь на «виклик середовища» - реалізація конкретної моделі поведінки та діяльності, яку вибирає суб'єкт з урахуванням своїх можливостей, уявлень про те, що відбувається [8]. Розглянувши термін «адаптація», можна зазначити що це комплекс пристосувальних дій людини до змінних умов зовнішнього і внутрішнього середовища. Вже з малечку людина вчиться адаптуватися до її оточення, наприклад до темряви, до смаку їжі, зміни температури тощо. В інших випадках людина має включати свідомість, щоб пристосуватися, наприклад, до іншого колективу людей, нормам і правилам [9]. При перебуванні за кордоном люди стикаються з такими перешкодами як: важкість перекладу, харчування, самотність, втрата статусу, туга за вітчизною. Тому щоб комфортно продовжувати далі жити

потрібно звикати та прикладати сили на вивчення нової мови, а саме записатися на курси, дивитися фільми на іншій мові, дивитися навчальні відео; щоб знайти квартиру краще спершу познайомитися з місцевими жителями, бо вони знають краще як тобі допомогти; якщо самотньо, то можна подивитися фільм на своїй мові, послухати музику, почитати книгу, або зустрітися із «земляками»; зміни свій статус, спробуй щось нове, витягуйте з ситуації позитивний досвід. Щоб не сидіти просто вдома навіть якщо не приваблює політика, економіка або культура, необхідно дізнаватися що відбувається в країні в якій ви проживаєте. Для цього вам допоможе Інтернет, журнали, телебачення, але не варто критикувати, висувати ідеї, як поліпшити становище в країні тощо [11]. Отже, не варто сидіти в постійному стресі переживавши за теперішнє, а краще дізнаватися культуру країни, читати новини, вчити мову та робити все можливе для пристосування.

Висновки. Підводячи підсумки, варто зазначити, що тема методів та підходів адаптації в умовах зміни країни проживання широко розповсюджена в наш час, оскільки теперішні оказії в Україні торкнулися багатьох людей і потребують вирішення. Такий розвиток подій впливає на психіку людини, і тому варто зазначити, що душевний склад – важливий компонент, який відображає те, що відчуває особистість, як вона реагує на різні ситуації. Комуś пристосовуватись до нового середовища легко, комуś важко, тому кожному потрібен певний період для адаптації та допомога ззовні від інших. Під час воєнного конфлікту людині важко жити нормально, оскільки ЗМІ, шум зброї, чутки та новини тільки загострюють ситуацію і негативно впливають на психіку людини. В результаті цього людина переживає купа психічних травм, оскільки є самовидцем цих подій. Військовий конфлікт впливає не тільки на дорослих, а й на дітей, які з часом, в результаті цього починають зловживати алкоголем, наркотичними засобами тощо. Тому в такий тяжкий час людям краще змінити місце перебування, якщо це можливо, щоб не завдавати шкоду психіці і зберегти своє здоров'я. При переїзді люди розуміють, що в іншій державі все по новому, і це виявляє дискомфорт, тому особистість переживає декілька стадій соціальної адаптації. Індивідам, які виявилися на території іншої країни краще почати взаємодіяти з середовищем. Варто вчити нову мову для комунікації, читати книги, дізнаватися культуру, політику та економіку країни в якій вона перебуває або зустрітися із «земляками». Це допоможе скоріше відчути комфорт, ніж просто сидіти вдома. Все ж таки під час воєнних дій кожна людина буде по-різному реагувати на це, дивлячись як в неї сформувався світогляд, наскільки вона комунікабельна, наскільки розвинутий її емоційний інтелект. І вже щоб подолати негаразди варто знайти сенс буття, зрозуміти для чого ти живеш в цьому світі і звернутися до Того, Хто створив людину, бо Він краще нас знає і зможе допомогти.

Список використаних джерел:

1. Спільнота в умовах воєнного конфлікту: психологічні стратегії адаптації. Національна академія педагогічних наук України: моногр. лаб. Психології мас та спільнот / ред. Л. Коробка. – Київ : [б. в.], 2021. – 305 с.
2. Tedeschi R. Posttraumatic growth: conceptual foundations and empirical evidence / R. Tedeschi, L. Calhoun // Psychological Inquiry. – 2004. – Vol. 15, no. 1. – P. 1–18.
3. Психосоціальна допомога внутрішньо переміщеним дітям, їхнім батькам та сім'ям з дітьми зі Сходу України : посіб. для практиків соціальної сфери / Мельник Л.А. та ін. ; за ред. Волинець Л.С. – К. : ТОВ «Видавничий дім «Калита», 2015. – 72 с
4. Свеженцева І. "Спокій, але не байдужість": як конфлікти та загроза війни впливають на психіку та як не панікувати [Електронний ресурс] / Ілона Свеженцева // Суспільне новини. – Режим доступу: <https://suspilne.media/203742-spokij-ale-ne-bajduzist-ak-konflikti-ta-zagroza-vijni-vplivaut-psihiku-ta-ak-protidiati-panici/>.
5. Мацко Л. А. Основи психології та педагогіки : навч. посіб. / Л.А.Мацко, М. Д. Прищак. – Вінниця : ВНТУ, 2009. – 158 с.
6. Що таке психологічні особливості особистості | Індивідуально-психологічні особливості особистості [Електронний ресурс] // Жіночий журнал про красу та моду. – Режим доступу: <https://goaravetisyan.ru/uk/chtotakoe-psihologicheskie-osobennosti-lichnosti-individualno-psihologicheskie-osobennosti-lichnosti/>.
7. Желібо Є. Безпека життєдіяльності: навчальний посібник для студентів ВЗО / Є. Желібо, Н. Заверуха, В. Запарний. – Київ : [б. в.], 2005. – 320 с.
8. Етапи адаптаційного процесу, його форми [Електронний ресурс] // Alexis - Чоловічий журнал: спорт, здоров'я. – Режим доступу: <https://alexus.com.ua/5-etapi-adaptacijnogo-procesu-jogo-formi/>.
9. Адаптація людини до природної і соціального середовища [Електронний ресурс] // Соціальна екологія. – Режим доступу: https://stud.com.ua/4150/ekologiya/adaptatsiya_lyudini_prirodnoyi_sotsialnomu_seredovischi.
10. Вплив війни на психічне здоров'я дітей [Електронний ресурс] // Музей воєнного дитинства. – Режим доступу: <https://warchildhood.org/ua/impact-of-war-on-childrens-mental-health/>.
11. Варшавська Ю. Свій серед чужих: як адаптуватися в іншій країні [Електронний ресурс] / Юлія Варшавська // Wkrolik. – Режим доступу: <https://wkrolik.com.ua/svij-sered-chuzhix-yak-adaptuvatisya-v-inshij-kraїni/>.
12. Пістун І. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. / І. Пістун. – Суми : [б. в.], 1999. – 301 с.

КАРПОВА А. В.

студентка спеціальності «Філологія»

Науковий керівник - Поліна Г. В., к. філол. н., доц.
Український гуманітарний інститут

ВПЛИВ ЕГОЇЗМУ НА ЛЮДСЬКІ ВЗАЄМИНИ НА ПРИКЛАДІ РОМАНУ Е.БРОНТЕ «БУРЕМНИЙ ПЕРЕВАЛ»

Актуальність дослідження. У побудові міцних міжособистісних стосунків важливу роль надано якостям характеру людини. Значною мірою, людські якості стають вирішальним аспектом в побудові стійких зв'язків між індивідуумами. Позитивні риси характеру впливають на розвиток здорових контактів, а негативні чинять руйнівний, токсичний вплив на людину та її оточуючих. Яскравим прикладом цього стає роман англійської авторки Емілі Бронте «Буремний перевал». В ньому доволі детально пропрацьовані характери героїв, показані їх позитивні та негативні риси характеру, і наслідки їх взаємодій. Досліджуючи роман, важливо пам'ятати, що *авторка не тільки змальовує готичну історію шаленого кохання, а й відкрито критикує устої та моральні принципи вікторіанської Англії, викриває примарну ідилію англійської провінції, де вчинками людини, часто керує жадібність, прагматизм та бажання помститися* [1]. Висвітлення даної теми буде актуально завжди, адже проблема взаємовідносин між людьми та їх цінність – вічна.

Отже, на прикладі роману Емілі Бронте «Буремний перевал» було досліджено згубний вплив негативних рис характеру, зокрема, егоїзму, що тягне за собою труднощі в побудові здорових міжособистісних відносин.

Об'єктом дослідження є роман Е. Бронте «Буремний перевал». **Предметом** нашої праці є випадки прояву егоїстичних рис з боку героїв роману Емілі Бронте «Буремний перевал». **Мета роботи** - дослідити роль впливу егоїзму на людські взаємини на прикладі роману Емілі Бронте «Буремний перевал».

Аналіз наукових джерел та літератури. Проблему людського егоїзму докладно вивчали О. Коваль, Л. Е. Орбан-Лембрик та Ю. Романенко. Належність даного роману до течії романтизму та частково реалізму проаналізували Н. Назаренко, Г. Г. Морєва. Дослідники нашого часу стверджують, що «Буремний перевал» містить «метафізичне дослідження подвійності буття» - а саме, «спорідненої дуалістичності душі», яка є основою метафізики кохання Хіткліфа та Кетрін. На думку Д. ван Гент, Е. Бронте протиставляє це почуття більш цивілізованому коханню третьої, «заключної» пари закоханих - «Кеті-Герстон», - коханню, позначеному характерним для авторської сучасності духом вікторіанської тенденції до пом'якшення та виправлення звичаїв [2].

Основні результати дослідження. За визначенням «Енциклопедії сучасної України», егоїзм - ціннісна орієнтація особистості на домінування в її індивідуальній свідомості, поведінці та діяльності власної цінності понад усе інше [3], тобто, в більшості випадків, направленість діяльності людини

може бути спрямована на досягнення власних цілей та задоволення особистих бажань, що не може бути здійсненим без нехтування та ігнорування бажань і почуттів оточуючих.

Роман Е. Бронте не має чіткої літературної направленості, і в цьому його своєрідна унікальність. Дослідники стверджують, що «Буремний перевал» є синтезом романтизму і класичного реалізму, що відзначає своєрідність художнього методу авторки. Як відомо, літературі романтизму притаманні сплески почуттів та їх ідеалізація. Також в літературі даної течії проглядається тенденція виправдання героя та його вчинків, що керуються більше емоційною складовою, ніж раціональним осмисленням дійсності.

Так і система образів героїв роману, цілком співпадає з літературною направленістю, в якій виповнений твір. Хіткліф – центральний чоловічий персонаж «Буремного перевалу» - знайда, принесений в сім'ю батьком Кетрін Ерншо, одержимий дівчиною, мстивий і озлоблений – цілком романтичний герой. Доля не дає йому нагоди відчувати тепло і любов з боку людей, що виховували його, і під зовнішньою врівноваженістю та холоднокрівністю міцніла жага відплатити за відповідне жорстоке відношення тією ж монетою. Навіть його шалене кохання до Кетрін ставилось під сумнів, як чисте безкорисливе почуття, про що говорять рядки: *«Як багато в любові егоїзму»* [5], сказані в його бік.

Головний жіночий персонаж роману – Керін Ерншо – має волелюбний, розбещений і егоїстичний характер. Її безглузда любов до Хіткліфа була переможена гордістю, що диктувала їй невідповідність їх соціального становища. Своє рішення вийти заміж за Едгара Лінтона вона обґрунтовувала бажанням забезпечити майбутній добробут коханого Хіткліфа за допомогою грошей чоловіка, що будуть в її розпорядженні.

З самого дитинства в дівчинці *«було стільки норovitості, скільки я не зустрічала до того ні в одній дитині»* [5], каже оповідачка. *«Завжди вона була до крайності бентежна, а мова її не знала упину: вона співала, сміялася і торсала всякого, хто поводився інакше. Навіжена, погана дівчинка, але ні в кого на весь прихід не було таких ясних очей, такої милої посмішки, такою легкої ніжки...»* [5]. В даному уривку персонаж Кетрін виступає уособленням героя романтизму – на піці почуттів, жвавий нестримний і інакший від усіх. Мало що змінюється до моменту, коли дівчина виростає. В ній тільки більшає норову та хитрості, що проявляються в лицемірстві, яке й поклато край хитким відносинам двох друзів: *«Там, де Хіткліфа називали при ній «молодим хуліганом», «мерзотною істотою, яка гірше худоби», вона всіяко намагалася не поводитись подібно до нього; але вдома вона була нітрохи не схильна проявляти ввічливість, яка викликала б лише сміх, або стримувати свій нестримний норов, коли це не принесло б їй ні честі, ні похвал»* [5]. Таке відсторонення було згубним і фатальним для їх стосунків. Пізніше, коли дівчина прийняла пропозицію Едгара вийти за нього, і ділилася сумнівами щодо прийнятого рішення з Еллен Дін, доброю та турботливою економкою, що ростила дітей, Хіткліфу

довелось почути що насправді думає про нього кохана: «...і якби цей злий чоловік так не принизив би Хіткліфа, я б і не думала про цей шлюб. А тепер вийти за Хіткліфа означало б опуститися до нього...», каже розгублена дівчина, опікуючись тільки своєю репутацією та майбутнім.

Хіткліф, повернувшись після зникнення в ніч, коли Кеті дала згоду одружитися з Лінтоном, демонструє неабиякі зміни – як видимі, так і поведінкові. Він змужнів, розбагатів, здобув належні манери та освіту, що в подальшому допомогло йому ні в чому іншому, як в руйнуванні життів оточуючих. Пізніше вбачається, що важливішим для нього було не здобути серце Кетрін, а помститися людям, що посприяли його втраті. Навіть після її смерті, він не може просити вибачення за скоєне, а тільки зі злістю промовляє: «*Ти даєш мені зрозуміти, якою ти була жорстокою - жорстокою і брехливою. Чому ти мною знехтувала? Чому ти зрадила своє власне серце, Кеті? У мене немає слів розради. Ти це заслужила. Ти сама вбила себе...*» [5]. Головні герої твору не знаходять сил винуватити самих себе в своїх бідах. Кожен намагається знаходити виправдання вчинкам, які стимулює егоїзм та себелюбство.

Висновки. У викладеному матеріалі було досліджено вплив егоїзму на людські взаємини на прикладі роману Емілі Бронте «Буремний перевал». У процесі аналізу було виявлено, що в побудові міцних і якісних міжособистісних відносин, мають бути присутні якості характеру протилежні егоїзму, адже ця, і низка інших негативних рис впливають на руйнацію довіри, що є фундаментом щасливих відносин, як дружніх, сімейних, так і романтичних.

Список використаних джерел:

1. Зіньчук І. Роман "Грозвий перевал" – магичне плетиво реалізму та романтизму Емілі Бронте [Електронний ресурс] / Ігор Зіньчук // Журнал Всесвіт. – Режим доступу: <https://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/573/41/>.
2. Лобанова А. С. Егоїзм [Електронний ресурс] / А. С. Лобанова // Велика українська енциклопедія. – Режим доступу: <https://vue.gov.ua/Egoizm>. – Назва з екрана.
3. Авраменко Е. И. "Грозовой Перевал" Э. Бронте: метафизика любви в социокультурном контексте конца XVIII - первой половины XIX ст. / Е. И. Авраменко // Від бароко до постмодернізму. – 2012. – № 16. – С. 95–102.
4. Ясь О. Романтизм [Електронний ресурс] / О. Ясь // Енциклопедія історії України. – Режим доступу: <http://www.history.org.ua/?termin=Romantyzm>.
5. Бронте Е. Грозвий перевал / Емілі Бронте. – Львів : Вид. спілка "Діло", 1993. – 277 с.

КОВАЛЬ Н. В.

*студентка спеціальності «Початкова освіта»
Науковий керівник - Романчук С. М., к. філол. н., доц.*

ВПЛИВ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ НА СОЦІАЛІЗАЦІЮ ОСОБИСТОСТІ

Актуальність дослідження. Існує багато визначень поняття соціалізації, які різняться залежно від розуміння їх авторами сутності й структури особистості як психосоціогенної істоти. Більшість визначень цього поняття містить загальне положення про те, що сутність соціалізації полягає в засвоєнні людиною соціального досвіду, але розуміння змісту цього досвіду, його структури, засобів і порядку засвоєння відрізняються. Одним із загальноприйнятих визначень є таке: «соціалізація (від лат. socialis – суспільний) – це процес засвоєння людиною соціального досвіду, системи соціальних зв'язків і відносин. У процесі соціалізації людина набуває переконань, громадсько-схвалюваних форм поведінки, необхідних їй для нормального життя в суспільстві». Тому актуальною на сьогодні є розгляд окресленої проблеми.

Об'єкт наукової розвідки - діти молодших класів. **Предмет праці** розглядає вплив ЗМІ на соціалізацію особистості.

Мета роботи. Розкрити вплив засобів масової інформації на соціалізацію особистості. Зокрема, як вони поведуться у соціумі та як про це зазначено в засобах масової інформації. Які проблеми кроються в інтернеті та телебаченні для дітей.

Завданням цієї розвідки є:

- визначити, яка інформація для дітей є корисною;
- проаналізувати способи фільтрації інформацію, яка надходить від усюди;
- розкрити роль ЗМІ в процесі соціального виховання особистості;
- виокремити напрямки дослідження впливу засобів масової інформації на перебіг первинної соціалізації в сучасному соціумі.

Аналіз наукових джерел та літератури. Проблеми впливу ЗМІ на особистість досить активно вивчаються політологами, психологами та соціологами, починаючи з 60-х років ХХ століття. В першу чергу, це стосується робіт науковців Західної Європи та США. Пізніше питання особливої ролі ЗМІ у соціалізації стають предметом досліджень російських та українських науковців, серед яких необхідно виділити В. Афанасьєва, Н. Богомолова, В. Воробйова, Г. Голіцина, І. Кона, С. Корконосенко, Л. Мардахаєва, А. Мудрика. В їх роботах аналізуються основні функції ЗМІ, засоби впливу ЗМІ на особистість та групу, позитивні та негативні сторони ЗМІ стосовно впливу їх на аудиторію, в тому числі підліткову. Також досліджується значення ЗМІ у формуванні ціннісних орієнтації, становленні громадянської позиції юнаків та молоді.

Основні результати дослідження. Першочергового значення цей процес набуває в період первинної соціалізації особистості, коли

розвивається образ соціального світу, будується соціальна активність як форма самореалізації, закладається основа особистісної культури, усвідомлення себе як індивідуальності, формується ставлення до оточуючих людей і до світу в цілому.

Концепції соціалізації ґрунтуються на тезі про те, що основні параметри особистості є не вродженими, а набутими індивідом протягом життя. Власне сам термін “соціалізація” запроваджено у середині XIX ст. французьким соціологом Г. Тардом саме для позначення процесу інтеріоризації соціальних норм шляхом соціальної взаємодії. Поняття “соціалізація” еволюціонувало з того часу, охоплюючи різні аспекти цього явища.

В умовах інформатизації суспільства велику роль у впливі на свідомість людей, особливо дітей та юнаків, відіграють засоби масової інформації (ЗМІ). При цьому характерним для сучасного суспільства є те, що ЗМІ стають провідним інститутом соціалізації молоді, за вагомістю свого впливу залишивши позаду такі традиційні соціальні інститути, як сім'я, школа, компанія однолітків.

У наш час засоби масової інформації (ЗМІ) – фактор впливу на свідомість і формування особистості людини. Щодня на людей обрушується такий потік інформації, що простій людині, а тим більше дітям і підліткам, з їх досить слабкою психікою і несформованим мисленням, розібратися у всьому цьому різноманітті просто неможливо. Сьогодні важко уявити наше життя без радіо, преси, телебачення, Інтернету. ЗМІ міцно увійшли в наше життя, супроводжуючи нас всюди. Основною функцією ЗМІ спочатку була передача інформації. У міру свого розвитку ЗМІ стають більш сприйнятливими до потреб аудиторії. Працівники ЗМІ отримують достовірні відомості про те, чого хоче їх аудиторія, що забезпечує більш повний взаємозв'язок з нею.

Соціалізація людини розгортається в конкретних умовах її життєдіяльності. Цей процес впроваджує всі аспекти залучення особистості до культури, навчання і виховання, за допомогою яких вона набуває соціальності, спроможності брати участь у соціальному житті. Успішній соціалізації сприяють такі чинники, як зміна поведінки, очікування і прагнення відповідати їм.

Агентами соціалізації називаються окремі люди, групи і інститути, які беруть участь у процесі формування особистості. До них відносять, як правило, сім'ю і родичів; групи однолітків і знайомих; школу (ВНЗ); засоби масової інформації та інші.

В сучасних умовах глобалізації суспільства роль індустрії ЗМІ значно посилилася, зокрема в ракурсі як засобу розвитку бізнесу, та посилюється вплив рекламної інформації на стан соціокультурних цінностей, рівень.

Відомо, що телебачення є потужним засобом дії на психічний стан, як індивіда, так і мас. Для більшості індивідів, відмовитися від перегляду телепередач неможливо. Це обумовлено тим, що специфіка телесигналу і подачі матеріалу побудована так, щоб спочатку провокувати в індивідові

симптоми психопатології, а пізніше – знімати їх, за допомогою телетрансляції, тим самим забезпечуючи стійку залежність.

У сучасному світі ЗМІ визначають характер соціальних норм, впливають на свідомість кожної людини, змінюючи при цьому способи сприймання інформації. Зокрема Ж. Бодріяр визначав ЗМІ як нову реальність – гіперреальність, яка скомпонована із суміші діяльності людини та образів зі сфери засобів масової інформації. Світ гіперреальності вибудовується із видимості – образів, котрі набувають значення тільки через інші образи, а отже, не існують у «зовнішній реальності». Взаємодія людини з засобами масової інформації є реальністю сучасного життя

Висновки. Звідси випливає, що завжди потрібно піклуватися про дітей, котрих ми вчимо. Адже інформація не є цілком милою та радісною. Її треба вміти освоювати, чому ми і повинні навчити своїх учнів. А щоб самим розуміти це, треба знати та розвиватись в усіх напрямках разом з дітьми та бути набагато мудрішим та обізнанішим в усіх питаннях, що стосуються дітей. Бо діти в наш час куди більше інформаційно підковані, аніж значна частина дорослих.

Список використаних джерел:

1. Радул В. В. Соціалізація особистості: навч. посібник / В. В. Радул, Я. В. Галета. – Кіровоград: ФОП Александрова М. В., 2013. – 236 с.
2. Ануфрієва О. В. Вплив засобів масової комунікації на соціалізацію особистості / О. В. Ануфрієва // Практичні проблеми психології особистості: тези доповідей міжвузівської науково-практичної конференції 25 квітня 2003 р. – К., 2003. – С. 6-8.
3. Петрунько О. Діти і медіа: соціалізація в агресивному медіа середовищі: монографія / О. Петрунько. – Полтава: ТОВ НВП «Укрпромторгсервіс», 2010. – 480 с.
4. Бевз Г. Дитина в структурі “ідентифікаційної” матриці дорослого / Г.М. Бевз // Проблеми загальної та педагогічної психології: збірник наук. праць Ін-ту психології ім. Г.С. Костюка НАПНУ. – 2009. – Т. XI. – Ч. 1. – С. 23–30.
5. Бурейчак Т. С. Конструювання ґендерних ідентичностей в дискурсах реклами: автореф. дис. канд. соціол. наук: 22.00.04 / Т. С. Бурейчак. – К.: Ін-т соціології НАН України, 2007. – 20 с.
6. Галичанська А. Симетричність функцій членів подружжя / А. Галичанська // Соціальна психологія. – 2004. – № 5 (7). – С. 155–161.
7. Говорун Т. Соціалізація статі як фактор розвитку Я-концепції: автореф. дис. д-ра психол. наук: 19.00.07 / Т.В. Говорун. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2002. – 35 с.
8. Денисенко Ю. Фактори формування особистісної ідентичності в сучасній сім'ї / Ю. Денисенко // Соціальна психологія. – 2008. – № 2 (28). – С. 124–131.
9. Семчук С. Вплив образів ґендерної реклами на соціалізацію дітей дошкільного віку / С. Семчук // Гуманітарний вісник ДВНЗ “Переяслав-

Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди": наук.-теорет. зб. – Переяслав-Хмельницький, 2008. – Вип. 14. – С. 224–226.

КОЛОШ С. К.

студентка спеціальності «Початкова освіта»

Науковий керівник - Куриляк В. В., PhD, доц.

Український гуманітарний інститут

КОМУНІКАТИВНА ПСИХОЛОГІЯ СУЧАСНОГО СТУДЕНТСТВА

Актуальність теми дослідження. Спілкування - невід'ємна частина нашого життя, адже ми постійно потребуємо бути почутими та зрозумілими. Розмовляючи один із одним ми набуваємо життєвого досвіду, вирішуємо складні і не дуже питання, переживаємо різноманітні почуття та емоції.. Саме завдяки комунікації ми можемо розпізнати, із ким маємо справу і хто ми є самі, адже саме через спілкування, як вербальне так і не вербальне, ми встановлюємо контакт із людиною, із її внутрішнім світом та переживаннями.

Сучасне студентство кардинально відрізняється від своїх батьків, адже ми живемо вже в іншому світі - світі свободи слова та дій, у світі наукових та технічних проривів, у світі інформаційного перевантаження та доступу до величезної кількості знань, які раніше були закриті. Молоді люди часто піддаються критиці старшого покоління, яке думає, що знає життя набагато краще, ніж ці зелені маленькі люди, які намагаються із себе щось "строїти". Але в цьому і вся краса життя, сучасна молодь про це знає; робити помилки - це нормально, не розуміти, що робити і робити щось не те - це нормально, імпровізувати - це нормально, будувати себе по частинкам - це нормально, бажати чогось - це нормально.

Найпоширеніша проблема у світі - проблема комунікації, люди просто не можуть домовитися словами і не розуміють один одного; досліджувати психологічні аспекти культури спілкування таке ж важливе, як знати, ким ти хочеш бути. Спостереження за соціальними зв'язками між людьми завжди було предметом багатьох досліджень, які показували вражаючі результати. Пізнаючи світ молодих людей можна, їх співпрацю один із одним та особливості кожного в окремоті, можна дійти висновків, що всі ми залежимо один від одного, від спілкування, від зв'язків, оточення.. Сучасна молодь - найцікавіша одиниця суспільства на зараз, адже це відголоски минулого та надія на майбутнє нашої країни. Саме тому дослідження книги комунікативної психології сучасного студентства, розуміння особливостей цієї одиниці суспільства та проведення досліджень у цій темі є актуальним науковим напрямом.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідженням поняття "комунікація" займалися із давніх часів, адже людям треба було придумати метод, за допомогою якого вони розуміли б один одного. Згодом це почало

ставати дедалі цивілізовані ще, простіше і звичніше, доки не дійшло до тієї форми, яку воно зараз має. Особливий інтерес учених є до спілкування молодих людей, адже із появою нового покоління виникали нові форми сленгових слів, виразів, які мають місце бути себе комунікації молоді.

Вперше в історії людства молодь займає чверть населення всієї планети, що значно змінило темп життя та змусило світ підлаштуватися під молоде покоління.

За даними дослідження ESPAD, яке вони провели серед молоді, 81% мають помірну інтернет залежність і 11% - сильну. Відштовхуючись від цих даних можна зробити висновки, що сучасна комунікація здебільшого проходить у соцмережах, які поступово заміняють собою живе спілкування [1]. Вивчення особливостей комунікації студентської молоді в інтернет просторі є необхідним, адже воно має прямий вплив на успішність особистісного та професійного становлення. На думку Е. Ігнат'євої, інтернет-комунікація «становить єдність чотирьох процесів: у ній створюється нова реальність, що відображає об'єктивну дійсність, виявляє суб'єктивно-особистісний світ співрозмовників і передає свій духовний зміст усім учасникам» [2]. Перед сучасною молоддю стоїть важлива навичка - навчитися комунікувати, адже їм як нікому доведеться багато спілкуватися; додаткова біда в тому, що вони звикли друкувати, а не спілкуватися живою мовою [3]. Отже, вбачаємо за необхідне дослідити детальніше тему комунікації сучасного студентства, оскільки її розуміння є необхідним для успішного становлення особистості та є важливим науковим напрямком сучасності.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо дослідити комунікативну психологію сучасного студентства.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме:

- описати комунікативну психологію студентської молоді;
- визначити основні шляхи комунікативних стратегій студентської молоді (як спілкується молодь: усно, письмово, академічне спілкування, формальне спілкування, не формальне спілкування...);
- представити психологічний аспект комунікативної стратегії студентів.

Об'єкт дослідження: система комунікація в студентській спільноті.
Предметом праці є психологічні особливості комунікації студентської спільноти.

Основні результати дослідження. Розкриття поняття комунікації дуже важке і в той же час надважливе, адже комунікація - це обмін певною інформацією, емоціями, що несе в собі конструктивну складову. Вона може бути як вербальною, за допомогою слів, так і не вербальною, за допомогою жестів та міміки. Наші пращури винайшли мову для того, щоб людям було легше один одного розуміти та домовлятися, мати відносини і просто обмінюватися інформацією, досвідом та фактами. Людство розвивалось, а разом із ним розвивались і способи комунікації, спочатку це були послы,

потім пошта, за допомогою якої люди могли листуватися, потім телефон, і чим далі, тим прогресивними ставали методи для спілкування. Наразі ми маємо смартфони, за допомогою яких ми можемо миттєво отримувати повідомлення від друзів із іншого краю світу і дізнаватися актуальні новини, які от-от сталися. Нове покоління - це молодь, яка виросла в епоху розвитку комунікації, коли тільки починали з'являтися перші телефони і все було в новинку і цікаво. На жаль, спілкування онлайн вже встигло замінити живі людські розмови, особливо серед молодих людей, адже вони - нове технологічне покоління, яке тестує ці нові засоби комунікації і вже не уявляє свого життя без того, щоб не мати щохвилини смартфона поряд. Це нова цифрова молодь, де друзі завжди поряд, замовити їду чи одяг можна в один "клік", а присутність людини поряд не є обов'язковою, так як можна спілкуватися із подругою, яка дале від тебе або і не далеко.. Сучасна молодь закрита, не любить, не хоче і, мабуть, не вміє показувати свої справжні почуття та емоції на людях, тому надають перевагу самотності, скритності, бо думають, що таким чином вони більш захищені від впливу навколишнього середовища. Отже, особливостями психології студентської молоді є онлайн спілкування із друзями, що проживають на відстані або ж закритість до оточуючих людей та більша щирість у соцмережах.

Комунікативні шляхи студентської молоді зосереджені в інтернеті: телеграм групах, інстаграм, тік-тоці та інших додатках, де можливе листування між індивідами. Воно набуло популярності в останні роки, коли навчальні заклади поступово почали переходити на дистанційну форму навчання, залишаючи здобувачів освіти вдома, без живого спілкування із одногрупниками. Основним видом спілкування стало письмове, без прямого контакту із людьми і на загальні теми. Нове покоління будує тісні зв'язки лише із 1-2 людьми із свого оточення і зазвичай це люди, із якими вони знайомі близько 2-4 років, адже люди один одному не довіряють із першого погляду, їй треба заслужити шляхом довгих спостережень. У цьому і полягає психологія молоді - вони дуже обережні у знайомстві із людьми, у виявленні нових друзів та зв'язків, адже зараз як ніколи обман панує в світі, а ще й тому, що всі на перший погляд хочуть здаватися краще, ніж вони є. Дізнавшись гарні сторони людей ми починаємо із ними ближче спілкуватися, але чи готові ми і далі спілкуватися із цими ж людьми, якщо виявиться, що в них є негативні сторони, із якими нам не захочеться миритися, а ще багато хто лицемірить або одягає маску, щоб бути зручним іншій людині, але ж довго так не протримаєшся.

Також доволі велику частину комунікації сучасної молоді займає спілкування із людьми, які вищі за них по соціальному статусу, бо нове покоління - це люди, для яких дуже мало авторитетів, але якщо вони і є, то спілкування із старшими та зрілішими людьми перетворюється на справжню дружбу. Наприклад, спілкування із викладачами та адміністрацією школи, роботодавцями та старшими колегами, старшокласниками та батьками, знайомими батьків чи випадковими знайомствами в транспорті чи на вулиці.

Люди завжди знайдуть шляхи один до одного, головне - бажання та безкінечна довіра у людей, адже основною проблемою залишається зрада між друзями, що в наслідку призводить до закриття в собі та небажанні знову цього переживати. Отож, основним способом спілкування серед студентської молоді є комунікація в соцмережах, на жаль, що замінює собою живе спілкування, обмін емоціями, живим досвідом та власним прикладом.

Усе вищесказане легко пояснити з точки зору психології - науки про душу, адже саме вона є основою нашого світобачення та сприйняття. Усі ми родом із дитинства, тож ази комунікації у нас будувались там, у колиці рідного дому, коли ми споглядали на спілкування наших батьків між собою та між іншими людьми, говорити перші слова та вчилися спілкуватися із однолітками на дитячому майданчику. Але все ж дуже недооціненою є роль батьків у закладенні правильних принципів у житті майбутньої молоді, адже саме їх кров тече по жилам дитини, їх гени є в геномі, а, як відомо, характер теж частково успадковується. Батьки сучасної студентської молоді виростили в умовах Радянського союзу та в період його розпаду, коли життя було зовсім іншим, і тому вони намагаються підготувати свою дитину саме до того, чого вони б хотіли знати в ті часи. Але зараз людство дуже швидкими темпами стало розвиватися, робиться велика кількість нових винаходів, відкриттів, і тому та інформація і ті методи життя, які були актуальні 50 років тому, зараз втратили свої позиції.

Іншим психологічним аспектом комунікації студентської молоді є пришвидшений темп життя, адже сучасність потребує від нас швидких рішень, які часто виявляються хибними, так як робляться без попереднього обдумування. На жаль, цей аспект торкається всіх складових життя: навчання, релігія, дружба, сім'я, самореалізація та інші; особливо ця біда торкнулась дружнього спілкування із однолітками, а саме те, що люди не звикли заводити довгої міцної дружби, вони вважають, що світ мінливий і чим більше товаришів ти змінив тим краще, щоб не прив'язуватись до чогось чи когось одного. Молодь боїться розкриватися і пізнавати іншу людину, так як до кінця сама не розуміє свого місця в житті, а тут ще й треба іншій людині допомагати в цьому, і тому до тісної дружби та до тривалої комунікації із одними і тими ж людьми вони не здатні. Саме тому вони обирають найлегший засіб спілкування - інтернет, адже там можна натиснути одну кнопку, і повідомлення вже у іншої людини, можна вимкнути телефон і не продовжувати спілкування, що є неможливим в умовах живої бесіди, де треба доводити розмову до кінця. Тому, психологічним аспектом комунікації студентської молоді є сімейне виховання батьків, які не адаптувались до умов сучасного життя, а також швидкий темп індустріалізації та не бажання заводити тісних зв'язків через не розуміння свого місця та не сформованого світогляду.

Висновки. Підводячи підсумки, було встановлено, що комунікативна психологія сучасного студентства - досить складний феномен, який варто досліджувати. Спілкування молоді відбувається на основі реалій нашого

часу, де 90% населення має інтернет залежність, а отже, повну або часткову ізоляцію від навколишнього світу та живого спілкування із людьми [4]. Молодь нині закрита в собі, не звикла довіряти людям, вони живуть в страху знати та світі лицемірства, принаймні вони так відчують. Їм легше відкритися людям, що знаходяться на великій відстані від них, аби не говорити правду в очі, адже бояться стикнутися із засудженням або нерозумінням їх глибокої та зраненої душі. Основним шляхом комунікації є і ще довгі роки буде лишатися онлайн спілкування на просторах додатків для комунікації, бо там легко і просто виразити власну позицію чи думку, не боячись прямого засудження. Крім цього друзів по інтересам легше знайти, адже великий процент населення живе в маленьких містах, де не так багато цікавої молоді, а в інтернеті кожен може знайти щось своє, що йому по душі та завести знайомства і підтримувати зв'язок на відстані. Однак віддалена комунікація не встигла повністю замінити справжнього живого спілкування, адже глибокі відносини можливо побудувати тільки знаходячись у прямому контакті з людиною, очі до очей, обличчя до обличчя, над чим молодь і працює. Зараз нове покоління має дисонанс - виховання батьків та реалії сучасного світу, що змушує робити їх швидкі рішення, бути цілеспрямованим та точно знати, що вони хочуть від життя і працювати над цим щодня. Це змушує більшість людей замикає в собі в пошуках відповіді на питання про сенс життя, у результаті чого світ здається їм страшним та небезпечним. Дослідження цієї теми є актуальним, адже молодь - це майбутнє планети, тому вважаю за необхідне детальніше розглянути цю наукову галузь, адже проблема точно є.

Список використаних джерел:

1. Віртуальний світ та підлітки: що показують дослідження? [Електронний ресурс] // Центр громадського здоров'я Міністерства охорони здоров'я України. – Режим доступу: <https://phc.org.ua/news/virtualniy-svit-ta-pidlitki-scho-pokazuyut-doslidzhennya>.
2. Бондаровська В. У мережі Інтернет: психологічні, етичні, культурологічні проблеми / В. Бондаровська // Психолог. – 2005. – № 25. – С. 10–15.
3. Марченко А. «Найбільш незрозуміла молодь за всю історію»: як 21 сторіччя розтрощило наше життя [Електронний ресурс] / А. Марченко // Дитячий фонд ООН (UNICEF). – Режим доступу: <https://platfor.ma/topic/najbilsh-nezrozumile-pokolinnya-za-vsyu-istoriyu-yak-21-storichchya-peregornulo-nashe-zhyttya/>.
4. Мацьоха Т. Інтернет-залежність української молоді: сучасний стан проблеми. Інтернет журнал «Commons» [Електронний ресурс] / Т. Мацьоха // Спільне. – Режим доступу: <https://commons.com.ua/uk/internet-zalezhnist/>.

КОМІРЕНКО О. В.

студентка спеціальності «Філологія»

Науковий керівник - Євдокимова Л. В., викладач
Український гуманітарний інститут

ОСОБЛИВОСТІ ТА ФУНКЦІЇ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ АНГЛОМОВНОГО ПРОСТОРУ ЗМІ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАД УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Актуальність теми дослідження. Фразеологія – розділ про усталені мовні звороти, наука, що досліджує семантику та походження слів. Фразеологічні одиниці складають наймальовничішу та найвиразнішу частину словникового запасу мови, що відображає звичаї, традиції народу, посилення на його історію, фольклор. Фразеологія є найдемократичнішою складовою словника, взятої з глибини мови народу.

Оскільки фразеологічні вирази дедалі більше вживаються як у повсякденному житті, так і в засобах масової інформації, то англomовна преса не стала виключенням у даному випадку. Вона займає значне місце у світовому інформаційному просторі, кількість видаваного тексту перевищує будь-яку мову, а теми публікацій стосуються не лише питань конкретної країни, а й міжнародних зв'язків. Відповідно це призводить до тісної взаємодії різних мов і в результаті появи нових фразеологізмів та поповненню словникового складу мови в цілому.

У фразеологізмах часто міститься метафоричний елемент, який не можна перекладати дослівно. У багатьох випадках вони мають явно виражене національне забарвлення. Це все та ряд інших факторів призводить до того, що фразеологічні одиниці часто не мають абсолютних відповідників в іншій мові. Складність перекладу ідіом полягає у тому, що перекладач повинен уміти їх розпізнати і підшукати відповідний український варіант. Саме тому дослідження особливостей та функцій фразеологічних одиниць англійського простору ЗМІ та їх переклад українською мовою є актуальним науковим напрямом.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідженням обраної тематики займалися багато перекладачів та учених цієї сфери, серед них: М.П. Брандес, В.С. Виноградов, Т.С. Володіна, С.О.Олійник, Л.В.Ковальова, А.В. Кунін, В.І. Проботов, О.П. Рудківський, В. М. Савицький, В. М. Телія. Серед українських варто виділити таких, як Поліванов, О.О. Потебня, О.Шахматова, Л.Щерба.

Поворотним пунктом в питанні вивчення фразеології різних мов послугували роботи В. В. Виноградова. Заслугою мовознавця є, зокрема, детальне вивчення фразеологічних поєднань, тобто оборотів із так званим фразеологічно пов'язаним поєднанням. Він вказує на близькість між єдностями та зрощеннями, вказуючи, що фразеологічні єдності є потенційними еквівалентами слів, і в цьому відношенні вони дещо зближуються із фразеологічними зрощеннями.

Л. Ковальова розглядає фразеологічні одиниці з позиції функціонування варіанта в якості динамічного компонента у структурі фразеології, який не суперечить тотожності фразеологічної моделі. Таким чином, дослідниця виокремлює:

1. Лексичні варіанти фразеологічної одиниці (ФО);
2. Граматичні варіанти ФО;
3. Квантитативні варіанти ФО;
4. Функціональні варіанти ФО;
5. Комплексні варіанти.

С. Олійник характеризує фразеологізми як «стійкі, відтворювані роздільнооформлені поєднання слів різних структурних типів із одиничною сполучуваністю компонентів, значення яких виникає в результаті семантичного перетворення компонентного складу»

Важливий внесок у вивчення стійких сполук слів зробив О. Потебня. Він вперше поставив питання про знаково-вий характер стійких зворотів, про закономірності їх утворень, висловив важливі думки з приводу їх значень, «внутрішньої форми» та ін.

Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тему особливості та функції фразеологічних одиниць англomовного простору ЗМІ та їх переклад українською мовою, оскільки розуміння даної теми відтворить мовну картину світу англійців і дасть можливість більш глибокого зрозуміти англomовне ЗМІ.

Метою дослідження є визначення особливостей вживання та перекладу англomовних фразеологізмів у сучасному англomовному медійному дискурсі на українську мову.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме:

- виявити сутність поняття та значення фразеологізмів;
- розглянути види перекладу фразеологічних одиниць;
- виявити специфіку труднощів перекладу фразеологічних одиниць;

Об'єктом дослідження є фразеологічні одиниці англійської мови.

Предмет праці – специфіка перекладу фразеологічних одиниць англomовного простору ЗМІ

Основні результати дослідження. Фразеологізмом називається семантично пов'язане сполучення слів, яке, на відміну від подібних до нього за формою синтаксичних структур (словосполучень або речень), не створюється у процесі мовлення відповідно до загальних граматичних і значенневих закономірностей поєднання слів, а відтворюється у вигляді фіксованої конструкції з властивим їй лексичним складом і значенням. Спільною назвою для всіх фразеологізмів є фразеологічна одиниця. Вона є структурно-семантичною єдністю, монолітністю, що характеризується, як правило, стійкістю словникового складу та додержанням незмінності порядку компонентів. „Стійкість фразеологічної одиниці розуміється як сукупність обмежень у виборі змінних компонентів фразеологічної одиниці

на лексичному, семантичному, морфологічному і синтаксичному рівнях”. Фразеологічна одиниця є основою фразеології. Вона сприймається як певна цілісність, що в процесі мовлення заново не твориться, а відтворюється, бо вона вже є в системі мови в готовому вигляді, має свої, притаманні тільки їй ознаки. Повне або часткове переосмислення - ознака типового фразеологічного звороту.

Науковці виділяють два основні шляхи перекладу стійких словосполучень: фразеологічний та нефразеологічний. Фразеологічний прийом включає в себе переклад за допомогою еквівалента та переклад за допомогою аналога. Серед нефразеологічних прийомів перекладу розповсюдженими є калькування, описовий переклад та контекстуальна заміна. Розглянемо детальніше кожен з прийомів:

1. Фразеологічний еквівалент. Найкращим прийомом перекладу фразеології є використання відповідного фразеологізму в мові перекладу, оскільки це гарантує не лише передачу змісту, а й відтворення образності та експресивності виразу англійської мови. Кількість повних еквівалентів порівняно невелика, оскільки носії англійської та української мов мають різний світогляд та культуру

2. Фразеологічні аналоги. Кількість образних фразеологічних одиниць, які співпадають по змісту та образності в англійській та рідній мовах, порівняно невелика. Значно частіше перекладачеві потрібно використовувати український фразеологізм, аналогічний по змісту англійському, але, який базується на іншому образі

3. Дослівний переклад (калькування). Іноді перекладач, намагаючись зберегти образність оригіналу при перекладі фразеологізму, який немає ні еквіваленту, ні аналогу в рідній мові, вдається до дослівної передачі образу. Такий спосіб може бути застосований у тому випадку, якщо в результаті калькування отримуємо вираз, образність якого легко сприймається українським читачем і не створює враження непридатності загальноприйнятим нормам української мови

4. Описовий переклад. Якщо англійський фразеологізм не має в рідній мові еквіваленту або аналогу, а дослівний переклад міг би привести до малозрозумілого буквалізму, перекладачеві необхідно відмовитись від передачі образності та використовувати описовий переклад – з поясненням змісту фразеологічної одиниці за допомогою вільного сполучення слів

Найбільші труднощі виникають під час перекладу ФО, які не мають словникових відповідників у мові перекладу. Для відтворення безеквівалентної лексики перекладач має застосовувати перекладацькі трансформації, тобто спеціальні прийоми, які використовуються для досягнення перекладацької еквівалентності за суворого дотримання норм мови перекладу. Це найпоширеніший засіб перекладу, адже в англійській мові існує багато ФО, які не мають жодних відповідних еквівалентів в українській мові. Перекладати такі ФО надзвичайно важко, адже потрібно не

лише мати достатньо знань та навичок, але й бути дуже обережним, щоб уникнути буквалізму.

Також труднощі викликають національно-культурні відмінності між близькими за змістом фразеологічними одиницями в різних мовах. Типово фразеологічні одиниці, хоч і збігаються за змістом, мають різну емотивно-стилістичну забарвленість

Основні труднощі в області перекладу фразеологізмів все ж пов'язані з перекладом образної фразеології. Такі фразеологізми вирізняються розмаїттям експресивно-стилістичних відтінків. Тому перекладач мусить не тільки передати зміст певного фразеологізма, а і його образність та експресивність. Переклад образної фразеології складний, оскільки певний читач може сприйняти фразеологічну одиницю як вільну сполуку слів чи неправильно пояснити її значення через характер образу. Тому вміння аналізувати мовні функції, зокрема весь спектр особливостей фразеологізмів, є важливою умовою адекватного перекладу фразеологізмів на іноземні мови.

Висновки. У процесі аналізу особливостей використання фразеологізмів у сучасному англomовному мас-медійному дискурсі з'ясовано, що фразеологічні одиниці є ефективним мовним засобом, який часто використовується в заголовках та текстах масмедійного дискурсу. Фразеологізми виконують роль лаконізації мовлення ЗМІ, а також виконують інформативну, експресивну, стилістичну та інші функції. Використання фразеологізмів має також прагматичну мету, адже вони забезпечують більшу образність мовлення, полегшують сприйняття матеріалу читачем. Фразеологізми є ефективним засобом оцінки того чи іншого явища, а також мають потенціал до здійснення мовленнєвого впливу та маніпуляції, що робить їх потужним мовним засобом у контексті мас-медійного дискурсу.

Перспективи подальших досліджень фразеологізмів в англomовних ЗМІ передбачають порівняльний аналіз фразеологічної мовотворчості в мові сучасного мас-медійного дискурсу англomовних країн, а також дослідження труднощів перекладу фразеологічних одиниць англomовного дискурсу ЗМІ українською мовою.

Список використаних джерел:

1. Виноградов В. Лексикология и лексикография: Избранные труды / В. Виноградов. – Москва : Наука, 1977. – 312 с.
2. Кравцова І. І. Фразеологізми в сучасній англійській мові: визначення, підходи, класифікації / І. І. Кравцова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія. – 2016. – № 20(2). – С. 29–32.
3. Лященко О. Функції фразеологізмів в англomовному політичному диспуті / О. Лященко // Одеський лінгвістичний вісник. – 2014. – № 4. – С. 163–166.
4. Мірошніченко І. Сучасні підходи до типології мас-медійного дискурсу / І. Мірошніченко // Сучасний мас-медійний простір: реалії та

перспек- тиви розвитку : матеріали II Всеукр. наук.-практ. конф., Вінниця, 13 жовт. 2016 р. – Вінниця, 2016. – С. 227–231.

5. Олійник С. В. Оцінні фразеологічні одиниці в англійській та українській мовах: лінгвокогнітивний аспект : дис. ... канд. філол. наук: 10.02.17 / С. В. Олійник. – Донецьк, 2008. – 243 с.

6. Суська О. Розвиток інформаційно-комунікативних теорій масмедіа та вивчення впливу інформаційного простору на особи- стість людини / О. Суська // Слово. Символ. Текст. – [Б. м.], 2006. – С. 211–226.

КОСТЕНКО В. С.

студент спеціальності «Фізичне виховання»

Науковий керівник - Стешиць А. В., ст. викладач, магістр

Український гуманітарний інститут

МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ НАСТІЛЬНОГО ТЕНІСУ ДІТЯМ

Бог дав вам тіло, яке може витримати майже все.

Ваше завдання – переконати в цьому свій розум.

Вінсент Ломбарді

Актуальність теми дослідження. В XXI столітті значення і роль спорту поступово зростає, адже з часом розширюються і межі можливостей людей. Хоч і відбувається розвиток фізичної культури , але Зараз люди швидше гаятимуть час за комп'ютером , ніж наполегливо пітнітимуть у спортивних залах під час тренувань. Так проблема заохочення дітей до певного виду рухової активності у останні роки набуває актуальності, і настільний теніс у цьому відношенні не є виключенням. Батьки, вибираючи для дитини певну секцію спорту, зазвичай, розглядають такий показник, як максимальна користь для здоров'я дитини. Беручи до уваги останній пункт, можна віддати перевагу настільному тенісу,адже саме він займає одне з провідних місць в списку актуальних видів спорту. Ця популярна гра має досить велике значення для всебічного розвитку дитини в наш час, адже однією з її переваг є змінювання і поліпшення форми та моторики тіла гравця. М'яч для пін-понгу є невеликих розмірів , тому його швидкісний політ вимагає від дитини зосередженості та швидкої реакції. Також даний вид спорту здатний розвивати у дітей дух перемоги, швидкий біг і аналіз інформації, гнучкість, спритність і навіть витривалість. Деякі вчені говорять , що дане спортивне направлення допомагає ще не повністю сформованому організму встановлювати нові нейронні зв'язки і це дає кращий приплив крові в мозок. Саме тому дослідження методики викладання настільного тенісу дітям є практичним і начасним у житті майбутнього покоління.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідженням теми правильного викладання настільного тенісу школярам займалися чимало людей, які будь-яким чином задіяні в спорті або в спортивній культурі, адже

саме ця тема є досить важливою в подальшому використанні. Важливість полягає в тому, що методи навчання повинні детально бути пропрацьовано, тому науковці постійно активно досліджували дану теми. Багато спортивних вчених витрачають свій час, щоб розробити і вдосконалити метод тренування дітей дошкільного і шкільного віку. Так, наприклад, Г.В. Барчукова розглянула тактичну підготовку юних спортсменів, яка дослівно звучить так: « уміння спортсмена грамотно побудувати спортивну боротьбу з урахуванням своїх індивідуальних особливостей (стилю гри), можливостей суперників і зовнішніх умов» [1]. Можна сказати, що авторка цих слів починаючи ще тільки з теоретичної частини нав'язує думку про те, що потрібно розраховувати, продумувати і визначати свої дії і свого абонента, цим самим заставляючи розвиватися не тільки фізично, а й розумово-тактично в гри . Проблема створення системи тренувальних процесів настільного тенісу була досить добре задокументована в фундаментальних працях провідних фахівців 60-70-х років минулого століття а саме: Д.Д.Донської; В. М. Заціорський; Н. Г. Озолін; Е. В. Корбут; Л. П. Матвеев; В.П. Філін [2]. Також науковцями було створено критерії відбіру дітей, які насправді зможуть займаючись досягти успіху і піднятися в карерній сходінці. Скажімо, Барчукова і Богушас рахують за потрібним спортивну підготовку для дитини ділити на п'ять частин, які зможуть допомогти підготувитися для подальшого розвитку в тенісі. Також вони вважають, що спортивне тренування має бути постійним і безперервним, пояснючи , що потрібно не тільки практикувати гру в час тренування , а й думати про це у свій вільний час та аналізувати і виправляти свої помилки , адже саме завдяки цьому дитина може вирости і стати спортсменом відмінного рівня [3]. Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тему методика навчання настільного тенісу дітям, оскільки розуміння даної теми є необхідним для успішного вдосконалення і розвитку майбутніх спортсменів і в цілому росту цього виду спорту в світі.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо здійснити дослідження методики викладання настільного тенісу для дітей.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме:

- дослідити педагогічну систему у фізичному вихованні;
- визначити методику правильного засвоєння знань гри настільного тенісу;
- сформувати вміння підбирати методи навчання настільного тенісу для вирішення поставлених задач.

Об'єкт наукової розвідки: педагогічний процес в сфері теорії та методики викладання спортивних ігор. **Предмет праці:** формування педагогічних знань та практики для дітей в сфері настільного тенісу.

Основні результати дослідження. Для дослідження функціональної педагогічної системи у фізичному вихованні необхідно розібрати деяку термінологію, а саме: «педагогіка», «фізичне виховання», та

«педагогічна система». Можна здогадатися, що слово «педагогіка» має довге історичне походження, адже воно виникло ще за часів Стародавньої Греції, в якій було розповсюджено навчати дітей ще з колиски. Так, М.М. Фіцула в своїй праці стверджує, що даний термін виник від грецьких слів «аго» – вести і «paídos» – дитина, тобто якщо перекласти дослівно, то воно буде означати «поводир дітей» [4]. В своєму посібнику Волкова Н.П. заявляє, що педагогіка – це наука, яка вивчає виховання людини, адже слово саме «виховання» ми розуміємо як розвиток, освіта чи навчання [5]. Виходячи з вищесказаного В.О. Сімонов висвітлює педагогічну систему як єдність усіх елементів, які сприяють досягненню цілей розвитку людини, але навіть це поняття може трактувати по-різному в інших системах [6]. Вона використовується з ціллю опису системи навчальної, наукової та практичної діяльності відомих педагогів для кращого розуміння та дослідження даної теми у всіх її аспектах. У словнику термінів з фізичної культури вказано, що фізичне виховання – це процес який направлений на розвиток фізичних якостей, опанування певних знань та фізичний розвиток особистості [7]. Пояснення Л.П. Матвєєвої та А.Д. Новікової показують, що фізичне виховання – це вид виховання, яке направлено на оволодіння спортивними вправами, якостями, заняттями, також сформування свідомих потреб від фізичного навантаження [8]. Насправді, в Україні цей термін існував ще за часів Запорозької Січі, де загартовували і навчали фізичним вправами дітей і підлітків тому він не новий для вивчення та аналізування. Отже, можна дійти висновку, що саме завдяки термінології та визначенням, можна конкретніше зрозуміти дане питання та розібратися в суті наведеної задачі.

Для визначення методики правильного засвоєння гри настільного тенісу, потрібно зрозуміти самий процес навчання. Навчання побудоване з різних етапів, першим з яких являється звичайним ознайомленням, наступним кроком є безпосередньо самий процес навчання, а вже під кінець – закріплення пройденого матеріалу. Так ознайомлення є особливо важливим процесом в подальшому тренуванні, адже в той час ми знайомимо людину з новою інформацією та розповідаємо про їхній інвентар, правила техніки безпеки, а вже згодом і правила гри. Наступний рівень самого навчання є доволі довгим і нудним процесом, але таким чином учень досягає концентрації, витрачаються всі сили для майбутнього результату. На цьому етапі тренер показує як потрібно тримати ракетку, навчає базовим вправам для розвитку концентрації та реакції і в такому разі відбувається вдосконалення індивідуальних навичок. В професійних спортсменів тренування відбувається складнішим способом, адже вони відпрацьовують зв'язки різних технічних прийомів, ефективні тактики гри, радикальні хитрощі, які допоможуть перемогти суперника. Навчання, як правило, триває весь час до перших змагань юніора, в яких результати матимуть вагоме значення, адже завдяки ним можна набувати славу і в майбутньому побудувати успішну кар'єру. І, нарешті, останній крок, який зафіксує в розумі знання вже здобутих вмінь та допоможе досягати все

більшого розвитку в тренуваннях. Закріплення відбувається завдяки великих кількостей повторень кожної вивченої вправи, щоб згодом виконувати їх автоматично, не задумуючись над діями. Таким чином, визначаючи методику засвоєння знань гри настільного тенісу, можна дійти висновку, що для того, щоб цей процес працював ефективно потрібно виконувати всі вищесказані етапи для формування цілковито розвиненого спортсмена.

Для того, щоб сформувати метод навчання настільного тенісу для учня необхідно, насамперед, взяти характер свого вихованця, його схильність щодо стилів ігри, а особливо можливості. Людська вдача відіграє значну роль в подальшій грі, адже завдяки їй можна спостерігати певні нахили щодо тих чи інших технік гри. Як правило, натура показується відразу на перших заняттях. Це можна спостерігати в тих випадках, коли людина або захищається, або навпаки - нападає, також бувають і змішані стилі. Щодо особливостей тактик гри, то тут все просто, адже в першу чергу гравець засвоює захист, а вже потім і напад, наостанок комбінуючи їх. Але не потрібно забувати про всі можливості дитини, тому що саме цей фактор вирішає його подальший розвиток і зацікавленість у грі. Для більшого вдосконалення варто створити тренування, яке учасник зможе подолати, тим самим підвищивши його самооцінку і привабити цікавістю. Перші заняття мають бути не досить складними і не надто довгими, бо саме тоді формується перше враження про цей вид спорту. Крім вищесказаного належить звернути увагу і на фізичну форму учня, адже без фізичного розвитку неможливий і технічний прогрес. Отже, вибравши правильний стиль навчання, можна досягти ефективності не тільки в практиці або в теорії спортивної фізіології, а й в методиці викладання даного виду спорту для дитини.

Висновки. Підводячи підсумки, варто зазначити, що методика викладання настільного тенісу дітям може бути розроблена завдяки досвіду і знанням в сфері медицини. Ми дійшли висновку, що потрібно розібратися з термінологією, отже, термін педагогіка і педагогічна система дуже схожі і мають майже одне значення, педагогіка – це виховання і навчання певних навиків, а педагогічна система – це сукупність цих знань і перетворення їх більш в професійну сферу. Про фізичне виховання можна сказати так – це виховання, яке формує фізичні якості і звички, які потрібні людині в житті. Для визначення методики правильного засвоєння гри настільного тенісу потрібно пройти три етапи підготовки до навчання. Перший – це ознайомлення з інформацією, яка потрібна в подальшому тренуванні, другий етап – це безпосередньо самий процес навчання, третій – закріплення знань, які були набуті під час першого і другого етапу шляхом великої кількості повторень. Для того, щоб сформувати метод навчання настільного тенісу для учня необхідно зрозуміти і професійно побачити його нахили до певної техніки гри. Тактика гри зрозуміла і не складна, насамперед, дитина опановує захист, після цього - атаку, а потім пробує застосовувати обидві тактики, комбінуючи їх. Але тут не все так просто,

адже на перших тренуваннях з настільного тенісу дитині потрібно давати не складні навантаження, щоб в неї виникло бажання прийти наступного разу на гурток. На останок потрібно звернути увагу на фізичну форму учня, щоб підібрати тренування професійно, не нашкодивши дитині. Отже, у вирішенні проблеми методики викладання настільного тенісу дітям я пропоную вивчити такі предмети як: спортивну фізіологію і анатомію, а також вивчити наукову точку зору щодо даної проблеми, щоб можна було складати подальше тренування для дитини.

Список використаних джерел:

1. Барчукова Г. Настольный теннис / Г. Барчукова. – Москва : Физкультура и спорт, 1989. – 176 с.
2. Зацюрский В. М. Физические качества спортсмена (Основы теории и методики воспитания) / В. М. Зацюрский. – Москва : Физкультура и спорт, 1966. – 199 с.
3. Барчукова Г. Учись играть в настольный теннис / Г. Барчукова. – Москва : Советс. спорт, 1989. – 48 с.
4. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М. М. Фіцула. – Київ : Вид. центр «Акад.», 2002. – 528 с.
5. Педагогіка : навч. посіб. / ред. Н. Волкова. – 2-ге вид. – Київ : Академвидав, 2007. – 616 с.
6. Симонов В. Эффективен ли селективный подход в оценке учебных достижений школьников? / В. Симонов // Научное обеспечение системы повышения квалификации кадров. – 2009. – № 1. – С. 57–63.
7. Словник основних понять з фізичної культури: для студентів факультетів фізичного виховання вищих пед. навч. закладів / уклад.: О. А. Согоконь, О. В. Донець. – Полтава : Сімон, 2020. – 111 с.
8. Матвеев Л. П. Теория и методика физической культуры (общие основы теории и методики физического воспитания; теоретико-методические аспекты спорта и профессионально-прикладных форм физической культуры) / Л. П. Матвеев. – Москва : Физкультура и спорт, 1991. – 543 с.

КРИЖАНІВСЬКА Д. Ю.

студентка спеціальності «Дизайн»

Науковий керівник - Гребінник Ю. Л., викладач

Український гуманітарний інститут

ЗНАЧЕННЯ ДИЗАЙНУ В МАСМЕДІА ПІД ЧАС РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ 2022

Актуальність дослідження полягає в щоденному суспільному запиті на інформацію про війну, адже її впливовою складовою в XXI столітті є візуалізація. Важливу роль у створенні картини відіграє дизайнерська

робота. Ілюстративна складова полегшує сприйняття інформації, покращує її запам'ятовування, передає емоційне забарвлення та інші компоненти, що допомагають цілісно відтворити контекст подій. Це підтверджується підтримкою України всесвітньо відомими виданнями, зокрема TIME, ELLE, Vogue, Vanity Fair Italia та ін. В окремих номерах перші шпальти цих журналів були присвячені проблематиці російсько-української війни. Тези: "Життя перемає смерть, а світ — темряву" («TIME», 14 березня 2022 р.), "ELLE з українцями. Їхнє повсякденне життя" («ELLE», 10 березня 2022 р.), "Мир", "любов", "залишайтеся з Україною" та "людяність" («Vogue», березень 2022 р.), «В. Зеленський — обличчя опору» («Vanity Fair Italia», 9 березня 2022 р.), та ілюстрації до них окреслюють ту чи іншу проблематику, пов'язану з війною. Роботи дизайнерів доповнюють наведені слова. Одна з особливостей сприйняття інформації людиною полягає в тому, що «Мозок використовує 50% своїх ресурсів на зір, і процеси, що відбуваються в ньому, перетворюють побачене на інформацію». Це говорить про те, що якби дизайну не було, інформація не засвоювалась би так легко.

Об'єкт дослідження: значення дизайну в суспільно-значимих процесах. **Предмет праці:** дизайн в масмедіа під час російсько-української війни 2022.

Мета роботи: визначити значення дизайну в масмедіа під час Російсько-української війни 2022.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі завдання:

- охарактеризувати значення дизайну в суспільно-значимих процесах;
- узагальнити зразки відображення в дизайні актуальної проблематики війни;
- визначити значущість дизайну в масмедіа під час Російсько-української війни 2022.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідженням теми значення графічного дизайну в масмедіа займалася низка науковців, які висвітлювали в своїх роботах значення дизайну як інструменту візуалізації культурного змісту, тобто створення культурного середовища комунікації та задоволення інформаційно-культурних потреб глядача. Такі науковці як Я. Вискварка та О. Зеленюк змалювали сутність та становлення візуальної мови графічного дизайну [1]. Н. Зикун присвятила одну з своїх робіт значенню та розвитку карикатури та сатиричному напрямку в ілюстрації [2]. Успішний дизайн створює цілісне культурне середовище, дає змогу передачі культурно-естетичного змісту інформаційного ресурсу через візуальні елементи. Природа графічного дизайну утворена від двох компонентів — графіки та дизайну. Тобто графічний дизайн поєднує принципи образотворення та формотворення— за рахунок образотворчості мова графічного дизайну покликана якомога емоційніше й дієвіше доносити до глядача необхідну візуальну інформацію, а за рахунок формотворчості дана інформація має сприйматися точно, логічно, комфортно. Але під час цих

досліджень не було воєнних дій і ці роботи не розкривають значення дизайну в воєнний час.

Основні результати дослідження. 24 лютого Росія розпочала повномасштабне вторгнення в Україну [3]. Для суспільства цей процес супроводжувався поширенням безлічі новин, що стосуються війни та її наслідків. Особливо важливою частиною інформування суспільства є ілюстративна складова, зокрема дизайн. Ілюстрація доповнює текст, допомагає акцентувати увагу на головній ідеї. За допомогою основних прийомів у дизайні, ілюстратор може керувати почуттями читача, керувати його поглядом по роботі, викликати потрібну емоцію або посилювати її. Задача дизайнера прокрасться душою кожного глядача. Наприклад, К. Малевич зміг прикути погляд сотень людей до свого чорного квадрату і кожен бачив там різний сенс. В цьому і була задумка автора. Зображення, фотографії та ілюстрації після публікації в інтернеті збирають тисячі реакцій аудиторії у вигляді лайків та коментарів. Це свідчить про вагомості значення дизайну суспільному житті. Для загального розуміння відображення в дизайні актуальної проблематики війни в Україні варто розглянути окремі приклади (див. Рис. 1).

Рисунок 1. Приклади відображення в дизайні актуальної проблематики війни в Україні [4]

На Рисунку 1 зображено приклади актуальної проблематики в дизайні. На світлинах під номером 1 і 3 художниця М. Кінович (@marikino) висловлює наступні емоції - «думаю, жодні слова не можуть передати те, наскільки кардинально війна змінила моє життя». В своїх ілюстраціях вона намагається показати незламність українського народу, його стійкість, сміливість та мудрість. Ілюстрації мають велику силу: вони піднімають важливі теми та можуть змінити чийсь думку. Авторка малювала те, що сама пережила, таким чином розповідаючи глядачам зі всього світу про те, що боліло нашому народу усю нашу історію. На ілюстрації зображено, як сотні людей були змушені покинути дім, залишити своє звичайне життя. Вони намагаються врятувати найдорожче, зберігати спокій та бути сильними, підтримуючи одне одного. Малюючи для The New Statesman та The Economist, дівчина описує якими важкими були для неї ці роботи. Вона намагалася донести світові дві, паралельні для українців на даний час, думки: як важливо зараз всю свою злість та відчай направити в правильне русло та залишатись сильними заради світлого майбутнього, та як, не дивлячись на всю міць нашого народу, звичайні громадяни плачуть посеред ночі у відчаї та страху, здригаючись від кожного звуку, і все, що вони можуть зробити- це крепко стиснути ковдру в руках і намагатись заснути з надією на перемогу та відбудову всього, що на їхніх очах зруйновано. «Моя ілюстрація про Маріуполь дуже доторкнулася багатьох людей.» Про свою ілюстрацію під номером 2 О. Драчківська (@oksanadrachkovskaillustration) пише: «Я не мала на меті зробити щось дуже сильне, я просто два дні ходила в повному нерозумінні того, як можна кидати бомби на дитячі лікарні й пологові будинки» Більше сотні дітей було вбито в ході війни, багато з них поранено. Немовлята народжуються на цей світ в підвалах та бомбосховищах. Хтось ніколи не відсвяткує свій перший день народження. Російські військові не зупинялись перед написами «діти» та скидали ракети на дитячі будинки, лікарні, дитячі садочки, школи. Розстрілювали автомобілі і залишаючи трупи на дорогах, забираючи іграшки як трофей. Це була вершина зла. Образ лелеки, яка несе немовля, але воно одразу летить до неба, торкнулась дуже багатьох людей. На 4 ілюстрації Yaroslava (@bright_arts) своїми роботами намагається підбадьорити людей. «Інтуїтивно вирішила, що малюнки будуть нести обнадійливий чи гумористичний меседж, бо негативу і так вистачає».

Рисунок 2. Приклади значення дизайну в масмедіа під час Російсько-української війни 2022 [5]

На Рисунку 1 зображено приклади використання дизайну на тему війни в Україні в масмедіа. Під номером 1 є шпальта італійського журналу «Vanity Fair Italia», за 9 березня 2022 р., там президент України «В.Зеленський — обличчя опору». Номер 2 обкладинка журналу «Vogue» за березень 2022 р. Ключові слова: «мир», «любов», «залишайтеся з Україною» та «людяність» вказують на співпереживання українцям. Номер 3 із журналу «ELLE», 10 березня 2022 р., там заявляють, що «ELLE з українцями. Їхнє повсякденне життя». Під номером 4 бачимо відому цитату В. Зеленського у журналі «TIME», за 14 березня 2022 р. «Життя перемає смерть, а світ — темряву». Ці ілюстрації показують різну проблематику, пов'язану з війною.

Висновки. Дизайн під час війни дуже важливий. Це обумовлено тим, що значення дизайну в суспільно-значимих процесах вагоме. Він допомагає сприйняттю інформації та ситуації, є способом для творчих людей донести свою позицію та думку до світу. Зразки відображення в дизайні актуальної проблематики війни (див. Рис. 1) - показують небайдужість дизайнерів до проблем війни в Україні. Значущість дизайну в масмедіа під час російсько-

української війни 2022 (див. Рис. 2) є надзвичайною, таким чином світ дізнається правду про війну в Україні.

Список використаних джерел:

1. Вискварка Я. Сутність та становлення візуальної мови графічного дизайну в Україні [Електронний ресурс] / Я. Вискварка // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені В. Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство. – 2018. – Режим доступу: <http://nzm.tnpu.edu.ua/article/view/173726>.

2. Зикун Н. Карикатура в сучасних українських ЗМІ і традиції української сатиричної журналістики [Електронний ресурс] / Н. Зикун // Вісник Львівського університету Серія: Журналістика. – 2013. – Режим доступу: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/journalism/article/viewFile/5183/5207>.

3. Війна Росії проти України. Відсіч. Усі новини станом на 12:00 17 травня. [Електронний ресурс] // Радіо Свобода. – 2022. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/rosiya-ukrayina-zahroza-viyny/31703318.html>.

4. Мистецтво під час війни: як українські ілюстратори поширюють правду. [Електронний ресурс] // Лайт – 2022. – Режим доступу: <http://lt.ogo.ua/news/mystetstvo-pid-chas-viyny-yak-ukrayinski-ilyustratory-poshyryuyut-pravdu/>.

5. «Обличчя опору»: Україна на перших шпальтах світу. [Електронний ресурс] // Читомо – 2022. – Режим доступу: <https://chytomo.com/oblychchia-oporu-ukraina-na-pershykh-shpaltakh-svitu/>

КУЛАГА В. В.

студент спеціальності «Економічна кібернетика»

Науковий керівник - Куриляк В. В., PhD, доц.

Український гуманітарний інститут

АКТУАЛЬНІСТЬ ТА МІСЦЕ МОВИ ПРОГРАМУВАННЯ PYTHON У СФЕРІ ІТ БІЗНЕСУ

Технології дають можливість робити великі речі.

Ви повинні бути оптимістично налаштовані щодо того, що технологія може зробити в руках людини

Сатъя Надела

Актуальність теми дослідження. В інформаційну епоху XXI століття, де стрімко зростає кількість технічних досягнень, а комунікація з людьми з різних куточків планети стає все більш доступним, величезного значення набувають розвиток всіляких способів передачі інформації. Помітно

збільшується відстань, на яку можна її передати, а апаратура, яку застосовують для цієї мети, стає все більш високотехнологічною. Наше життя вже важко уявити без комп'ютерних програм і комп'ютерів, які виконуються на «залізній машині» і керують її. Сьогодні інформаційні технології (ІТ) тісно пов'язані з життям сучасного суспільства і займають доволі вагоме місце у ньому. Через можливість обміну інформацією на досить великих відстанях вони стали важливою частиною у системі ринку, де відбувається обіг продуктів і послуг, широке застосування в бізнесі, що приносить зміни у процес виробництва, реалізації, просування та раціональному використанні різних виробничих ресурсів, а також дозволяючи автоматизувати процес управління та займатися роботою у різних країнах. Розробка інформаційних технологій є досить складною і затратною галуззю, яка потребує спеціалістів фахової підготовки відповідного рівня. Перш за все, використання ІТ в економіці та бізнесі, для досягнення великої ефективності, вимагає фахівців, які мають відповідні навички як у сфері економіки, так і в сфері технологій та інформаційних систем. На даний момент існує досить велика кількість мов програмування і знайти себе в якійсь одній не просто, адже вибір робити завжди складно. За даними на кінець 2021 року Python займає 1 місце серед мов програмування, що дало йому статус «мови року»; цей статус дається за найшвидше зростання. Саме тому дослідження актуальності та місця мови програмування Python у сфері ІТ бізнесу, знаходження її переваг і недоліків є актуальним науковим напрямом.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідженням теми місця мови програмування Python у сфері ІТ бізнесу займалися низка авторитетних вчених, які, як правило, окрім іншого, акцентували свою увагу й на актуальності «пітона» серед інших сучасних мов програмування. До прикладу, у книзі «Основи програмування Python» під редакцією кандидата технічних наук А.В. Яковенко говориться, що Python є універсальною мовою, яку широко і професійно використовують для самих різних цілей в усьому світі, а саме: аналізу, створенню, аналізу бази даних і оброблення багатьох текстів, програмування на GUI, вбудовування в різні ігри інтерпретаторів, швидке і функціональне створення прототипів (RAD), програмування для Web додатків і Internet – Web- серверів і інших серверів додатків, клієнтських (для роботи), серверних інтернет (CGI). Можливість переносити на комп'ютери написані програми з різними ОП та різної архітектури, змістовний, ясний запис алгоритмів, ефективний та швидкісний за виконанням код є перевагами мови Python. Зручність "пітона" ґрунтується на тому, що вона є одною з мов високого рівня, підтримує велику модульність та має зручний і ефективний набір конструкцій структурного програмування. Ця мова має широке розповсюдження через її гнучкість та універсальність [1]. Продовжуючи дослідження теми та за даними статистики найпопулярніших мов програмування 2022 року, за рейтингами TIOBE, GitHub Python займає першу позицію. Показник користування цією мовою за

рік зріс від 11,72% до 13,58%, через що він став мовою року. Він має зрозумілий синтаксис, який схожий на звичайну англійську, тому його часто обирають початківці для вивчення. Python має більше прихильників, ніж тих хто критикує, на відміну від інших мов лідерів, як от Java, Java Script, C#, C++ і C. Ця мова має ще одну причину популярності — це великий попит у напрямках, які зараз модні і що стрімко розвиваються: Big Data, штучний інтелект і Machine Learning [2].

Враховуючи вищенаведене, можна сказати, що мова програмування Python є актуальною, займає високе місце в рейтингу та легка у вивченні, що відкриває двері в ІТ. Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тему актуальності та місця мови програмування Python у сфері ІТ бізнесу, оскільки розуміння її сильних сторін, недоліків та конкурентоспроможності з іншими мовами програмування дає змогу створити міцний фундамент і закріпитися в ІТ.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо роль мови програмування Python у сфері ІТ-бізнесу.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме:

- дослідити сучасні ІТ технології;
- визначити основні чинники конкурентоспроможності мов програмування;
- проаналізувати актуальність та місце мови програмування Python у сфері ІТ-бізнесу.

Об'єкт наукової розвідки: мови програмування. **Предмет праці:** мова програмування Python у сфері ІТ-бізнесу.

Основні результати дослідження. В сучасному світі досить швидко розвиваються інформаційні технології (ІТ), які зайняли вагоме місце у суспільстві, що показує його інтелектуальний розвиток. ІТ поєднує в собі два поняття: інформацію - це дані, які в електронному варіанті збережені на матеріальних носіях, та технології - система, яка опрацьовує дані взаємозв'язаними способами. Нині людство знаходиться на етапі науково-технічної революції, а найбільшим її матеріальним досягненням є електронно-обчислювальна техніка, яка дала великий поштовх у розвитку [3]. Необхідність збору, переробки і передачі великої кількості інформації та перетворенням її у товар стало причиною переходу суспільства від індустріального до інформаційного. Цей перехід зміг статися через великі досягнення вчених у областях електроніки, а також філософії, математики, психології та економіки. Великі досягнення відбулися у ІТ-секторі: створення штучного інтелекту, інтелекту для прийняття рішень, корпоративно програмного забезпечення тощо; на розвиток цього сектору в світі виділили близько 4,5 трильйона доларів[4]. Також відбувся розвиток стартап-інкубаторів, віртуальної (VR) та доповненої реальності (AR), Т- аутсорсинга і ІТ- аутстафінга, ІТ в процесі надання адміністративних послуг, обслуговуванні автоматизованих автомобілів та використання ІТ у медицині.

Наприклад, застосування нейронних мереж та машинного навчання у вирішенні логістичних задачах, коли потрібно обрати якесь оптимальне розміщення вантажу враховуючи його характеристики та властивості, зробити оптимізацію транспортних засобів які можуть завантажувати товар і забезпечити його зберігання в складських приміщеннях. Ще одним цікавим досягненням є створення нанороботів, які використовуються в медицині, що допоможе діагностувати організм людини, доставляти лікарські засоби в організм тощо. Отже, наше суспільство має міцний інноваційний потенціал, який вже полегшує життя та допомагає вирішити багато проблем, а в майбутньому зможе піднятися на новий рівень.

Мови програмування застосовують, щоб управляти поведінкою машини, здебільшого, це комп'ютер, і відповідають правилам синтаксису і семантики, як і людські мови. На даний момент нараховується близько тисячі мов програмування і з кожним роком їх становиться все більше, але не всі набувають популярності. Деякі просто використовуються у малому колі людей та у вузькій спеціалізації, а деякими користуються професіональні програмісти, які за свою кар'єру можуть знати десятки мов.

Порівняємо та проаналізуємо топ 5 мов програмування за статистикою symphony-solutions: JavaScript, Python, Java, Swift та C++.

1. JavaScript дає можливість створювати інтерактивні веб-сайти, які можуть знаходитися на одному рівні з HTML і CSS, що робить його частиною основних веб-технологій. Окрім цього, він розширився і тепер на ньому можна займатися розробкою ігор, мобільних і настільних додатків, а це показує його спрос і широке використання.

2. Python є мовою загального призначення, яка використовується в багатьох напрямках: веб-додатках, мережевих серверах, настільних програмах, машинному навчанні, мультимедійних інструментах тощо. На ньому легко програмувати через зрозумілий, добре структурований код, який легко читається, але де правильний відступ вирішує його виконання.

3. Java - це досить популярна мова програмування, яку використовують 90% компаній зі списку Fortune 500 [5]. Вона була розроблена, щоб оминати важкість роботи з C++, а найбільше її обирають у напрямках серверного розробника, Android-розробника, розробника великих даних.

4. Swift відноситься до нових мов програмування, який було створено компанією Apple в 2014 році, щоб розробляти програми для iOS і macOS.

5. C++ можна віднести до старих мов програмування, адже був створений у 1980 роках як альтернатива C і відразу захопив всіх своєю швидкістю, надійністю та різноманітним контекстом використання. Його використовують у створенні ігор, настільних програм та комерційного програмного забезпечення, що відкриває великі кар'єрні можливості.

Отже, кожна мова програмування різна, має свої особливості застосування та відповідає особистим правилам синтаксису і семантики,

але в деяких напрямках збігається, що дає вільний простір конкуренції, а це - постійне прагнення до розвитку.

Python - це найдоступніша і найпростіша мова програмування, яку може обрати початківець у сфері ІТ бізнесу. Вона повністю відповідає критеріям, які ставить перед собою програміст, а саме: висока зарплата, можливості працевлаштування, майбутні перспективи, легка у вивченні та радість у роботі з нею. Мов програмування є досить багато і їх стає все більше, але «пітон» зміг утримати свою позицію і закріпитися у сфері ІТ, що принесо свої плоди. Наразі набирає популярності штучний інтелект (AI), машинне навчання (Machine Learning), граничні обчислення (Edge computing), де невід'ємну роль грає Python. Кожен з цих напрямків відкриває нові можливості, які допоможуть людству вийти на новий рівень розвитку, де швидкість вирішення завдань стоїть на високому рівні. Також, з підвищенням популярності підвищилася і середня зарплата, яка за даними статистики на 2022 рік становить від 1 до 1,5 тис. доларів в місяць в Україні і від 6,2 тис. доларів в місяць в США [6]. Зарплата в світі не однакова і коливається через певні фактори: сфери зайнятості, володіння мовами програмування, знання іноземних мов, місця роботи, здатність до роботи у суміжних напрямках та сферах, стаж роботи. Отже, мова програмування Python є дуже затребуваною в сфері ІТ бізнесу, де має високі перспективи, і яка залишиться актуальною мовою інформаційних технологій на довгі роки.

Висновки. Підводячи підсумки, варто зазначити, що мова програмування Python не просто пов'язана зі сферою ІТ бізнесу, вона є невід'ємною частиною ІТ технологій. Оскільки інформаційні технології досить швидко розвиваються і мають велику перспективу, в результаті можна зробити висновки, що людство ніколи не зупиниться на досягнутому. Воно буде жертвувати кошти, час, сили, щоб зробити новий технічний прорив, покращити життя та інтелектуально розвиватися. Було здійснено дослідження, де ми визначили, що всі мови програмування зіграли роль у технічному прогресі. Адже, як нам відомо, конкуренція змушує винаходити щось нове, те, що могло би перевершити свого суперника. Кожна мова має свою унікальність, яку потрібно вдосконалювати, бо інакше їй прийде заміна з більшою перспективою. Також було проаналізовано переваги мови програмування Python серед інших мов, її перспективу та актуальність у сфері ІТ бізнесу. Визначили основні переваги, на які орієнтується розробник-початківець перед тим, як почати свою кар'єру в ІТ. Дослідили, що Python є легким, перспективним та має великий попит, що дає йому всі шанси стати першою мовою програмування з якої потрібно почати.

Список використаних джерел:

1. Яковенко А. В. Основи програмування. Python. Частина 1: підручник для студ. спеціальності 122 "Комп'ютерні науки", спеціалізації "Інформаційні технології в біології та медицині" / А. В. Яковенко. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 195 с.

2. Найпопулярніші мови програмування 2022 року: рейтинги ТЮВЕ, GitHub і не тільки [Електронний ресурс] // Відділ новин. – Режим доступу: <https://dev.ua/news/movy-prohramuвання-2022-reiting>.
3. Інформаційні технології [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Інформаційні_технології.
4. Миллиарды AI и Decision Intelligence: что еще ожидает мир IT в 2022 году? [Електронний ресурс] // Экономическая правда. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/rus/columns/2021/12/2/680316/>.
5. Best Programming Languages to Learn in 2022 [Electronic resource] // Symphony Solutions. – Mode of access: <https://www.symphony-solutions.eu/best-programming-languages-learn-2018/>.
6. Зарплаты программистов в мировых компаниях [Електронний ресурс] // Visasam. – Режим доступу: <https://visasam.ru/emigration/rabota/zarplaty-programmistov-v-mire.html>.

КУРИЛЯК В. І.

*студентка спеціальності «Початкова освіта»
Науковий керівник - Співак Л. В., ст. викладач
Український гуманітарний інститут*

МУЗИЧНО-ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ТА РОЗВИТОК МУЗИЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ОСІБ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Актуальність теми дослідження. Музика - це вид мистецтва, і є засобом пізнавання навколишнього світу та формування особистості. Саме цим мистецтвом можна передавати почуття та емоції людей, їхній настрій та думки, також вона впливає на чуттєву сферу особистості. Музика впливає на формування світогляду людини та є засобом міжособистісного спілкування, відображає красу кожного почувшого звуку. Не потребуючи ніяких доказів педагога а також музиканти запевняють що музичне мистецтво допомагає розвивати особистість. Залучаючи до музики дитину вона дізнається про дорогоцінний мистецький досвід, також музика розвиває розумового діяльність дитини. Крім відомостей про музику що мають пізнавальне значення, розмова про неї торкається різних життєвих ситуацій, навчати дітей досліджувати встановлювати зв'язки. Також у дітей словник збагачується доступними музичними термінами, образними словами та висловлюваннями, що характеризуються почуття, що передаються за допомогою музики. Музичному вихованню приділяють увагу в школах а також дитячих садках, але батьки повинні показувати своїм прикладом батьки роль музики в житті. Розвинене сприйняття збагачує всі музичні здібності дітей, всі види музичної діяльності сприяють становленню здібностей дитини. Саме тому музично-естетичне виховання є актуальною тому що вона розвиває та формує дитину як творчу особистість.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідження теми музики займалися низка вчених, які як правило окрім іншого акцентували свою увагу й на значення та впливу музики на формування духовної культури особистості. До прикладу вони розглядалась у психолого-педагогічних дослідженнях Л. Виготського, А. Готедінера, Б. Теплова. В. Бехтерев підкреслював важливість музичного виховання з раннього дитинства, з метою формування розвиненої особистості. В працях В. Шацької, Д.Кабалевського, Н.Ветлугіної, А.Канеман, А.Хрипкової музика розглядається як механізм моральних та естетичних впливів. Деякі дисертаційні дослідження (О. Аліксійчук, Л. Москальова, О. Сапожник, Т.Потапчук, В.Салко та ін.) розглядають особливості навчання та виховання дітей за допомогою музичного мистецтва [1]. Вивчення процесу становлення та розвитку музично-естетичного виховання в Україні досліджуваного періоду було предметом наукових праць сучасників. Ця проблема розроблялася Д. Ахшарумовим, А. Вахнянином, С. Людкевичем, В. Матюком, С. Миропольським, П. Сокальським та ін. Саме вони зрозуміли важливість музичного мистецтва у вихованні молоде покоління, зробили вагомий внесок у розвиток теорії музичного виховання, яка ґрунтувалася на результатах глибокого вивчення історично-культурних надбань нашого народу, що забезпечувало виховання дітей та молоді на національному ґрунті [2]. Музично-естетичне виховання включає процес формування музичної свідомості особистості, а також системи її музичних здібностей та навичок музично-творчої діяльності педагогів, як забезпечують виховний вплив музичних явищ [3]. Як правило, з віком при правильній організації музичного виховання можливості дітей зростають, тому педагогові потрібно підійти до цього серйозно і допомогти учневі у розширенні музичних здібностей. Оскільки пропонується тема сприяє формуванню та розвитку особистості, вона і є актуальним науковим напрямом.

Тому **метою** наукової роботи є дослідження впливу музичного виховання на розвиток осіб дитячого віку.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме:

- визначити основні етапи розвитку та процесу музично-естетичного виховання дітей;
- розкрити особливості музичного розвитку дітей дошкільного віку;
- обґрунтувати теоретичні основи музичного навчання та виховання в сучасних закладах(дитячих садочків та початкової школи).

Об'єкт наукової розвідки: музично-естетичного виховання осіб дошкільного віку. **Предмет праці:** музично-естетичне виховання дітей.

Основні результати дослідження. Визначення основних етапів розвитку та процес музично-естетичного виховання за твердженнями багатьох дослідників, саме в дошкільному віці потрібно формувати музичні здібності, адже всі діти від природи музичні. В ранніх дитячих роках прояв музичних здібностей свідчить про необхідність починати музичне виховання

якогомога швидше. В дошкільному віці закладаються початкові здібності дитини, що визначають можливість протягування дитини до різних видів діяльності. Саме в музичному розвитку, зустрічаються приклади виявлення музикальності, і у педагога заявляється завдання допомогти розкрити музичні здібності. В музиці є властивість викликати активні дії зі сторони дитини, який вирізняє музику з усіх звуків та зосереджую на собі більше уваги. В розвиток видів музичної діяльності дітей дошкільного віку, формування музично-сенсорних здібностей. Основним формуванням є вслухання дитиною, відмінність та реконструювання чотирьох властивостей музичного звуку (висоти, тривалості, тембру та сили) [4].

На думку дослідників, музичне виховання дошкільника містить три етапи. Перший - розвиток уваги і до навколишніх звуків. Другий- виявлення та фіксування музичного метроритмічного сприйняття. Третій-формування мелодичного та гармонічного слуху [5]. Згідно з вищевказаним, розвиток музичних здібностей слід формувати ще з ранніх років, приділяючи значну увагу музично-сенсорним здібностям.

Розкриття особливості музичного розвитку дітей дошкільного віку, саме здібності дитини формуються під час музичної діяльності, правильно організуючи її з самого дитинства потрібно врахувати зміни вікових особливостей дитини. В іншому разі будуть спостерігатися відставання у розвитку, до прикладу якщо не вчити дитину відрізняти музичні звуки, то у 7 річному віці вона не зможе виконувати найлегші завдання.

До особливостей музичного розвитку відносяться:

- слухове відчуття та музичний слух;
- якість та рівень емоційної чуйності на різну музику;
- прості навички, а також дії в музичному або співочому виконанні.[6].

У п'ятирічному віці життя дитина охарактеризовується допитливістю у цей період багато запитань: «чому?», «чого?». Діти в цьому віці починають розуміти зв'язки між подіями та явищами, можуть робити прості узагальнення. Також розвивається спостережливість, починають охарактеризовувати музику(весела, сумна); звуки(голосні, тихі, низькі,високі). Завдання які поставлені перед дитиною стають зрозумілішими, тобто як правильно проспівати пісеньку. У цьому віці голос стає дуже дзвінким та рухливим, інтонації співочі відтворюються стійкішими тільки потребують підтримки зі сторони дорослого. Також улагоджується вокальне, слухове координування. Засвоєння найосновніших видів руху(ходьби, стрибків,бігу), яке допомагає дітям використовувати в іграх та танцях [7]. Згідно вищевказаного варто зазначити що особливостями музичного розвитку дітей дошкільного віку є музичне та слухове відчуття, якісний рівень емоційної чуйності, навички та дії у музичному та співочому виконанні.

Теоретичні основи музичного навчання та,виховання в дошкільних закладах, Законодавство України зазначає дошкільну освіту як єдиний процес, цілеспрямований на забезпечення злагодженості розвитку дитини із

зараховуванням її індивідуальності, здібностей. В сучасному світі на практиці музика стає найдієвішим засобом в розвитку особистості, якщо у дошкільному закладі організовується освітнє середовище, пропонується зміст освіти та технологій, забезпечується організація музичного мистецтва. Застосовування музики в житті є домінуючою структурою роботи, яка вимагає створення в дитячих групах атмосфери музики яка дуже необхідна дитині для позитивних вражень. Вихователі у своїй практиці використовують музику в різних типах дошкільної діяльності(образотворчій, під час прослуховування літературних творів, руховій, ігровій), саме цим дітям збільшується досвід української музики. Музичні заняття (до двох разів на тиждень)- форма навчально-пізнавальної діяльності з музичного виховання дошкільнят, види занять поділяються на: колективні(вся група), під групові (від чотирьох до дванадцяти осіб) та індивідуальні(до трьох осіб). Традиційне заняття встановлено в основних рисах особливо апробоване дошкільною практикою, у ньому поєднується всі види дитячої музичної діяльності: слухання музики,співи, пісенне творення, музично-рухова активність, творення в рухах, гра на дитячих музичних інструментах, музично дидактичні ігри. У домінантному занятті панує (головує) один із видів дитячої музичної діяльності музикування,музичні рухи, співи чим створюється атмосфера відповідного музичного мистецтва (інструментального, вокально- хорового). Воно сприяє більш вдалому утворенню виконавських музичних, навичок, творчих знань, розуміння репертуару до свят, Комплексно- тематичне заняття поєднує у собі риси комплексного та одноразово тематичного, що посилює його художню-естетичну та життєву цілеспрямованість для дітей; найчастіше носить підсумковий характер [8]. Згідно вищевказаного теоретичні основи музичного навчання та виховання в дошкільних закладах є різні типи дошкільної діяльності(ігровій, образотворчій і.т.д) діти збільшують досвід української музики, заняття поділяються на: музичні, традиційні , домінантні, комплексно-тематичні заняття.

Висновки. Для розвитку дітей дошкільного віку, формування їхніх музично-сенсорних здібностей основним є формування відмінності та реконструювання чотирьох властивостей музичного звуку. В процесі музичного виховання дошкільника входять три етапи; до навколишніх звуків; другий виявлення музичного метроритмічного сприйняття, третій-формування мелодичного та гармонічного слуху. Здібності дитини формуються під час музичної діяльності, правильно організуючи її в дитинстві, потрібно врахувати вікові зміни. Якщо цього не зробити, то в шкільному віці дитина не зможе виконувати легкі завдання. У п'ятирічному віці діти стають більш допитливими, у цей період виникає багато питань, також більш розкривається спостережливість, починаються охарактеризовувати музику та звуки.

В сучасному світі на практиці музика стає дієвим засобом в розвитку особистості, якщо у дошкільному закладі організовується зміст освіти та

технологій, забезпечується організація музики. Застосування музики в житті є основною структурою, яка вимагає створення в дитячих групах атмосфери музичного мистецтва, яка необхідна дитині. Вихователі у своїй практиці використовують музику в різних типах діяльності (образотворчій, руховій, ігровій), під час цього у дітей збільшується досвід музики. Ми вважаємо, що саме з дошкільного віку дитину потрібно задіювати до музичного виховання, адже діти в цьому віці дуже емоційні тому важливо вчити музики, тому що саме цим вони проявляють почуття та потребують художнього вираження.

Список використаних джерел:

1. Гац Г. Музичний виховання як невід'ємний чинник гармонійного розвитку дітей дошкільного віку / Георгій Гац, Любов Добринюк // Педагогічний часопис Волині. – 2017. – № 2(5). – С. 21–26.
2. Музика як засіб естетичного виховання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://referat-ok.com.ua/work/muzika-jak-zasib-estetichnogo-vihovann/>.
3. Сироєжко О. В. Музично-естетичне виховання підлітків як науково-педагогічна проблема [Електронний ресурс] / О. В. Сироєжко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2019. – Т. 1, № 65. – С. 79–83. – Режим доступу: http://www.pedagogy-journal.kpu.zp.ua/archive/2019/65/part_1/18.pdf.
4. Музичний розвиток дошкільнят [Електронний ресурс] // Заклад дошкільної освіти №8 «Золотий ключик». – Режим доступу: <https://dnzcentr.jimdofree.com/спеціалісти/сторінка-музичного-керівника/музичний-розвиток-дитини/>.
5. Музична педагогіка [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Музична_педагогіка.
6. Вікові особливості музичного розвитку дитини [Електронний ресурс] // EducationUA. – Режим доступу: <http://www.educationua.net/silovs-833-1.html>.
7. Лекція 2. Психологічні основи музичного виховання дошкільників [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php?file=/641629/mod_resource/content/1/2%20Лекція.pdf.
8. МОН. Щодо організації роботи з музичного виховання дітей у дошкільних навчальних закладах [Електронний ресурс] / МОН // Osvita.ua. – Режим доступу: <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/52246/>.

ЛАЦУК О. Є.

*студентка спеціальності «Журналістика»
Науковий керівник - Коваль А. Г., викладач
Український гуманітарний інститут*

ВЖИВАННЯ НЕНОРМАТИВНОЇ ЛЕКСИКИ В ЖУРНАЛІСТСЬКИХ МАТЕРІАЛАХ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Мова - втілення думки. Що багатша думка, то багатша мова.

Любімо її, вивчаймо її, розвиваймо її!

*Борімося за красу мови, за правильність мови,
за приступність мови, за багатство мови...*

Максим Рильський

Актуальність теми дослідження. Ненормативна лексика вважається неприпустимою і непристойною у нашому світі, така мова перебуває поза нормальним стилем спілкування. Вона включає в себе невічливі, непристойні, вульгарні та лайливі вислови, має культурні та національні ознаки. Кожне суспільство визначає, які саме слова відносять до ненормативної лексики. В журналістських матеріалах заборонено використовувати нецензурну лайку. За використання нецензурної лексики передбачена адміністративна відповідальність. Про це йдеться у законопроекті “Про протидію лихослів’ю (демаюкацію мови)”. Також забороняється використовувати нецензурну лексику в ЗМІ Кодексом етики журналіста, що визначає основні морально-етичні орієнтири журналіста.

З початку війни слова, які знаходились під заборонаю почали використовуватись як свобода висловлення. Люди почали сприймати лайку як спротив ворогам і свобода думок, це стосується не тільки ЗМІ, а й публічних персон. Як приклад можна навести вислів “Русский военный корабль.....”. Саме тому зараз дослідження на тему “Вживання ненормативної лексики в журналістських матеріалах під час війни” вважається актуальним.

Аналіз наукових джерел та літератури. Лихослів’я або ж ненормативна лексика не користуються великою популярністю серед науковців, але є кілька десятків праць, які розповідають про історію та значення лайки. Серед них є ті, що стосуються не тільки української мови, але й усіх слов’янських мов. Крім статей українських вчених, тему нецензурної лексики в умовах війни висвітлюють також блогери, діячі культури і деякі ЗМІ.

Значення слів ненормативної лексики представлено в багатьох словниках української мови, у тому числі :“Словник української мови Грінченка”, “Словник української мови у 20 томах”, “Етимологічний словник української мови” та інші. В українській літературі використання лихослів’я започаткував Іван Котляревський в “Енеїді” [4], на даний час сучасні письменники вже вільно використовують нецензурну лексику. Лайливим словам присвячена книга “Матюкайтеся українською” [5], в якій йдеться про значення суто української лайки .

У своєму інтерв’ю український художник Олекса Манн розповідає, що “ненормативна лексика під час війни — це нормально, що без ненормативної лексики зараз мало що можна виставити”. На його думку, лайка “завжди була маркером свободи висловлювань”, а Зараз “це стало маркером спротиву” [6]. Телевізійна служба новин (ТСН) у своєму матеріалі

“Ненормативна лексика: чи варто боротися із лайливими словами” [7] висвітлює проблему табуованої(неприпустимої) лексики і розповідає, що “лайка може знеболювати, і навіть лікувати”. Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тему вживання нецензурної лексики в журналістських матеріалах під час війни.

Тому за **мету** наукової роботи маємо дослідити вживання ненормативної лексики в Україні та її використання в журналістських матеріалах під час війни.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме:

- охарактеризувати мовну культуру журналістів або вимоги до мовної культури;
- пояснити причини вживання ненормативної лексики в журналістських матеріалах в умовах війни;
- окреслити рівень вживання ненормативної лексики в текстах ЗМІ під час війни.

Об’єкт наукової розвідки: мовна культура та зміст журналістських текстів. **Предмет праці:** рівень вживання ненормативної лексики в текстах ЗМІ в умовах війни.

Основні результати дослідження. Для початку треба відповісти на питання: Що на даний час розуміється як культура мови. Культура мови – це володіння нормами та правилами використання усної і писемної літературної мови та вміння свідомо застосувати її. Не існує професії, де людині не потрібно було майстерно та правильно використовувати літературну мову, особливо це стосується журналістів, яких вважають “четвертою владою” країни. “Державна мова у засобах масової інформації має бути на найвищому рівні, адже їх багато мільйонна аудиторія хоче чути інформацію, яку подано бездоганною українською мовою. Через це висока культура мови журналіста є обов’язковою частиною його професійної майстерності.” [8] Масові комунікації тримають аудиторію в курсі подій та повідомляють про суспільно важливі новини. Тому мають великий вплив на суспільство, як єдиний постачальник інформації, через те аудиторія вбирає в себе всю інформацію яку розповсюджують ЗМІ. Журналісти є прикладом культури мовлення і майстерності її використання, зважаючи на вплив масових комунікацій, без мовної культури погіршиться якість не тільки ЗМІ, а і суспільства країни. “Що культурнішим є журналіст, то й розвиненішою є його мова, багатшою на лексичний запас, розмаїтішою епітетами, метафорами, влучними порівняннями, барвистішою вживанням прислів’їв, приказок і приповідок.”(Борис Антоненко-Давидович). Отже, культура мови є обов’язковою не тільки для журналістів, а й всього соціуму. Масові комунікації мають дотримуватись правил використання усної і писемної мови, зважаючи на їхній вплив на суспільство.

Причин використання ненормативної лексики існує багато: перенапруження, агресія, недостача словникового запасу, приниження

когось, спосіб самозахисту, емоційне розрядження, або лікування нервових розладів. Один з чинників використання лайки є середовище в якому людина знаходиться, якщо людина виховується в соціумі, де ненормативна лексика є нормальним та звичним явищем, то і для цієї людини лихослів'я є цілком прийнятним. Нормами суспільства забороняється використовувати лайку, для багатьох це грубо та непристойно. Але деякі науковці з'ясували, що ненормативна лексика може бути навіть корисною, вона надає переконливості промова, полегшує біль та заспокоює нервовий стан. Якщо використовувати лайку правильно, описуючи ставлення до неприємної ситуації, в побуті або коли отримуємо фізичну біль, то така лайка є навіть корисною. Вона викликає ендорфін, що знеболює та заспокоює. В зв'язку з військовою агресією Росії проти України використання ненормативної лексики є цілком нормальним, через війну мільйони людей відчувають перенапруження та психічні розлади. Зараз лайка вважається своєрідними ліками від перевтоми. Окрім допомоги від перенавантаження лайка виконує функцію об'єднання та підтримки один одного, через ситуацію та емоції, яка вона викликає. Отже, причин використання лайки є багато, від агресії до заспокоєння, лихослів'я окрім функцій заспокоєння також є способом об'єднання та підтримки людей.

Наскільки часто вживається ненормативна лексика в текстах ЗМІ під час війни сказати важко, так як неможливо відслідкувати абсолютно всі новини. Але можна сказати одне, до перегляду їх потрапляє багато. Деякі статті, які присвячені теми ненормативної лексики під час війни наголошують, що зараз лайка є дуже поширеною через сильні емоції людей. В даній ситуації люди не можуть підібрати інших слів та виразів, окрім табуованої лексики. Можна навести приклади через соціальну мережу Telegram, в якій ЗМІ у своїх групах викладають новини і в яких міститься найбільше ненормативної лексики. Лихослів'я присутнє у кожному десятому повідомленні(короткі новини), хоча новини виходять з інтервалом в 5-10 хвилин. Але якщо говорити про телебачення та інтернет, то в тих же ЗМІ лайки присутньо набагато менше, ніж у соцмережах. Варто зауважити, що соцмережі користуються більшою популярністю, тому, що новини там подаються оперативніше. Говорячи про друковане ЗМІ, то ненормативної лексики там міститься найменше, можливо причина в тому, що повідомлення, які викладаються частіше не коригуються так ретельно, як друковані ЗМІ або офіційні сайти. Отже, оперативніші повідомлення користуються великою популярністю, але містять багато ненормативної лексики через відсутність корегування новин, а друковані ЗМІ, телебачення та офіційні сайти містять набагато менше табуованої лексики, через ретельне оброблення новин.

Висновки. Підводячи підсумки, зазначимо, що ненормативна лексика в журналістських матеріалах під час війни не є нормальним явищем для журналіста. Культура мови є обов'язковим та важливим аспектом мовлення не тільки для журналістів, а й для всіх професій. Масові комунікації

тримають аудиторію в курсі подій та повідомляють про суспільно важливі новини, тому повинні дотримуватись правил використання усної і писемної мови. Вони мають великий вплив на суспільство, аудиторія вбирає всю інформацію через ЗМІ, тому масові комунікації мають відповідальність за те, що публікують. Причин використання ненормативної лексики існує досить багато, від агресії та емоційного розрядження до заспокоєння та лікування нервових розладів. Деякі науковці зазначають, що якщо використовувати лайку правильно, то вона може слугувати своєрідними ліками. Також лайка виконує функцію об'єднання та підтримки один одного, через ситуацію та емоції, які вона викликає. Під час війни люди через свої емоції не можуть підібрати інших слів та виразів окрім лайки, тому в даній ситуації вона стала досить поширеною. Найбільше ненормативної лексики міститься в оперативних повідомленнях мас-медіа, які майже не коригуються, а друковані ЗМІ, телебачення та офіційні сайти містять набагато менше табуованої лексики, через ретельне оброблення новин. Виходячи з цього, маємо зрозуміти, що лайка під час війни заспокоює та дає вихід емоціям звичайним людям, але це неприйнятно для журналістів, яким заборонено використовувати лайку у своїх матеріалах.

Список використаних джерел:

1. Словарь української мови: у 4 т. / ред. Б. Грінченко. – К. : Кіевская старина, 1909.
2. Словник української мови: у 20 т. / ред. В. М. Русанівський. – К. : Наук. думка, 2020.
3. Етимологічний словник української мови : у 7 т. / ред. О. С. Мельничук. – К. : Наук. думка, 2012.
4. Котляревський І. Енеїда / І. Котляревський. – К. : Вид-во ФОП Стебеляк, 2012.
5. Missio. Матюкайтеся українською! [Електронний ресурс] / Missio // Booksonline.com.ua. – Режим доступу: <https://booksonline.com.ua/view.php?book=151551>.
6. Цареградська Л. Ненормативна лексика під час війни та російська культура як пропаганда – Олекса Манн [Електронний ресурс] / Ліза Цареградська // Суспільне культура. – Режим доступу: <https://suspilne.media/227321-nenormativna-leksika-pid-cas-vijni-ta-rosijska-kultura-ak-propaganda-oleksa-mann/>.
7. ТСН. Ненормативна лексика: чи варто боротися із лайливими словами [Електронний ресурс], 2021 / ТСН // YouTube. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v= QnxF2QPQM0>.
8. Дроботенко В. Українська мова в ЗМІ: Практикум [Електронний ресурс] / В. Дроботенко. – Київ : Вид-во Ун-ту «Україна», 2016. – Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/19343/1/V_Drobotenko_Ukrmovaly_ZMK.pdf.

*студент спеціальності «Філологія»
Науковий керівник - Гладка М. А., викладач
Український гуманітарний інститут*

ВИКОРИСТАННЯ ВІДЕОМАТЕРІАЛІВ ПІД ЧАС ТРЕНУВАННЯ НАВИЧОК АУДІЮВАННЯ В СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Актуальність теми. Із кожним днем технології стають усе прогресивнішими й кориснішими. Без них вже неможливо уявити собі наше життя. Зараз і сфера освіти не є виключенням. Одним із найдоступніших і найпродуктивніших засобів навчання є відео. Слід зазначити, що оволодіти іноземною мовою, не знаходячись в країні, де нею спілкуються, справа тяжка. Але не дарма останнім часом помітно зростає інтерес до використання відеоматеріалів як ефективного засобу вивчення мови. Щоб розвивати навички, необхідні для розуміння живої мови, студентів треба знайомити з автентичними текстами, або тими, які звучать, як автентичні. Це можуть бути фільми, телепередачі, діалоги і т.п. Специфіка методу полягає в тому, що він дає можливість поєднати зорові та звукові образи у типових обставинах повсякденного життя, запропонувати учням мовленнєву ситуацію, в якій вони за допомогою викладача можуть опинитися у ролі активних учасників комунікації. Актуальність зазначеного методу навчання полягає в тому, що він надає ефективного спілкування англійською мовою, а також сприяє особистісному розвитку студентів, забезпечує зв'язки між роботою в аудиторії та реальним життям, допомагає досягти балансу між оволодінням практичними навичками і вміннями і фактичними знаннями. Саме тому дослідження теми навчання англійської мови за допомогою відеоматеріалів є актуальним, оскільки цей метод є одним із найпоширеніших та найдоступніших методів вивчення англійської мови в 21 сторіччі.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідженням теми вивчення англійської мови займалася низка відомих журналістів, філологів та дослідників, які акцентували свою увагу на ефективності використання відеоматеріалів. Наприклад "Ярославський педагогічний вісник" для визначення ефективності застосовуваних відеоматеріалів у навчанні англійської як одного зі способів вибрав анкетування. Студентам другого курсу експериментальної групи (10 учнів) було запропоновано "Анкета оцінки навчання", яка оцінює результативність навчання та якість викладання.

Дана анкета була запропонована студентам для заповнення після проходження, наприклад, таких тем як London, Health, які входять до програми навчання "Практичний курс іноземної мови (англійська мова)". Після збору вони провели розрахунки та вийшли такі результати:

- Тема London. Оцінка результативності навчання: середнє арифметичне – 93, що склало 93% зі 100%. Оцінка якості викладання: середнє арифметичне – 39,5, що склало 98,75% зі 100%

- Тема Health. Оцінка результативності навчання: середнє арифметичне 94, що склало 94% зі 100%. Оцінка якості викладання: середнє з арифметичне – 39,5, що склало 98,75% 100%

За результатами проведеного анкетування можна зробити висновок, що відеоматеріали є високоефективним засобом навчання англійської мови, що сприяє формуванню іншомовної комунікативної компетенції у студентів факультету іноземних мов. Дослідження сучасних способів викладання англійської мови для загальних та спеціальних цілей вказують на значну перевагу аудіовізуальних засобів та перспективне використання технології роботи з відеоматеріалами. Але аргументуючи широкий потенціал застосування відеоматеріалів у навчанні англійської мови, дослідники водночас вказують на те, що організації продуктивної аудиторної роботи з ними має передувати ретельна підготовча робота викладача, яка полягає у відборі доцільного мотивуючого студентів контенту та методів організації їх мовної діяльності в рамках технології роботи з відео. Критеріями відбору відеоматеріалу виступають: облік значущості відео для професійних інтересів студентів, його потенціал з мовної точки зору, можливості для організації інтеракції студентів (забезпечення мовної практики та набуття культурних смислів), орієнтація на успіх учня (соотнесення рівня володіння мовою студентів у їх можливості розуміння відео). Важливий також облік якості зображення і звуку, часу відтворення відеоматеріалу, відповідність його змісту темі, що вивчається.

Отже, вбачаємо за необхідне дослідити цю тему глибше, а саме оволодіння англійською мовою методом використання відеоматеріалів. Тому за **мету** наукової роботи визначаємо дослідити метод використання відеоматеріалів у вивченні англійської мови.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме:

- проаналізувати метод вивчення англійської мови із використанням відеоматеріалів;
- дослідити недоліки та переваги такого методу;
- розробити приклад вправ до навчального відео на тему “Food and friends”.

Об’єкт наукової розвідки: фільми та відео як навчальний матеріал.
Предмет праці: використання відеоматеріалів у вивченні англійської мови.

Основні результати дослідження. Аналіз методу вивчення англійської мови із використанням відеоматеріалів показав, що цей метод має багато плюсів, але водночас може викликати деякі труднощі. Відео є дуже ефективним засобом у формуванні комунікативної культури студентів, оскільки автентичні відеоматеріали не тільки демонструють їм живе мовлення носіїв мови, але і занурюють їх у ситуацію, у якій вони

ознайомлюються з мовою жестів, міміки, стилем взаємовідносин та реаліями країни, мова якої вивчається. Відео на уроці демонструє мовлення у живому контексті, пов'язує заняття з реальним світом. Крім того, відео може допомогти подолати культурний бар'єр студентів у вивченні мови. Перевага застосування невеличких відеороликів є очевидною: студенти ознайомлені з лексикою по даній темі і їм не потрібні пояснення викладача. Таким чином створюється комфортна психологічна обстановка на занятті, що є найважливішим фактором успішного оволодіння англійською мовою. Основною умовою є те, що матеріал повинен бути цікавим, і учні повинні бути обізнані в даній темі, що стимулює їх інтерес. Складність у використанні відеоматеріалів полягає в тому, що звісно не завжди можна знайти відео, який би відповідав темам, що вивчаються. Але це також залежить від викладача і його бажання застосовувати відеоматеріали на уроках. Таким чином використання відеоматеріалів на заняттях з англійської мови дозволяє постійно підтримувати у студентів жвавий інтерес до вивчення мови й уникнути тієї монотонності, що може іноді виникати на заняттях з традиційною методикою.

В Українському гуманітарному інституті у студентів спеціальності філології на парах часто використовується навчання іноземної мови за допомогою автентичних відеоматеріалів. Дослідження показало, що використання відеоматеріалів сприяє тому, що через зміну вражень і емоційного впливу формується особистісне ставлення студентів до побаченого. Вони з великим задоволенням відпочивають та одночасно запам'ятовують нову інформацію. І після відеофрагменту студенти з більшим ентузіазмом приймають участь в обговорюванні чи опитуванні, ніж якби це був традиційний метод навчання. "Студент запам'ятовує те, що він бачить і чує, вп'ятеро краще за те, що він чує" - зазначив один із викладачів. Викладачі також намагаються шукати більш цікаві або розважальні відео, тому що студенти більш сприймають такі відео і краще концентруються на них, аніж на навчальних. Завдяки цьому методу в кінці пари більшість студентів не виснажені та мають гарний настрій. В цьому досліді ми виявили основні елементи ефективності використання відеоматеріалів у навчанні іноземної мови: занурення у ситуації; знайомство з культурою країн мови, з мовою жестів та міміки; живе мовлення носіїв мови; захопленість, мотивація; зняття втоми. Звідси випливає, що застосування відео на уроках іноземної мови при формуванні мовленнєвих навичок є надзвичайно ефективним.

Зараз наведемо приклади вправ для вивчення англійської мови на занятті із застосуванням одного відеофрагменту на тему "Food and friends". Перша вправа – питання, які стосуються теми та натякають на тему відеофрагменту:

1. Do you like to eat? How many times a day can you eat?
2. What is the most memorable dish you have ever tasted?
3. Have you ever been to restaurants?

4. Imagine a situation, you and your friend are having lunch at a restaurant and a friend wants to try your food, would you share it with him?

Друга вправа – під час перегляду відео завдання вчителя полягає в тому, щоб зупиняти відео в певний момент та ставити питання учням для обговорення (за основу приклада було взято відеофрагмент за цим посиланням: https://www.youtube.com/watch?v=zQUO39j_c_k):

1. What do you think about the fact that she wanted to take his potatoes?

2. Have you ever encroached on someone else's food? If so, were you afraid at that moment of losing your fingers?

3. Who recognized themselves in Joe? When you come to drink water at night, and end up eating a few pieces of cake. It seems to me that everyone does it.

Третя вправа – після перегляду зробити невелике опитування учнів по цьому відеофрагменту:

1. What kind of food does Joe not share?

2. Question for the attentive: what did Emma want to take from Joe's plate?

3. Why do you think Joe is so careful about food?

4. What solution did Joe suggest to Phoebe?

5. Continue the phrase: Joe...

Це приклад того, як саме можна використовувати відеоматеріали у навчанні англійської мови.

Висновки. Отже дослідження показало, що відеоматеріали – надзвичайно корисний ресурс для вивчення іноземної мови, особливо для розвитку умінь аудіювання та покращенню вимови. Цей метод можна використовувати як і на практичних заняттях, так і на теоретичних. Завдяки перегляду відео студенти мають можливість слухати живу англійську з різними діалектами та вимовою. Відеоматеріали підвищують ефективність розуміння студентами змісту навчального матеріалу, адже при слухозоровому сприйнятті засвоюється 60% інформації. Використання відеоматеріалів також значно підвищує мотивацію студентів до вивчення іноземної мови. Дозволяє в цікавій на незвичній формі подати навчальний матеріал, полегшити процес сприйняття нової інформації та залучити студентів до активної роботи на уроці. Складність полягає тільки в тому, що знайти потрібні відеоматеріали, які відповідали б темі не завжди легко. Але це залежить від бажання викладача застосовувати відеоматеріали на уроках. Метод використання відео на уроках англійської мови відкриває майже необмежені можливості. Тому викладачам, які ігнорували цей метод, слід проаналізувати статистику ефективності використання відеоматеріалів у навчанні іноземної мови та традиційного методу і, переконавшись у явній перемозі першого, взяти його собі за основу.

Список використаних джерел:

1. Відеометод. Використання на уроках англійської мови [Електронний ресурс] // Vuzlit. – Режим доступу: https://vuzlit.com/715417/videometod_vikoristannya_urokah_angliyskoy_i_movi.
2. Використання відео матеріалів на уроках англійської мови [Електронний ресурс] // Vseosvita. – Режим доступу: <https://vseosvita.ua/library/vikoristanna-video-materialiv-na-urokah-anglijskoi-movi-209396.html>.
3. Ямшинська Н. Використання аудіо та відеоматеріалів на заняттях з іноземної мови [Електронний ресурс] / Н. Ямшинська // Науково-практична конференція "НОВІТНІ ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ". – Режим доступу: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/991>.
4. Використання відеоматеріалів на уроках англійської мови [Електронний ресурс] // Mmpublications. – Режим доступу: <https://mmpublications.com.ua/vykorystannya-videomaterialiv-na-urokah-anglijskoyi-movy/>. – Назва з екрана.
5. Пшенянікова Н. О. Використання відеофільмів на уроках англійської мови [Електронний ресурс] / Н. О. Пшенянікова. – Режим доступу: <http://nvd.luguniv.edu.ua/archiv/NN17/12pnouam.pdf>.
6. Friends in 4K resolution. Joey doesn't share food, Friends [Electronic resource], 2018 / Friends in 4K resolution // YouTube. – Mode of access: https://www.youtube.com/watch?v=zQUO39j_c_k.

ЛОЗЕНКО С. О.

*студент спеціальності «Журналістика»
Науковий керівник - Коваль А.Г., ст. викладач
Український гуманітарний інститут*

ОСОБЛИВОСТІ ХАРАКТЕРУ ПОДАННЯ НОВИН В ІНТЕРНЕТ – ВИДАННЯХ

Актуальність дослідження. Ніхто не стане сумніватися в тому, що вік Інтернету зробив революцію в сфері суспільних відносин. І ця революція торкнулася не тільки способів комунікації, а й саму її природу. Сьогодні величезна і постійно зростаюче число агентств, в тому числі і новинних, а також просто приватні особи, які працюють в мережі Інтернет, можуть надати лавину інтерактивної інформації про будь-якої організації без відома її самої. Аудиторія, яка відвідує Інтернет, численна і цікава, вона хоче знати все і про всіх. Під впливом цих факторів журналістика перетворюється. Виникають нові форми, нові способи подачі матеріалів. У

журналістикознавстві недостатньо вивчено способи подання новин в просторі інтернету. Тому запропонована праця є актуальною.

Аналіз наукових джерел та літератури. Зазначена наукова проблема розглядалася у працях О. Калмикова, Е. Кінга, Л. Коханової, В.П. Леонтьєва, Є. Прохорова, Р. Реддак, Д. Філліпса.

Мета роботи - визначити особливості характеру подачі інформації в інтернет-виданнях.

Виходячи з мети дослідження, було поставлено та вирішено такі завдання:

- виявити особливості інтернет-видань;
- вивчити специфіку характеру подачі матеріалів в інтернет-виданнях;
- визначити характер впливу властивостей інтернет-журналістики на специфіку подачі матеріалів в газеті «Полит.Ру».

Об'єктом дослідження є специфіка подачі матеріалів в інтернет ЗМІ.
Предмет конкретного вивчення - матеріали інтернет-газети «Полит.Ру».

Основні результати дослідження. Д.Філліпс в своїй книзі «PR в Інтернеті» справедливо стверджує: «Інтернет володіє приголомшливою здатністю робити доступними найрізноманітніші види інформації і знань» [1]. Дійсно кількість доступної інформації про який-небудь дрібної компанії або про могутнього урядовому органі набагато перевершує все, що міститься на веб-сайтах або електронною поштою службовців.

Сьогодні Інтернет нараховує мільйони інтернет-газет і інформаційних агентств по всьому світу. Завдяки тому, що засоби масової інформації Інтернету не обмежені рамками друкованих видань, незалежні від друкарень, тиражу, вони можуть оновлюватися цілодобово. Це призводить до збільшення оперативності подачі інформації, а також до жорстокої конкуренції всіх видань. З появою інтернет-видань родові відмінності журнальної і газетної форм роботи змінилися.

Інтернет дозволяє залишатися актуальним, оперативно реагуючи на події. І головне, новина може бути вставлена в швидко підготовлений аналітичний огляд, який за допомогою гіпертекстових посилань зв'язується з іншими матеріалами. Новина, таким чином, автоматично породжує смисловий контекст і стає центром кристалізації нової теми.

До 1995 року Інтернету в його сучасному способі (www з графічним браузером) не було. До листопада 1993 року відноситься початок проекту Demos Online. У вересні наступного року у «демосу», який в подальшому стає одним з найбільших російських провайдерів, з'являються перші користувачі [2].

Ні про яку масовість тоді не йшлося, перші видавці і читачі - це піонери, і їх одиниці. У листопаді ж 1994 року з'являється перша повнотекстова електронна російська бібліотека, майбутня бібліотека Мошкова. Станом на 1 березня 2000 року цю бібліотека містила вже близько 25 000 текстових файлів загальним обсягом 1300 мегабайт, що на порядок перевершувало аналогічні західні проекти [2].

У ці роки з'являлося безліч проєктів, які прямо або побічно можна було б порівняти із засобами масової інформації. Були розсилаються по електронній пошті періодичні журнали, постійно діючі телеконференції, з матеріалів яких часто можна було дізнатися про те, що не відразу потрапляло в паперові ЗМІ. Так склалося, що першу, і до цього дня найбільшу бібліотеку в мережі, заснована не гуманітарій, а програміст.

Одним з найстаріших політичних проєктів Інтернету є інтернет-газета «Полит.Ру», спочатку існувала в рамках гуманітарного проєкту «Zhurnal.Ru», який на даний момент припинив своє існування. Незважаючи на те, що саме «Полит.Ру» є по суті своїй інтернет-газетою, вони позиціонують себе як «інформаційно-політичний канал» [3].

Це відбувається завдяки тому, що на даний момент до складу «Полит.Ру» входять, крім стрічки новин, а також рубрик, що містять статті та інтерв'ю, інтернет-версія програми М.Леонтьєва «Однако», інтернет-версія журналу «Індекс». На відміну від більшості інших інтернет-видань, орієнтованих на політичну тематику і чітко виражають ідеологічну лінію організації, творці "Полит.Ру" прагнуть підкреслювати принципову неупередженість, перш за все - на рівні публікацій [4].

В рамках проєкту публікується значне число статей (написаних, в тому числі, і відомими журналістами традиційних ЗМІ) по найбільш актуальним темам, в яких виражаються часто діаметрально протилежні думки, а також інтерв'ю з різними політиками [5].

Таким чином «Полит.Ру» є одним з провідних на даний момент інтернет видань, яке за всіма канонами є прикладом класичної інтернет-газети. На сьогоднішній момент існує безліч робіт з вивчення інтернет ЗМІ, однак тих, які вивчали б специфіку подачі новин в них, нами не було виявлено. Таким чином, саме в зверненні до системного аналізу матеріалів газети в аспекті подачі і сприйняття інформації і полягає новизна нашої роботи.

Висновки. У роботі нам вдалося виявити низку особливостей інтернет-видань, основними з яких, безумовно, є інтерактивність і взаємопов'язаність. З ними тісно пов'язаний характер подачі матеріалів. В ході роботи ми прийшли до висновку, що основними для Інтернет-журналістики є жанри замітки, репортажу, а також різні аналітичні жанри. Для більш детального вивчення проблеми характеру подачі матеріалів в Інтернет-журналістиці ми розглянули ряд матеріалів і рубрик політичного Інтернет-видання «Полит.Ру». Структурний аналіз матеріалів Інтернет-газети «Полит.Ру» дає підставу говорити про переважання жанрів замітки і репортажу, як форми висвітлення культурної, політичної та інших форм життя сучасного суспільства. Ці жанри відрізняються стислістю, наявністю тільки найважливішою, на думку автора, інформації. Стилїстика подачі матеріалів відрізняється підкресленою сухістю мови і публіцистичністю, заголовки ж навпаки відрізняються яскравістю і навіть «скандальністю» незалежно від тематики самих матеріалів. Також в ході системного аналізу

матеріалів газети нам вдалося виявити, що в Інтернет-виданнях істотно розширився набір рубрик, до того ж помітно розмилася специфіка самих видань. Таким чином, можна говорити про те, що з моменту своєї появи інтернет-журналістика багато в чому змінила характер підходу журналістів до подачі матеріалів.

Список використаних джерел:

1. Филлипс Д. PR в интернете / Д. Филлипс. – Москва : ФАИР-ПРЕСС, 2004. – 320 с.
2. Рэддик Р. Журналистика в стиле онлайн / Р. Рэддик, Э. Кинг. – Москва, 1999. – 158 с.
3. Калмыков А. Интернет-журналистика / А. Калмыков, Л. Коханова. – Москва : ЮНИТИ-Д., 2005. – 383 с.
4. Леонтьев В. П. Новейшая энциклопедия Интернет / В. П. Леонтьев. – Москва : Олма-Пресс, 2002. – 608 с.
5. Прохоров Е. Исследуя журналистику / Е. Прохоров. – Москва : РВП-Холдинг, 2005. – 202 с.

МАДРИК Н. М.

*студент спеціальності «Психологія»
Науковий керівник - Парасей-Гочер А. О.,
доц., к. психол. н.
Український гуманітарний інститут*

РОЗВИТОК МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРУ

Актуальність дослідження. Проблематика розвитку мовлення (РМ) у дітей з розладами аутичного спектру (РАС) є однією з граней проблем сучасної сім'ї, яка є предметом підвищеної цікавості фахівців різного профілю протягом останнього часу. Сім'ї, які виховують дітей з відхиленнями у розвитку, мають ряд додаткових проблем, пов'язаних з тим, що своєчасна підтримка і професійне сприяння їм затримуються через невисоку активність державних структур, відсутність чітких концептуальних підходів і теоретико-методологічного обґрунтування психологічної допомоги, практичних розробок з даного питання.

Що ж стосується саме аутизму та розладів його спектру, то він є однією з найпоширеніших форм порушень розвитку у дітей. Зв'язне мовлення у дитини відіграє важливу роль в її соціальній адаптації, бо є засобом засвоєння і передачі думок, побачених і пережитих почуттів, отриманих знань; саме через мовлення відбувається самоствердження дитини як у колективі однолітків, так і загалом в соціумі. РМ у дітей з РАС багато в чому залежить від того, чи проводиться корекційне втручання і з якого віку.

В нашій державі суспільство в цілому, батьки та фахівці навчальних закладів на даному етапі мало обізнані з проблемою аутизму стосовно розвитку мовлення в дитини. У зв'язку з цим питання вивчення особливостей розвитку мовлення у дітей з розладами аутичного спектру є досить актуальним та перспективним в майбутніх дослідженнях.

Об'єкт наукової розвідки – процес розвитку мовлення у дітей з розладами аутичного спектру. **Предмет праці** – проблеми, що виникають в процесі мовлення у дітей з розладами аутичного спектру.

Мета дослідження полягає у виявленні, вивченні, класифікації та теоретичному обґрунтуванні проблем розвитку мовлення у дітей з РАС. Вказана мета передбачає вирішення наступних **завдань**:

- проаналізувати наукові дослідження щодо сутності аутичних розладів;
- розкрити головні етапи у становленні теорії аутизму;
- висвітлити проблеми роботи з дітьми з розладами аутичного спектру;
- дослідити особливості становлення мовленнєвої сфери при аутизмі від народження дитини до її старшого шкільного віку;
- проаналізувати своєрідність мовлення дітей з аутизмом;
- відібрати та обґрунтувати методичний інструментарій для розвитку мовлення у дітей з РАС.

Аналіз наукових джерел та літератури. Проблеми аутизму в цілому та розвитку мовлення у дітей з розладами аутичного спектру зокрема піднімали в своїх дослідженнях зарубіжні фахівці-науковці: Ф. Аппе, Г. Асперґер, Е. Блейлер, С. Байрон-Кохен, Л. Ейзенберг, Л. Каннер, а також вітчизняні дослідники: Н. Базима, В. Вітюк, О. Волошин, Л. Тарасюк, В. Кулик, О. Купчак, К. Лебединська, О. Літвінова, О. Мороз, О. Нікольська, О. Пасєвіна, Н. Руденко, О. Таран, Д. Шульженко, Л. Яковлева та інші.

Вивчивши дослідження зазначених науковців маємо детальну картину з особливостей стану мовлення у дітей з розладами аутичного спектру: їх гостра чутливість до мовленнєвих форм, пристрасть до рим, віршів характерні для однієї групи дітей, здатність розповідати про себе в другій або третій особі, використовувати «фонографічність» мовлення, механічну вимову слів і, навіть спонтанне мовлення притаманні іншим дітям; при найбільш важких порушеннях діти маніпулюють лише окремими звуками, що не використовуються з метою контактування та носять афективний характер. Можна сказати що детально описано словник дитини з аутизмом. Що ж стосується саме питання розвитку мовлення у дітей з розладами аутичного спектру, то тут багато моментів є досить дискусійними. Автори спостерігають, аналізують, шукають, пропонують і знову спостерігають з метою знаходження оптимального способу розвитку мовлення дитини з розладами аутичного спектру, який дозволить їй як найефективніше налагодити взаємодію в соціумі, адекватно сприймати інформацію і досить легко та результативно підтримувати контакт з будь-якою людиною без вираженого психологічного дискомфорту.

Основні результати дослідження. На етапі вивчення цієї теми, було проаналізовано саму сутність аутичних розладів у дітей, розкрито своєрідність мовлення та особливості становлення мовленнєвої сфери при аутизмі від народження дитини до її старшого шкільного віку, досліджено методичний інструментарій для розвитку мовлення у дітей з розладами аутичного спектру.

На першому етапі, з метою узагальнення особливостей мовлення у дітей з аутичними розладами, було проаналізовано наукові дослідження вітчизняних і зарубіжних науковців та фахівців даної сфери щодо вербальної комунікації та вікового аспекту порушення мовлення у дітей з аутизмом, проведено огляд спеціальної літератури та понятійних термінів, порівняння даних з даної теми, тощо.

На другому етапі проаналізовано різні методичні прийоми для розвитку мовлення у дітей з розладами аутичного спектру, які базуються на індивідуальному або диференційному підходах у процесі навчання та корекції мовленнєвих порушень. Наголошено на можливості і, навіть, необхідності використання нетрадиційних методів корекційної роботи, як допоміжних засобів розвитку мовлення у дітей з аутизмом.

На третьому етапі було обґрунтовано доцільність застосування обраного методичного інструментарію для розвитку мовлення у дітей з розладами аутичного спектру. Запропоновано до впровадження:

- обов'язкове врахування вікових особливостей дитини з аутизмом, стану її мовленнєвого розвитку та соціального середовища, в якому вона перебуває;
- визначення наявності порушення мовленнєвого розвитку шляхом співставлення реального мовлення з нормативами розвитку: експресивне, імпресивне та гіперсензитивне мовлення дитини;
- застосовування логопедичної ритміки як комплексного методу корекційної роботи з дітьми з РДА;
- використання засобів візуалізації мови, що прискорюють розвиток мовлення у дітей з аутизмом (наприклад, система спілкування з допомогою обміну картинок);
- використання звукового аналітико-синтетичного методу для проведення навчання з читання дітям з аутизмом;
- застосування музикотерапії не лише як інструментарію з розвитку мовлення, а й стимулювання потреби у спілкуванні для дітей з розладами аутичного спектру;
- у дітей з більш розвиненою мовою, з високофункціональним аутизмом обов'язкове проведення «класичних» логопедичних занять, спрямованих не лише на вимову, а й на спілкування загалом.

Висновки. Визначено, що процес розвитку мовлення у дітей з розладами аутичного спектру відбувається різними темпами, це залежить від важкості форми прояву захворювання, від віку, в якому почалася корекція мовлення і чи, взагалі, вона відбувалась.

Порушення розвитку мовлення є однією з характерних ознак саме раннього дитячого аутизму, що призводить до несформованості комунікативної поведінки. З огляду на це, результати дослідження доводять необхідність зосередження уваги саме на використанні нетрадиційних методів корекційної роботи. Ці методи є універсальними для будь-якої форми розладів аутичного спектру і дозволяють їх застосовувати з раннього віку дитини. Їх дія не зовсім зрозуміла з наукової точки зору, але дієва.

Перспективи дослідження: зробивши теоретичний аналіз процесу розвитку мовлення у дітей з розладами аутичного спектру відзначено необхідність розробки та впровадження спеціальної психолого-педагогічної програми що сприяла б розвитку мовлення у дітей з розладами аутичного спектру; розробки методичних вказівок з огляду на цю програму, адаптовану окремо для практичних психологів, окремо для педагогів та вихователів і окремо для батьків.

Список використаних джерел:

1. Базима Н. Значення музикотерапії для розвитку мовлення у дітей з аутистичними порушеннями / Н. Базима, О. Мороз // Логопедія. – 2013. – № 3. – С. 3–8.
2. Базима Н. Особливості невербальної та вербальної комунікації у дітей з аутизмом / Н. Базима, О. Мороз // Логопедія. – 2013. – № 4. – С. 3–8.
3. Вітюк В. Розвиток мовлення дітей з аутизмом як запорука подальшого навчання у школі / В. Вітюк, Л. Тарасюк // Педагогічний часопис Волині. – 2016. – № 1. – С. 75–81.
4. Головченко С. М. Корекційно-відновлювальна допомога дітям з аутичними проявами в поведінці / С. М. Головченко // Таврійський Вісник Освіти. – 2015. – № 2(50). – С. 86–91.
5. Таран О. П. Психологічні аспекти порушення мовлення у дітей з аутизмом [Електронний ресурс] / О. П. Таран. – Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/3462/7/O_Taran_PSP0_43_KSPK_IO_IL.pdf.
6. Горова В. В. Робота з дітьми з розладами аутистичного спектру в закладі дошкільної освіти [Електронний ресурс] / Віта Володимирівна Горова, Анна Олексіївна Плячок. – Вінниця : [б. в.], 2018. – 78 с. – Режим доступу: <https://dorobok.edu.vn.ua/file/get/2525>.

МАЦЬКОВА В. І.

студентка спеціальності «Психологія»

Науковий керівник - Парасей-Гочер А. О., к. психол. н., доц.

Український гуманітарний інститут

ОСОБЛИВОСТІ СТАНОВЛЕННЯ САМООЦІНКИ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ

Актуальність теми дослідження. Що таке самооцінка? Усі, скоріш за все, можуть з легкістю відповісти, що це оцінка людиною себе, своїх

можливостей і якостей. Але, чому тоді питання про самооцінку постають у дитсадках та школах з року в рік, і наукові статті психологів не закінчуються на цю тему? А після цього вже важко дати відповідь на ці питання, тому що самооцінка – це не просто оцінка себе, це те перше, що закладається батьками ще в ранньому дитинстві і супроводжує людину все життя. Як гласить народна мудрість: «Що посієш – те й пожнеш» так само можна сказати і про самооцінку: «Що батьки вкладуть в дитину – те і отримають». Тому тема самооцінки, а особливо самооцінка підлітків, дуже важлива як сказала є життєво необхідною у XXI столітті. Ми живемо в світі який постійно прогресує, люди все більш заклопотані і все менше часу приділяють для виховання своїх дітей, тим паче становленню здорової самооцінки в підлітковому віці. У цьому ще півбіди найгірше те, що батьки, навіть, якщо виховують дитину, вони виховують її неправильно, не знаючи елементарного і цим самим психологічно травмують. І те, що ми зараз бачимо, а це: проблемні підлітки, підлітки-бунтарі – результат неадекватної, нездорової самооцінки. Саме тому дослідження особливостей становлення самооцінки в підлітковому віці є і буде актуальним для всіх, тому що діти - наше майбутнє.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідженням теми становлення самооцінки у підлітків займалися низка авторитетних, як вітчизняних, так і зарубіжних соціологів та психологів. Вони як правило акцентували свою увагу не лише на особливостях становлення самооцінки, а на важливості дослідження цієї теми, факторах впливу та їх наслідків на самооцінку. До прикладу досліджуючи статтю О.М. Молчанової «Самооцінка: теоретичні проблеми та емпіричні дослідження» слід зазначити, що самооцінка відіграє значну роль у житті людини. Так як більшість дослідників дійшли до висновку, що всі труднощі життя, крім фізичних і біологічних, пов'язані з «поганою» самооцінкою. Тому в розвинених країнах почала поширюватися думка, що весь негатив, біди та невдачі від неадекватної самооцінки особистості [1]. Продовжуючи цю думку, можна зазначити, що «здорова» самооцінка дає можливість залишатися собою і дозволить зберегти стійкість особистості, незалежно від ситуацій. На думку Б.С. Волкова людина має мати позитивне ставлення до себе для того, щоб відчувати себе щасливим, швидше адаптуватися та долати труднощі. Неадекватна самооцінка, ж навпаки, часто є причиною психосоматичних і невротичних захворювань [2]. В свою чергу американський психолог Говард Каплан на основі особистого лонгітюдного дослідження та наукових даних проаналізував 9300 учнів сьомих класів і виявив, що ненормальна поведінка: правопорушення, брехливість, злочинність, алкоголізм, наркоманія, агресія та психічні відхилення – свідчать про зниження самооцінки [1]. Такими шляхами підліток хоче підвищити свою самооцінку, однак є лише один варіант, який допоможе підняти самооцінку – це сім'я та школа. Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тему становлення самооцінки у підлітковому віці, оскільки

розуміння даної теми є необхідним для успішного становлення особистості і людства в цілому та являється актуальним науковим напрямком сучасності з її нагальними проблемами суспільного характеру та потребою в побудові благополучного соціуму.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо дослідження особливостей становлення дитячої самооцінки в підлітковому віці.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме:

- описати, що таке самооцінка підлітків;
- визначити основні фактори руйнації самооцінки в підлітковому віці;
- проаналізувати методи відновлення самооцінки підлітків.

Об'єкт наукової розвідки: самооцінка підлітків. **Предмет праці:** формування самооцінки у підлітковому віці.

Основні результати дослідження. Для того, щоб дослідити й описати поняття самооцінка підлітків насамперед потрібно розглянути, що таке самооцінка. Якщо прочитати або сказати слово самооцінка вголос можна вже дати визначення цьому терміну, не шукаючи його значення в тлумачних словниках. «Само» й «оцінка», тобто людина має здатність сама себе оцінювати, аналізувати, давати оцінку своїм можливостям, здібностям, вчинкам або ще сама себе цинить. Самооцінка у підлітків відрізняється від самооцінки дорослих, тому що підліток не може оцінювати себе адекватно, так як підлітковий вік – це кризовий період, в якому відбуваються зміни: психологічні, фізіологічні, соціальні. Досліджуючи тему самооцінки підлітків Крутецький В.А. у своїх роботах зауважує, що підлітки починають оцінювати когось раніше, навіть краще і правильніше, ніж самих себе [3]. Психологи виокремлюють три етапи розвитку самооцінки підлітків:

- Перший етап – 10-11 років (діти акцентують увагу на своїх недоліках, вони не вміють оцінити себе, критично ставляться до себе);
- Другий етап – 12-13 років (потребують поваги і ввічливого ставлення до себе, як до особистості);
- Третій етап – 14-15 років (підліток формулює ставлення до себе в теперішній час і порівнює свої властивості з нормами) [1].

Найбільш незрілою, нестійкою, схильною до змін є самооцінка молодшого віку (12-13 років), тому що підліток спирається на передчасні та суперечливі висновки, намагаючись розібратися у думках, поведінці, емоціях. І навпаки, самооцінка у старшому підлітковому віці є більш стійкою, різносторонньою, схильною до усвідомлення і оцінки себе загалом. Саме тому розвиток і формування самооцінки є однією з головних тем для дослідження психологами і сучасним суспільством.

На формування самооцінки дитини у підлітковому віці впливає безліч факторів, які здатні зробити її адекватною або навпаки неадекватною, заниженою або завищеною. Становлення самооцінки і вплив на неї починається ще з раннього дитинства, але слід пам'ятати що самооцінка не може бути успадкованою або вродженою, це те що дитина безпосереднього набуває від когось. Все що впливає на самооцінку має здатність її або будувати, або руйнувати адже не завжди те, що впливає на формування самооцінки є позитивним. Дослідники зауважують, що прихильне ставлення батьків до дитини є головною умовою розвитку адекватної самооцінки підлітків, тому що найперші хто впливають і виховують дитину це її батьки. З іншого боку, негативне ставлення батьків веде до зворотніх наслідків, коли підліток концентрується на власних невдачах, стає агресивним і тривожним, боїться відповідальності. Вагомий відбиток на становленні самооцінки залишають також ставлення вчителів і успішність навчання, адже існує зв'язок між шкільними успіхами та уявленнями про себе, свої здібності. Досягнення у школі, оцінки педагогів безпосередньо здійснюють вагомий вплив на рівень самооцінки, бо у сучасній системі освіти успішність навчання є однією з головних ознак значимості людини в соціумі. Іншим фактором, що впливає на самооцінку у підлітковому віці є спілкування з ровесниками, вітчизняні дослідники стверджують, що існує тісний зв'язок між статусом дитини у певній групі і рівнем самооцінки. Якщо дитина завищить свою значимість у групі, тоді інші діти «допоможуть стати на місце», але недооцінка себе навпаки призводить до сумних наслідків: невпевненість, відсторонення від однолітків, страх... Таким чином, усі фактори які впливають на самооцінку з позитивного боку, а це: ставлення батьків до дитини, успішність навчання, спілкування з ровесниками, можуть впливати і негативно, будучи руйнівним чинником у формуванні адекватної самооцінки [4].

Коли батьки або дорослі помічають, що дитина почала кардинально змінюватися, раніше активна та товариська стала уникати друзів і замикатися в собі - це сигналізує про проблему, яку потрібно негайно вирішувати. Тому слід звернути увагу на це, адже така різка зміна поведінки підлітка є результатом заниженої або завищеної самооцінки. Завдання дорослих – допомогти дитині відновити і скорегувати свою самооцінку за допомогою різних методів, аби життя підлітка було нетравмованим і повноцінним. Головне, що слід пам'ятати, це правильно підійти до проблеми, бо допомагаючи можна навпаки погіршити ситуацію, а діти цього віку дуже тонко відчувають брехню і нещирість. Перше з чого потрібно починати – це довіра, мабуть, найголовніше у будь-яких відносинах, адже маючи цей зв'язок довіри, дитина не буде боятися прийти до вас і розповісти будь-що, знаючи, що ви не засудите, а допоможете. Тому, коли вже є довіра можна розпочати з практичних порад:

1. Нехай ваші негативні висловлювання будуть спрямовані не на особистість, а на вчинки або поведінку, тобто: не «я незадоволений тобою», а «мені не подобається твій вчинок».
2. Не слід ігнорувати порад підлітка, тим самим не поважати його, навпаки, радьтеся і по можливості прислухайтеся.
3. Дотримуйтеся «кордонів», дитина має мати «свій простір», як фізичний, так і психологічний.
4. Ніколи не порівнюйте з іншими, кожна дитина має свою індивідуальність;
5. Завжди називайте підлітків на ім'я.
6. Знайдіть те, що об'єднує вас, проводьте час разом, цікавтеся підлітком і ти, що йому подобається.
7. Пояснюйте, що невдачі – це життєвий досвід і т.д.

Ці поради допоможуть лише у тому випадку, якщо ви можете здійснювати вплив на дитину і ви є авторитетом для неї. Якщо проблема є занадто серйозною і ви бачите, що не можете самотійно впоратися, слід провести бесіду з підлітком і звернутися по допомогу до кваліфікованого психолога [5].

Висновки. Підводячи підсумки, варто зазначити, що існує три основні фактори, які здійснюють колосальний вплив на самооцінку підлітків: це ставлення батьків, досягнення у школі або успішність навчання та спілкування з ровесниками. В результаті можна зробити висновки, що самооцінка підлітків значно відрізняється від самооцінки дорослої людини. Оскільки дитина у підлітковому віці зазнає постійних змін і є неспроможною оцінювати себе адекватно. Становлення самооцінки дитини у підлітковому віці відбувається за допомогою багатьох факторів і від цих факторів буде залежати якою ж самооцінка буде. Щоб становлення було правильним і не проблематичним потрібно наголошувати на цьому ще в ранні роки дитини, адже з самооцінкою не народжуються, її формують. Таким чином усі фактори, які нібито формують адекватну самооцінку особистості можуть здійснювати не лише позитивний вплив, а й руйнівний. Мета дорослих – допомогти дитині самотійно сформуванати адекватну самооцінку. Крім того, у дорослих з дітьми має бути налагоджений комунікативний зв'язок і у відносинах обов'язково присутня довіра. Адже, коли виникне проблема батьки або дорослі мають її виявити і запобігти. Якщо проблеми з самооцінкою виявили занадто пізно і вони занадто серйозні, тоді потрібно обов'язково звернутися до психолога, який підбере вам методи для відновлення самооцінки і пропрацює їх з дитиною.

Список використаних джерел:

1. Тищенко В. В. Психологічні особливості особистісного розвитку підлітка [Електронний ресурс] / Вікторія Віталіївна Тищенко // Blogger. – Режим доступу: http://vika060389.blogspot.com/2018/03/blog-post_26.html.
2. Штифурак В. Психологічні умови формування адекватної самооцінки у молодших школярів / В. Штифурак, Л. Гринькова, О.

Гринькова // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2018. – № 52. – С. 125–128.

3. Роль самооцінки в особистісному становленні підлітка [Електронний ресурс] // Альбест. – Режим доступу: https://knowledge.allbest.ru/psychology/2c0a65625b3bc79b4d43b88421206c27_0.html.

4. Самооцінка підлітків – особливості і фактори впливу [Електронний ресурс] // Сайт корисних порад. – Режим доступу: <https://eporada.pp.ua/diti/samoocinka-pidlitkiv-osoblivosti-i-fakto.html>.

5. Корекція самооцінки підлітків [Електронний ресурс] // Навчально-виховний комплекс «Ліцей інформаційних технологій – спеціалізована школа II ступеня» Олександрійської міської ради. – Режим доступу: http://oleksandria-lit.edukit.kr.ua/batjkivsijkij_portal/korekciya_samoocinki_pidlidkiv/.

МЕЛЬНИК А. П.

*студент спеціальності «Менеджмент»
Науковий керівник - Куриляк В. В., PhD, доц.
Український гуманітарний інститут*

ТАЙМ-МЕНЕДЖМЕНТ: ЙОГО ПЛЮСИ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ

*Час летить – це погана новина.
Хороша новина – ви пілот свого часу.
Майкл Альтшулер*

Актуальність теми дослідження. У кожної людини настає період в який вона/він мають почати приймати власні, важливі рішення. Рішення такі як переїзд від батьків, організація власного житла, планування й створення своїх сімей, тощо. По статистиці видно, що більшість молодих людей не зацікавлених у правильному розподілі свого часу, припускають на багато більше помилок, які за часту найбанальніші, ніж люди які вміють розподіляти свій час. Повсякденне життя не дивлячись на усі припущення, приховує в собі багато ситуацій при яких важливо мати деякий контроль над своїм життям. В і в цьому нам може допомогти тайм менеджмент. Цей розділ менеджменту допомагає людині побачити скільки часу вона витрачає на ті чи інші справи. Також допомагає зменшити кількість своїх зусиль прикладених до роботи, дає багато вільних годин. Завдяки цій науці можливо не тільки зменшити час своєї роботи, а й звільнити себе від зайвих справ. Правильність цього методу показує ще й те, наскільки він популярний у сучасному світі, адже його використовують не тільки менеджери та управлінці, а й звичайні люди які не мають нічого з цим спільного. Саме тому дослідження теми актуальність тайм-менеджменту у повсякденному

житті та його плюси й мінуси є актуальним, адже цей метод не тільки популярний а й ефективний.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідженням теми тайм-менеджменту у житті займалася низка авторитетних вчених й журналів, які як правило акцентували свою увагу на ефективності використання цього методу. До прикладу Е.Шостром виділяв поняття часової компетентності як необхідної характеристики самоактуалізованої особистості, яка найбільш повно живе тут і тепер, може пов'язати минуле з майбутнім в усвідомленій неперервності, не обтяжена почуттям провини, шкодуванням і образами з минулого, а її прагнення послідовно пов'язані з цілями діяльності у теперішньому; у такої особистості є ясна віра в майбутнє без ригідних або надідеальних цілей [1]. В свою чергу людина, яка навчилася визначати неефективні процеси та вдосконалювати їх, яка прагне оптимізації та підвищення результативності - може застосовувати наявні методи, налаштувати їх під свої потреби або розробити свої. А самі технічні прийоми організації часу та особистої роботи та безпосереднє їх втілення в життя – це якраз справа техніки [2]. Кожен розуміє, що час неможливо повернути, розтягнути або зупинити, проте досить багато людей при нестачі часу просто миряться з цим («Я не встиг — зроблю це завтра»), а дехто навіть впадає у депресію («Я невдаха, знову нічого не зробив»). Проте мало хто згадує, що можна керувати часом шляхом зміни насиченості подій, котрі відбуваються у певний часовий проміжок, залишаючи з них тільки корисні й необхідні справи [3]. Враховуючи вищесказане, можна сказати, що приведені приклади досліджень і вислови на цю тему є показником впливу правильного розподілу часу на діяльність людей. Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тему тайм менеджмент, його плюси в житті людини, оскільки розуміння даного принципу є необхідним для успішного становлення особистості та являється актуальним науковим напрямком не тільки в сучасному житті, а й в майбутні часи.

Тому за **мету** наукової роботи визначаю здійснити дослідження впливу тайм менеджменту на життя людини

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме:

- визначити вплив тайм-менеджменту на життя людини;
- проаналізувати позитивний вплив на людину при використанні методу ефективного використання часу.

Об'єкт наукової розвідки: Вплив тайм-менеджменту на людське життя. **Предмет праці:** з'ясувати позитивний вплив тайм-менеджменту на якість життя людини.

Основні результати дослідження. Ми знаємо, що тайм-менеджмент є великою підмогою, адже правильне використання часу допомагає як у повсякденному житті так і в плані роботи. Тайм-менеджмент важливий як допомога нам досягати наших цілей найбільш ефективним способом. Крім того, це одна з ключових навичок особистого та професійного успіху. Отже,

кожна успішна людина, від підприємця до лікаря, використовує час найбільш продуктивно [4]. У сучасному світі тайм-менеджмент є ефективним знаряддям кожної людини, адже завдяки методу ефективного використання часу, кожен працівник може підвищити свою ефективність, начальник покращити умови праці своїх робітників, даючи більше часу для виконання роботи, або просто додатковий час для відпочинку. Проблему нестачі часу можна подолати, дотримуючись наступних правил: об'єднання програм, більшість програм можуть бути об'єднані в одну; довіряти працівникам самостійно розпоряджатися особистим часом; перерва – цінна частина робочого часу, послаблюючи часовий натиск, можна отримати куди більш продуктивну якісну роботу; навчити людей позбуватися непотрібної роботи, необхідно провести аналіз і видалити більшість не потрібних функцій; відмова від політиканства. Очистка компанії від політиканства та бюрократичного «сміття» вивільнює до 20% часового ресурсу тощо [5]. Вище наведений приклад є правильним або близьким до такого методом покращення рівня праці робітників, що можуть взяти на замітку управлінці з проблемою нестачі часу. Отже людина, що використовує метод ефективного використання часу швидше досягає успіху не тільки на робочому місці, а й у повсякденному житті.

Висновки. Підводячи підсумки, варто зазначити, що тайм-менеджмент може не просто допомогти людині покращити своє життя, а й повністю його змінити в кращу сторону. Оскільки людина, що вміє розпоряджатися своїм часом, покращує своє життя завдяки організації самого себе, можна зробити висновки, що вона також позитивно впливає на своє оточення.

Список використаних джерел:

1. Маліновська О. Я. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Особистий, корпоративний та публічний тайм-менеджмент» [Електронний ресурс] / Ольга Ярославівна Маліновська. – Режим доступу: <https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/10/ПублТаймМенКонспект.pdf>.
2. Тайм-менеджмент: сутність и признаки [Електронний ресурс] // Managertip. – Режим доступу: <http://www.managertip.ru/tubvs-616-1.html>.
3. Бутусевич А. Ефективне використання робочого часу [Електронний ресурс] / Андрій Бутусевич // Консультант кадровика. – Режим доступу: <https://kadrhelp.com.ua/efektyvne-vykorystannya-robochogo-chasu>.
4. Трейсі Б. Важливість управління часом [Електронний ресурс] / Браян Трейсі // Myubi.tv. – Режим доступу: <https://uk.myubi.tv/2743-why-time-management-is-important-for-students>.
5. Архангельский Г. Организация времени: от личной эффективности к развитию фирмы / Г. Архангельский. – Москва : АиСТ-М, 2013. – 190 с.

МИХАЙЛЕНКО В. І.

студентка спеціальності «Початкова освіта»

Науковий керівник - Шестакова Т. В., к. пед. н., доц.
Український гуманітарний інститут

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В ПРАКТИКУМ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Актуальність теми дослідження. Протягом останніх десятиліть проблема здоров'я підростаючого покоління набула особливої актуальності. Шкільні роки калічать українців, про це свідчать офіційні дані Міністерства охорони здоров'я. Чверть наших першокласників мають хронічні хвороби, до старших класів їх стає втричі більше. Як писав Сухомлинський: «Турбота про здоров'я - це найважливіша праця вихователя. Від життєдіяльності, бадьорості дітей залежить їхнє духовне життя, світогляд, розумовий розвиток, міцність знань, віра у власні сили.» Вчитель це приклад для вихованців. Діти повинні розуміти що здоров'я - це вершина, яку кожен повинен здолати сам. Кожна дитина має сім'ю і турбота про здоров'я неможлива без постійного зв'язку вчителя з сім'єю.

Об'єкт наукової розвідки - процес формування здорового способу життя у школярів. **Предмет праці** - з'ясування поняття здорового способу життя за допомогою досвіду минулого та сучасності.

Мета дослідження - проаналізувати методи застосування здорового способу життя в початковій освіті.

Для досягнення поставленої мети необхідно виконати такі завдання:
-проаналізувати вплив історичних постатей на формування здорового способу життя;
-з'ясувати зміст підручників на предмет негативної пропаганди, запропонувати шляхи ліквідації проблеми;
-дослідити впровадження здорового способу життя у початковій школі в різних областях України.

Аналіз наукових джерел та літератури. Багато дослідників вивчали тему впровадження здорового способу життя в школах. Наприклад, дослідниця Мохоньок Зоряна у своїй роботі «Здоровий спосіб життя учнів як педагогічна проблема» стверджує, що виховання позитивних звичок школярів, щодо їх здоров'я є одним з найважливіших для педагогів [1]. Також Оржеховська В. М. та Єжова О. О. у своїй праці «Здоровий спосіб життя» додають : «Саме цінності визначають зміст виховання, а стратегія і методи передбачають формування в дітей, підлітків та молоді системи прийнятих цінностей.» [2, с. 13]. Тобто діти можуть наслідувати позитивні звички набагато легше, якщо в них правильні пріоритети. Натомість Горденко С. стверджує, що здоров'я це – «правильне функціонування всіх систем організму, прагнення до фізичної досконалості й загальної фізичної працездатності, загартованість організму, дотримання раціонального режиму дня, виконання вимог особистої гігієни, правильне харчування» [3, с. 97]. У своїй праці «Популяризація здорового способу життя серед учнівської молоді» дослідниці Захарова Н. М. та Гуренко О. І. звертають увагу на те,

що навчальні заклади, повинні впливати не лише на окрему соціальну групу – учнів, а й на їх батьків [4, с.15]. Омельченко С. у праці «Теоретичні та методичні основи взаємодії соціальних інститутів суспільства в формуванні здорового способу життя учнів загальноосвітніх навчальних закладів» наголошує про важливість здоров'я дітей та навіть порівнює з «основою суспільного багатства та здоров'я всієї нації» [5, с. 77]. Отже, аналіз наукової літератури за темою впровадження здорового способу життя в практику початкової освіти показав, що ця тема не достатньо досліджена у працях вітчизняних авторів, тому потребує більшого опрацювання.

Основні результати дослідження. Відомі історичні постаті завжди впливали на суспільство, нерідко від них залежало формавання цінностей та в певній мірі звичок народу. Фіксувалася дана інформація в пам'ятках слов'янської культури, державних документах, літописах, повчаннях та релігійних настановах. Наприклад, в педагогічних трактатах Іоанна Златоуста завжди постає питання про поганій вплив шкідливих звичок: лихослів'я, пияцтво, надмірність у всьому, марнославство [6, с. 234]. А князь Мономах у «Повчанні Володимира Мономаха дітям» сказав «Старших шануйте, як батька, а молодших, як братів, брехні остерігайтесь, і пияцтва, і облуди, від того душа гине і тіло» [7]. Це свідчить про те, що кожен правитель та історичний діяч хотіли, щоб їх народ був здоровим. Також в книзі Біблії можна знайти багато порад щодо здорового способу життя. Цар Соломон стверджував, що психологічний стан дуже впливає на людину. І в XXI столітті вчені теж неодноразово підкреслюють пагубність стресу, який є причиною формування багатьох хвороб нашого часу. Після аналізу впливу історичних постатей, робимо Висновки, що більшість історичних діячів бажали бачити свій народ, а особливо молодше покоління здоровими.

Саме книга є джерелом знань. «Це могутня зброя. Розумна, натхненна книга нерідко вирішує долю людини», – Василь Сухомлинський. Підручники школяра це його добрі помічники. Діти стають мандрівниками в країну математики, пізнавання світу та читання. Досліджуючи підручники учнів початкових класів за програмою Савченко О. Я. , ми звернули увагу на те, який яскравий та змістовний підручник «Я досліджую світ» авторів Грушинська І. В. та Хитра З. М. Тут є зрозумілі та цікаві ілюстрації і пояснення про здоровий спосіб життя, корисні(дотримання розпорядку дня, гігієну тіла і одягу, фізичних вправ, загартованість) та шкідливі звички(малорухливий спосіб життя, вживання великої кількості ласощів, солодких газованих напоїв, проводити багато часу за комп'ютером та телефоном). Також розкриті наступні теми: активний відпочинок та праця, емоційний стан, способи уникнення сварок. Проаналізувавши інші підручники, ми побачимо розходження з цими принципами на сторінках, наприклад, підручника з математики. Це ілюстровані малюнки з цукерками, тістечками, круасанами, морозивом та тортками, задачі та приклади розв'язування. Зауважимо, що виховання здорового способу життя школярів початкової школи можна впроваджувати і в математиці, додавши до задач

малюнки з фруктами та овочами. Щоб коли діти ідуть додому зі школи, вони не купували в магазинах: чіпси, сухарики, тістечка, круасани, солодку воду. На уроках читання та української мови можна запровадити хвилинку здоров'я, особливо це актуально під час пандемії. Також, на свята дітям в школах дарують подарунки з цукерками. Ця їжа не корисна. Після свят спостерігається різке зниження імунітету і спалахи захворювань. В результаті перегляду шкільних підручників, встановлено, що більшість з них пропагують шкідливі харчові звички, щоб змінити ситуацію на краще, потрібно замінити такі ілюстрації, на ті, що пропагують правильне харчування.

Досвід школи на Чернігівщині в місті Ічня, свідчить про те, що ці проблеми можна легко подолати. Здоров'я дітей рятують за допомогою цибулі та часнику – природних ліків. Цибуля лежить нарізана на підвіконнях, а часник вкладають в коробочки з-під «Kinder Сюрприз» та носять на мотузці на шиї. Фізкультурні хвилини проводять п'ять разів на урок. Коли діти пишуть або читають, вони кладуть на голову мішечки з йодованою сіллю для постави. Таблицю множення школярі вчать стрибаючи по цифрах на підлозі. Це все впроваджено за програмою професора Київського інституту гігієни Олександри Дубогай. Попри додаткове навантаження діти стали навчатися краще. Лікарі в захваті, а школа позбавляє їх проблем. В школі імені Г. К. Жукова, що на Харківщині, задля здоров'я школярів постійно впроваджують різні проекти. Наприклад, «Дні здоров'я», «Малі олімпійські ігри», «Першість з футболу». Все це, допомагає дітям у формі гри формувати корисні звички [8]. Отже, дослідивши проекти шкіл, бачимо, як можна злучати учнів до здорового способу життя.

Висновки. Підбиваючи підсумки даному дослідженню за темою щодо впровадження здорового способу життя в практикум початкової освіти, стверджуємо наступне: освітній процес суттєво впливає не лише на формування звичок школярів, а й формує їх цінності та пріоритети. Також історичні постаті мали великий вплив на народ, та за допомогою свого прикладу та трактатів закликали люд здобувати корисні звички. Багато з тих порад, відомі нам й сьогодні. Зауважимо, що ілюстрації підручників можуть формувати в дитини уявлення про хороше та погане. Тому збагачуючи книги позитивними малюнками з пропагандою, наприклад правильного харчування, у свідомості дитини закарбовуються ці ідеї. І наостанок, не лише вчитель вдійснює просвітницьку діяльність, а й школа. Саме загальношкільні проекти допомагають дітям перейти до практики. Отже здоровий спосіб життя на сторінках підручників, впровадження його елементів у навчальному процесі, розкладі дня школяра, неодмінно приведе до покращення успіхів у навчанні, здоров'ї, майбутньому зміцненні здоров'я нації.

Список використаних джерел:

1. Мохоньок З. Здоровий спосіб життя учнів як педагогічна проблема / Зоряна Мохоньок // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2019. – № 4. – С. 299–307.
2. Оржеховська В. М. Здоровий спосіб життя / В. М. Оржеховська, О. О. Єжова. – Суми : СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2010. – 138 с.
3. Горденко С. І. Формування здорового способу життя у молодого покоління / С. І. Горденко // уманітарний вісник ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди". – 2013. – № 30. – С. 96–99.
4. Захарова Н. М. Популяризація здорового способу життя серед учнівської молоді / Н. М. Захарова, О. І. Гуренко. – Донецьк : "ЛАНДОН-XXI", 2011. – 213 с.
5. Омельченко С. М. Теоретичні та методичні основи взаємодії соціальних інститутів суспільства в формуванні здорового способу життя учнів загальноосвітніх навчальних закладів : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.05 / Омельченко Світлана Миколаївна. – Луганськ, 2008. – 433 с.
6. Даниско О. Ідеї та досвід формування здорового способу життя у вітчизняній педагогічній думці / Оксана Даниско // Педагогічні науки. – 2014. – № 61. – С. 233–240.
7. Повчання Володимира Мономаха за Лаврентіївським списком [Електронний ресурс] // Ізборник. – Режим доступу: <http://litopys.org.ua/pvlyar/yar09.htm>.
8. Школа входить до обласної та районної мережі "Шкіл сприяння здоров'я" [Електронний ресурс] // Харківська загальноосвітня школа I-III ступенів №127 імені Г.К. Жукова Харківської міської ради Харківської області. – Режим доступу: http://school127.edu.kh.ua/osnovni_napryami_diyalnosti_shkoli/shkola_spriyannya_zdorovya/.

ОВЧАРУК І. І.

*студент спеціальності «Філологія»
Науковий керівник -Гладка М. А. викладач
Український гуманітарний інститут*

АНАЛІЗ РІВНЯ ЗНАТЬ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ТА ШЛЯХИ ПЕРЕШКОД І УДОСКОНАЛЕННЯ ЇЇ ВИВЧЕННЯ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ТА ІННОВАЦІЇ

Актуальність дослідження. В сучасному світі знання іноземних мов є дуже актуальним та затребуваним для нашого часу тому, що мова виконує функцію засобу спілкування та комунікації. Проглядаючи програму освітніх закладів ми бачимо, що програма націлена на те, щоб учні та студенти оволоділи базовими знаннями та навичками, а саме уміння писати читати та говорити. Основна проблема цього полягає в тому, що нас вчать як здати екзамен та виконати домашнє завдання, не занурюючись глибше.

Необхідність вивчення іноземних мов зумовлена тим, що попит на ринку з кожним роком росте на кваліфікованих та конкуренто-спроможних працівників. Цей чинник є одним із головних причин необхідності детально та старанно вивчати іноземні мови.

Сучасні можливості дозволяють нам прикладати мінімум зусиль для того, щоб отримати результат. Застосування інформаційних технологій та інтерактивних методів навчання доволі стрімко почали користуватися попитом на ринку. На даний момент у відкритому доступі нам дано безліч інтернет джерел, які зможуть допомогти у вивченні.

Об'єкт наукової розвідки – рівень знань сучасних людей іноземних мов. **Предмет праці** – тенденції вивчення іноземної мови

Мета роботи – проаналізувати рівень знань іноземної мови та розглянути нові тенденції та підходи до її вивчення.

Виходячи з мети дослідження були поставлено та вирішено наступні **завдання**:

1. Здійснено аналіз рівня знань іноземних мов громадянами України.
2. Визначено основні сфери використання набутих знань.
3. З'ясовано основні бар'єри, які перешкоджають вивченню іноземних мов.
4. Запропоновано сучасні підходи та інновації у вивченні іноземних мов.

Для розв'язання дослідницької проблеми було застосовано теоретичні та емпіричні методи : аналіз, синтез, порівняння, анкетування, спостереження.

Аналіз наукових джерел та літератури. Вивчаючи та аналізуючи освіту та її основні завдання та цілі, іще багато років тому вченими та науковцями було виявлено те, що в її основі лежить підготовка дітей та студентів до того, щоб стати кваліфікованими фахівцями та професіоналами своєї справи, щоб в майбутньому вони могли швидко адаптуватися до сучасних вимог споживачів та роботодавців.

«В сучасних умовах важливою вимогою суспільства до особистості вже виступає не енциклопедичність знань, а набуття певних вмінь та навичок, що сприяють розвитку та самореалізації особистості. Це завдання, значною мірою, вирішується через впровадження інноваційних технологій, серед яких важливу роль відіграють інтерактивні методи навчання» [4, с. 58].

Основною складовою підготовки людини до вивчення чогось нового а саме іноземної мови в своїй роботі Н.Гай вважає є формування певних практичних навичок які набувається шляхом використання новітніх технологій, Л.Гайдук є прихильником поєднання традиційних та новітніх методів для успішного вивчення іноземної мови студентами та людям більш старшого віку.

О.Висоцька, А.Язи, А.Каскевич в своїй роботі «Психологічні бар'єри під час вивчення іноземних мов: передумови формування та організація

подолання» проаналізували усі бар'єри які можуть заважати вивченню іноземних мов, та запевнили, що «Подолання усіх бар'єрів є важливою умовою для успішного та вдалого результату в майбутньому.» [2].

Основні результати дослідження. Результати аналізу та пройденого опитування проводяться для того, щоб чітко побачити проблему неграмотності та не володіння людей іноземними мовами. Було надано ряд сучасних та інноваційних технологій вивчення мов, які допоможуть скоротити час та покращити якість навчання.

На першому етапі, було проведено аналіз дослідження опитаних онлайн люде про їх рівень знання та вивчення іноземних мов. Громадська ініціатива Україна Speaking повідомляє про те, що лише 18% опитаних вільно володіють англійською мовою, а 89% вивчали. «Порівняно з країнами Європи Україна відстає у готовності громадян спілкуватися іноземною мовою. Дані Євробарометра «Європейці та їхні мови» показують, що більше половини жителів країн ЄС знають щонайменше дві мови, а 38% європейців вільно володіють англійською» [1].

Результати опитування внесені у діаграмі №1.

Діаграма №1. Стан володіння населення України іноземною мовою

Стан володіння англійською мовою:
18%- володіє на рівні вище середнього
24%- володіє на середньому рівні
56%- володіє нижче середнього
2%-не відповіли

Також було виявлено, що більша половина Українців прагне в майбутньому вивчати іноземні мови та розуміє її необхідність. Адже знання мов занурює та надає людині все більше нових можливостей.

На другому етапі було проведено аналіз отриманих результатів та було досліджено шляхи перешкоджанню вивчення іноземних мов. Було проаналізовано також сфери в яких знання іншої мови є актуальним та затребуваним як для ринку праці так і для власного інтересу та використання.

Зазначимо основні бар'єри на досягненні успіху в цьому полі: постійна нестача часу, нестабільні фінанси, не використання мови в суспільстві, невіра у власні сили, труднощі засвоєння матеріалу, відсутність зацікавленості, відсутність результату, відсутність стабільності.

«Механізм психологічних бар'єрів полягає в підвищенні рівня негативних переживань і засад – сорому, відчуття провини, страху, тривоги, заниженої самооцінки тощо. Психологічні бар'єри проявляються в неадекватній ситуації пасивності, або ж навпаки, надмірній активності суб'єкта, що перешкоджає виконанню ним певних завдань» [2].

Знання мови завжди буде тебе виділяти серед інших а також значно полегшить у пошуках твоєї майбутньої роботи. Мова допоможе не лише швидше влаштуватися на роботу а й надасть ширше коли професій та вакансій які б тобі найбільш би подобалися.

«Популярна та затребувана на сучасному ринку професія. Тільки на Work.ua для перекладачів є більше шести сотень пропозицій. І переважну більшість роботодавців цікавить не диплом та спеціальна освіта, а лише рівень знання іноземної мови. Найчастіше — англійської, але є вакансії і для тих, хто володіє німецькою, іспанською, французькою та навіть китайською мовами» [3].

Той, хто володіє іноземною мовою на належному рівні, може працювати перекладачем, викладачем, гідом, редактором, репетитором, помічником керівника, екскурсоводом, копірайтером, маркетологом, стюардом, менеджером.

На третьому етапі знайшли сучасні методи та тенденції вивчення іноземних мов, що допоможе вивчати мову без перешкод як і молодшому поколінню так і старшому. Поєднання традиційних та новітніх методів для успішного вивчення іноземної мови надає людині можливість без зайвих намагань вивчати мову.

Ми переконані, що до таких методів належать: навчання іноземної мови людей в групах з різним рівнем, перегляд кінофільмів мовою оригіналу(із субтитрами), прослуховування музики іноземною мовою, впровадження новітніх інформаційних технологій, використання мобільних програм(Duolingo, Memrise, Busuu, Lingua, Leo). Продуктивним є також вивчення мови за допомогою ігор: використання асоціацій, впровадження ітерактивів під час навчання, спілкування з носіями мови, подорожі

закордон, для того щоб самостійно досліджувати та вивчати іншу мову, обмін студентами, перегляд мультфільмів.

Висновки. Підбиваючи підсумки даного аналізу, було виявлено дуже низький рівень знань іноземної мови українців, але при цьому всьому стрімке зростання охочих вивчати її в майбутньому. Аналізуючи усі вище перераховані бар'єри, які заважають навчатися чомусь новому, було надано ряд простих та доволі таки цікавих сучасних методів, які поєднують традиційні та новітніх методи для успішного вивчення іноземної мови студентами та усіма охочими.

Подолання усіх бар'єрів є важливою умовою для успішного та вдалого результату в майбутньому. Адже володіння іноземною мовою - це наше майбутнє, в якому без перешкод можна бути конкурентоздатним як на ринку праці, так і вільно комунікувати з іншими людьми.

Список використаних джерел:

1. Більшість українців не володіє іноземними мовами [Електронний ресурс] // Освіта в Україні - Освіта.ua. – Режим доступу: <http://osvita.ua/languages/49046/>.

2. Висоцька О. Л. Психологічні бар'єри при вивченні іноземних мов: передумови формування та організація подолання / О. Л. Висоцька // Іноземна філологія. – 2015. – № 128. – С. 285–291.

3. Ким працювати зі знанням мов: 10 крутих професій [Електронний ресурс] // Work.ua. – Режим доступу: <https://www.work.ua/articles/career/1801/>.

4. Гай Н. Використання інтерактивних технологій на уроках спецдисциплін / Н. Гай // Педагог професійної школи : метод. посіб. / ред. Т. Герлянд. – Київ, 2009. – С. 57–64.

ОСТАПЧУК Б. В.

*студентка спеціальності «Початкова освіта»
Науковий керівник - Шевчук А. В., викладач
Український гуманітарний інститут*

СВІТСЬКА ТА ХРИСТИЯНСЬКА ШКІЛЬНА ОСВІТА: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

*Багато чого не зробиш, поки не вивчишся.
Але багато треба зробити, щоб навчитись.
Конфуцій*

Актуальність теми дослідження. Освіта є однією з головних цінностей в житті людини, тому здобути освіту має прагнути кожен. Завдяки навчанню в школі чи інституті людина тренує себе і починає краще розуміти свої інтереси та здібності. Проте, де і з ким здобувати знання, також відіграє важливу роль, чи хто і як ці знання буде подавати. Світська школа зі звичайними вчителями безумовно збагатить світогляд і покращить знання

кожного. Адвентистська школа – це не просто храм знань, а й християнський заклад з унікальним освітнім простором, принципи і цінності якого ґрунтуються на біблійному світогляді, а устрій, традиції, правила й цінності є прикладом для наслідування та підготовкою випускників до активної участі в житті суспільства. Такі дві схожі і одночасно зовсім різні за метою дві шкільні освіти. Яку з них виберуть батьки, щоб навчати своїх дітей залежить від кожного індивідуально. Адже в обох таких закладах є свої правила і настанови, і не кожній сім'ї вони будуть підходити. Хтось зацікавлений просто в знаннях своєї дитини, а хтось і в духовному збагаченні. Саме тому тема порівняння двох різних шкіл є актуальною для кожної людини, так як здобувати освіту зі шкільного віку є важливо для майбутнього.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідженням теми світської та християнської освіти займалась низка українських вчених, які зосереджували увагу на розробці концепції християнського виховання. Минуле української нації дає нам змогу побачити, що релігійна освіта не завжди прирівнювалась до світської, в силу розвитку держави в християнському звичаї глибоко прийнялось поняття духовної освіти, але не як окрема система, а як один із напрямів виховання і підготовки. Так, відомий педагог К. Ушинський у своїх роботах з педагогіки пише, що одним із основних призначень виховання є виховання моралі, релігійного почуття, яке має бути наявним в загальній системі освіти. Філософ і просвітитель Г. Спенсер вважав, що освіта має бути цілеспрямована на практичні бажання «людини і громадянина», що живе в сучасному світі. Напрямок виховання – від простого до складного і від точного до загального, саме такі погляди і знайшли своє висловлення в книзі «Виховання...» [1].

У свою чергу, відомий педагог Й. Песталоцці у своїй книзі «Як Гертруда вчить своїх дітей» за основну ідею вважає, що учень має не просто опанувати деякі істини, а пізнавати існування через роздуми та дії. Кожен з них має свою рацію щодо освіти, проте для адвентистки Е. Уайт освіта - це "більше, ніж тільки розуміння книг, вона вимагає всього, що є добрим, добродішним, праведним і святим, вона розуміє практику стриманості, благочестя, братерської любові та доброти до Бога і до кожного. Щоб досягти цього завдання, релігійному, фізичному, розумовому вихованню дітей необхідно присвячувати увагу", також вона робить наголошення на тому, що дітей слід вчити мислити, діяти та вирішувати самостійно, їх потрібно стимулювати розвивати особисте міркування і мати свою думку. Це робиться напрямком надання їм перспектив втілювати власні міркування, "настільки поспішно і наскільки це можливо [2]. Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тему світської та християнської шкільної освіти, оскільки кожна з них має різні цілі щодо навчання і виховання дітей.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо порівняти світську та християнську освіти.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові завдання, а саме:

- описати світську шкільну освіту;
- визначити особливості християнської шкільної освіти;
- порівняти світську та християнську шкільну освіту.

Об'єкт наукової розвідки: система шкільної освіти. **Предмет праці:** порівняльний аналіз християнської та світської освіти.

Основні результати дослідження. Світська освіта – це освіта, що базується на державному освітньому законодавстві, здійснюється в системі шкільної освіти на основі державних освітніх стандартів, а також не поєднана з навчанням будь-яких нерелігійних чи релігійних поглядів [3]. Фундаментом такої освіти можна назвати виховний та навчальний процес, який опирається не тільки на положеннях науковості, а й на загальнолюдських цінностях. Він пов'язує виховання і навчання, а також сприяє утворенню неподільної особистості. Світський характер освіти як планового процесу виховання і навчання в зацікавленостях людини і суспільства у державних навчальних закладах вказує, що релігійні організації не вмішуються у діяльність місцевих і державних органів керування освітою і освітніх установ. Головні позиції сучасної освіти такі: соціалізація – це такий розвиток, виховання та навчання дитини, наслідком яких вона буде підготовлена до самостійного та активного життя в соціумі; культуро творча – відображення й розвиток культури, збереження сприяння загальнолюдській та національній розвиненій ідентифікації; людиностворююча – захист й відновлення екології людини, її духовного та тілесного здоров'я, сенсу життя, свободи, створення умов для її зростання й самовираження [3]. Метою такої освіти є глибокий розвиток дитини як особистості і найвищої цінності спільноти, фізичних, творчих та інтелектуальних здібностей, її талантів. Утворення цінностей і потрібних компетентностей також важливими складовими освіти; виховання провідних громадян, які здатні приймати свідомі рішення та націлювати свої вчинки на користь іншим людям. Система світської освіти не забороняє викладання дисципліни релігійно-морального спрямування, так як вона є формою втілення права учнів на незалежне формування поглядів та шанування народних звичаїв і традицій. Однак, вивчення у навчальних закладах дисципліни релігійного спрямування не може реалізовуватись у вигляді релігійних обрядів, церемоній і богослужінь [3]. Отже, можемо побачити, що у таких школах можуть бути християнські предмети, проте головною метою є розвиток дітей як особистостей і вироблення людських цінностей.

В чому ж полягають особливості християнської, зокрема адвентистської шкільної освіти? Саме така освіта дає виховання дитині, яке зосереджене навколо Бога і показує Біблію як основу для усвідомлення та оцінки значення речей. Адвентистська освіта має наміри познайомити учнів з Христом, як з нашим Спасителем, а також зміцнювати дітей в християнських цінностях, змістом яких є надія, віра і любов. Реформаторка

адвентизму Е. Уайт писала про адвентистський заклад так: «Якщо ми хочемо, щоб мораль і релігія стали відмінними рисами наших шкіл, головну роль у цьому має відіграти знання Слова Божого» [4]. Можливо, дехто буде заперечувати, що в такому випадку школа втратить свою популярність і люди, які не припадають до нашої віри, не замінятимуть її. В кожній людині є свій смак, свій вибір, тому кожен може вибрати ту систему, яка відповідає його смакам. Адвентистська школа була заснована не тільки для вивчення загальноосвітніх дисциплін, але маючи на меті дати рекомендації у великих твердженнях Слова Божого і у буденних обов'язках повсякденного життя. Еллен Уайт не занижує стереотипи якісної освіти та вивчення різноманітних дисциплін, проте звертає нашу увагу на те, що Біблія має бути основою для всього того, що проходить у християнській школі. Адвентистська освіта – це та освіта і виховання, які провадять людину до посвяченого служіння другим людям протягом всього життя [4]. Отже, ми бачимо, що найголовнішим завданням адвентистської освіти є допомога підліткам знайти рятівні стосунки з Христом.

Звісно, багато подібного є в цих двох освітніх системах, які були вище описані. Виховати та надати дитині елементарних і базових знань – обов'язок кожної зі шкіл. Підготувати дітей до активної участі в житті суспільства, навчити приймати свідомі і дорослі рішення, націлювати свої вчинки на потреби інших людей. Проте, ці два заклади освітнього простору ґрунтуються на різних світоглядах, які і відрізняють їх один від одного. Світська освіта базується на освітніх стандартах і опирається на загальнолюдські цінності. Хоч метою такої освіти і є розвиток дитини як особистості, утворення цінностей і компетентностей, проте підґрунтя в неї зовсім інше. Щодо другої системи, то будуть такі люди, які казатимуть, що ті, які навчаються в християнських закладах зовсім не змінюються. Але, зміни будуть відбуватись обов'язково, можливо не відразу як би цього хотілося, але процес точно є. Знайомство з Христом, зі свого боку, не є кінцем чи завершенням адвентистської освіти, це саме та освіта і таке виховання, яке доводить людину до посвяченого служіння іншим людям протягом всього її життя. Роблячи підсумок, можна зазначити, що світська освіта не укріпить дітей як християн, тому «привчай юнака до дороги його, і він, як постаріється, не уступиться з неї» [5].

Висновки. Підводячи підсумки щодо порівняння двох шкільних систем, слід зазначити, що освіта важлива у будь-якому випадку, але вибирати за якою системою буде навчатись чиясь дитина все ж таки залежить від кожного індивідуально. Щодо світської системи, то її фундаментом є навчальний та виховний процес, точкою опори якого є загальнолюдські цінності. В таких школах діти здобудуть багато знань з різних дисциплін, навчатись виражати свої думки і приймати самостійні рішення. Якщо викладач буде професійно викладати, а дитина чітко і якісно вивчати, то цілком вірогідно, що вона стане успішною у житті, буде мати багато знань і умінь, але в серці буде духовна пустота. Проте, в

адвентистських школах діти крім базових знань і навичок будуть набувати духовні якості у відносинах з Богом. В таких закладах виховання дитини зосереджене навколо Бога і розкриває Біблію як джерело для осмислення та оцінки значення речей. Адвентистська освіта – це саме та освіта і виховання дітей, які провадять дитину до посвяченого служіння іншим людям протягом життя. Подібним для цих двох систем є те, що вони хочуть дати дітям багаті знання і правильне виховання. Різницею ж є фундамент їхніх знань, одна опирається на людські цінності, інша – на цінності, які ґрунтуються на біблійному світогляді. Враховуючи те, що я навчалась у світській школі, а зараз маю можливість спостерігати як викладають у адвентистських закладах, то можу з упевненістю сказати, що для світських дітей, навіть, якщо вони не захочуть наслідувати далі цей шлях, буде краще навчатись саме в такій школі, так як головною ознакою тут є любов і повага один до одного, розуміння і хороше ставлення, і найголовніше вивчення Слова Божого, яке правильно нас виховує і закликає до любові всіх людей.

Список використаних джерел:

1. Спенсер Г. Воспитание умственное нравственное и физическое / Г. Спенсер. – Санкт-Петербург : Н.П. Карабасников, 1877. – 327 с.
2. Вчення Еллен Г. Уайт [Електронний ресурс] // Wikisko. – Режим доступу: https://uk.wikisko.ru/wiki/teachings_of_ellen_g._white.
3. Ковровський І. Педагогічний та правовий аспекти визначення поняття «світська освіта» / І. Ковровський // Наука. Релігія. Суспільство. – 2008. – № 1. – С. 228–233.
4. Корчук В. Для чого адвентистська освіта? [Електронний ресурс] / В. Корчук. – Режим доступу: <https://uchika.in.ua/dlya-chogo-adventistseka-osvita.html>.
5. Біблія. Книга пріповістей. – Київ : Укр. бібл. т-во, 2003. – 1375 с.

ПАЛІЙ І. С.

*студент спеціальності «Журналістика»
Науковий керівник - Коваль А. Г., викладач
Український гуманітарний інститут*

СВОБОДА СЛОВА ЯК ЖИТТЄВА НЕОБХІДНІСТЬ КОЖНОЇ ЛЮДИНИ

Життя без свободи схоже на тіло без духу.

Халіль Джерман

Актуальність теми дослідження: Проблема вираження особистої думки чи позиції є без сумніву актуальною як в минулі століття, так і в сьогоденні. З приходом щільної цензури на територію будь-якої держави, непомітно, але перестає існувати критичне мислення. Починається масове вродження в голови людей думки про те, що: «моя думка нічого не вирішує» або ж «з цим розберуться інші», і так далі. Хоча це далеко не так.

Саме висловлення громадянської позиції в тих чи інших питаннях є чи не найбільшим фактором змін. Історія нам чітко доводить, що подальші демократичні перетворення всіх суспільних інститутів неможливі без урахування суспільної думки. Кожна революція у будь-які роки починалася з формування чіткої громадянської позиції та її волевиявлення. Весь демократичний світ базується на тому, що кожна думка має бути почутою і висловленою. Це нормально, коли ми говоримо про те, що нам не подобається, чи коли ми хочемо поділитися своїми враженнями, щось доповнити, або щось описати. Ненормальним стає тоді, коли ми не бачимо в цьому потреби, або ж хтось це забороняє. Звичайно нам було би важко, якби все у світі було дозволеним і люди отримали б повну свободу дій, оскільки ми з вами розуміємо, що це може призвести до жахливих наслідків та беззаконності. Тоді ж як відшукати цей баланс між свободою слова та обмеженнями на неї? Пошук відповідей на поставлені запитання і зумовлює актуальність цієї роботи.

Тому **метою** дослідження є дослідити принципи свободи слова та її вплив, а також з'ясувати, чи може вона бути обмеженою.

Для досягнення мети необхідно виконати **завдання**, а саме:

- проаналізувати головні принципи свободи слова та демократичних засад;
- зрозуміти, чи можуть бути обмеження на свободу слова;
- знайти баланс між обмеженнями на свободу слова та її самовираженням.

Основні результати дослідження. Для початку потрібно зрозуміти, якими є принципи свободи слова. За основу візьмемо 10 статтю Європейської конвенції з прав людини(ЄКПЛ):

1. Кожна людина має право на свободу вираження поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і поширювати інформацію та ідеї без втручання держави і незалежно від кордонів.

Отже, 10 стаття ЄКПЛ є комплексною, та вбачає в собі декілька компонентів права на свободу слова та інформацію:

- це і право мати переконання,
- і право вільно отримувати інформацію (що включає як право на доступ до інформації, так і право не сприймати інформацію поза своєю волею);
- і право вільно поширювати інформацію (яке в свою чергу розпадається принаймні на 2 компоненти – право особи не бути змушеним давати інформацію проти своєї волі і право поширювати інформацію).

Тому, принцип дотримання поглядів без будь-якого втручання – істотна частина свободи вираження поглядів, гарантованої Конвенцією. І Конвенція, і Загальна декларація згадують її разом зі свободою вираження поглядів, в той час як частина 1 статті 19 МПГПП виокремлює свободу дотримуватися поглядів як окреме право. Це право – необхідна передумова

свободи вираження поглядів, яких можуть дотримуватися особи чи ЗМІ. Жодна держава не може зобов'язувати дотримуватися певних поглядів чи забороняти особам дотримуватися своїх поглядів.

Що ж до демократичних засад, то вони мають наступний перелік принципів: принцип поділу влади, плюралізму думок (право мати думку, пропорційну іншим, тобто різна кількість думок), принцип рівності, принцип гласності (вільний доступ до преси та інформації про діяльність державних органів).

Як ми бачимо, демократія базується на свободі слова та свободі мати свою думку, що дає змогу зв'язати ці два поняття. За статистикою індексу свободи преси в світі, найкращий показник свободи преси мають ті країни, де добре розвинута демократія: Норвегія, Данія, Швеція, Естонія, Фінляндія. Воно і не дивно.

Постає питання: чи можуть існувати обмеження на свободу самовираження чи свободу до інформації?

Керуючись зобов'язаннями, передбаченими статтею 19 МПГПП, Франк Ла Рю, спеціальний доповідач із питань сприяння та захисту права на свободу поглядів та їх вираження, стверджував у своєму вкрай важливому звіті за 2011 рік, що перед тим, як накласти на онлайн-контент будь-яке обмеження у якості виняткового заходу, таке обмеження за аналогією до офлайн-контенту повинно пройти триступеневий, кумулятивний тест:

- воно має бути передбачене законом, відповідати принципам передбачуваності та прозорості;

- воно має переслідувати одну із цілей, передбачених статтею 19 МПГПП, а саме: захист прав чи репутації інших осіб, захист інтересів національної безпеки чи громадського порядку, охорону здоров'я або моралі;

- воно має бути необхідним, а також найменш обмежуючим для досягнення відповідної цілі (принцип пропорційності).

Отже, певні обмеження дійсно матимуть сенс на існування заради безпеки споживачів та власників інформації. Проте такі обмеження не повинні порушувати законні права на інформацію, тобто не створювати цензуру. Як негативний приклад цензури ми беремо країни з тоталітарним режимом (Фашизм в Італії, Третій Рейх, СРСР), які блокували право людини на інформацію та подавали лише те, що потрібно було або що дозволялося за особистих причин влади чи партії.

Тоді як знайти цей баланс між обмеженнями та свободою на інформацію або вільну думку?

Частина 2 статті 10 ЄКПЛ містить достатньо довгий перелік можливих підстав для обмежень, у тому числі: інтереси національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, для запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я чи моралі, захисту репутації чи прав інших осіб, запобігання розголошенню конфіденційної інформації або підтримання авторитету і безсторонності суду.

Висновки. Завдяки свободі слова ми можемо знайти багато історичних чи наукових робіт, читати новини або ж дивитися ті фільми, які захочемо. В різних тоталітарних режимах це було табу, через що повільно вмирала культура народу. Саме лише через свободу слова ми можемо прочитати чимало шедеврів, написаних українськими письменниками в періоди цензури від Російської Імперії чи СРСР, які були заборонені в той час. Проте така свобода слова може не може бути можливою без обмежень задля безпечного користування та поширення інформації. Це повинні розуміти не тільки користувачі, а і посадовці та власники інформаційних джерел.

Список використаних джерел:

1. Влащенко К. Демократичні принципи [Електронний ресурс] / К. Влащенко, В. Корнієнко // Політологія для вчителя. – Режим доступу: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/13vashenko_politologiya_dlya_vchitelya/172..htm.
2. Бенедек В. Свобода вираження поглядів та інтернет / В. Бенедек, М. Кетteman. – Париж : Вид-во Ради Європи, 2013. – С. 49–51.
3. Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (повний текст) ,10 стаття, 12с. [Електронний ресурс] // Council of Europe Portal. – Режим доступу: <https://www.coe.int/uk/web/compass/the-european-convention-on-human-rights-and-its-protocols>.
4. Право на свободу слова та інформації в українському законодавстві та судовій практиці [Електронний ресурс] // Харківська правозахисна група. – Режим доступу: <https://khpg.org/1039004676>.

ПИЛИПЕНКО Л. О.

*студентка спеціальності «Початкова освіта»
Науковий керівник - Романчук С. М., к. філол. н., доц.
Український гуманітарний інститут*

РОЛЬ ТА СУТНІСТЬ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА В НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ

*Дитина — дзеркало родини;
як у краплі води відбивається сонце,
так у дітях відбивається моральна
чистота матері і батька.*

В.О. Сухомлинський

Актуальність теми дослідження. Освіта є одним з найголовніших аспектів життя дитини, на що варто звернути увагу як батькам, так і учням. Ми маємо доступ до безлічі ресурсів і можливостей, щоденного розвитку, набуття нових навичок. Кожного року світ показує, що навчання без спілкування не можливе в межах освітнього і соціального життя, адже це є

вагомий внесок у розвиток особи. Часто ця ж особа постає перед картиною, де вона бачить дві зовсім різні лінії, які йдуть в протилежні сторони, це батьки та вчителі. Нерідко, саме від взаєморозуміння двох сторін залежить успішність дитини. На жаль, система де педагог або батьки керуються диктуванням своїх умов оточенню, містить нищівний характер навчання. Проблема контакту сім'ї і школи стосовно до розвитку дітей охоплює не прості та різноманітні аспекти. Передусім це може стосуватись структури взаємовідношень, розподілу обов'язків, ролей, завдань і функцій між партнерами навчально виховного процесу, планування і виконання спільної діяльності. Зазначена проблема досить актуальна, ми маємо залучати нові форми застосування педагогіки, та поліпшити цікавість родини до конструкції освіти дитини. Саме тому дослідження ролі та сутності педагогічного партнерства в навчально виховному процесі, розуміння принципів та застосування їх в практичному житті є актуальним науковим дослідженням.

Аналіз наукових джерел та літератури. У своїх працях Василь Сухомлинський розкрив систему виховання особистості - триада «школа – сім'я - громадськість». У своєму смислово-положенні вчений наголошує, що успіх виховання дітей має відштовхуватись від спільних зусиль. Він багато цікавився сімейним життям, його основами та проблемами, умовами виховання дітей, особливостями різних сімей, простежував позитивні досвіди, шукав типові вади та недоліки сімейного виховання. Він мав безліч виховних і освітніх розмов та досліджень з батьками та дорослими. Адже, на думку Василя Олександровича, саме «у сім'ї шліфуються найтонкіші грані людини-громадянина, людини-трудівника, людини-культурної особистості», він писав «Виховує, звичайно, сім'я в цілому – її загальний дух, культура людських стосунків. Але хто творить цей дух, цю культуру? Звичайно ж, батьки. Без батьківської мудрості нема виховуючої сили сім'ї» [1]. Внаслідок думки і поглядів В.О. Сухомлинського професорка соціології університету Джона Хопкінса, Джой Епшейн в 1982 році ініціювала низку досліджень які ствердили в необхідності залежності та ефективності співправці батьків та працівників школи. А в 1996 році дослідниця разом з наслідувачами узагальнила рамкові установи, що включають в себе шість основних типів активності відносин партнерства: батьківство, волонтерство, спілкування, навчання вдома, ухвалення рішень, співпраця з громадою [2]. Керівник освітнього напрямку OECD Андреас Шляйхтер у своїй книжці «Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття» акцентує, що учні, які відчують себе частиною шкільної громади, матимуть більшу ймовірність отримати кращі академічні результати й будуть більше вмотивовані. Натомість, стосунки між учнем і учителем, які перешкоджають впевненості учня ведуть до посилення хвилювання. 62% дітей з різних країн в результаті опитування, мають відчуття напруженості під час навчання і на 31% частіше – хвилювання перед екзаменами, якщо їхній вчитель вважає їх недостатньо розумними, як є насправді, - наголошує освітній експерт.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо дослідження шкільної тріади у світлі педагогіки В.О. Сухомлинського та напрямку педагогічного партнерства.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме:

- ознайомитись з основами і ідеями педагогіки партнерства;
- визначити важливість партнерства в школі та особливості його розвитку;
- проаналізувати вплив педагогіки партнерства на освітньо-виховний процес учнів.

Об'єкт наукової розвідки: педагогіка партнерства, як напрям педагогіки. **Предмет праці:** система методів та прийому виховання і навчання, творчий підхід до розвитку особистості.

Основні результати дослідження. Основою педагогіки партнерства є спілкування, тісна співпраця між учнем, батьками та вчителем. Вони мають одну ціль, зацікавлені в рівноправній участі освітнього процесу та мають відповідальність за результат. Нова педагогічна етика вимагає сучасного навчання та виховання школярів. Повага до особистості, позитивне ставлення та доброзичливість, довіра, принципи соціального партнерства, розподілене лідерство – це все і є основи цього напрямку. Одна з ідей, на якій ґрунтується партнерство - є навчання без примусу (Ш. Амонашвілі, В. Сухомлинський, С. Лисенкова, В. Шаталов) виключає всі засоби примусу, включає в себе притаманні якості вчителя, як гуманність, комунікативність, ціннісне відношення до дитини. Ідея важкої мети (С. Лисенкова, В. Шаталов) полягає в тому, що перед учнями є мета, яку треба досягти, а вчитель використовує всі засоби, щоб підбадьорити, замотивувати дітей до досягнення цілі. Ідея опори (Є. Ільїн, І. Іванов, С. Лисенкова, В. Шаталов), надаються вчителем опорні знаки (таблиці, схеми, слова тощо) для кращого розуміння, запам'ятовування матеріалу і будування відповідей. Наступна ідея вільного вибору (Ш. Амонашвілі, І. Волков, С. Лисенкова, В. Шаталов) полягає у наданні дитині свободи вибору у процесі навчання, що є димократією та скерованість на розвиток дитини. Інтелектуальне поле класу (І. Волков, С. Лисенкова, В. Шаталов, М. Щетинін) передбачає створення загальних життєвих цілей та цінностей у класі, для розвитку здібностей та нахилів, творчості кожної дитини в діяльності. Останнє самоаналіз (Ш. Амонашвілі, Є. Ільїн, І. Іванов, В. Караковський, В. Шаталов, М. Щетинін) реалізує ідею колективного аналізу та оцінювання діяльності кожного учня за умови володіння педагогом прийомами рефлексії, емпатії, а також здатності аналізувати та розуміти власні дії, здатності до самопізнання [3].

Чому педагогіка партнерства є важливим і незамінним ключем в Новій українській школі? Для розкриття потенціалу кожного учня в класі, насамперед ми маємо зробити атмосферу, що створюється за допомогою цього напрямку. Так дитина більше відкрита до пізнання чогось нового,

показує наскільки вона креативна і стає більше ініціативною. А це є один із ключових активів сучасного світу. Якщо школяр хоче проявити себе як особистість, варто нашоувхнути його енергію у вірну сторону. Коли він бачить себе значущим, то стрес зменшується, що значно полегшує інтелекту працювати результативніше. Важливість та необхідність полягає в тому, що триває процес виховання дитини, зауваження не лише на освітніх показниках, а нирнути зокрема в галузь батьківської педагогіки, моральна підготовка їх до відповідальності. Безвідповідальне ставлення батьків до дітей дорого обходиться суспільству, і тому праця вчителя полягає не лише з школярами. Тріада В.О. Сухомлинського показує, що сьогодні важливе.

Важливо зазначити, що такий формат співпраці та стосунків добре наставляє молодих людей до активності та професіональності громадянина у світі. Таким чином, щоб освіта і навчання не стало тягарем, а несла втіху, потрібно замінити хід ігри. Зрозуміти, що підхід партнерства замість авторитарного приносить більше користі, як наслідок отримуємо позитивні враження процесу. Педагогіка партнерства показується демократичним спілкування між педагогом і дитиною, що не дає розбіжності з життєвим досвідом, знаннями, але окреслює мати право на повагу та рівність, як у викладача. Прекрасний підхід, що оснований на психологічному здоров'ї та проактивної дії між партнерами. Відкриття сутності довіри в стосунках, що віддзеркалюється на навчальному процесі, і розкриває глибину становлення особистості. Підсумуємо, що тепле ставлення та взаємоповага, мають бути ключовими компонентами як в школі, так і вдома [4].

«Доведено, що робота з використанням цих ідей ефективна – в закладі освіти створюється сприятливий психологічний клімат, формується високий рівень внутрішньої мотивації учнів до навчальної діяльності, вчителів — до підвищення педагогічної майстерності. Сам освітній процес оптимізується, і, як наслідок усього, з'являється висока якість знань ліцеїстів, продукуються їх ключові компетентності.» [5].

Рівноправність між родиною учня та педагогом зменшує ризик зародження конфліктів. А якщо вони і трапляються, то вміння вирішувати їх конструктивно, знаходячи рішення в компромісі, дає вагомий внесок в майбутнє. Така модель партнерства показує великий приклад для школярів, що дає змогу використати її в особистому житті. Толерантність, співчуття та свобода можуть стати основоположними для нашого світу. Взаємини між батьками і школою дають можливість оперативно реагувати на актуальні проблеми, які виникають впродовж всього процесу. Не відкидаємо й те, що напрям допомагає відслідковувати зміни у розвитку дитини, знаходити точки опори і розвивати їх. Краще розуміння особливості учнів, їх вподобання та життєві орієнтири, допомагають в рості навчального процесу. Якісний спосіб донесення дітям, це бути для них прикладом. Манери дорослих, їх спілкування та загальне життя впливає на внутрішній світогляд школярів, на сприйняття своєї суспільної ролі, та розуміння змісту їх навчання у нашому житті.

Висновки. Педагогіка партнерства – напрям педагогіки, що включає собою систему методів і заходів виховання і навчання на засадах гуманізму та творчого підходу до розвитку особистості. Основи партнерства є спілкування, взаємовідносини між учнем, учителем та батьками. Сутність полягає в демократичних відносинах, гарантія на свободу вибору, гідності та права бути такою яка дитина хоче бути. Важливою присутністю є погляди та спільні прагнення усіх сторін, педагогічної етики та творчого співробітництва. Центр педагогіки партнерства є особистість дитини, її розвиток індивідуальних пізнавальних здібностей, ініціювання, використання суб'єктивного досвіду, формування культури життєдіяльності. Свобода і відповідальність лежить в основах виховного процесу нової концепції. Саме педагогіка партнерства дозволяє нам успішно будувати стосунки між собою, оскільки без комунікації з оточенням, без розуміння своїх та їх почуттів, неможливо дійти спільної мети.

Список використаних джерел:

1. Покроєва Л. Шкільна триада / Л. Покроєва, Г. Вороніна. – Харків : [б. в.], 2008. – 76 с.
2. Becker H. J. Parent Involvement: A Survey of Teacher Practices / Henry Jay Becker, Joyce L. Epstein // The Elementary School Journal. – 1982. – Vol. 83, no. 2. – P. 85–102.
3. Артемова В. Історія педагогіки України : Підручник / В. Артемова. – Київ : Либідь, 2006. – 424 с.
4. Степанов О. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс] / О. Степанов // Osvita.ua. – Режим доступу: <http://osvita.ua/school/method/upbring/676/>.
5. Про освіту : Закон України № 2145-19 : станом на 5 верес. 2017 р.

ПИЛИПЕНКО К. О.

*студентка спеціальності «Початкова освіта»
Науковий керівник - Романчук С. М., к. філол. н., доц.
Український гуманітарний інститут*

**СІМ ПОРАД ЩОДО ПОДОЛАННЯ СТРАХУ ПЕРЕД ПУБЛІЧНИМ
ВИСТУПОМ**

*Вироблення впевненості в собі,
виступаючи перед аудиторією, не
представляє і десятої частки
труднощів, які уявляє більшість людей.*

Дейл Карнегі

Актуальність теми дослідження. Ніщо не є настільки поширеним в сучасному суспільстві, як страх перед аудиторією, «страх сцени», «страх мікрофона», логофобія (нав'язливий страх перед виступом) і т.д. Назв

безліч, а зміст один. З цим зіштовхуються як школярі, так і дорослі люди, ба, навіть відомі особистості. Цей страх сприймають наче щось непереможне, могутнє і нав'язливе, а тих, хто його переборов вважають справжнісінькими героями, підсвідомо ставлячи їх собі як приклад. Сьогодні світу пов'язало у комплексах, зосередженості на собі, залежності від думки оточуючих, низької самооцінки, невпевненості в собі. Страх перед публікою, виступами йде «за руку» з цими явищами, які його породжують. І ніщо не є таким руйнівним, як педагог, який скутий цим страхом. Яким би був світ без таких ораторів, політиків, громадських діячів, викладачів, які чітко і зрозуміло викладають свою точку зору, пояснюють певну проблему, або ж простий шкільний матеріал? На кому б тримався цей світ, якщо навіть педагог-початківець, який скутий страхом перед аудиторією немає бажання його побороти? І суспільство починається з кожного. Саме тому ця проблема є неабияк актуальною в наш час.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дана тема є популярною всюди. Так, американський педагог, письменник та оратор-мотиватор написав книгу «Как вырабатывать уверенность в себе и влиять на людей выступая публично» [1]. Автор розповідає, як тепер вже відомі політичні, економічні особи, оратори, відчували страх та оціпеніння перед публікою, приводить практичні методи для боротьби з ним. Автор книги доносить до читача, що страх перед публікою – це лише похмурі думки в голові людини, і реальність відповідає лише десятьом із ста відсоткам, яку надумовує людський мозок. Дейл на власному досвіді переконався, що таке явище можна легко побороти з практикою та правильним настроєм. «Страх зникає, коли ви починаєте робити те, що боїтеся, замість того, щоб думати про це», – сказав колись письменник і філософ Екхарт Толле. Та багато хто погодиться, що це висловлювання не поширюється на публічні виступи [2]. Більше того, за результатами дослідження, проведеного нещодавно в США, страх перед виступом в два рази перевищує страх смерті [3]. Відео допоможе починаючим ораторам правильно виступати і якісно подавати інформацію, виділили сім умов публічного виступу [4]. Ще один ресурс, який показує куліси ораторів. Так, розповідаються методи і тактики, які допоможуть впливати на аудиторію. Рекомендують використовувати паузи у виступі, спрощувати складну інформацію та подавати у правильному вигляді [5]. Дослідження, проведене в Університеті Чепмена в 2014 році, показало, що страх перед аудиторією – один з найчастіших страхів, які трапляються в людей. У цьому зізнались понад чверть учасників опитування. А це, в свою чергу, не справляє позитивне враження на роботодавців.

Враховуючи вищенаведене, можна сказати, що бути справжнім оратором – це мистецтво, яке вимагає не тільки теоретичних знань щодо якісного виступу, правильної подачі інформації, а й практики. Педагог, який буде знати передумови успішного виступу перед дорослою аудиторією, тим більше отримає хороші результати при навчанні дітей.

Отже, вважаємо необхідне дослідити причини страху, способи подолання, задіяти необхідні інструменти, які розкриють потенціал педагога як оратора, адже це є не тільки проявом росту особистості, шляхом подолання її страхів, а й вагомою проблемою, яку кожен хоче вирішити.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо з'ясувати роль страху перед аудиторією.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі поставлені **завдання**:

- дослідити, що являє собою страх;
- проаналізувати, чому страх перед аудиторією є поширеним явищем;
- визначити способи його подолання.

Об'єкт наукової розвідки: страх перед аудиторією. **Предмет праці:** способи подолання страху перед аудиторією.

Основні результати дослідження. Стан людини, яка відчуває загрозу від реального чи передбачуваного лиха називається страхом [6]. Інстинкт самозбереження – почуття, що закладено Творцем. Завдяки йому людина здатна мимовільно спасатись від небезпеки. Всі страхи, які є в людей – це похідні від страху смерті. Такий страх є основою, а всі інші – його розгалуження [7]. Страх може бути пов'язаний із тим, що дійсно людину налякало. Невідомість майбутнього також може викликати в людини страх. Ми не можемо знати те, що відбудеться за проміжком часу «сьогодні», отже, ми не знаємо, що «завтра» нам принесе. Часто людина промальовує варіанти майбутнього і лякається через невиконання хорошого варіанту або виконання поганого. Тобто, страх у людини за відсутності небезпеки – це страх перед майбутнім.

Суспільство двадцять першого століття страждає від невпевненості у собі. Чимало людей занадто хвилюються за думку оточуючих, і ці хвилювання переростають в комплекси, фобії, патології [8]. Це все бере початок з дитинства, адже становлення особистості починається саме тоді. Батькам дуже важливо у цей період не нехтувати почуттям любові, похвали до своєї дитини. Якщо це відсутнє, то з'являються баласты, які заважатимуть дитині у майбутньому жити вільно. Відомо, що сучасне суспільство досить розбещене, і не розуміє, наскільки виховання дитини є важливим етапом. Дитина завжди бере приклад зі своїх батьків, тому схильна в майбутньому виховувати так само своїх дітей. Є проблема, якщо вона перейняла погані сторони батьків у вихованні. Звідси випливає, що однією з причин такого виду страху як страх перед аудиторією, є неправильне виховання батьків. Слід зауважити, що не обов'язково у людини, яка боїться сцени було неправильне виховання. Якщо врахувати, що наше життя не обходиться без невдач, і кожна людина по-своєму сприймає їх, то можна зрозуміти, що друга причина цієї проблеми криється у негативному минулому досвіді.

Якщо ці страхи не почати перемагати, з часом вони візьмуть владу над тобою. Свідомість почне сприймати їх як належне, а через це позбутись їх буде дедалі важче. Вміти помічати свої слабкі сторони і замінювати їх на сильні – признак росту особистості. Дослідивши та проаналізувавши тему страху перед виступами, наведемо сім дієвих порад, щоби його позбутись:

1. Починати із наполегливими зусиллями досягти своєї цілі шляхом праці над собою. Так, деякі люди падають духом і залишають справу не закінченою, але пам'ятайте про користь, яку вам принесе вироблення впевненості в собі і навички говорити перед аудиторією.

2. Потрібно твердо знати ціль виступу, те, що хочемо сказати аудиторії та підготуватись до нього. Якщо людина не готова до промови, вона не може відчувати себе впевнено. Коли ми знаємо ціль свого виступу, нас буде важко збити з колії, у випадку, коли в аудиторії є слухачі, готові сперечатись чи коментувати.

3. Впевненість у собі. Найкращий шлях до відчуття впевненості і сміливості полягає в тому, щоб вести себе так, наче ви дійсно такими є (дослідження американського психолога Уільяма Джеймса) [9].

4. Ніколи не обманювати аудиторію: це одразу помітно, в людей довіра зникає. Слід використовувати тільки перевірені факти [10].

5. Контролювати свої емоції. Краще тримати нейтральний вираз обличчя, якщо ви не впевнені в собі. Завжди знайдеться людина, яка буде задавати каверзні питання, і, щоб не вийти з рівноваги, не образити людей, слід тримати себе в руках.

6. Знати свої слабкі і сильні сторони. Навіть якщо є недолік в мові, то не приховувати його. Підкреслювати свої переваги, і не ховати недоліки.

7. Візуалізувати інформацію, так людина краще сприймає поданий вами матеріал.

Висновки. Підводячи підсумки, варто зазначити, що проблема страху перед аудиторією не тільки поширена в сучасному суспільстві, а й посідає вагоме місце у соціальному житті людини. Страх як емоція є важливою для людини, так як відповідає за збереження її життя, і будь-який страх сягає корінням страху перед смертю. Така емоція, як ми вже побачили, може відігравати і негативну роль у нашому житті. Страх всередині людини, якщо його не позбутись, дедалі більше буде осідати у підсвідомості людини, і згодом, вона звикне, що жити із постійним страхом – це нормально. Чимало людей в сучасному світі страждають від цього, і не хочуть боротись із цим.

Ми дослідили, що причина появи страху перед аудиторією має ряд причин, серед яких: виховання, що породило невпевненість у собі, негативний досвід у минулому. Багато людей, виявивши це в собі, не вживають заходів для боротьби зі страхом. Зокрема, ті особи, що його поборили у очах інших виглядають героїчно. На жаль, чим довше у людини перебуває такий чи будь-який інший страх, вона починає підсвідомо сприймати його як належне і поступово звикає до нього. Так, без належної праці та практики нічого не досягнеш.

Список використаних джерел:

1. Карнеги Д. Б. Как вырабатывать уверенность в себе и влиять на людей, выступая публично / Д. Б. Карнеги ; пер. з англ. Ю. Семенова. – Ульяновск : Ульяновская правда, 1989. – 77 с.
2. Кейн С. Сила інтровертів / С. Кейн. – Київ : Наш формат, 2017. – 368 с.
3. Просветова А. . Семь условий успешного публичного выступления. Вы - оратор. Публичное выступление тренинг [Електронний ресурс], 2017 / Анна Просветова // YouTube. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=NZBO6zGD4-c>. – Назва з екрана.
4. Букич. Секреты великих ораторов | Джеймс Хьюмс [Електронний ресурс], 2020 / Букич // YouTube. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=IM99oiZW-S0>. – Назва з екрана.
5. Смедлі Т. Як подолати страх публічних виступів [Електронний ресурс] / Тім Смедлі // BBC News Україна. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/vert-cap-39357448>. – Назва з екрана.
6. Волович Е. Комплекс неповноцінності [Електронний ресурс] / Е. Волович // Державний навчальний заклад «Мелітопольське вище училище». – Режим доступу: <http://mvpu.org.ua/poradi-psikhologa/porady-dlia-batkiv/760-kompleks-nepovnotsinnosti>. – Назва з екрана.
7. Arestovych A. Как бороться со страхом [Електронний ресурс], 2014 / Alexey Arestovych // YouTube. – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=OdRyhfNYvj8>. – Назва з екрана.
8. Корекція страхів: робота з молодшими підлітками [Електронний ресурс] // Дитячий центр здоров'я ім. Анни Мазуренко. – Режим доступу: <http://childrenhealth.center/development/therapy/fear-correction/>. – Назва з екрана.
9. Карнеги Д. Б. Как вырабатывать уверенность в себе и влиять на людей, выступая публично / Д. Б. Карнеги ; пер. з англ. Ю. Семенова. – Ульяновск : Ульяновская правда, 1989. – С. 2.
10. Карнеги Д. Б. Как вырабатывать уверенность в себе и влиять на людей, выступая публично / Д. Б. Карнеги ; пер. з англ. Ю. Семенова. – Ульяновск : Ульяновская правда, 1989. – С. 3.

РИБАЧУК О. С.

*студентка спеціальності «Філологія»
Науковий керівник - Клімук В. В., викладач
Український гуманітарний інститут*

ФАКТОР НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ У ВИЯВІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Актуальність теми дослідження. Персональна ідентичність кожного громадянина своєї держави була під великим впливом могутніших держав,

що проявлялася нав'язаними традиціями, культурою та мовою. Це спричинило і розбудило почуття кожної особистості, яка намагалась осмислити свою приналежність до якоїсь зі сторін. І уже з набуттям незалежності, зокрема й українське питання в нашій країні, вийшло далеко за межі етнолінгвістичної сфери, характеризуючись набуттям, відверто, політичного звучання [1]. На рівні держави за часів незалежності України було сформоване рішення, що українська – є обов'язковою для державних структур: нею ведеться уся документація та відбувається спілкування. Відповідно, це викликало чітко виражену тенденцію зростання соціальної напруги навколо мовної проблеми, а саме білінгвізму та діалектів. Загострення останніх подій змушують міркувати щодо того, якою мовою ведеться спілкування, листування тощо, адже, ймовірніше, літературною українською реально спілкується лише Олександр Авраменко, вчитель української мови та літературознавець. Більшість осіб, що виховані в україномовному середовищі все ж спілкуються українською, наповненою регіональним суржилом. Так відбувається не тільки в нашій державі, це явище можна спостерігати у більшості розвинених країн. Однак, перетинаючи кордони України, іноземці можуть помилково ідентифікувати нас як громадян інших держав, якщо наша українська більше схожа на російську, болгарську чи угорську. Тому, питання української мови як на території України та її межами, набуває найбільшої актуальності сьогодні, в умовах агресивної навали.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідженням питання актуальності української мови займалися низка вчених, істориків, філологів, журналістів, які акцентували на важливості її становлення, боротьби протягом усієї історії та використання. Фінський історик Й. Ремі зосереджує увагу на наслідках Валуєвського указу, розглянувши їх у своїй статті “Всупереч усьому: стан української мови в Російській імперії в другій половині дев'ятнадцятого сторіччя”. Попри усі репресивні методи імперської та потім радянської влади в боротьбі з українською мовою та свідомими українцями, уряду так і не вдалось знищити українську ідентичність. Наступний – М. Мозер, який є австрійським лінгвістом, написав про статус української мови в австрійській Галичині 1772 – 1867 років. Він дослідив, що в другій половині XVIII ст. галицькі русини почали ідентифікувати себе українцями, а мову – українською. У статті “Українська мова за часів тоталітаризму й тотальної війни” Юрій Шаповал розглядає дії комуністичного керівництва під час “коренізації” та популяризації гасла “єдиного радянського народу”, що були направлені на повне знищення української мови та народу. А італійський історик С. Беллеза, продовжуючи підняту тему, пише статтю про значення мови, на прикладі творчості дисидентів та “шістдесятників” [2]. Придушуючи їх, українська мова піднялась на потужний рівень і стала головною, незамінною складовою особистої та колективної ідентичності у боротьбі проти радянської влади. Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тему національної ідентичності у

прояві української мови, оскільки розуміння даної теми є необхідним для успішного становлення особистості та являється актуальним науковим напрямком сучасності з її нагальними проблемами суспільного характеру та потребою в побудові щасливого соціуму.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо отримати результати досліджень факторів національної ідентифікації у вияві української мови.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові завдання, а саме:

- дослідити явище “ідентичність” ;
- визначити фактори, які впливають на формування національної ідентичності;
- проаналізувати явище національної ідентичності у вияві української літературної мови.

Об’єкт наукової розвідки: основні фактори національної ідентичності. **Предмет праці:** національна ідентичність у вияві української літературної мови.

Основні результати дослідження. Досліджуючи явище “ідентичність” варто зазначити, що це складний поступовий процес. Він формується протягом усього життя особистості, перебуваючи під впливом різних факторів. Таких як сім’я, друзі, місце проживання, належність до певних спільнот, професійна та громадська діяльність. Дослідники називають ідентичність формуванням власного “я”, адже це характеристика, без якої людина не може вважатись такою, яка існує. У вірші Василя Симоненка “Ти знаєш, що ти людина?” є слова, які чітко вказують на те, що кожна людина індивідуальна:

“Усмішка твоя– єдина

Мука твоя– єдина

Очі твої– одні.”

Тобто, будь-яка особистість є неповторною, і це проявляється в якостях, рисах характеру, переконаннях, цінностях, інтересах, бажаннях тощо. І такі фактори, які характеризують людину як особистість з власним “я” з часом змінюються та удосконалюються. Але певні елементи ідентичності мають властивість не змінюватись, тому їх називають сталими. Прикладами даного твердження можуть слугувати такі компоненти, як середовище та культура, де індивід ріс, традиції та особливості виховання сім’ї, де він виховувався тощо. Отже, особистість, яка розуміє та усвідомлює, що вона людина, обирає на свій розсуд фактори, які впливають на формування власної ідентичності.

Формуючи особистісну ідентичність, установлюється інше явище, саме соціальне. Соціальна ідентичність тотожна національній, характеризує належність до певної нації чи держави. Національна ідентичність не може бути вродженою, адже вона представлена культурою, мовою та традиціями. Громадянин України з легкістю ідентифікує себе українцем, але водночас може поділяти інтереси іншої нації, знаючи її мову, традиції тощо. Фактори,

які впливають на формування національної ідентичності- елементи повсякденного життя, середовища, в якому перебуває безпосередньо людина. Наприклад: національні символи, кольори, історія, культура, телебачення і навіть музика. Тобто, вона формується в залежності від впливу об'єктивних умов життя: історичних чинників, суспільно-політичних подій тощо. Якщо досліджувати становлення національної ідентичності в різних регіонах, до прикладу України, спостерігаються відмінності. Це описав А. Колодій, де зазначив, що “комуністична («радянська») ідентичність стала заміником національної ідентичності в тих регіонах, де цю ідентичність було втрачено” [3]. Тобто, особистість переймає переконання та інтереси, які беззаперечно впливають на її національну ідентичність під різними соціальними чинниками та факторами.

Виходячи з усіх вищесказаних факторів, що впливають на формування національної ідентичності, мова посідає вагомe місце. У багатьох країнах світу характерно використовувати дві, бодай більше мов на державному рівні, що є, безперечно, політично-стратегічно, але є ризиком втрати етнічної мови нації. В залежності від регіонів нашої держави українська мова не є всюди вживаною, адже під впливом історично-політичних явищ відбувались зміни. Протягом років громадяни дуже толерантно ставились до білінгвізму тому, що з легкістю розуміли один одного. Проте, соціальна напруга навіть на політичному рівні зростає все більше, характеризуючись саме мовною проблемою. Оскільки події після повномасштабного вторгнення росії на українські території вплинули на кожного громадянина, почала відбуватись масова національна ідентифікація задля особистого розуміння. Нині спостерігається потужна єдність українців, їх незламність, якими пишається увесь світ. Важливо зазначити, що це в, великій мірі, полягає у спробах вживати саме літературну українську мову та мов міжнародного рівня. Тому іноземці можуть з легкістю розпізнати та правильно ідентифікувати українця, який спілкується мовою своєї держави, хоча і не є вимушеним до цього. Отже, явище національної ідентичності у вияві української літературної мови є актуальним, і як писав Т. Шевченко “чужому научайтесь і свого не цурайтесь”.

Висновки. Підбиваючи підсумки даного дослідження, варто зазначити, що вживання літературної мови є важливим фактором, особливо з реаліями сьогодення. Було встановлено, що формування власної ідентичності є тривалим і складним процесом, який супроводжується змінами протягом існування людини. В залежності від факторів навколишнього середовища та особистих інтересів, вподобань формується національна ідентичність, яка є невідмінною складовою людини. Під час дослідження було виявлено, що основними чинниками у становленні національної ідентичності є саме об'єктивні явища. На них нелегко впливати та чинити опір, тому вони можуть виконувати не завжди позитивний вплив на громадян держави. З цього слідує наступний Висновки: люди, які не

замислюються щодо власної ідентичності мають високу ймовірність бути під впливом, агітацією, яка формуватиме національну ідентичність. Такі явища спостерігаються у нашій державі та є достатньо актуальним питанням, яке стосується вживання державної мови. Мислячі громадяни держави під впливом реальної ситуації, яка склалася, обирають саме українську мову, яка ідентифікує їх українцями. Але слід вказати, що українська літературна мова не є найголовнішим фактором національної ідентифікації на сьогоднішній день. І щоб змінити цю ситуацію потрібні роки, сильний вплив від держави, а головне єдність у досягненні даного питання.

Список використаних джерел:

1. Мамонтова Е. Мовний фактор у формуванні національної концептосфери: державотворчий аспект / Е. Мамонтова // Політичний менеджмент. – 2011. – № 4. – С. 27–36.

2. Битва за українську мову. Компаративістська перспектива [Електронний ресурс] // Український науково-дослідний інститут Гарвардського університету. – Режим доступу: <https://huri.harvard.edu/news/битва-за-українську-мову-через-призму-сучасної-науки>.

3. Марковська М. “Громадянська освіта” для 10-класників. Про ідентичність та субкультури [Електронний ресурс] / М. Марковська // Нова українська школа. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/questions/rurs-gromadyanska-osvita-dlya-10-klasnykiv-pro-identychnist-ta-subkultury/>.

4. Гузьман О. А. Чинники формуванні національної ідентичності українців [Електронний ресурс] / О. А. Гузьман // Інституційний Репозитарій Харківського національного університету внутрішніх справ. – Режим доступу: <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/1653/chiniki-formuvannya-nacional-noyi-ident.pdf?sequence=2&isAllowed=y>.

СЕРЕДА В. О.

*студент спеціальності «Журналістика»
Науковий керівник - Синчак Б. А., викладач
Український гуманітарний інститут*

КРИТЕРІЇ ТА НОРМИ ОНЛАЙН-ЖУРНАЛІСТИКИ В УКРАЇНІ

Актуальність теми дослідження. Згідно з аналізом партнерства професійних дослідницьких агенцій Factum Group Ukraine актуальністю на 2019 рік, 71% українців (22,96 млн. осіб) на регулярній основі використовують інтернет для пошуку потрібних матеріалів та як основний ресурс актуальної інформації. З цього можна зробити висновки, що інтернет на даний момент є невід’ємною складовою побутового, професійного та соціального життя людини [1]. Тож більшість професій за останні декілька років набули цифрового вигляду. Журналістика – одна із перших галузей, що змінила свій статус «офлайн» на «онлайн». Печатні видання і надалі

продовжують своє існування, але з меншою продуктивністю. Так наприклад у 2010 році у США онлайн газети заробили 25, 8 мільярдів доларів, у той час як друковані газети – 22, 8 млрд. Згодом український ринок «старих» видань підтвердив всесвітні тенденції - у 2006 році у певній мірі почався зворотній відлік для друкованих видань. За 2018 рік в Києві закрилися близько 10-ти газетних кіосків, але прогнози демонструють нам ще більш критичні показники. Вчені вважають, що періодом з 2017 по 2035 рік газетні видання припинять існування [2; 3].

Підбиваючи підсумки вище перерахованих фактів, можна зробити висновок, що онлайн-видання наявно витісняють друковані, і така тенденція буде надалі зростати. Інтернет газети пропонують ряд переваг: безкоштовність (дешевизна), доступність, вища оперативність, зручність та більша різноманітність. Більш того у період пандемії онлайн журналістика фактично переживає період розквіту через свою мобільність. Однак проблематика існує і у даний тенденції, адже кількість інтернет видань збільшується в напрямку геометричної прогресії, конкурентність між цими платформами зростає, та часто у намаганнях дістатися вищого рейтингу, редактори нехтують критеріями та нормами традиційної журналістики. Така позиція «модерних» видань є актуальною проблемою журналістики.

Метою дослідження є визначити, чи існують критерії та норми онлайн журналістики та наскільки вони відрізняються від норм традиційної журналістики в Україні.

Для досягнення зазначеної цілі необхідно виконати такі **завдання**:

- дослідити інформаційну довідку стосовно традиційних журналістських стандартів ;
- охарактеризувати нові стандарти, що пропонує онлайн-журналістика;
- дізнатися думку експерта щодо цього;
- порівняти онлайн і офлайн-журналістику;
- зробити висновки щодо норм та критеріїв онлайн-журналістики в Україні.

Об'єктом дослідження є норми та критерії онлайн-журналістики. **Предметом нашої праці** є визначення критерій та норм офлайн-та онлайн-журналістики та їх порівняння.

Аналіз наукових джерел та літератури. Онлайн-журналісти неодноразово були засуджені своїми печатними колегами через недотримання загальноприйнятих професійних журналістських стандартів. Більш того Інститут масової інформації проводив ряд досліджень, в результаті яких було виявлено, що більш ніж у 60% українських онлайн видань ці правила постійно порушуються. При порівнянні печатних та інтернет газет було встановлено, що онлайн ЗМІ майже удвічі частіше порушують журналістські стандарти ніж друковані.

Важливість дотримання журналістських стандартів неможливо переоцінити, адже вони є мірилом професіоналізму кореспондентів та

невід'ємною складовою будування довіри між виданням та аудиторією. У газетній журналістиці існують шість фундаментальних правил, вони є певним мірилом, яке допомагає відрізнити журналістські матеріали від аматорських:

1. **Баланс думок і точок зору.** Компетентний журналіст у своїх матеріалах має висвітлювати усі позиції з усіх сторін та робити це об'єктивно. Саме таким чином читач (глядач чи слухач) буде мати можливість самостійно прийти до певних висновків та обрати ту сторону, яка йому більше підходить за світоглядом.

2. **Достовірність.** Достовірна інформація – якісна інформація. Журналісти повинні завжди перевіряти джерела, на які вони посилаються у своїх роботах, адже у їх руках велика відповідальність перед аудиторією.

3. **Оперативність подачі інформації.** Цей стандарт говорить про «свіжість» новини, її актуальність. Журналіст завжди повинен турбуватися про те, аби читач/глядач отримав найновішу інформацію та володів би актуальними фактами, адже велика частка людей будують свої плани чи приймають рішення виходячи із новин.

4. **Відокремлення фактів від коментарів та оцінок.** Журналіст не має право коментувати такий жанр як новини. Його завдання – проінформувати, а не схилити до певної ідеї.

5. **Точність подачі інформації.** Ніхто не хоче платити за брехню, тому журналіст має подавати лише правдиву, перевірену інформацію.

6. **Повнота представлення фактів та інформації по проблемі.** Яку б тему не розкривав журналіст, він повинен відповідально поставитися до надавання повного спектру інформації [4].

Онлайн-журналістика це різновид журналістики, який набув своєї популярності із винайденням інтернету. Оскільки ця діяльність називає себе журналістикою, то спеціалісти, що працюють у даній галузі теж повинні притримуватися загальноприйнятих критерій та норм.

Стосовно такого поняття як новітні онлайн - норми можна сказати небагато, адже ця галузь знаходиться у процесі розвитку та удосконалення. Більшість замовників на публікації в інтернеті вимагають від журналістів написання матеріалів за критеріями SEO.

SEO статті – це статті, які містять певні ключові слова, що найбільш змістовно відповідають запитам користувачів у пошукових системах. Чим вони так популярні і чому іноді необхідні? Справа у тому, що за просування у стрічці пошуку певних статей відповідають алгоритмічні програми – роботи. Вони налаштовані таким чином: якщо стаття написана за SEO – вимогами, тоді цей матеріал буде безкоштовно просуватися все вище, а це означає, що і популярність та монетизація теж буде більшою. Проблема цих вимог полягає у тому, що деякі з них повною мірою суперечать журналістським стандартам. Головною метою SEO статей є допомогти замовнику заробити, тому іноді інформація не піддається якісній перевірці, не є актуальною, факти можуть бути перебільшеними.

Українська письменниця і журналіст, головний редактор газети «Ірпінський вісник» Юлія Бережко-Камінська поділилася своєю думкою

щодо цього питання. З її слів, ці вимоги змушують багатьох журналістів писати неправильно, не так, як їх вчили, адже одними із таких вимог є тавтологія. Аби алгоритмічна система просунула матеріал треба, аби ключове слово з теми, на яку пишеш, зустрілося у тексті п кількість разів, зазвичай починаючи з 10. Структура таких матеріалів не відповідає журналістським жанрам, але все ж таки вважається журналістикою.

Як вже було зазначено, ці норми не є офіційно прийнятими, а тому порівнювати їх із журналістськими не є логічним. Більш того, для різних пошукових систем ці вимоги різні (як наприклад для Яндекс і GOOGLE) [5].

Висновки. Проаналізувавши вище наведену інформацію, було визначено, що такого поняття як «критерії та норми онлайн - журналістськи» на данному етапі формування журналістики офіційно не існує. Онлайн-видання є таким самим видом журналістської діяльності, як і офлайн-журналістика, тому і журналістські стандарти повинні повною мірою виконуватися усіма відгалуженнями цієї галузі. Існування SEO у своїй корисності журналістській діяльності не є однозначним, тому моментально зробити конкретні висновки не є можливим.

Список використаних джерел:

1. Майже 23 млн українців регулярно користуються Інтернетом – дослідження [Електронний ресурс] // MIND. – Режим доступу: <https://mind.ua/news/20204323-majzhe-23-mln-ukrayinciv-regulyarno-koristuyutsya-internetom-doslidzhennya>.

2. Куриленко О. Майбутнє газет: Текст помер, хай живе Контент [Електронний ресурс] / Олександр Куриленко // Українська Правда. – Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/columns/2011/03/19/6022251/>.

3. Антонюк Н. Українці не читають газет [Електронний ресурс] / Наталія Антонюк // Український Інтерес. – Режим доступу: <https://uain.press/blogs/ukrayintsi-ne-chytayut-gazet-tse-pravda-vid-yakoyi-nikudy-ne-poditysya-1129346>.

4. Як порушують журналістські стандарти українські друковані та онлайн-ЗМІ – дослідження ІМІ [Електронний ресурс] // Інститут масової інформації. – Режим доступу: <https://imi.org.ua/articles/yak-porushuyut-jurnalistiski-standarti-ukrajinski-drukovan-i-ta-onlayn-zmi-doslidjennya-imi-i192>.

5. Что такое seo-статьи и как их правильно писать? [Електронний ресурс] // Компания seo.ru. – Режим доступу: <https://seo.ru/blog/chto-takoe-seo-stati-i-kak-ih-pravilno-pisat/>.

СТЕПАНЮК В. О.

*студент спеціальності «Журналістика»
Науковий керівник - Коваль А. Г., викладач
Український гуманітарний інститут*

ФЕЙКОВІ НОВИНИ ЯК МАНІПУЛЯТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ БОРОТЬБИ НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ

Чорним по білому: так виглядає у наш час брехня.

Карл Краус.

Актуальність теми дослідження. В наш складний час важко відрізнити правдиву інформацію від фейків та пліток, що грає дуже велику роль у розумінні ситуації. Фейки та плітки дуже сильна зброя, не дарма кажуть, що у кожній війні є етап інформаційної війни, навіщо витратити на це сили та можливості, який в цьому сенс? На сучасному етапі інформаційні протистояння у світі посилюються, і Україна є яскравим прикладом величезної кількості фейків. Фейки грають велику роль у складовій життя кожного з нас, кожен хоче вірити в те, що йому подобається. Це відноситься до фейків також, якщо порівняти правдивість інформації між українським керівництвом та російським можна зрозуміти, що фейки це дуже і ще раз, дуже сильна зброя. В житті багатьох росіян інформація отримана від їх керівництва є правдивою, на їх погляд, бо кожен бачить що він хоче. Яскравий приклад фейку – обіцянка російським військам матеріальної допомоги при служінні армії, росіяни вірили, що справді можуть щось отримати але на жаль, це виявилось фейком. Завдяки фейкам в наш час гинуть та страждають мільйони людей, українці, росіяни та інші.

Україна є основним транспортером пшениці, від якої залежить увесь світ. Десятки тисяч родин не побачать сина, хлопця, онука, дитину... через те, що фейком їх заманили у армію. Російська пропаганда працює настільки сильно, що величезна кількість росіян справді вважає, що в Україні наприклад «американські біолабораторії», вони справді вважають, геноцид та війну спецоперацією, питання чому? Це все могутня сила фейків, через це, я вважаю, що ця тема є актуальною як ніколи, і буде актуальною багато років поки люди не захочуть аналізувати інформацію.

Через це **метою дослідження** є вплив фейків на бачення ситуації та фейк як маніпуляція.

Для досягнення мети необхідно виконати **завдання**, а саме:

- зрозуміти, чи можна використовувати фейк як маніпуляційний інструмент? Чи були такі випадки?

- порівняти кількість та вплив фейків у наші роки та роки СРСР.

- дізнатись поширення фейків у зовнішньополітичній боротьбі.

Об'єктом дослідження є фейкові новини. **Предметом** нашої праці є фейкова інформація як маніпулятивний метод зовнішньоекономічної боротьби.

Основні результати дослідження. Для початку потрібно дізнатись, що таке фейк та які є види фейків.

Фейкові новини - це імітація чи підробка новин, які створені з ігноруванням усіх норм, правил прийнятих у ЗМІ для забезпечення

відповідності та правдивості інформації, але незважаючи на це є потужним впливом для великої кількості людей. Цікавий факт, в світовій історії (як і зараз) фейкові новини створювались не тільки для ствердження неправди, а й для замовчування власних злочинів. Машина СРСР, чи користувалась вона цією тактикою? [1]. Так, звісно, майже 70 років СРСР успішно замовчувала свої злочини. Яскравий приклад замовчування та старанне приховування голодомору в Україні 1932-1933 рр. У цей час влада заборонила усім державним органам та закладам фіксувати істинну причину смерті людей від голоду.

Сьогодні завдяки становленню інтернету, новим спецтехнологіям, величезній популярності месенджерів, завдяки цілодобовому телевізійному мовленню ми отримуємо повсякденно в п'ять разів більше інформації, ніж, наприклад, в 1986 роки. Не дивно, що за умови щоденного отримання такої кількості інформації, люди практично не аналізують, щоб отримують з екранів, читають у газетах та соцмережах. Дивною проблемою є те, що у сучасної людини є набагато більше можливостей для перевірки отриманою інформації, аніж наприклад у 1939 р. Саме цією помилкою читачів користуються непрофесійні або навіть професійні видання для просування фейкових новин з різних причин.

Із яскравих прикладів просування фейкових новин потрібно згадати серпень 2018 року, коли понад 160 редакцій, газет, телеканалів отримали на редакційні адреси одне й теж саме повідомлення «Шарові блискавки у Запорізькій області в серпні» [2]. У перший час з'явилося вже декілька згадувань цієї новини у низці ЗМІ. У перші 6 годин це ж повідомлення було вже опубліковано на більше ніж 70 регіональних сайтах з різних областей України (Запорізька, Херсонська, Миколаївська тощо.) Також цю інформацію поширили більше ніж 50 міських груп у Фейсбуці, і приблизно тисяча користувачів соцмережі. Результат не аби як вразив. Ягідкою став сюжет, що вийшов другого серпня о 19:30 на "ТСН" застосовувався "нашестья кульових блискавок" у регіонах України.

Під час Російсько-української війни 2022 року на цілий світ прогрімив фейк, який за абсурдністю вже став мемом у інтернеті. Йдеться про російський "Перший канал" від 12 липня 2014 року так званого розп'ятого на очах матері трирічного хлопчика [3]. Пізніше журналіст "Першого каналу" каналу спростувала цю новину, проте багатьом глядачам вже була однаково. Зрештою, з такими безглуздими новинами російські ЗМІ зможуть втерти носа кому бажано. Так, у травні 2017 р. в ефірі "Першого каналу" прозвучала інформація про те, що українці доведені до такого рівня зубожіння, що при проїзді маршрутного таксі люди зобов'язані платити сіллю.

Російська Федерація з початку війни створювала з України образ держави-агресора, яка обстрілює територію Російської федерації. Наприклад, у 2014 році мешканці Ростовської області нібито виявили не розірвані міни, а 12 червня комітет РФ розпочав перевірку факту обстрілу

району Ростовської області з боку України. Ці звинувачення безпосередньо повторюють обстановку 1939 р., коли обставиною для радянсько-фінської війни став очевидний обстріл російської території з боку Фінляндії. Тоді Радянський Союз сказав, що в результаті обстрілу втратили життя 4 людей, поранено 9 радянських військовослужбовців. За офіційною версією СРСР, крихітна Фінляндія розраховувала розпочати загарбницьку війну проти Радянського Союзу. Як бачимо, РФ багато перейняла навички СРСР і продовжує застосовувати це на практиці війни з Україною.

Висновки. У книзі “12 уроків життя. Як перемогти хаос” Джордан Пітерсон навів слова одного з найкривавіших диктаторів в історії людства [4] – Адольфа Гітлера: “Велика брехня завжди впевнена, що викликає довіру. Широкі народні маси завжди простіше переконати на глибинному емоційному рівні, ніж свідомому. Через примітивну простоту свого розуму вони легше вірять більшій брехні, ніж маленькій, болонісами часто говорять неправду в дріб'язкових ситуаціях, але не наважуються на масштабний обман. Їм ніколи не думає фабрикувати колосальну вигадку, і вони ніколи не повірять, що хтось інший має нахабство так потужно деформувати правду. Навіть якщо докладно пояснити, що так буває, вони заперечуватимуть і кажуть, що має бути інше пояснення”. Нажаль, ці слова чітко і яскраво описують з фейковими новинами як у світі так і у Росії. У світі, в якому інформація поширюється з космічною швидкістю фейкові новини можуть бути руйнівними, так і фатальними. Задача справжніх журналістів у цьому моменті неймовірно важлива, адже шукати та виявляти фейки це те, що може зменшити хаос та навіть врятувати чиєсь життя».

Список використаних джерел:

1. Фейкові новини [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Фейкові_новини.
2. Фейкові новини [Електронний ресурс] // DW. – Режим доступу: <https://www.dw.com/uk/фейкові-новини/t-37080611>.
3. Як фейки про війну в Україні збирають мільйони переглядів у TikTok [Електронний ресурс] // BBC News Україна. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-61220423>.
4. Вплив та значення фейків у світовій історії [Електронний ресурс] // SJS. – 2020. – № 4. – С. 143–147. – Режим доступу: <https://doi.org/10.23939/sjs2020.01.143>.

СТЕЦЕНКО Г. П.

студента спеціальності «Фізичне виховання»

Науковий керівник - Лівак П. Є., к.ю.н., доц.

Український гуманітарний інститут

ВПЛИВ СПОРТИВНОГО ХАРЧУВАННЯ НА ЖИТТЯ ЛЮДИНИ

Здоровий спосіб життя — шлях до досконалості!

Актуальність теми дослідження. За останнє десятиліття спорт став невід'ємною частиною життя багатьох людей. Дехто займається спортом для підтримки тіла в спортивній формі та покращення здоров'я, а інші роблять спорт важливою частиною свого життя: стають професійними спортсменами, беруть активну участь в спортивних змаганнях. Незважаючи на те, чи обирає людина бути любителем у спорті, чи займається професійним спортом – важливо приділяти увагу збалансованому харчуванню, щоб в щоденному раціоні була потрібна кількість поживних речовин: вітамінів, білків, вуглеводів, клітковини, тощо. З великого розмаїття корисних продуктів харчування складають поживний та корисний раціон, разом з ним часто люди віддають перевагу спортивному харчуванню – добавка до основного раціону людини. Спортивне харчування побудоване так, щоб поліпшити спортивні результати, підвищити силу та витривалість, зміцнити здоров'я, збільшити об'єм м'язів, нормалізувати обмін речовин, досягнути оптимальної маси тіла і в цілому збільшити якість та тривалість життя. В останні роки такі добавки стали справжнім трендом серед любителів спорту та з кожним днем стають все популярнішими. Проте мало хто знає як правильно його використовувати та те, яку користь та шкоду може приносити додання певних добавок до щоденного раціону. Саме тому дослідження впливу спортивного харчування на тіло та здоров'я, і в цілому на життя людини є актуальною темою і потребує детального вивчення.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідженням впливу спортивного харчування на фізичний і психологічний стан людини, визначенням видів біоактивних добавок та їх користі займалось досить багато вітчизняних та зарубіжних вчених, які у своїх працях детально досліджували поняття спортивного харчування, їх позитивний та негативний вплив на організм людини та причини стрімкого зростання популярності на такі добавки серед молоді та дорослих. Серед таких науковців, які присвятили темі спортивного харчування наукову роботу, були Ксав'є Бігард та Шарль-Яннік Гезенек. Вони створили книгу „Спортивне харчування”, яка мала на меті встановити синтез наукових знань у спортивному харчуванні. В книзі було запропоновано, в залежності від виду вправ (види спорту на силу чи витривалість, прості чи повторні вправи, змагання) підбирати відповідне харчування, яке наситить організм необхідними для цього поживними речовинами. Питання, що стосуються харчового балансу та покриття потреб, є важливим для знання спортсменів та їх медичного оточення: спортивних лікарів, дієтологів, тренерів. Тут також автори описали висновки стосовно таких питань, як: оптимізації споживання білка для спортивних результатів, місце харчових добавок в спортивному харчуванні.

Харчування на витривалість: Секрети, що підвищують вашу ефективність –це книга двох авторів. Фабріс Кун, Хьюг Даніель це спортивні

лікарі, які самі є спортсменами, в книзі діляться своїм досвідом і досвідом щодо спортивного харчування [1]. У цій книзі автори розповідають про секрети досягнення найкращих спортивних результатів: у тренуванні, перед змаганнями, самими змаганнями та відновленням. В книзі даються відповіді на різні запитання, наприклад як відтворити глікемічний індекс, щоб підтримати тривалі фізичні вправи.

Враховуючи вищенаведені приклади досліджень, визначаємо, що тема розвитку спортивного харчування та його впливу на життя людини є досить цікавою та актуальною темою. Чимало науковців виділяють даній темі важливу роль, адже в сучасному світі спорт став основним видом діяльності для багатьох людей, саме тому стало необхідним детально розглядати плюси та недоліки додання до основного раціону людини спортивних добавок.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо дослідити вплив спортивного харчування на фізичний стан людини та визначити корисність спортивного харчування щодо здоров'я та спортивного росту людини, яка займається таким видом діяльності.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме:

- визначити, які існують харчові добавки;
- дослідити користь, яку приносить спортивне харчування;
- оцінити негативний вплив на організм людини спортивного харчування.

Об'єкт наукової розвідки: біологічно-активні добавки, як частина раціону людини. **Предмет праці:** вплив спортивного харчування на фізичне здоров'я людини.

Основні результати дослідження. Правильне харчування є запорукою міцного фізичного та психічного здоров'я. Спортсмени особливо потребують високоспеціалізованого підходу до власного харчування, що може стати ключем до оптимізації тренувань, збільшення фізичної сили та покращення здоров'я. Саме у цьому полягає важливість спортивного харчування. Більшість атлетів і спортсменів розуміють, що харчування є ключем до кращої продуктивності, адже вуглеводи, білки та жири є основним джерелом енергії та допомагають у спортивній діяльності. Найчастіше використовують такі добавки: вітаміни, адаптогени, протеїни, гейнери, амінокислоти, хондропротектори, жироспалювачі. Кожна з них містить в собі необхідні людині корисні елементи. Їхня перевага в тому, що з відносно з невеликою дозою добавок, можна спожити добову норму поживних елементів, які необхідні людині, що займається спортом. Будь-який з видів спортивного харчування буде корисним як і людині зі спорту, так і просто любителю. До прикладу, протеїн буде корисним людям, які не їдять м'ясо, адже саме так вони підтримають організм необхідними амінокислотами, не суперечивши своїм переконанням [2]. Також для збільшення ефективності добавок можна консультиватись з спортивними

дієтологами, вони допоможуть скласти правильний раціон та підвищити користь від споживання спортивного харчування. На думку більшості експертів спортивних дієтологів, середній відвідувач тренажерного залу або будь-хто, хто займається спортом близько години щодня, повинен споживати від 0,8 до 1 г. білка на кілограм ваги тіла. Однак марафонцю потрібно 1,4-1,8 грама білка на кілограм маси тіла в день. Аналогічно, споживання вуглеводів марафонцем може досягати 8 грамів на кілограм маси тіла на добу, тоді як середньому відвідувачу тренажерного залу може знадобитися не так багато [3].

Спортивне харчування настільки швидко ввірвалось в наше життя, що мало хто задумується про те, яку користь чи можливо шкоду вони приносять, та про наслідки від такого харчування. Варто зазначити, що є чимало переваг у доданні біологічно-активних добавок до свого раціону. Однією з таких переваг є можливість отримувати більше мікроелементів і вітамінів, ніж можна отримати зі звичайної їжі за один раз. Замість того, щоб з'їсти чималу кількість їжі, можна з'їсти пару ложок добавок з такою ж, а то й більшою кількістю поживних речовин. Як наслідок, слизова шлунка не розтягується від великої кількості їжі, проте організм отримав стільки важливих елементів, скільки йому потрібно. У порівнянні з натуральними продуктами, вітамінно-мінеральні комплекси можуть забезпечити клітинам необхідний запас міцності, щоб вони могли функціонувати «на повну потужність» [4]. Ще одна перевага добавок – краща засвоюваність, часто майже 100% швидко засвоюється організмом, що, безсумнівно, є величезним козирем для спортсменів, які борються за красиве тіло та ефективні тренування. Варто також згадати про вартість їжі та спортивних сумішей. Ціни на продукти харчування мають тенденцію до постійного зростання а також вони швидко псуються, в той час, як купивши кілька баночок добавок, їх вистачає на довше, бо достатньо ложки в день, і вони не псуються так швидко. Головне не забувати, що спортивне харчування є частиною здорового раціону людини і не може бути основним прийомом їжі.

Серед спортивного харчування немає шкідливих препаратів, але варто звертати увагу саме на потребу в тих чи інших добавках, на дозуванні, сумісності, реакціях організму на певні інгредієнти. Забороненими речовинами є гормональні препарати, а не спортивне харчування, тому потрібно знати властивості таких речовин, як: кортизолу, блокаторів жирів і вуглеводів. Ліки, що спалюють жир, можуть також пригнічувати або надмірно збуджувати нервову систему. Також негативні наслідки можуть виникнути від передозування. Більше добавок не означає кращі або швидші результати. Натомість організм витрачає занадто багато ресурсів, щоб позбутися зайвого матеріалу. Це перевантаження може негативно позначитися на роботі нирок, печінки, шлунка та травної системи. Лікарі не рекомендують вживати добавки дітям, якщо немає в них особливих показань, також не можна вживати добавки, якщо є протипоказання, серед

них можна виділити такі: індивідуальна непереносимість інгредієнтів, захворювання і патологія [5].

Варто звернути увагу на деякі добавки, які окрім користі, несуть велику шкоду організму людини. До прикладу, стероїди, гормони та амфетаміни, окрім позитивного впливу, мають чимало побічних ефектів, серед них: підвищена агресія, розлади центральної нервової системи, труднощі з пам'яттю та концентрацією уваги. Також під дією спортивних добавок, які містять в своєму складі гормони, у жінок спостерігається ріст волосся на обличчі, а у випадках з чоловіками ці ж гормони мають тенденцію перетворюватися в жіночі, призводячи до росту грудей як у жінок. Шкода від вживання стероїдів теж дуже велика: після місяця їх вживання в організмі знижується вироблення власних гормонів, та майже в усіх чоловіків починає розвиватись гінекомастія. Амінокислоти також несуть шкоду організму людини при неправильному застосуванні, вона полягає в швидкому засвоєнні організмом людини надвисоких доз білка [6]. Подібні препарати, якщо їх прийняти перед тренуванням, сприяють гіпертрофії м'язової тканини. Але, якщо людина не має чудове здоров'я, то такі високі дози амінокислот часто завдають шкоди печінці та ниркам. Ін'єкції гормону росту бодібілдерам несуть окрім швидкого досягнення тіла мрії, ще й велику кількість шкоди. Лікарі застерігають пацієнтів та рідше прописують бодібілдерам гормон росту, тому що він може стати причиною росту пухлин і новоутворень, тому що під дією даних препаратів в організмі зростає все: м'язи, поліпи, пухлини, тощо. Недобросовісні виробники заміняють білок більш дешевим аналогом мелаїном, вживання якого у багатьох спортсменів призводило до утворення каменів в нирках, ниркової недостатності і навіть смертельних наслідків.

Висновки. Підсумовуючи результати цього дослідження, слід зазначити, що спортивне харчування не тільки допомагає спортсменам досягти кращих показників, але й сприятливо впливає на організм і тіло людини. Однак при виборі спортивної добавки важливо не переборщити, адже багато поживних речовин використовуються в різних медикаментах. Тому до вибору спортивної добавки слід бути особливо уважним. Кожен спортсмен, який турбується про своє здоров'я, повинен стежити за складом своєї їжі, який повинен включати: воду, білки, жири, вуглеводи, вітаміни, мінерали, харчові волокна, антиоксиданти тощо. В результаті спортивне харчування стало незамінним елементом в раціоні сучасних спортсменів, крім того, переважна більшість продуктів спортивного харчування не відноситься до стимуляторів. Звичайно, не можна точно сказати, що шкідливих компонентів немає, але варто враховувати індивідуальну переносимість деяких компонентів спортивного харчування або звертатись до лікаря за рекомендацією до споживання. Також варто уникати добавок, у складі яких є заборонені речовини, або ті, які мають багато побічних реакцій.

Список використаних джерел:

1. Кун Ф. Харчування на витривалість: Секрети, що підвищують вашу ефективність / Фабріс Кун, Хьюг Даніель. – [Б. м.] : Тьеррі Суккар, 2012. – 272 с.
2. Бабенко І. Спортивне харчування: користь та шкода [Електронний ресурс] / Ігор Бабенко // Fitness Academy Ukraine. – Режим доступу: <https://fitnessacademy.com.ua/news/sportyvne-kharchuvannia-koryst-ta-shkoda/>.
3. Sports Nutrition and Its Importance. MAX Healthcare [Electronic resource] // Maxhealthcare. – Mode of access: <https://www.maxhealthcare.in/blogs/sports-nutrition-and-its-importance>.
4. Спортивне харчування: шкода і користь, склад і думки лікарів [Електронний ресурс] // Преса. – Режим доступу: <https://presa.com.ua/zdorovia/sportivne-kharchuvannya-shkoda-i-korist-sklad-i-dumki-likariv.html>.
5. Supplements and their risks. SA Institute for Drug-Free Sport [Electronic resource] // The South African Institute for Drug-Free Sport. – Mode of access: <https://drugfreesport.org.za/supplements-and-their-risks/>.
6. Чи шкідливо спортивне харчування для організму думку лікарів [Електронний ресурс] // Sitem. – Режим доступу: <https://sitem.com.ua/?p=20472>.

СТИНАВСЬКА Л. А.

*студентка спеціальності «Початкова освіта»
Науковий керівник - Шутко С. Л., маг. філол., викладач
Український гуманітарний інститут*

ПРОБЛЕМА ВИХОВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО ЧИТАННЯ

Актуальність теми дослідження. В останні роки серед людей спостерігався знижений інтерес до читання книг, у зв'язку з чим значно погіршився рівень особистісного розвитку дітей. З перших років життя нове покоління опановує гаджети: ще не вивчивши букв, діти вміють на телефоні ввімкнути собі мультфільм. Педагоги зацікавлені в розвитку своїх вихованців, але з появою нових технологій реалізувати це, використовуючи традиційні методи та підходи, стає проблематично. Сприйняття книги молодим поколінням є одним з актуальних питань педагогіки та психології, оскільки діти попередньої та теперішньої генерації значно відрізняються. Інтерес до читання або його відсутність є одним із критеріїв оцінювання прочитаного, що водночас показує ставлення особистості до літератури. Під час ознайомлення з книгами, постає завдання виховати любов та зацікавленість дітей раннього віку до літератури, до того ж важливо навчити не тільки слухати або читати текст, а й розуміти його. Суспільству потрібні нові підходи та методи заохочення дошкільників до читання різноманітних

творів художньої літератури. Саме тому проблема виховання інтересу до читання є актуальним науковим напрямом.

Аналіз наукових джерел та літератури. Діти раннього віку досить швидко вбирають усю інформацію, яка наповнює світ навколо. За цих умов дошкільники легко піддаються впливу художніх образів. Дитяче сприйняття здатне переробляти інформацію відповідно до раніше набутого життєвого досвіду [1]. А. В. Запорожець, Б. М. Теплов та П. М. Якобсон заглиблювались в теми, що стосувалися особливостей розвитку дітей дошкільного віку. Книги роблять значний вклад у формування моральних норм поведінки, естетичного виховання, а також виховують життєві цінності [2]. Влучне поєднання читання книг з осягненням реальності, дозволить дітям з раннього віку швидше пізнати навколишній світ [1]. Тетяна Стус стверджує, що читання може негативно вплинути на юного читача (закріпити неправильні стереотипи у його свідомості), якщо не приділяти належної уваги вихованню. Психологи й педагоги вже сьогодні розглядають проблему виховання молоді за старими традиціями, проте розвиток критичного мислення та вміння фільтрувати великі потоки інформації були та залишаються важливими навичками [3]. Займаючись вивченням літератури у сфері педагогіки та психології, спостерігаємо суперечність між необхідним інтересом до читання книг та недостатньо розвиненими ресурсами для формування цього інтересу в дітей [2]. Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тему виховання інтересу до читання у дітей, оскільки розуміння цієї проблеми є необхідним (для успішного становлення особистості) та являється актуальним науковим напрямком сучасності з її нагальними проблемами суспільного характеру та потребою в побудові благополучного соціуму.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо проаналізувати педагогічні умови виховання інтересу до читання книг у дітей дошкільного віку.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати наступні наукові **завдання**:

- ознайомитись і проаналізувати сучасний стан проблеми в літературі з педагогічної та психологічної точки зору;
- розглянути значення та специфіку виховання інтересу до читання книг у дітей раннього віку;
- зробити аналіз рівня сформованості інтересу до читання книг у дітей.

Об'єкт наукової розвідки: процес виховання інтересу до читання книг у дітей раннього віку. **Предмет праці:** педагогічні умови виховання інтересу до читання книг у дітей раннього віку.

Основні результати дослідження. Найпоширенішими проблемами у формуванні дитячого інтересу до книг з-поміж багатьох є: нехтування дорослими важливості читання книг у дитячому житті, незнання розвитку сучасної літератури, вузьке коло авторів і жанрів у книгах, недостатньо збагачена уява про функції літератури та можливості їх використання,

нерозуміння того, як заохотити дошкільників до книг і якими методами прищепити любов до читання [1]. Необхідно вибирати художні твори, які дійсно будуть сприяти розвитку особистості та формувати в дітей літературний смак. Важко зорієнтуватися у великому потоці інформації, яку надає сучасний світ. Розгубленим дорослим складно підібрати цікаві та корисні книжки, призначенні для дітей раннього віку [3]. В останні роки стали писати не тільки нову літературу, а й перероблювати старі художні твори на новий лад. Щоб серед безлічі дитячої літератури обрати необхідну, варто дотримуватись таких порад: перевірити, чи доцільно пропонувати твір дітям; враховувати вікові особливості, перевірити наявність відповідності ілюстрацій до тексту [2].

Обираючи книгу, слід надавати перевагу тим виданням, де зображення людей, тварин, явищ і предметів представлені найбільш реалістично. Діти бачать світ через призму, яку створюють для них батьки. Саме в сім'ї починає формуватись індивідуальність, зароджується конкретне ставлення до речей навколо, у тому числі до звички читати [2]. Тому любов до читання треба формувати з раннього дитинства, це буде сприяти усвідомленому вибору власних інтересів у юнацькому віці.

Дітям раннього віку рекомендується читати не тільки казки, а й короткі оповідання та невеликі вірші. Краще за все пропонувати дітям книги з простим змістом, сюжетом близьким для їх досвіду та текстом доступним для розуміння [2]. Віршовані твори повинні бути пронизані чіткою римою, музикальністю, ритмічністю, а також мають бути зрозумілими для дітей раннього віку. У репертуар дошкільників потрібно включати різноманітні літературні жанри: казки, оповідання, вірші, байки та пісні [3]. Дорослі мають навчити дітей стежити за розвитком подій, вміти співчувати героям, аналізувати, робити висновки з прочитаного. Педагоги стверджують, що читання варто супроводжувати ігровими діями, використанням наочного матеріалу: "читання і розповідання з іграшками, настільний театр, ляльковий і тіньовий театр, фланелеграф, діафільми, діапозитиви, кінофільми, телепередачі" [2]. Якщо дитині сподобався твір/момент з твору, то вона здатна переслуховувати його багато разів, при цьому зберігаючи емоційне переживання на високому рівні [1]. В.І. Логінова вважає, що виразне читання вголос сприяє формуванню та розвитку літературного смаку в дітей, якщо зберігати такі умови: чіткість артикуляції, читати не дуже голосно і не дуже тихо, дотримуватись пауз, емоційно забарвлювати розповідь [2]. Отже, варто вибирати невеликі за обсягом твори, з динамічним сюжетом і повтореннями, тоді в ранньому віці дитина буде зацікавлена в читанні.

Сім'я безпосередньо впливає на розвиток дитини, особливу увагу батькам слід приділити тому, щоб діти менше перебували за комп'ютером та не дивились у телепередачах все підряд [1]. Коли дитина слухає читання дорослого, розглядає з ним ілюстрації, то вона починає активно думати, співчувати персонажам, ідентифікувати себе з героями, передбачати події й активно слідкувати за розвитком сюжету. Спільне читання встановлює

дружні зв'язки між дітьми й дорослими, духовний розвиток зміцнює їх взаємовідносини. Діти успішно формуються як читачі, в період раннього дитинства та протягом дошкільного віку [2]. Молодому поколінню властиво копіювати дорослих, тому якщо близька людина буде власним прикладом показувати, що читати – це цікаво, то дитина наслідує її зацікавленість у книжках. Дошкільникам подобається читати, коли вдома чи в класі є маленька бібліотека або книжний куточок [3]. Маленькі читачі не завжди розуміють вчинків головних героїв, проте зазвичай ідентифікують себе саме з головним персонажем, намагаються інсценувати прочитане. Діти легше сприймають книги, коли події встановленні в хронологічному порядку, краще запам'ятовують інформацію, коли під час читання переживали яскраві емоції. Щоб перевірити рівень сформованості інтересу до читання і книг, були застосовані такі критерії: інтерес до слухання, читання книг; розгляд ілюстрацій; розуміння тексту літературного твору [2]. Для формування інтересу до читання у дітей раннього віку необхідно дотримуватися таких умов: врахування вікових особливостей, організація читання щодня в довільній формі; створення книжного куточка; підбір художньої літератури, бесіди про книги, унаочнення прочитаного, залучення в процес формування інтересу до книжок батьків.

Висновки. Останні роки помітна тенденція спаду інтересу до читання книг серед дітей та дорослих. До цього призвели наступні причини: технологічний прогрес, значна різниця між способами виховання минулих і теперішніх поколінь, нехтування дорослими важливості читання книг у дитячому житті, незнання про розвиток сучасної літератури, вузьке коло авторів і жанрів у книгах, недостатньо збагачена уява про функції літератури та можливості їх використання. Література удосконалюється з кожним роком, а людям завжди хочеться читати те, що близьке їм і те, у чому вони знаються. Дітям і дорослим рекомендують обирати сучасну літературу, адже її автори пишуть твори, опираючись на тип мислення та інтереси теперішнього покоління. Дітям важливо проводити паралелі між книгами і реальним світом, між героєм і їхнім власним життям, тому література, яку вони читатимуть, має бути не лише пізнавальною і повчальною, а й близькою до їхнього життя. Художні твори важливо вибирати за певними критеріями, тоді з'явиться результат. Важливими критеріями відбору літератури є: врахування вікових особливостей, індивідуальна зацікавленість, різноманітність жанрів та авторів. Так дитина або дорослий буде не тільки із задоволенням проводити час за читанням книг, а й різнобічно розвиватись. Щоб заохотити дітей раннього віку до читання, дорослим варто пам'ятати про схильність дітей до наслідування. Дошкільників буде приваблювати читання, якщо дорослі власним прикладом будуть показувати, що читання це цікаво, корисно і цим не варто нехтувати. З раннього дитинства закладається любов до книг, тому батькам варто приділяти час на вибір літератури для дітей, проводити спільне читання книг

з дітьми, час від часу влаштовувати невеликі діалоги про книжки, обговорювати та аналізувати прочитане.

Список використаних джерел:

1. Павліченко Т. Чому діти не читають і що з цим робити: поради від дитячої письменниці Тетяни Стус [Електронний ресурс] / Тетяна Павліченко // Нова українська школа. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/articles/chomu-dity-ne-chytayut-i-shho-z-tsym-robyty-porady-vid-dytyachoyi-pysmennytsi-tetyany-stus/>.

2. Розвиток інтересу до читання книг у дошкільнят. Формування інтересу до читання художньої літератури у дітей дошкільного віку Формування інтересу до читання через казку [Електронний ресурс] // Newmagazineroom. – Режим доступу: <https://newmagazineroom.ru/uk/buhgalterskijj-uchet/razvitie-interesa-k-chteniyu-knig-u-doshkolnikov-formirovanie/>.

3. Як впливає читання на пам'ять? [Електронний ресурс] // Смартум. – Режим доступу: https://smartum.com.ua/about_us/blog/liberika/yak-vpliva-chitannya-na-pam-yat/.

СТРАЛКІВСЬКА М. О.

студентка спеціальності «Журналістика»

Науковий керівник - Коваль А. Г., викладач

Український гуманітарний інститут

ФАКТОРИ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВПЛИВУ МАСМЕДІА НА ЦІЛЬОВИХ РЕЦИПІЄНТІВ

Ми, журналісти, говоримо публіці, куди стрибнула кішка.

Далі публіка вже сама займається кішкою.

Артур Сульцбергер, видавець «Нью Йорк таймс»

Актуальність теми дослідження. Журналістика – це збір, підготовка, аналіз та публікування інформації, новин за допомогою друкованих та електронних ЗМІ таких, як газети журнали, електронні видання, блоги, книжки, різні підкасти тощо, а також через радіо, телебачення та кіно. Розважальна функція ЗМІ допомагає людям розслабитися та відволіктися від буденності. Освітня функція ЗМІ відповідає за знання соціуму про їх права, а також про соціальні та моральні зобов'язання перед суспільством. Також журналістику називають «четверта влада». Адже журналісти доносять важливу інформацію, проводять розслідування. Так чи інакше журналістика впливає на думку суспільства. Масмедіа виконують не тільки інформаційну функцію, а й просувають різні ідеї, погляди, вчення тощо. Саме таким чином ЗМІ беруть участь у суспільному управлінні. Різні масмедіа спонукають людину до певних дій. Але якщо подивитися з іншого боку, саме демократичне суспільство дає працівникам ЗМІ великі права та

можливості, але вони також мають нести велику відповідальність перед суспільством. Люди завжди прагнули до знань та інформації, щоб завжди бути в курсі того, що відбувається навколо них і у світі в цілому. З одного боку ці знання допомагають їм у спілкуванні, а з іншого допомагають приймати рішення та формувати свою думку. З кожним роком вплив масмедіа на суспільство стає більшим. Саме тому тема дослідження «Фактори психологічного впливу масмедіа на цільових реципієнтів» є актуальною.

Аналіз наукових джерел та літератури: Дослідженням теми впливу ЗМІ на психологію займалася низка вчених, досвідчені психологи, відомі журналісти, філософи, практикуючі маркетологи. Висновки їхніх робіт надалі використовувались і використовуються, як основа методології. Наприклад А. З. Москаленко, він є заслуженим український журналіст, письменником, а також першим директором Інституту журналістики КНУ імені Тараса Шевченка [1]. Одна з його праць «Сучасна журналістика». Цей посібник чудово показує та описує роль й вплив засобів масової інформації у формуванні суспільних настроїв, а також результативність масово-інформаційної діяльності [2]. Василь Лизанчук є професором, доктором філологічних наук, завідувачем кафедри радіомовлення і телебачення факультету журналістики ЛНУ ім. Івана Франка, а також заслужений журналіст України [3]. Професор видав підручник під назвою «Психологія масмедіа», в якому досліджено психологію масмедіа, особливості журналістської комунікації та впливу ЗМІ на поведінку людей у суспільстві. Крім того, цей підручник є першим виданням в Україні, у якому системно викладено психологію медіавиробництва і медіасприймання, психологію особистості журналіста тощо [4]. Також у підручнику «Громадянська освіта» для 10 класу О. О. Гісема та О. О. Мартинюка є розділ під назвою «Тема 3. Маніпулятивний вплив медіа» – в якому розповідається про те, що таке маніпуляція, які бувають маніпуляції в медіапросторі, як відрізнити маніпуляцію в масмедіа тощо [5]. Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тему фактори психологічного впливу масмедіа на цільових реципієнтів.

Тому **мета** наукової роботи - дослідити особливості психологічного впливу масмедіа на цільових реципієнтів.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме:

- з'ясувати, які інструменти впливу використовують масмедіа для формування суспільної думки;
- визначити, як ЗМІ впливають на свідомість реципієнтів;
- проаналізувати результати психологічного впливу.

Об'єкт наукової розвідки: вплив різних масмедіа на реципієнтів.

Предмет праці: фактори психологічного впливу на людей у просторі ЗМІ.

Основні результати дослідження. Засоби масової інформації охоплюють велику кількість аудиторії, можна навіть сказати цілі населення нації. Охоплення відбуваються через певні технології, тобто телебачення,

кіно, радіо, музику, пресу, книги та навіть через різноманітні блоги. У 21 столітті ЗМІ стали надзвичайно важливими для людей, адже вони є важливим джерелом інформації. Завдяки ЗМІ ми маємо певні смаки в стилі, музиці, книжках тощо. Зараз дуже важко уявити своє життя без новин, блогів, телебачення, обміну різноманітними відео тощо. Вже не потрібно купувати газету або чекати певного часу, щоб переглянути випуск новин, достатньо просто зазирнути у свій телефон. З кожним роком функції ЗМІ зростають, стають більш доступними та впливовими. Крім того, програми та шоу стають різноманітнішими: їхньою метою стає задовольнити аудиторію будь-якого віку, соціального статусу, фінансових доходів, поглядів та походжень.

Звичайно, масмедіа має як позитивний так і негативний вплив на цільову аудиторію. Через ЗМІ суспільство може отримати будь-яку інформацію, комунікувати один з одним, дізнаватися щось нове та навіть саморозвиватися. Адже завдяки засобам масової інформації люди можуть дізнатися правду. Завдяки сучасним технологіям інформація розповсюджується швидко і стає доступною, люди можуть через декілька хвилин після того, як відбулася та чи інша подія, дізнатися найцікавіші подробиці. На відміну від Чечні у 90х роках, яка не мала можливості дати правдиву інформацію світу про терор, який Росія здійснила над нею. Таким чином однобічна пропаганда Росії через ЗМІ ошукала світ й очорнила Чечню на багато років. У 2022 році історія російських нападів повторюється, але пропаганда Росії вже слабшає, адже ЗМІ стали не настільки потужними, наскільки менш монопольними. Вони не можуть тепер усім нав'язати те, що їм вигідно. У людей є можливість самим перевірити максимальну кількість джерел інформації для того, щоб дізнатися правду.

Але все ж таки більшість ЗМІ залишаються під контролем держави. «У 2003 році Ігнасіо Рамоне, журналіст і професор університету, сказав, що оскільки звичайні ЗМІ належать ТНК, вони стали ворогами: ЗМІ можуть експлуатувати та пригнічувати людей, а не захищати їх» [6]. Наприклад у політиці, люди зазвичай голосують за тих, про кого гучніше та позитивніше кричать ЗМІ. Тобто вони обирають тих кандидатів, чий образ нав'язаний через різні медіа. Це полегшує управління влади над людьми.

Також ЗМІ впливають на стосунки між людьми. Згадаймо 2014 рік, наступ Росії на Донбас, 2022 рік повномасштабне вторгнення Росії в Україну. Більшість людей втратили теплі стосунки з рідними, через сперечання за свою правду. Деякі задля збереження стосунків з родиною просто почали уникати теми політики, або просто дійшли до взаєморозуміння, а хтось взагалі обірвав з кінцями усі зв'язки. Це чудовий приклад того, як фейкові новини та куплене масмедіа впливає на життя суспільства, люди починають більше довіряти тому, що кажуть по телевізору, ніж тому що кажуть їхні рідні.

Заради слави, молодь робить безумні речі, надивившись фільмів, роликів з небезпечними трюками, намагається їх повторити. Звідси і

з'являються різні руфери, трюкачі тощо, аби набрати якомога більше лайків та коментарів. Але не завжди такі безумства закінчуються вдало, іноді вони призводять до летальних випадків. Також ЗМІ впливають на самооцінку, в основному на молодих людей, які ще формується та шукають себе у цьому світі. Тобто ідеали, які пропонуються в соціальних мережах, кіноіндустрії, блогах тощо, можуть викликати розчарування у молоді через нездатність досягти запропонованих ідеалів. Через намагання відповідати цим стандартам ідеальності, вони починають вишукувати методи для досягнення цього, що призводить до серйозних проблем із здоров'ям не лише фізичним, а й психологічним.

Великий потік інформації дуже сильно б'є по нашим почуттям та приглушує почуття емпатії. Те що раніше могло здаватися жакливим і неприпустимим, зараз стає буденним і звичайним. Людей не так сильно зацікавить людина, яка вижила після катастрофи, але більше емоцій та зацікавленості викличе те, наскільки кровавою була катастрофа.

Висновки. Підводячи підсумки, зазначимо, що засоби масової інформації мають як позитивний, так і негативний вплив на суспільство. Вони займають важливе місце у житті людини, адже за допомогою ЗМІ формується думка та певні погляди на ті чи інші речі. Люди, не виходячи з дому можуть дізнатися суспільно-важливу інформацію або просто поспілкуватися один з одним.

В теперішній час ми можемо спостерігати й те, як влада може контролювати засоби масової інформації для того, щоб впливати на суспільство у свою користь. Як ЗМІ впливають на стосунки з рідними, а фейкові новини можуть призвести до того, що люди сперечаються за свою правду та часто втрачають теплі стосунки зі своїми близькими. Довіра людей зростає більше до того, що вони чують з новин по телевізору, ніж до слів людей, які були важливими для них. Також ЗМІ дуже впливає на самооцінку молоді і не тільки. Люди прагнуть до ідеалу, який вони побачать в соцмережах і часто це впливає на їх здоров'я та психологічний стан. Великий потік інформації з масмедіа приглушує почуття емпатії до інших людей. Жакливі новини стають все більш звичайними, а співчуття і біль приглушується і виникає байдужість.

Нав'язування будь-чого засобами масової інформації заважає суспільству самим логічно думати та приймати ті чи інші рішення у свою користь, а не на користь масмедіа.

Список використаних джерел:

1. Москаленко Анатолій Захарович [Електронний ресурс] // Wikipedia. – Режим доступу: https://uk.wikipedia.org/wiki/Москаленко_Анатолій_Захарович.
2. Современная журналистика : Учеб. для студ. ин-тов и ф-тов журналистики / А. З. Москаленко [та ін.]. – Киев : Центр свобод. прессы, 1999. – 687 с.

3. Василь Лизанчук [Електронний ресурс] // Ukrinform. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/authors/vasiliilizancuk.html>.
4. Лизанчук В. Психологія масмедіа : підручник [Електронний ресурс] / Василь Лизанчук. – Львів : ЛНУ ім. Ів. Франка, 2015. – 420 с. – Режим доступу: <https://journ.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/11/Психологія-масмедіа.pdf>.
5. Гісем О. О. Громадянська освіта (інтегрований курс, рівень стандарту) : підруч. для 10 кл. закл. загал. серед. освіти [Електронний ресурс] / О. О. Гісем, О. О. Мартинюк. – Харків : Вид-во «Ранок», 2018. – 192 с. – Режим доступу: <https://pidruchniki.in.ua/gromadyanska-osvita-10-klas-gisem-2018/>.
6. Засоби масової інформації [Електронний ресурс] // Сое. – Режим доступу: <https://www.coe.int/uk/web/compass/>.

ТАРАНЕНКО К. В.

студентка спеціальності «Дизайн»

Науковий керівник - Гребінник Ю. Л., викладач

Український гуманітарний інститут

ВПЛИВ КОЛЬОРУ НА ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ЛЮДИНИ

Душа фарбується у колір своїх думок.

Марк Аврелій

Актуальність теми дослідження. Люди досить рідко замислюються про те, як на них впливають буденні речі, чи вони в силах це контролювати і чи було би це корисно. Кольори, в прямому сенсі слова, які наповнюють наше життя, роблячи кожен день різним та незабутнім, але чи здатні вони впливати на нас на пряму? Відповідь є для когось неочікуваною, але кольори здатні впливати як на наш фізичний, так і на психічний стан. Описати цей вплив і його особливості має змогу психологія кольору, вона заснована на описі емоцій, які викликають той чи інший колір і, як це впливає на психіку. Кожен реагує на певні кольори по різному, залежно від темпераменту і стану здоров'я, тож знання у цій сфері можуть частково допомогти в роботі або навчанні, налаштувати себе на відпочинок чи просто підняти настрій. Є кольори, яких ми інстинктивно уникаємо, бо вони нас дратують, викликають дискомфорт і неспокій, розібратися з тривожними кольорами також необхідно, як і з тими на які ми реагуємо позитивно. Це може допомогти у відновленні сил, зняття негативу чи поганого настрою, наприклад, малювання кольорами, що тебе тривожать (зазвичай це червоний, чорний, але все залежить від людини) допомагає зняти напруження. У свою чергу, холодні кольори, до прикладу синій колір, налаштовує на спокій і сприяє поліпшенню інтелектуальних процесів, бо він має вплив на лобову долю головного мозку і відкриває можливість більше

пізнавати себе. З практичної точки зору, ми всі облаштовуємо своє житло як вважаємо за потрібне, але не кожен знає як це важливо – правильно підібрати потрібні кольори, і як їх краще розмістити. Саме тому, дослідження впливу кольору на емоційний стан людини є актуальним науковим напрямом.

Аналіз наукових джерел та літератури. В різних галузях науки вчені виокремлюють фізіологічну та психологічну складові впливу кольору, ці дві складові мають близькість до емоцій – тілесних проявів нашої душі, тобто нашого інтелекту. Людство цікавилось «питанням кольорів» здавна, повертаючись назад, ще античні вчені помітили тісний зв'язок між фарбою та емоціями, а маги вивчали вплив кольору на організм та долю людини з метою привертання удачі, благополуччя та здоров'я, наука про вплив кольору була таємною та передавалась тільки посвяченим. Про людину може багато сказати її улюблений колір, по-перше, за цим можна визначити нервово-психічний стан людини і рівень її продуктивності, по-друге, можна визначити навіть спектр актуальних проблем чи формальних розладів мислення. А можливо це завдяки колірному тесту, що був складений швейцарським психотерапевтом М.Люшером наприкінці 40-х рр. ХХ ст [1]. Для Аристотеля, як і для Платона, світобудова розуміється не лише через число фігури, а здебільшого візуально, через сприйняття і відчуття. Стосовно фізичних основ кольору Аристотель вважав, що білий і чорний є головними та породжують всі інші кольори [2]. Продовжуючи цю ж саму тему дослідження Г.Фрилінга і К.Ауера показали такі результати:

- червоний колір активує всі системи організму, підвищує кількість адреналіну в крові, підвищує працездатність, силу та відчуття самовпевненості; також активізує гормональну систему людини; використовується для лікування кору, вітряної віспи, а також посилює м'язову напругу та підвищує артеріальний тиск;
- жовтий колір теж активує різні системи організму, але помірніше, він стимулює мозкову діяльність і уяву; це колір гарного настрою, має здатність зменшувати тривогу; він дуже добре впливає на перебіг захворювань нирок, печінки;
- зелений колір зменшує тиск і мінімізує мігрень, заспокійливо діє на нервову систему, знімає роздратування; допомагає полегшити стан при астмі та інших захворюваннях дихальних шляхів;
- синій колір пригнічує активність організму; сприяє розвитку розумових здібностей та поліпшує пам'ять; добре впливає на стан очей [3].

Отже, необхідність дослідити тему впливу кольору на емоційний, фізичний та психологічний стан людини висока, оскільки розуміння процесу даного принципу є необхідним для успішного становлення особистості та являється актуальним науковим напрямком, що допомагає людині в різних сферах її життя.

За **мету** наукової роботи ставимо визначити вплив кольору на емоційний стан людини та її настрій.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме:

- описати особливості сприйняття різних відтінків кольорів;
- визначити основні кольори, які впливають на емоційний стан;
- провести аналіз впливу на емоційний та психологічний стан людини.

Об'єкт наукової розвідки: сприйняття кольорів людиною як психоемоційна проблема. **Предмет праці:** залежність факторів впливу кольору на емоційний стан суспільства.

Основні результати дослідження. Перед тим як описувати сприйняття людиною кольорів, слід поділити їх на групи, зручніше це зробити по відтінкам. Слід зазначити, що кольоровий круг прийнято розподіляти на дві частини – теплу і холодну. Теплі кольори мають більш приємні асоціації, вони нагадують колір сонця, вогню; у свою чергу, холодні – нагадують воду, небо, великий вплив на такі асоціації має оточуюче середовище та спогади, що набуті за життя, тож завдяки сприйняттю кольорів можливо описати не тільки емоційний, а й психологічний стан людини. Взагалі, протиставлення теплих та холодних кольорів є одним з важливих прийомів організації колориту в живопису і декоративно-прикладному мистецтві. Це має досить велике значення і у інтер'єрі. Існують полярні оцінки щодо теплої і холодної полюсів спектру, в залежності від особистої точки зору спостерігача, жодний список асоціацій не є абсолютним. Вплив кольору відображається не тільки в емоційній та фізіологічній реакціях людини, також він може бути помітним у сфері самосвідомості. Слід зазначити, що темні кольори впливають на настрій менш активно, ніж яскраві, діапазон палітри важлива складова кольору. Один колір здатен мати різний ефект, спираючись на свою яскравість. Все залежить від його розмаху властивостей, наприклад чорний не може бути більш яскравим як і сірий, а фіолетовий, синій – можуть, це не залежить від їх холодних чи теплих складових.

Найбільш активно-вважаючими кольорами є жовтий, зелений, червоний, синій, блакитний, фіолетовий та оранжевий. За дослідженнями, більша задоволеність собою, пов'язана, як правило, з перевагою 4 кольорів: зеленого, жовтого, червоного та сірого. Всі психологічні експертизи указують на те, що людина несвідомо використовує ці кольори в цілях оптимізації процесів емоціональної регуляції та внутрішньої особистої адаптації. Якщо їй необхідно підтримувати активний стан, перевагу віддають теплим кольорам, якщо треба знизити напруження – підійдуть більше холодні. Жовтий і червоний кольори мають найбільший діапазон вразливості, на них реагують майже всі люди, незалежно від фізичного та психологічного стану. Зелений та синій кольори пов'язані з внутрішнім напруженням та невідомістю

майбутнього. Синій – те, що багатьох захоплює на відстані (наприклад, вода), червоний – те, що насичує наше тіло (рум'яна).

Звичайно, обраний колір не може давати оцінку інтелекту, темпераменту чи характеру людини, бо існують поняття «внутрішніх» та «зовнішніх» кольорів. Зазвичай колірні переваги пов'язані з великою кількістю суб'єктивних факторів. Сприйняття кольору може нести тематичну спрямованість, наприклад, червоний. Він є сигналом небезпеки, а в області моди спонукає до чуттєвості і сміливості, у природі червоний швидше за все, викликає асоціації зі смачними ягодами.

Цікаво, але вибір кольору практично нічим не обумовлений. Якого кольору повинна бути ванна кімната? Та якого завгодно. Чи біла, чи синя плитка, чи взагалі рожева. Цікава закономірність, але в буденному житті ми не звертаємо багато уваги на наші вподобання в кольорах, а ось американський психолог Б. Шварц стверджує, що про деякі характерологічні особливості людини можна судити на основі кольору його автомобіля. Наприклад, власники червоних та жовтих машин часто оптимісти, завжди на позитиві. В зелених їздять шанувальники природи та реалісти. Сині машини зазвичай обирають люди із врівноваженим характером, білі – консерватори, чорні – ділові люди. Сірі або срібні зазвичай до смаку самозакоханим людям [4].

Таким чином, встановлено, що й чоловіки, і жінки віддають перевагу будь-якому одному кольору, у більшості випадків чоловіки концентруються на холодних відтінках, а жінки надають перевагу теплим. Частіше жінки обирають білий та чорний, а чоловіки – сірий колір.

Висновки. Підводячи підсумки, можемо сказати, що колір має безпосередній вплив на емоційний, психологічний та фізичний стан людини, слід відзначити вплив «холодних» і «тепліх» кольорів. Також вони поділяються на важкі і легкі, тому потрібно вміти збалансувати та правильно використати їх. Про особистість людини також можна багато чого сказати, через її уподобання кольорів та різних відтінків. Потрібно враховувати темперамент та побажання особи тому, що колір впливає здебільшого на всіх по-різному. Ще змалечку ми чули вислів: “На вкус и цвет товарищей нет”, що дає нам чітке розуміння цієї фрази. Зараз, набуває значної популярності кольоротерапія – це метод психологічного лікування з метою розслаблення, зняття стресів, підняття настрою, зазвичай використовуючи найвпливовіші кольори: блакитний, синій, червоний, жовтий. Вибір кольору кімнати також може позитивно вплинути на сферу вашого життя, якщо ви зупинитесь на синьому кольорі для вашої спальні – це буде «relax-place», синій допоможе заспокоїтись і зняти напругу, для кімнати-кабінету слід обирати колір, що стимулює розумову діяльність, наприклад жовтий чи оранжевий. Цікавий ефект створює чорний, білий колір та їх відтінки: світлі розширюють простір, що не скажеш про чорні, які візуально зменшують місце. Тому якщо кімната маленька бажано використовувати світлі, а якщо

візуально хочете зменшити, то темні. Ці знання вам допоможуть створити гармонію не тільки вдома, а й в собі.

Список використаних джерел:

1. Lüscher M. The Lüscher Color Test / M. Lüscher. – New York : Pocket Books, 1971. – 187 p.
2. Психофізіологічний вплив кольору на людину [Електронний ресурс] // Академія кольору. – Режим доступу: https://koloristika.in.ua/t_pvk.php.
3. Фрилинг Г. Человек – цвет – пространство: Прикладная цветопсихология / Г. Фрилинг, К. Ауэр ; пер. з нем. О. В. Гавалова. – Москва : Стройиздат, 1973. – 117 с.
4. Шварц Б. Парадокс выбора [Електронний ресурс] / Барри Шварц // Talent Management. – Режим доступу: <https://www.talent-management.com.ua/4287-paradoks-vybora-barri-shvarts-na-ted/>.

ТОКАРЮК В. Я.

*студент спеціальності «Економічна кібернетика»
Науковий керівник - Куриляк В. В., PhD, доц.
Український гуманітарний інститут*

ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ ПІСЛЯ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Актуальність теми дослідження. В цивілізованому світі 21 століття, коли спогади про дві попередні криваві війни живі, стала можливою ще одна агресія, яку ніхто не бачив з 1939 року. Найбільша втрата та найбільша проблема з тих, що виникли – це, звичайно, людські життя. Проте, далеко не останнє місце посідає питання впливу війни на економіку України.

Через воєнні дії, економічна ситуація держави погіршилася, і, як наслідок, стало актуальним питанням щодо її відновлення. За останнє століття відбулася економічна глобалізація, тобто економіки держав взаємодіючи, пришвидчують технологічний прогрес. Тому занепад однієї країни автоматично впливає на інші, вже не кажучи про безробіття, підвищення цін, що безпосередньо відображається на рівні життя самих громадян.

Результатом повномасштабного вторгнення росії стало падіння ВВП, яке на даний момент має вражаючі цифри, і вони збільшаться, якщо активна фаза бойових дій буде тривати довше ще кількох місяців. Також варто зазначити, що більше половини компаній-членів Європейської бізнес-асоціації в Україні були вимушені припинити повністю або тимчасово свою діяльність до завершення воєнного часу. Експорт товарів з України зменшився, а інвестиції й зовсім заморожені.

Саме тому пошук та дослідження ефективних методів відновлення поствоєнної української економіки є актуальним науковим напрямом.

Аналіз наукових джерел та літератури. Провідною науковою установою, що займається аналізом стану та розвитку економіки України є Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України. Також існує Державна служба статистики України, яка забезпечує створення і ефективне функціонування загальнодержавної системи економіко-статистичної інформації на території України. Отримані дослідження першочергово оприлюднюються на державних сайтах та на офіційних сторінках ЗМІ.

Новини останніх подій в економіці, статистичні дані, а також анонсування від науковців щодо економічної ситуації в країні публікують такі видання як «Економічна правда», «РБК-Україна», «Кореспондент» та багато інших. До прикладу «УНІАН» повідомляє, що за прогнозами Національного банку в поточному році відчизняна економіка скоротиться майже на третину. За даними від Андрія Длигач, співзасновника та генерального директора Advanter Group, для «Голос Америки», Україна втратила 72 тис будівель, 14 тис з яких повністю зруйновані. За останніми даними діяльність 21% підприємств повністю призупинено, 34% майже зупинені, а 45% повністю або частково продовжують працювати. 85 млрд доларів втратив малий бізнес без урахування збитків великого бізнесу, які поки що складно підрахувати [1]. Але при цьому Максим Нечипоренко в своїй статті на «The Page» цитує слова Сергія Миколайчука, заступника голови НБУ: «Війна прийшла на землю України не наприкінці лютого 2020-го року, а ще в 2014-му році. За вісім воєнних років будь-яка поважаюча себе організація мала розробити план безперервної роботи в умовах агресії. У НБУ був такий план, який по сьогоднішній день дозволяє забезпечити роботу фінансової системи» [2].

Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тему відновлення української економіки після російської агресії, адже тоді кожен громадянин зможе прийняти участь в поствоєнному розвитку нашої країни.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо дослідження методів відновлення української економіки після російської агресії.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме:

- дослідити, що являє собою економіка України;
- визначити основні фактори впливу на економічний стан;
- проаналізувати шляхи відновлення української економіки після російської агресії.

Об'єкт наукової розвідки: українська економіка як важливий чинник розвитку суспільства. **Предмет праці:** методи відновлення економіки після вторгнення Російської Федерації.

Основні результати дослідження. Основу української економіки складає багатогалузева промисловість, сільське господарство та сфера послуг. На території України знаходиться 72 гектара чорноземів, що складає тритину орних земель всієї Європи. Агропромисловий комплекс на 2015 рік

забезпечував 14% ВВП і є провідною експортною галуззю держави. Також Україна експортує чорні та кольорові метали, хімікати, машинні та транспортні обладнання, харчові продукти. Наша країна посідає 7-ме місце за величиною виробництва та є найбільшим експортером залізної руди в світі. Попри все Україна є крупним експортером зерна та сільськогосподарської продукції, зокрема соняшникової олії. Головними партнерами в зовнішній торгівлі, що складається з експорту та імпорту, постають Китай, Єгипет, Турція та держави Євросоюзу. Варто зазначити, що найбільш помітним у річному вираженні стало зростання експорту сільськогосподарської продукції з України – на 2,1 млрд. Євро, або 41%. Як повідомлялося, за даними Держстату, обсяги експорту українських товарів до країн ЄС за 10 місяців 2019 року становили \$17,4 млрд, що на 6,1% більше, ніж за аналогічний період 2018 року. Отже, ми бачимо, що важливу роль в українській економіці відіграють зерно, яке забезпечує країни-партнери відповідною продукцією та сприяє розвитку економічних відносин.

Covid-19 став одним із чинників, що негативно вплинув на економічний стан Світу, Європи та України. Пандемія істотно послабила старі сектори економіки, які базуються на низько-кваліфікованій робочій силі та старих технологіях. Так, вже за перші півроку значні збитки зазнали турагентства, логістика та транспорт, ресторанний та готельний бізнес, індустрія дозвілля та гостинності, а також велика кількість секторів промислового виробництва (за винятком сільського господарства) [4]. Внаслідок пандемії коронавірусу та карантинних обмежень падіння українського ВВП за даними Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства першій половині 2020 року склало 6,5% [3].

Не менших економічних втрат зазнала Україна після повномасштабного вторгнення російських військ на наші території. Курс гривні впав, спричинивши хвилювання серед інвесторів та утримувачів українських цінних паперів. Регулятор припинив щоденний плановий викуп валюти на ринку для поповнення золотовалютних резервів, натомість заощаджені ресурси йдуть на утримання курсу. Акції низки українських компаній, що торгуються на міжнародних біржах, також втрачають ціну (Ferrexpo, Kernel, KSG Agro та ін.), що в свою чергу перешкоджає надходженню інвестицій [5]. Вартість продовольства підскочила, а ціни на пшеницю, 30% світового експорту якої припадає на Україну, досягли рекордного рівня. Андрій Длігач вважає, що «у сільському господарстві ми маємо поки що шанси зібрати врожай приблизно на 80 відсотків порівняно з минулим роком. Така поточна оцінка. Швидше за все, ми зберемо такий урожай, але питання в тому, що ми не можемо його вивезти. Україна споживає менше третини того, що збирає. Решта йшло на експорт» [6]. Проаналізувавши події останніх років та їх наслідки, можна підсумувати – Covid-19 та російсько-українська війна стали найвпливовішими факторами впливу на економічний стан країни.

Військові дії завершаться ще не завтра, але вже зараз триває обговорення, як відбуватиметься відновлення української економіки, інфраструктури, будівель і як відновлюватимуть роботу підприємств після позбавлення від російських окупантів. Перше, Україна має отримати повний доступ до ринків країн G7 та Євросоюзу, тобто для наших товарів уряди цих країн мають відмінити всі квоти та імпорتنі мита, зокрема захисні та антидемпінгові, що допоможе українським виробникам вільно експортувати свою продукцію на ринки, які охоплюють 54% світової економіки. Денис Шмігаль зазначив, що Україна вже розглядала роботу з іноземними інвесторами та великими компаніями щодо конфіскації російських заморожених активів як компенсацію за шкоду, що завдає агресор на нашій землі [7]. Відчизняний бізнес має бути зосереджений на основних виробничих процесах, а не на стосунках із державою, тому потрібно замінити перевірки страхуванням чи іншими подібними механізмами у тих галузях, де це можливо. Також, в післявоєнні часи деякі з нас зможуть освоїти робітничі професії, що згодяться країні, яка, скоріше за все, буде суцільним будівельним майданчиком. Одне робоче місце у будівництві – це шість-сім робочих місць у суміжних галузях, що обслуговують будівничу галузь. На другому місці за популярністю виявляються професії, пов'язані з харчовою промисловістю, адже Україна має дуже гарну аграрну основу, але відсутня переробна промисловість у таких масштабах, у яких вона має бути. У відродженні економічної складової країни безпосередньо приймає і буде приймати участь Євросоюз, проте не менш необхідною є участь кожного небайдужого українця, який бажає працювати на користь нашої держави.

Висновки. Відновлення української економіки після російської агресії є спільною справою як для західних країн, так і для власне громадян. Україні належить значна частина європейських чорноземів, що допомагає їй займати третє місце за величиною експорту аграрної продукції. Не менш важливу роль на міжнародному ринку відіграє видобувна сфера, яка забезпечує нам перше місце серед експортерів залізної руди.

За останні роки події склалися не найкращим чином для відчизняної економіки. Пандемія коронавірусу, війна з росією за власну незалежність – все це послабило економічне становище та змусило перейти від орієнтирів на розвиток держави до заходів для утримання країни «на плаву».

Щоб відбудувати Україну і зміцнити її у всіх сферах, Європа розробляє аналог Плана Маршала, який допоможе відбудувати все, що було зруйновано, як в прямому, так і в переносному значенні. Це і репарації, які весь демократичний світ змусить виплатити країну агресора, і відкриття європейських ринків, які дозволяють відновити необхідний рівень експорту. З боку держави ужиті заходи, для спрощення процедури відкриття та ведення власного бізнесу. Сфери будівництва та харчування стануть найбільш затребуваними в післявоєнний період, тому кожному громадянину випаде можливість посприяти відродження української економіки.

Список використаних джерел:

1. Шварц Д. Як Україна буде відновлювати економіку після війни [Електронний ресурс] / Дмитро Шварц // УНІАН. – Режим доступу: <https://www.unian.net/economics/finance/voyna-s-rossiey-kak-ukraina-budet-vosstanavlivat-ekonomiku-posle-voyny-novosti-ukraina-amp-11799456.html>.
2. Нечипоренко М. Как Украина восстановит экономику после войны. Взгляд НБУ [Електронний ресурс] / Максим Нечипоренко // The Page. – Режим доступу: <https://thepage.ua/news/kak-ukraina-vosstanovit-ekonomiku-posle-vojny>.
3. Дослідження «Вплив COVID-19 та карантинних обмежень на економіку України» [Електронний ресурс] // Центр прикладних досліджень. – 2020. – Режим доступу: <https://cpd.com.ua/ru/covid-19-ekonomika-ukrainy/>.
4. Экономика и общество после пандемии COVID-19: Европа и Украина [Електронний ресурс] // Национальный технический университет Украины: «Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского». – 2020. – Режим доступу: <https://kpi.ua/ru/2020-corona-it>.
5. Калашник П. Цена конфликта | Угроза войны бьет по экономикам Украины и России. Кому больнее? [Електронний ресурс] / Павло Калашник // ЛІГА.Фінанси. – Режим доступу: <https://finance.liga.net/ekonomika/article/ugroza-voyny-bet-po-ekonomikam-ukrainy-i-rossii-komu-bolnee>.
6. Руйнування в Україні в доларовому еквіваленті [Електронний ресурс] // «Голос Америки». – 2022. – Режим доступу: <https://www.golosameriki.com/amp/ukraine-damage-and-restoration/6539613.html>.
7. Лебіч У. Україна після війни: хто нестиме відповідальність за відновлення держави [Електронний ресурс] / Уляна Лебіч // Сьогодні. – Режим доступу: <https://economics.segodnya.ua/amp-economics/ukraina-posle-voyny-kto-budet-platit-za-vosstanovlenie-gosudarstva-1613562.html>.

ТРОХИМЕНКО А. В.

*студентка спеціальності «Початкова освіта»
Науковий керівник - Романчук С. М., к. філол. н., доц.
Український гуманітарний інститут*

МЕТОДИ АРТ-ТЕРАПІЇ ЯК ЗАСІБ ПРОФІЛАКТИКИ ДИТЯЧОГО ПІСЛЯВОЄННОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ

*Почніть робити те, що потрібно.
Потім робіть те, що можливо.
І раптом ви виявите, що робите неможливе.
Св. Франсиск Асізький*

Актуальність теми дослідження. XXI століття – вершина світової цивілізації, але не завжди цивілізація може відповідати своїй назві. Технологічний прогрес – пріоритетна ціль усіх держав світу, у сучасних умовах більшість прагне до матеріального благополуччя, забуваючи при цьому про духовні цінності та емоційний стан. Сьогодні показує нам безліч чинників, які сприяють розвитку як позитивних емоцій так і негативних: тривога, розпач, біль, гнів, печаль – усі ці чинники викликають стрес для людського організму, особливо сильним він може бути для дітей, адже вони гостріше сприймають навколишні події. Сучасна картина України постає перед нами в умовах жахливої війни; ці події змушують нас шукати рішення проблеми з якими стикаються сучасні люди та діти. Тема, яку ми хочемо висвітлити у цій науковій роботі, це пошук методів та прийомів арт-терапії, які допоможуть впоратися з післявоєнним стресом дітей. Через воєнні дії на території сучасної України велика кількість людей втратила або змушена була залишити свої домівки та поїхати за кордон, велика кількість дітей втратили своїх батьків, були поранені, налякані або що найгірше втратили своє життя... Однак ті хто вижив, кого знайшли та надали притулок, залишаються у стресі та страхів – вони потребують допомоги, психологічної допомоги. Маючи змогу допомогти цим дітям, ми повинні дослідити цю тему цілком та зосередити свою увагу на тому, як же полегшити внутрішні страждання та знайти вихід для вивільнення емоцій та повернення здорового світосприйняття, саме тому ми вважаємо, що саме тема «Методи арт-терапії як засіб профілактики дитячого післявоєнного стресового розладу» є як ніколи актуальною.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідженням теми арт-терапії та її методів займалися низка авторитетних вчених, які як правило окрім іншого акцентували свою увагу й на значенні арт-терапії для розвитку дітей. Спочатку арт-терапія виникла в контексті теоретичних ідей З. Фрейда і К.Р. Юнга, яка надалі втілювалася в більш широкій концептуальній базі, включаючи моделі розвитку особистості К. Роджерса і Ф. Маслоу. До прикладу у книзі «Психосоматика: Довідник практичного психолога» під редакцією професорки Малкіна-Пих І.Г. говориться, що усі види мистецтва, які використовують у лікарнях та центрах психологічної допомоги, позначаються терміном – «арт-терапія» [1]. Продовжуючи цю думку, на основі проведених досліджень мистецтвознавцями Лебедевою та Кисельовою, ми отримали дані, які вказують на те, що такий психологічний метод роботи справляє позитивний вплив на загальний фізичний та психологічний стан хворих, сприяє позбавленню від психосоматичних порушень [2]. У свою чергу доктор психології, професор Гудман також звертає увагу на те, що люди, які мають травматичний досвід у минулому, відвідуючи сеанси арт-терапії, у процесі досягається психотерапевтичний ефект, що виражається в упорядкуванні психосоматичних процесів [3]. Враховуючи вищенаведене, можна сказати, що арт-терапія є наукою, яка справляє значний вплив на оздоровлення психічних та фізіологічних

процесів людини, велика кількість наукових праць висвітлює ідеї лікування за допомогою мистецтва. Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тему профілактики післявоєнного стресу дітей за допомогою методів арт-терапії.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо дослідження методів арт-терапії для профілактики післявоєнного стресу дітей.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме:

- дослідити поняття «арт-терапія»;
- охарактеризувати поняття «посттравматичний стресовий розлад» та його ознаки;
- проаналізувати методи арт-терапії для профілактики посттравматичного стресового розладу.

Об'єкт наукової розвідки: методи арт-терапії. **Предмет праці:** профілактика методами арт-терапії посттравматичного стресового розладу дітей.

Основні результати дослідження. Арт-терапія (від лат. *Arts* – мистецтво, грец. *Therapeia* – лікування) вид психотерапії та психокорекції, який бере свою першооснову в образотворчому мистецтві та творчій діяльності; такий спосіб лікування являє собою методику профілактики завдяки роботі з художньою творчістю. Уперше цей термін був використаний у 1938 році, британським лікарем і художником Адріаном Хіллом. Під час роботи в санаторії Мідхарст, він малюючи, помітив, що малюнки допомагають пацієнтам одужати. Пізніше, описуючи свою роботу з хворими на туберкульоз, він вперше використав цей термін «арт-терапія», який потім отримав широке поширення. Головним завданням мистецької терапії є гармонізація особистості через розвиток самопізнання та самовираження. Класична арт-терапія включає в себе тільки візуальні методи роботи: живопис, графіка, фотографія, малювання та ліплення, однак сучасна арт-терапія налічує більше видів методик, адже кількість проблем щоденно збільшується. Заняття арт-терапії дозволяють налагоджувати контакти з людьми, адже, зазвичай, такі заняття є груповою формою роботи, тому протягом певного часу людина більше дізнається про її колег у групі та сама відкривається для них. Техніки арт-терапії застосовуються при досить широкому спектрі проблем: психологічні травми, втрати, кризові стани, внутрішньо- і міжособистісні конфлікти, постстресові, невротичні та психосоматичні розлади, екзистенційні та вікові кризи [4]. Усі ці методи є корисними не тільки як лікування психічних проблем, а й для розвитку внутрішнього світу людини, відвідуючи такі прийоми, індивід може розвивати свої творчі здібності, а також, на підсвідомому рівні вивільняти у творчості свої почуття: як негативні так і позитивні. Отже, беручи до уваги все вище сказане, ми можемо стверджувати, що за допомогою мистецтва, а саме арт-терапії, людина може зцілюватися та розвиватися як особистість, налагоджувати свої взаємозв'язки з оточуючими та долати свої внутрішні травми та переживання.

Сучасна ситуація на Україні залишає бажати кращого, у зв'язку з останніми подіями, велика кількість людей залишила свої помешкання та виїхала за кордон. За даними ООН понад 4 мільйони українців перебувають на територіях інших держав, 2 мільйони з яких налічують діти – це близько 10 % всього населення України. 6,5 мільйона людей були змушені залишити свої домівки та переїхати в інші області України. Внутрішній стан українців є надломленим, навколишній світ, який існував до початку війни, зник, а на його місце прийшли спустошення та відчай. Стан, який переживають наші сучасники має наукове визначення: *Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР)*, його ще називають «комбатантський синдром», «в'єтнамський синдром», «афганський синдром», «східний синдром». Це психічний розлад, різновид неврозу, що виникає у наслідок переживання однієї чи кількох посттравматичних подій, таких як, військові дії, теракти, аварії чи стихійні лиха, катастрофи, важка фізична травма, побутове чи статеве насильство, загроза смерті чи перебування свідком або заподіювачем чужої смерті [5]. Зазвичай, ПТСР виявляється як довготермінова реакція на стрес, найчастіші симптоми, які вказують на те:

- *уникнення* (нездатність згадати фрагменти травмуючої події, підсвідоме відчуження від близьких, небажання говорити про стресові події, уникання всього що пов'язане з певними подіями);
- *гіперзбудженість* (проблеми зі сном, надмірна пильність, надмірне реагування на рухи чи шуми, відсутність зосередженості, спалахи агресії);
- *настрій* (увесь світ сприймається через призму чорного кольору, постійне звинувачення себе та інших, знецінення занять, яким приділяли багато свого часу раніше, втрата почуття радості та щастя) [6].

Діти також можуть переживати ці симптоми, які можуть проявлятися, окрім вищевказаних проблем, у: *кошмарах, повторюваних іграх (зацикленість на травматичній події відображається у грі), фізичні симптоми, страх смерті*. Звичайно, якщо говорити про лікування цього синдрому, то ми розуміємо, що це є складний процес, який потребує роботи спеціаліста у цій сфері, ми не можемовилікувати його за допомогою арт-терапії, але ми можемо допомогти вивільнити свої емоції назовні як позитивні так і негативні. Отже, посттравматичний стресовий розлад – це довготермінова реакція на стрес, яка виявляється у змінах внутрішніх та зовнішніх, вразливі до цього розладу не тільки дорослі, а й діти.

Ми не можемо стверджувати, що в усіх людей та дітей може бути ПТСР, адже рівень психологічного здоров'я – поняття індивідуальне. Однак для профілактики ПТСР ми вважаємо доцільним використати такі методи та прийоми арт-терапії та музикотерапії, як: малювання пальцями під час слухання музики, ліплення, слухання музики та виконання різних рухів, танців, ігор під музику. Прийом *«пальчикового малювання»* під час слухання музики сприяє заспокоєнню внутрішніх переживань, розслабленню

негативно наповнених думок, розвитку позитивного мислення та естетичного задоволення. Метод ліплення – сприяє роботі дрібної моторики пальців, яка в свою чергу допомагає дітям з мовленням, якщо у наслідок стресу дитина припинила говорити, такий вид діяльності допоможе побороти внутрішній бар'єр і знову почати говорити. Виконання різних танцювальних рухів та ритмічних рухів під час слухання музики сприяє позбавленню негативних емоцій, таких як агресія та гнів, допомагає відчувати себе краще, підняти собі настрій та налагодити стосунки з іншими дітьми з групи. Слухання музики є саме по собі корисним, якщо взяти до уваги саме музикотерапію, то пріоритетним є слухання класичної музики. Така музика сприяє урівноваженню внутрішніх процесів, гармонійному розвитку особистості, збагаченню естетичного досвіду індивідів. Якщо використовувати синтез таких мистецтв як образотворче мистецтво та музичне, ми можемо отримати більш кращий результат: забезпечити ефективно емоційне усвідомлення та надати йому соціально прийнятні, допустимі форми. Полегшує процес комунікації для замкнених та відчужених дітей, чинить додатковий вплив на усвідомлення свої переживань, почуттів, емоційних станів. Підсумовуючи вище зазначене, ми можемо сказати, що для профілактики ПТСР слід використовувати такі методи та прийоми роботи, як: прийом *«пальчикового малювання» під час слухання музики, метод ліплення, виконання танцювальних рухів та рухів під супровід музичний, слухання класичної музики* [7].

Висновки. Підводячи підсумок даного дослідження, варто зазначити, що арт-терапія як засіб профілактики дитячого післявоєнного стресу відіграє свою важливу роль у цьому процесі. Дане поняття сформувалося, відносно, нещодавно, хоч воно і не має тисячолітньої історії, однак результати, які отримували дослідники вражають своїми показниками. Арт-терапія створена для допомоги внутрішньо травмованим людям; за допомогою цієї галузі у науці велика кількість людей може лікуватися мистецтвом і творити його. Лікування мистецтвом є одним із засобів профілактики такого стану як Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) - це стан, при якому нервова система людини була вражена під час посттравматичних подій різного характеру (воєнні події, ДТП, побутове насилля, природні катастрофи та ін.). Такий стресовий розлад має різні симптоми і, зазвичай, виявляється через деякий час після посттравматичної події, він може виникати як дорослих, так і в дітей. Передовими симптомами є: уникнення людних місць і спілкування, гіперзбудженість, перемини настрою. Для профілактики післявоєнного стресового розладу, ми обрали такі методи та прийоми арт-терапії: прийом *«пальчикового малювання» під час слухання музики, метод ліплення, виконання танцювальних рухів та рухів під музичний супровід, слухання класичної музики.* Кожен із цих прийомів та методів спрямований на заспокоєння та вивільнення внутрішніх переживань, розвиток комунікації й естетичного задоволення. Дане дослідження спрямоване на розкриття теми арт-терапії як способу профілактики дитячого післявоєнного стресового

розладу. Ми вважаємо доцільним використання запропонованих методів і прийомів для профілактики дитячого післявоєнного стресового розладу.

Список використаних джерел:

1. Малкіна-Пих І. Г. Психосоматика: Довідник практичного психолога / І. Г. Малкіна-Пих. – Москва : Ексмо, 2005. – 992 с.
2. Литвиненко В. А. Застосування арт-терапії в логопедичній роботі з дошкільниками та молодшим школярами : Навч. метод. посіб. / В. А. Литвиненко. – Суми : СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2011. – 111 с.
3. Вознесенська О. Л. Енциклопедичний словник з арт-терапії / О. Л. Вознесенська, О. М. Скнар. – Київ : Золоті ворота, 2017. – 312 с.
4. Арт-терапія [Електронний ресурс] // Психологічна студія SELF. – Режим доступу: <http://www.psycholog.rovno.ua/?p=67>.
5. Венгер О. П. Посттравматичний стресовий розлад : Навч. посіб. для студентів вищ. мед. навч. закл. МОЗ України / О. П. Венгер. – Тернопіль : ДВНЗ "Тернопіл. держ. мед. ун-т ім. І.Я. Горбачев. МОЗ України, 2016. – 260 с.
6. Романчук О. І. Психотравма та спричинені нею розлади: прояви, наслідки та сучасні підходи до терапії / О. І. Романчук. – [Б. м. : б. в.], 2012. – 30 с.
7. Козлова К. Як арт-терапія рятує від ПТСР [Електронний ресурс] / К. Козлова // АРМІЯІNFORM. – Режим доступу: <https://armyinform.com.ua/2021/08/18/yak-artterapiya-ryatuye-vid-ptsr/>.

ТРОХИМЕНКО Я. В.

*студентка спеціальності «Початкова освіта»
Науковий керівник - Кондратюк О. М., к. пед. н., доц.
Український гуманітарний інститут*

УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Актуальність теми дослідження. За останні роки людство зазнало багато випробувань і втрат: починаючи від екологічних проблем, епідемії covid-19 та закінчуючи війною на Україні. За цей невеликий проміжок часу загинуло багатолюддей, постраждали різні сфери людського життя, особливо на Україні. Особливих змін зазнала і система освіти, перейшовши на дистанційний формат навчання. Оскільки це є новим методом навчання для більшості студентів, учнів та дітей, які щойно пішли до школи, навчання є складним і непривабливим. З таким навчанням виникають проблеми як у учнів так і у вчителів: їм важко налаштуватися на навчання, постійно щось відволікає, або хтось створює шум у кімнаті та ін. Особливо важко навчання дається для учнів молодших класів, які знаходяться у тому віці, коли не можуть повністю керувати своїми емоціями та організувати свої зусилля без допомоги батьків чи вчителя. Для студентів та учнів старших класів, які

мають вже сформовані навички поведінки і організації свого робочого процесу це також створює проблему тому, що те на скільки якісно вони навчаються може повпливати на їхнє майбутнє. Тому кожен урок вчитель має максимально задіяти різноманітні методи, форми та засоби навчання для оптимізації інтересу та активності учнів у процесі навчання. Перед вчителем постає завдання правильного використання ресурсів та матеріалів для того, щоб навчити дітей якісно використовувати і засвоювати знання отримані на уроці. Саме тому дослідження про те, які умови потрібно створювати для того, щоб учні молодшого шкільного віку могли швидко розуміти та засвоювати інформацію подану на уроці є важливою для майбутнього розвитку нашої освіти.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідженням теми про створення ефективних умов під час дистанційного навчання займалися низка авторитетних науковців, які акцентували свою увагу на створенні необхідних умов для якісного навчання школярів і студентів та професійного викладання вчителів та що для цього потрібно зробити. До прикладу, як зазначала освітянка, співзасновниця альтернативної школи БеркоШко Валентина Мержиєвська:

«Надмірну кількість онлайн складно витримувати і учням, і викладачам, але перехід на дистанційне навчання потребує перебудови освітніх підходів і з боку вчителя: замість начитки дослідження, замість контролю челенджі, і з боку учнів дистанційне навчання також потребує інших навичок не слухняності, а самоорганізації» [1]. Доповнюючи цю тему, Наталя Кідалова, вчителька української мови та англійської мови, експертка ГС «Освітологія» зазначала, що під час дистанційного навчання зросла роль батьків, оскільки від дітей, особливо молодшого віку, важко вимагати абсолютної дисципліни та концентрації [2]. Не менш важливим є те, як правильно організувати навчання з використанням цифрових технологій, комунікувати з учнями на відстані, надихати та мотивувати їх до навчання, допомагати батькам – це ті навички, якими тепер на додаток мають володіти вчителі [2]. Член робочої групи з розробки нового Державного професійного стандарту за професіями вчителів Лілія Гриневич, зазначає, що професійний стандарт вчителя має стати важливим орієнтиром в контексті змін в освіті [2]. Враховуючи вищенаведене, можна сказати, що існує багато етапів, які потрібно удосконалювати у системі навчання і викладання щоб мати необхідні навички для подальшої роботи в освітньому середовищі. Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тему ефективного навчання молодших школярів під час дистанційного навчання, оскільки розуміння даних принципів є необхідним для успішного становлення особистості та являється актуальним науковим напрямком сучасності з її нагальними проблемами суспільного характеру та потребою в побудові благополучного соціуму.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо дослідження умов ефективного навчання молодших школярів в умовах дистанційного

навчання.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме:

- дослідити систему дистанційного навчання молодших школярів в Україні;
- визначити позитивні та негативні аспекти системи дистанційного навчання в молодшій школі;
- проаналізувати умови ефективного навчання молодших школярів в умовах дистанційного навчання.

Об'єкт наукової розвідки: система дистанційного навчання як сучасна модель здобуття освіти. **Предмет праці:** дистанційне навчання молодших школярів.

Основні результати дослідження. З появою і розповсюдженням епідемії covid-19 в Україні відбулися зміни в процесі навчання, з очної форми перейшли на дистанційну форму навчання. У свою чергу дистанційне навчання – це метод навчання при якому лекції транслюються або уроки проводяться заочно, без необхідності відвідування школи чи коледжу [3]. Тому МОН опублікував вимоги, які потрібно виконувати під час онлайн навчання. Ці вимоги були створені для того, щоб систематизувати навчання і зробити його більш кращим та безпечнішими для кожної вікової групи дітей. Кожен вчитель та учень, які не мали можливості працювати в онлайн режимі, мали можливість отримати комп'ютер. Для того щоб учні не сиділи довго перед екраном були введені часові обмеження для учнів, згідно з ним робота школярів за екраном комп'ютера не може перевищувати 10-15 хвили для учнів молодшої школи, а піч час перерви обов'язково робити фізичні вправи. Також для того, щоб робота з учнями молодших класів була активна і організована створили правила, яких потрібно дотримуватися на уроках: учні мають вчасно підключатися до уроку; потрібно дізнатися чи всі учні чуять і бачать вчителя; коли вчитель питає потрібно вмикати мікрофон [4]. Оскільки учні початкових класів не мають досвіду роботи з онлайн платформами Zoom, їм потрібно показати і розповісти як потрібно ними користуватися. Також у навчанні дітей допомагає наявність сучасного обладнання, матеріали, інтегровані уроки, які допомагають вчителю працювати з учнями і учням краще засвоювати інформацію. Згідно з вище сказаним можна зробити висновки, що Міністерство освіти намагається зробити все, щоб дистанційне навчання було якісним і доступним для всіх.

Кожна форма навчання має свої позитивні та негативні аспекти навчання, особливо, коли починають навчатися діти початкових класів. До позитивних змін можна віднести: по-перше, безпека та зручність, оскільки не потрібно довгий час іти до школи, чи їздити на громадському транспорті або нести важкий портфель. По-друге, замість того, щоб купувати підручники чи зошити, школа дає вже готовий навчальний матеріал у вигляді мультфільмів, ігри-вправи, яскравих домашніх завдань. По-третє, завдяки впровадженню дистанційного навчання зріс рівень опанування сучасними

цифровими технологіями, як в учнів так і у вчителів. А також дистанційне навчання допомогло учням, які не могли відвідувати школу у зв'язку з проблемами здоров'я. На противагу позитивним аспектам постають негативні аспекти: не підготовленість системи освіти до дистанційного навчання, оскільки не всі вчителі вміли користуватися гаджетами, і не у всіх учнів була можливість користуватися електронними носіями. Також на початку карантину велика роль зросла у батьків, оскільки вони мали працювати, готувати, допомагати дітям у навчанні, що робить велике навантаження на батьків [5]. Негативним у навчанні дітей є також те, що вони сидять за екранами моніторів, що може погано впливати на їхній зір; їм важко соціалізуватися з іншими однолітками, адже в онлайн режимі вони цього не можуть зробити. Одним з головних недоліків онлайн навчання є те, що діти початкових класів мають несформовану волюву регуляцію, їм важко себе контролювати і вчасно виконувати завдання, важко зосереджувати свою увагу на екрані [5]. Отже, проаналізувавши позитивні та негативні аспекти у дистанційному навчанні ми розуміємо, що кожна система навчання має свої плюси та мінуси, але за нами залишається завдання покращувати рівень онлайн навчання, щоб було більше плюсів чим мінусів.

Для того, щоб дізнатися, наскільки ефективні умови для дистанційного навчання в Україні було проведено опитування, за результатами голосування, 36 % школярів стали більше читати, 15% учнів більше уваги приділяють самоосвіті, 70% дітей та батьків почали більше часу спілкуватися між собою [6]. Щоб досягти такого результату були створені певні умови, які покращили роботу вчителів, вони почали краще і якісніше проводити заняття, та учням, яким стало цікавіше слухати і виконувати завдання. Які ж саме умови були створені для цього: по-перше, створили спеціальні платформи для навчання - "міні-класи", в яких можна як проводити конференції, так і завантажувати різні матеріали та домашнє завдання, наприклад це такі платформи: Google Classroom, Zoom, Viber, SMLS та інші.

По-друге, щоб навчання було плідним, потрібно зустрічатися з учнями, навіть якщо через камери і лише декілька разів на тиждень, адже для учнів молодшої школи важливо не частота уроків, а їх регулярність [7]. По-третє, щоб учням було цікаво на уроках потрібно підтримувати з ними зворотній зв'язок, щоб це був не тільки монолог вчителя, а й бесіда з учнями, а щоб підтримувати в них бажання вчитися потрібно відзначати кожного учня персонально за зроблену правильно роботу чи відповідь на запитання. По-четверте, потрібно давати учням деякі завдання в ігровій формі це допоможе їм виконувати домашню роботу із зацікавленістю, а також важливою умовою є те, наскільки багато уваги приділяють батьки дітям у виконанні домашніх робіт чи слідкують вони за навчальним процесом їхньої дитини, чи допомагають зосередитися на уроці - це все впливає на те, як якісні учень запам'ятає і засвоїть навчальний матеріал. Багато яких аспектів у навчанні залежить від вчителя, оскільки учнів рівняються саме на

нього, тому йому потрібно вміти гарно працювати зонлайн платформою, яку він вибрав для навчання. Вчителю потрібно правильно організувати час уроку, щоб не перенавантажувати учнів і себе, також потрібно підтримувати зв'язок з усіма учнями і батьками для кращого навчання. Не потрібно забувати також те, що вчитель має перевірити або запитати чи у всіх учнів є звук, чи чути його, також він має говорити розміреним темпом голосу не кричати, а також реагувати на відповідь учнів. Отже, проаналізувавши умови, які потрібно створити для ефективного дистанційного навчання молодших школярів, можна зробити висновки, що багато різних аспектів впливають на якісне навчання учнів, тому вчителям потрібно правильно використовувати ресурси для навчання і організувати робочий час, щоб він дійсно був ефективним для навчання.

Висновки. Підводячи підсумки, варто зазначити, що умови, які створюються для дистанційного навчання впливають на рівень навчання і на розвиток учнів, адже те на скільки якісно учень засвоїть матеріал у початковій школі може вплинути на його майбутнє. Спочатку введення карантинних обмежень було багато недоліків у системі освіти, яка була не підготовлена до такого навчання, з учнями молодших класів та з учнями старших класів. Але за допомогою новітніх технологій та команді професійних науковців були створені різні матеріали та платформи для покращення онлайн навчання. Завдяки дистанційному навчання відкрилися нові шляхи в освіті, особливо для тих, хто не мав можливості бути присутнім у школі, покращилася їхня самоорганізація діти почали більше часу проводити з батьками. На противагу багатьом позитивних моментів було декілька негативних: не вміння вчителів і дітей працювати з електронними гаджетами та з онлайн платформами для навчання, недостатня кількість досвіду для роботи з онлайн уроком. Все це створювало певні труднощі у роботі вчителя із учнями бо було новим для них, а оскільки надмірна роботи за комп'ютером могла погіршити стан здоров'я були створені певні правила для роботи на уроці, щоб не виснажувала їх, адже здоров'я є найголовнішим. Також вчителям слід пам'ятати, що правильно створені умови на уроці є одним із головних чинників ефективного навчання, бо без підготовлених правил і без організації класу на уроці може бути хаос. Тому перед початком уроку мають бути підготовлені і організовані різні технічні моменти, а на уроці мають бути використані різні цікаві завдання, що зацікавлять учнів та відповідно має бути зворотній зв'язок від вчителя. А ще однією із головних умов при навчання учнів молодших класів є батьки, які будуть організувати, допомагати зосереджувати увагу на завданнях, які будуть підбадьорювати їх якщо в них щось не вийде тому, що мотивація дітей до навчання залежить саме від них. Тому, щоб навчання було дійсно цікавим, не виснажливим і ефективним вчителям, потрібно перш за все виконувати всі умови, які потрібні для такого навчання, та дійсно любити свою роботу і дітей, а для учнів навчитися самоорганізації та мати жагу до навчання, яка допоможе їм краще та більш ефективно навчатися як

самостійно, так і на уроці.

Список використаних джерел:

1. Данилович К. Ефективність дистанційного навчання: рекомендації та практичні поради [Електронний ресурс] / Катерина Данилович. – Режим доступу: <http://blog.ed-era.com/iefektivnist-distantsiinogho-navchannia/>.
2. Літвін Ф. Дистанційне навчання: сучасний формат освіти, який має лишитися [Електронний ресурс] / Фелікс Літвін // Українська правда. – Режим доступу: <https://life.pravda.com.ua/society/2020/07/2/241517/>.
3. Що таке дистанційна освіта та як проходить дистанційне навчання [Електронний ресурс] // Галичина. – Режим доступу: <https://galychyna.if.ua/analytic/shho-take-distantsiyna-osvita-ta-yak-prohodit-distantsiynе-navchannya/>.
4. Дистанційне навчання в молодшій школі [Електронний ресурс] // Promethean. – Режим доступу: <https://prometheanworld.com.ua/dystantsijne-navchannya-v-molodshij-shkoli/>.
5. Дистанційна освіта – плюси та мінуси [Електронний ресурс] // Диплом центр. – Режим доступу: <https://referat.kiev.ua/uk/blog/distantsijna-osvita-plyusi-i-minusi/>.
6. Позитивні та негативні сторони дистанційного навчання [Електронний ресурс] // Освітній портал. – Режим доступу: <https://www.op.ua/news/osvita-v-ukraini/pozitivni-ta-negativni-storoni-distanciynogo-navchannya>.
7. Ройз С. Як педагогам організувати дистанційне навчання [Електронний ресурс] / Світлана Ройз // Боратинська сільська рада. – Режим доступу: <https://boratyn.silrada.org/yak-pedagogam-organizuvaty-dystanczijne-navchannya/>.

ФЕДОРОВА М. Ю.

студентка спеціальності «Філологія»

Науковий керівник - Поліна Г. В., доц., к. філол. н.

Український гуманітарний інститут

ГЕНЕАЛОГІЧНЕ ДЕРЕВО ЛЮДИНИ ЯК ФАКТОР ОСОБИСТІСНОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТА САМОУСВІДОМЛЕННЯ

Актуальність теми дослідження. На сьогодні більшість індивідумів суспільства взаємодіють між собою, у тій чи іншій мірі оновлюючи та змінюючи культуру суспільства, в якому вони перебувають.

А важливою одиницею суспільства є рід, через який зберігаються, поповнюються та передаються від покоління до покоління принципи життя й виховання, сімейні традиції, історія роду тощо.

Інформація про сімейний родовід належить до літописів, або сучасною мовою енциклопедій, виконуючи роль фундаменту і основи усвідомлення людиною себе, як важливою частиною свого роду.

А історія кожної сім'ї -- то є значна складова частина історії країни та народу, і потреба вивчення свого роду ґрунтується на повазі та інтересі до своїх предків.

Сьогодні демонструє активне змішування різних національностей та релігій через укладання шлюбів між особами, що належать до різних груп суспільства.

Здебільшого кожен індивідуум цікавиться у своїх батьків і рідних про своїх предків: як кого звали і який характер вони мали, хто чим займався та чого досяг, хто з яких територій родом і яку віру сповідували тощо.

Вивчаючи своє коріння, своїх прабатьків, людина може дізнатися про можливі таланти, закладені у її генах, про характер та звички, котрі має, про своє походження або про вірогідну наявність певних хвороб, що також є не менш важливою інформацією.

Якщо уявити людину, котра не знає нічого про своїх батьків, про своїх братів та родичів, не має навіть уявлення про своє походження, то мимоволі у підсвідомості такий індивідуум постає хиткою й невпевненою особистістю, котра згубила свою ідентичність та приналежність.

Дослідження свого роду мають вагоме значення у формуванні самоусвідомлення і самоідентифікації особистості.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідженням теми генеалогії людини та особистісної ідентифікації й самоусвідомлення займалося багато науковців.

Одними із найвідоміших дослідників були Джоні Фармер, Джоні Черні та Кетрін Борхес. На території України цій темі також присвячено багато дослідницьких праць. Наприклад, книга доктора мистецтвознавства В. В. Рубана-Кравченка «Кричевські і українська художня культура XIX ст. Василь Кричевський» [5] посвячена певній мистецькій еліті, чиї творчість і доля акцентують драматизм української культури, виявляють її самобутність і внесок у світову літературну спадщину. У книзі описано життєві і творчі стежки Василя Кричевського — одного з кращих майстрів минулого століття, котрі відкривали нові обрії творчості.

Праця В. М. Самородова, С. Л. Кигим та Л. В. Ольховської «В. І. Вернадський та В. Г. Короленко: у поєднанні доль і поглядів» має інформацію про спільність родоводу відомих особистостей: натураліста В. І. Вернадського та письменника В. Г. Короленка, та надає раніше невідомі дані про сімейний зв'язок троюрідних братів, також надаючи аналіз спорідненості їх поглядів та вчинків.

У свою чергу видання «Літопис родини Дольницьких». Документи, матеріали, спогади: генеалогічні студії» можна сприймати як наукове, оскільки воно цікавить істориків, етнологів, богословів, викладачів, а також студентів – тих особистостей, хто вивчає свій родовід та минуле батьківщини.

У цій книзі подано дані про походження, становлення та розвиток давнього українського галицького роду Дольницьких за останні три століття,

і у першій частині подано відомості про дослідницькі джерела (усний та письмовий перекази – приватні й офіційні джерела) та інформацію про загальні методологічні підходи.

А у книгу Г. Д. Кобринського, Ю. Г. Кобринського і Д. Ю. Кобринського «У дзеркалі родоводу» вкладено роздуми авторів про те, навіщо потрібна генеалогія, здійснено спробу дослідити походження прізвища Кобринських та надано генеалогічне дерево роду [1].

Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тему особистісної ідентифікації та самоусвідомлення через дослідження свого роду в житті людини, оскільки розуміння даної інформації є необхідністю задля успішного становлення особистості й подальшого оновлення культури суспільства.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо дослідження генеалогічного дерева як фактора особистісної ідентифікації та самоусвідомлення.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові завдання, а саме:

- визначити соціальне явище «генеалогія»;
- дослідити, у чому полягає суть самоусвідомлення й особистісної ідентифікації та описати її види;
- проаналізувати явище генеалогічного дослідження, як вагомий фактор впливу на формування особистісної ідентифікації та самоусвідомлення.

Об'єкт наукової розвідки: самоусвідомлення та ідентифікація особистості; генеалогічне дослідження. **Предмет праці:** генеалогічне дерево як фактор особистісної ідентифікації та самоусвідомлення.

Основні результати дослідження. Визначення поняття генеалогії поєднує у собі дослівне значення двох понять: «сім'я» та «наука». Це допоміжна історична дисципліна, яка досліджує походження та родинні зв'язки осіб, родовід особистості, історію сімей та родів.

Для поглиблення знань про родовід використовуються усні перекази, історичні записи, генеалогічний аналіз, документи особ та інші джерела, що виявляють родовід людини та підтверджують родинну спорідненість членів сім'ї.

Результати дослідження генеалогічного дерева відображають за допомогою схем або малюнків. Також залучають геральдику, дипломатію, місцеві легенди, евгеніку, історію та інші суміжні науки.

У сучасних статтях енциклопедичних словників сам термін «генеалогія» починається з розділу Старого Заповіту Біблії. Біблія надає інформацію про походження та спорідненість усіх народів, релігійну традицію юдаїзму (священна служба у левитів) та розкриває родовід Ісуса Христа.

Розповіді про походження націй, династій і знаті набули поширення в багатьох країнах ранньосередньовічної Європи, і розквіт генеалогії припав на розвиток феодалізму. Коли в суспільстві виникла власність і люди почали

обговорювати питання спадкування майна, особливо важливо було розуміти рівні споріднення.

Відомим методом для генеалогів є аналіз особистих біографій відомих людей, який став простим методом дослідження задля генерування родоводу непрофесійними істориками [2].

Суть терміну «самоусвідомлення» полягає у тому, що індивід у певний момент часу усвідомлює свої почуття, думки, вчинки і все те, що з ним відбувається у конкретний проміжок часу. І явище самоусвідомлення бере початок із самодослідження – тобто уважного спостереження людини за самою собою. Потім має відбутися аналіз отриманої інформації щодо своєї особистості. А найважливішим моментом є здатність індивідуума "пробудитися", ввімкнути свідомість і бути спроможним поставити собі одні з найголовніших запитань: «Хто я?», «Ким я є?», «Де я зараз?», «Що я роблю?» тощо.

Ідентифікація особистості – є явищем ототожнення себе з іншим індивідом або групою осіб, за допомогою якого людина може набувати нового досвіду і якостей, поки не сформується самостійний шлях розвитку особистості.

Ідентифікація особистості має певні види:

1. Ситуативна проявляється у здатності особистості ототожнити себе із певним образом, поводити себе так, як би діяв той, з ким себе ідентифікує людина.

2. Колективістська ідентифікація є усвідомленням своєї належності до спільноти, в якій перебуває індивід, перенесення цінностей групи до своїх власних.

3. Особистісна розглядається як усвідомлення особистістю своїх власних життєвих установок і мотивів поведінки як суб'єкта діяльності.

4. Етнічна, або національна базується на емоційному осягненні особливостей, звичаїв та менталітету тієї народності, до якої належить індивід і є відчуттям свого невідривного із нею зв'язку.

5. Політична ідентифікація є ототожненням своєї особистості з конкретною суспільно-політичною позицією, поглядами, установками щодо ідеологічного напрямку, політичного лідера тощо.

Ідентифікація особистості це процес, коли людина повністю відкидає себе і проектує об'єкт ототожнення на себе, намагається приміряти і грати чужу роль [3].

Інститутом соціалізації є батьківська сім'я, що впливає на специфічні моменти творчого становлення, напрямку інтересів особистості, її активності на життєвому шляху.

Формування індивіда в сім'ї відбувається не тільки в результаті спрямованого впливу дорослих, але й в результаті спостереження за поведінкою всіх членів сім'ї, вивчення своїх прабатьків та ототожнення себе з ними. У загальному контексті сімейна ідентифікація розглядалась як частина соціальної ідентифікації (У. Джемс, Ч. Кулі та ін.).

Сімейна ідентифікація, за В.С. Торохтієм, – це процес формування цінностей, прагнень, певних вірувань, які будуть узгоджуватися і поділятися членами сім'ї, а також формувати у дитини образ соціального світу.

При вивченні історії свого роду та своїх предків, людина ідентифікує себе з ними, засвоюючи систему цінностей, емоцій та реалізує їх у взаєминах з навколишніми. Сімейні цінності розглядаються вченими як вироблений, культивований сімейною свідомістю ідеал, котрий є джерелом мотивації поведінки кожного індивіда.

Важливим чинником формування особистої ідентифікації є ціннісно-символічна складова батьківського впливу, тобто спосіб мислення і сімейна ідеологія, модель батьків, родинні міфи, сімейні трагедії та ін.

Також на процес формування індивіда має вплив генотип і фенотип, соматопсихічні і психосоматичні характеристики, темперамент, стан здоров'я, спадковість і інші чинники, які людина може дослідити у майбутньому задля кращого розуміння своєї особистості та більш повного самоусвідомлення.

Є.Г. Ейдемільер і В.В. Юстиціс запропонували термін «внутрішня картина сім'ї» для позначення сукупності уявлень про послідовність типових ситуацій – сценаріїв у повсякденному житті сім'ї, котрі утворюють основу уявлень людини про соціальне явище сім'ї, своє життя та особисту поведінку, адже це пов'язано з минулим сім'ї та має вплив на майбутнє індивіда [4].

Отже, дослідження свого родинного дерева надає індивіду набагато більше інформації про історію та минуле його попередників, на пряму впливає на формування особистісної ідентифікації, самоусвідомлення і зрілої особистості, а також є способом кращого пізнання себе, своєї спадковості та історії.

Висновки. Підводячи підсумки, варто зазначити, що коріння явища генеалогії закладено ще у Старому Заповіті у Біблії і найпростішим у сучасності методом дослідження родинного дерева є аналіз особистих біографій відомих людей, архівних документів про їх життя і зв'язки.

Також варто підкреслити, що на формування особистісної ідентифікації, самоусвідомлення та становлення особистості впливає спадковість та історичне минуле пращурів.

Отже, оскільки сутність людини полягає у постійній цікавості до всього навкруги та є неминучим бажання знати якомога більше про усе, що захоплює, можна затвердити, що процес вивчення своїх предків та їх життя є способом, у першу чергу, задоволення своїх власних потреб і є підставою кращого розвитку індивіда та розуміння його життя і поведінки.

Список використаних джерел:

1. Руденко Р. Генеалогічні довідкові видання: спроба загальної характеристики [Електронний ресурс] / Руслан Руденко, Леся Журило // Енциклопедичний вісник України. – Режим

доступу: <https://evu.encyclopedia.kyiv.ua/henealohichni-dovidkovi-vydannia-sproba-zahalnoi-kharakterystyky/>. – Назва з екрана.

2. Генеалогія [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Генеалогія>. – Назва з екрана.

3. Що таке ідентифікація: визначення в психології, види, характеристика [Електронний ресурс] // Мое-misto. – Режим доступу: <https://moe-misto.cv.ua/shho-take-identifikaciya-viznachennya-v-psixologii-vidi-karakteristika/>. – Назва з екрана.

4. Угрин О. Аналіз чинників формування ідентифікації з батьківською сім'єю / О. Угрин // Науковий вісник. – 2010. – № 1. – С. 92–102.

ФРАНКО К. О.

студентка спеціальності «Дизайн»

Науковий керівник - Котляров П. М., д-р іст. н., доц.

Український гуманітарний інститут

КОЛОРИСТИКА ТА ІНТЕР'ЄР: ПСИХОЛОГІЯ СПРИЙНЯТТЯ

*Кольори виражають основні
психічні функції людини.*

Карл Густав Юнг

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що для сучасної людини, яка живе у вік інформаційних технологій і швидкого темпу розвитку, дуже важливо почуватися комфортно як на робочому місці, так і вдома. Вже кілька десятиліть є підтвердженим факт - дизайнери інтер'єрів суттєво впливають як на продуктивність праці, так і якість відпочинку. Від того, які кольори вибрано в кімнаті, залежить настрій, почуття та емоції. Колір може бути використаний для спонукання до певної дії або, навпаки, для стримування. Впливати на настрій і, навіть на фізіологічні реакції. Є така народна приказка: «про смаки не сперечаються». В кожного є індивідуальний підхід до вибору кольорової гами для інтер'єру. Цей смак залежить від особистих смаків людини та навіть її характеру. Але вчені довели, що певні кольори можуть підвищувати артеріальний тиск, прискорювати обмін речовин та тиснути на очі. Саме тому тема ролі кольору в інтер'єрі є справжнім науковим напрямом, оскільки стосується всіх людей.

Об'єктом дослідження є взаємодія та вплив кольору приміщення, у якому перебуває людина, на її свідомість, здоров'я та психоемоційний стан шляхом візуального сприйняття. **Предмет праці:** особливості прояву психологічних та поведінкових особливостей людини з урахуванням умов, які впливають на її візуальне сприйняття, а саме зміна кольору інтер'єру.

Тому **метою** наукової роботи є вивчення впливу кольорів в контексті інтер'єру на психічний та фізичний стан людини.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати у роботі такі **завдання**, а саме:

- охарактеризувати як і який колір впливає на психологічне та фізичне здоров'я людини;
- описати, чому важливо підбирати правильно колір стін у будівлях;
- розписати, як правильно підбирати кольори між собою.

У своїй роботі ми використали теоретичний, аналітичний, статистичний та експериментальний (на базі отриманих раніше результатів провідними науковцями у галузі колористики та дизайну інтер'єру) **методи дослідження**.

Аналіз наукових джерел та літератури. Сьогодні в результаті тисяч досліджень кольору в США, Європі, Росії, Африці, Японії, Індії, Австралії показано, що кожен конкретний колір у кожної людини кожного культурного суспільства не тільки викликає однакове сприйняття, але й такі самі реакції: оранжево-червоний сприймають як заохочувальний ефект, а синій — заспокійливий. У цьому весь універсальний об'єктивний сенс психології кольору [1]. Також вивченням кольору дуже активно займаються рекламні агенції. Адже етикетки на продуктах мають певний вплив на психіку людини. Колір має здатність викликати думки та почуття, а також надає важливу інформацію про предмет [2]. Вибір кольору для власного інтер'єру – надзвичайно важливий крок у створенні вашого будинку чи офісу. Ніякі зручні та елегантні меблі не зможуть гарантувати атмосферу комфорту та затишку оселі, якщо колірна гама підібрана неправильно. Один і той самий інтер'єр може виглядати по-різному залежно від вибраного кольору [3]. "З огляду на поширеність кольору у повсякденному житті, можна очікувати, що психологія кольору буде незабаром важливим предметом досліджень", - сказали вчені Ендрю Елліот та Маркус Майєр. Хоча сприйняття кольору є досить суб'єктивною думкою кожної людини, певні колірні ефекти мають загальнолюдське значення [4]. Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тему кольору в інтер'єрі, оскільки це впливає на психічне і фізичне здоров'я людини.

Наукова новизна роботи полягає в тому, що факт впливу кольорів середовища, у якому перебуває людина є беззаперечним, оскільки результати практичних дослідження дають підстави стверджувати, що психоемоційний стан, настрій, працездатність перебувають у прямій залежності від цього параметру середовища.

Основні результати дослідження. Вчені вивчають кольори та їх вплив на людину, стверджуючи, що кожен колір має свої особливості, а тому впливає на фізіологічний та психоемоційний стан. Червоний колір - хвилюючий, гарячий, енергійний, життєрадісний. Він збільшує частоту серцевих скорочень, стимулює мозок, підвищує м'язовий тонус, підвищує кров'яний тиск та ритм дихання, а також підвищує працездатність. Все, що потребує уваги, відзначено червоним, це сигналізує про небезпеку.

Помаранчевий – яскравий, тішить, покращує настрій, надає енергії, допомагає боротися зі стресом. Він також допомагає покращити перетравлення їжі, прискорити кровотік та серцебиття. Завжди привертає увагу – згадайте шляховиків у яскраво-жовтогарячих жилетах. А ще цей колір сприяє концентрації. Жовтий – стимулює зір, роботу мозку та увагу, позитивно впливає на моторику. Дослідження показують, що колір покращує увагу та пам'ять, активізує нервову систему та вселяє оптимізм. Ми спочатку асоціюємо його з теплом та світлом сонця. Тому жовтий – потужний антидепресант, це колір гарного настрою, що допомагає боротися з апатією та тривогою. Зелений – зменшує головний біль, знімає втому, напругу та роздратування, врівноважує діяльність нервової системи, підвищуючи тим самим її працездатність. Цей колір асоціюється із силою, надійністю та довговічністю. Синій – легкий, свіжий, небесний. Знімає надмірне збудження та гнів, заспокоює та втішає, викликає відчуття щастя. Сприяє розвитку творчих здібностей. Синій – холодний, спокійний та благородний тон. Заспокойся і розслабся, позбудься гніву. З ним почувашся у безпеці. Фіолетовий – покращує роботу серця, судин та легень, підвищує опірність організму. Він допомагає заспокоїти розум і впорядкувати думки, але коли цього кольору багато, він стає гнітючим і гальмує нервову систему. Коричневий – теплий, гармонійний, створює спокійний настрій. Створює враження впевненості, жорсткості, але й іноді пригнічує. Люди сприймають коричневий як колір землі. Це символ стабільності та солідарності. Сірий – холодний, спокійний, відчужений. При тривалому спогляданні пробуджує смуток та сонливість. Білий – легкий, вільний. Символ чистоти та рівноваги. Він добре поєднується з іншими кольорами. Як правило, не набридає. Коли цього кольору багато, може виникнути відчуття спокою, замкнутості, відчуженості. Чорний – суворий, зібраний, елегантний. Як і синій, допомагає настроїтись на інтелектуальну роботу. При тривалому спогляданні настрої спадає. Зазвичай використовується у невеликих кількостях для контрасту [5].

Є ще один потенціал їхньої сили – правильний колір може змінити пропорції кімнати. Дизайнери та архітектори активно використовують ці знання, перетворюючи тісні простори на відкриті простори, які здаються набагато більшими, ніж вони є насправді. Ефект поглинання та відображення світла, а також візуальне збільшення або зменшення ви також можете контролювати за допомогою властивостей фарб. Матові кольори поглинатимуть світло. Такі покриття добре замаскують усі нерівності на поверхні або приховують шорсткість і прожилки, а значить, не підкреслять похибки фарбування. Або навпаки у разі сатинової або напівматової альтернативи, які підкреслять будь-яку ваду, але, з іншого боку, допоможуть кольору збільшити пропорції інтер'єру, підкреслити глибину темних тонів і відобразити промені світла, що гарантують враження простору [6]. Якщо кімната дуже велика і не дуже зручна, пофарбуйте стелю у більш темний колір, ніж стіни, щоб вона здавалася нижче, створивши таким чином

відчуття затишку в кімнаті. З іншого боку, якщо ви відчуваєте клаустрофобію у цьому просторі, пофарбуйте стелю у світліший колір, який збільшить видиму висоту стелі. В результаті кімната виглядатиме більш просторою [7]. Тому якщо не правильно підібрати колір, це може не тільки психологічно або ж фізично вплинути на вас, а і зменшити або ж збільшити вашу оселю візуально.

Щоб грамотно поєднувати кілька кольорів в інтер'єрі, варто знати теорію кольору. Він заснований на концепції колірного кола з 12 частин, на якому будуються гармонійні поєднання кольорів. Є кілька колірних поєднань, які вважаються канонічними у дизайні інтер'єру: 1. Аналогова тріада. У дизайні використовуються три кольори, які йдуть по колу один за одним. 2. Компліментарне поєднання складається із двох протилежних кольорів на колірному колі. Вони додадуть контрастності та динамічності інтер'єру. 3. Контрастна тріада хоч і схожа на попередню схему, але в ній один із кольорів замінений двома співзвучними йому сусідніми. 4. Класична тріада. Це трохи складніша схема поєднання кольорів, що знаходяться на рівній відстані один від одного на колірному колі. В основі один колір. Два інші розбавляють його акцентами. 5. Трикутний малюнок передбачає використання 4-х контрастних кольорів. Різновидом цієї комбінації є квадратний візерунок, де всі кольори розташовані по колу на рівній відстані. Тут важливо не переборщити, щоб кімната не вийшла надмірно строкатою, найкраще використовувати один колір як основний, а решту три залишити для акцентів. 6. Монохромне поєднання – використання відтінків одного кольору у межах одного сектора на колірному колі [8].

Висновки. Підводячи підсумки, варто зазначити, що кольори та їх вплив на наше життя, відіграють велику роль. Розглядаючи дане питання ми проаналізували, що в більшості випадках, люди недооцінюють колір і його вплив. Знаючи як який колір впливає на людське психологічне та фізичне здоров'я, можемо використовувати інформацію у свою користь. Можемо візуально міняти розмір кімнати або речей. Правильно підбирати кольори між собою. Слід зазначити, що ця тема варта уваги, оскільки актуальна абсолютно для кожної зрячої людини, оскільки кольори оточують нас скрізь. Вивчення колористики дозволяє нам вміло володіти своїм оточенням, в плані речей. А також уникати психологічних та фізичних проблем. Варто ще більше вивчати цю тему щоб не нашкодити собі та оточуючим.

Список використаних джерел:

1. Суб'єктивне сприйняття об'єктивного кольору [Електронний ресурс] // Studopedia. – Режим доступу: https://studopedia.su/5_27113_subyektivne-spriynyattya-obyektivnogo-koloru.html.
2. Еволюція науки про колір [Електронний ресурс] // Академія кольору. – Режим доступу: https://koloristika.in.ua/t_enk.php.

3. Андрушко Л. Вплив зеленого кольору на психіку та фізіологічні функції людини [Електронний ресурс] / Л. Андрушко, В. Ясінський // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна. – 2017. – № 1. – С. 134–143. – Режим доступу: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/handle/1234567890/883>.

4. Психологія кольору: чи впливають кольори в інтер'єрі на ваше самопочуття [Електронний ресурс] // Eden. – Режим доступу: <https://eden.ua/uk/psihologiya-tsveta-vliayut-li-tsveta-v-interere-na-vashe-samochuvstvie/>.

5. Захарченко А. Наукова робота. Вплив кольору на властивості уваги у школярів [Електронний ресурс] / Артем Захарченко // Колосок. – Режим доступу: <https://e-kolosok.org/naukova-robota-vplyv-kol-oru-na-vlastyvosti-uvahy-u-shkoliariv/>.

6. Вплив кольору на пропорції кімнати. Як це використати? [Електронний ресурс] // Prestige. – Режим доступу: <https://prestige.net.ua/vplyv-koloru-na-proporsiyi-kimnaty-yak-tse-vykorystaty/>.

7. Як колір стін може змінити вид кімнати [Електронний ресурс] // Keep inspired. – Режим доступу: <https://www.keep-inspired.com/kak-tsvet-sten-mozhet-izmenit-vid-komnaty/>.

8. Колір в інтер'єрі: секрети ідеального поєднання [Електронний ресурс] // Журнал DOMOVOY. – Режим доступу: <https://domovoj.com.ua/news/kolir-v-intereri-sekrety-idealnogo-poednannya>.

ХАЛЕЦЬКА О. М.

студентка спеціальності «Філологія»

Науковий керівник - Вакулова І. В., викладач

Український гуманітарний інститут

СИРІТСТВО ТА ЗНЕДОЛЕНЕ ДИТИНСТВО ЧАСІВ ВІКТОРІАНСЬКОЇ ЕПОХИ: ПОРІВНЯННЯ ПРОБЛЕМ ІЗ СУЧАСНИМИ РЕАЛІЯМИ

Серце віддаю дітям.

В. Сухомлинський

Актуальність теми дослідження. Сирітство – один із найбільших дитячих страхів минулих та сучасних років. Тема, яка не буде вичерпаною, доки буде існувати людське суспільство. Час плине, ідеї вирішення проблеми знедолених дітей змінюються, проте не змінюється лиш одне питання. Що зробити для того, щоб полегшити життя дітям, які потрапили у складні ситуації життя. Тема знедоленого дитинства була актуальною протягом століть, так і тепер ця проблема стає все більш поширеною. Як приклад можна показати ситуацію в Україні. Особливо зараз, коли у нашої

країні відбувається повномасштабна війна, що уже забрала життя десятків тисяч людей, у результаті сотні дітей залишилися без батьків. Проблема сирітства займає одне із важливих місць у суспільстві нашого часу. Якщо тільки подумати скільки батьків загинуло і залишило своїх дітей на свавілля долі. І як важливо зараз продовжити досліджувати цю тему для того, щоб знайти нові методи допомоги у таких ситуаціях. Тема виховання та знедоленого дитинства є однією із провідних у творах закордонних авторів 19-го століття, проте зараз це не просто теми творів, це справжнє життя десятків тисяч людей. Саме тому це дослідження допоможе сформулювати точну проблематику і є актуальною у наш час.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідженням теми сирітства займалися безліч науковців та навіть письменників. Одним із найвідоміших авторів Вікторіанської епохи, який розкрив проблематику сирітства у своїх творах був Ч. Діккенс. Крім нього тему сирітства можна було помітити у творах таких авторів як: Л. М. Монтгомері, Ш. Бронте та ін. Одною із цікавих думок на рахунок сирітства Вікторіанської епохи було те, що сам термін «сирітство» мав досить широке значення. Термін відносився не тільки до дітей які втратили всю сім'ю, а й до тих що втратили одного із батьків. Відомо і те, що високий рівень смертності того часу підвищував відсоток вірогідності того, що дитина втратить одного із своїх батьків, на відміну від сьогодення. Саме це було однією із причин такої уваги з боку авторів того часу до теми сирітства [1]. Уявлення про дітей сиріт, яке ґрунтувалося на ідеології того часу, стало повноцінною ідеалізацією концепту дитинства, що призвело до широкої зацікавленості у дослідженні цієї теми. Саме у цьому світлі ідеалізації сирітства, люди почали втрачати думку того, ким може стати дитина, яка виховується на самотині, або ж у чужій сім'ї. Дитина може стати зловмисником, або ж жити більш достойно ніж ті, хто виховувався у повноцінних сім'ях. У суспільстві, що не мало ні точних законів про усиновлення, ні людей які б могли займатися цим цілеспрямовано, дитина залежала лиш від своєї стійкості та доброти інших людей [2]. Отже, з цього можна зробити висновки, що дослідження цієї теми має досить важливе значення для розуміння того, наскільки діти та їх становлення особистості є важливим для нашого майбутнього, незалежно від того, сироти вони чи ні.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо представлення проблематики сирітства та знедоленого дитинства, як важливого пункту у становленні особистості дитини в суспільстві різних епох.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме:

- визначити термін «сирітство»;
- дослідити ставлення суспільства Вікторіанської епохи до сиріт та знедолених дітей;
- проаналізувати різницю між проблематикою сирітства за часів Вікторіанської епохи та сучасності.

Об'єкт наукової розвідки: сирітство та знедолене дитинство.
Предмет праці: проблема сирітства та знедоленого дитинства Вікторіанської епохи. Порівняння із сучасністю.

Основні результати дослідження. Визначення поняття сирітство вимагає за собою також дослідження таких термінів як: соціальне та суспільне сирітство, так як саме із цих термінів і складається визначення слова сирітство. Отже, розглянемо визначення цих термінів та їх значення у вивченні нашої теми. Соціальне сирітство – це проблема, яка характеризується недостатньою кількістю громадських та державних інститутів, які забезпечують дотримання прав та свобод дитини. Саме існування такого явища, як «соціальне сирітство», свідчить про кризу інституту сім'ї та негативний вплив суспільства на різностороннє формування особистості. Термін «соціальне сирітство» може характеризувати усіх дітей, які залишилися без належного виховання та опіки, незалежно від соціального статусу батьків. Саме таке визначення терміну використовували як у Вікторіанській епосі, так і у теперішній час.

Групи дітей, які відносяться до такого поняття, як «соціальна сирота»:

- Діти, які не мають постійного місця проживання, через втрату батьків, або ж асоціальною поведінкою батьків.
- Діти, які мають місце проживання, проте живуть на вулиці через матеріальну неспроможність батьків, або ж байдужість зі сторони опікунів.
- Діти, як через певні психологічні проблеми схильні до постійного перебування на вулиці.
- Діти з добре вираженими ознаками важковихованості. Діти, які схильні до бродяжництва [3].

Отже, цим можна пояснити що визначення «соціальне сирітство» не є позначенням лише одного явища. «Соціальне сирітство» - це психологічне та соціальне явище, що відображає різні прояви соціального та психологічного неблагополуччя особистості [4].

Наступний важливий пункт у дослідженні – це ставлення суспільства Вікторіанської епохи до дітей-сиріт. Найпоширенішими джерелами інформації на тему сирітства та знедоленого дитинства зазвичай були оповідання, драми та вуличні балади. А прототипами дітей-сиріт стали такі герої як: Олівер Твіст, Джейн Ейр Та ін., які і до сих пір являються прототипами дітей-сиріт. Зацікавленість тогочасного суспільства до сироти завжди була на високому рівні. Автори у своїх романах чи статтях зосереджували увагу на успішному розпорядженні дітьми-сиротами, тому що у більшості випадків саме ці діти вважалися своєрідною загрозою для тогочасного продуктивного суспільства. Вони не мали жодного морального впливу на себе, що становило неабияку проблему [5]. Проблема сиріт того часу полягала у тому, що дітей ділили на три різних типи. Жалюгідна сирота, сирота, яка подає надію та сирота-шукач пригод. Саме на цьому розподілі будується усе ставлення Вікторіанської епохи до сирітства.

Найпоширенішим типом сироти Вікторіанської епохи являється «сирота, як фігура надії». Саме герої цього типу часто втілювали у собі уявлення, що успіх базується на моральних та інтелектуальних цінностях [6]. Отже, образ дитини-сироти являвся дуже важливим пунктом у суспільстві Вікторіанської епохи. Образ, який являв під собою цілу низку соціальних проблем, які можна було вирішити, або ж використати у певних цілях.

Точна невизначеність поняття «сирітство» дозволяє науковцям значно розширювати вивчення теми дітей сиріт та дітей із знедоленим дитинством. А це значить, що тема сирітства нашого часу значно відрізняється від Вікторіанської епохи. Як приклад, можна навести занедбаний стан, або ж взагалі відсутність громадських та державних відділів, які мали б займатися забезпеченням добробуту дітей-сиріт. Наступним прикладом являється байдуже ставлення самого суспільства до дітей, кинутих на призволяще.

У порівняння із Вікторіанською епохою можна принести сучасну статистику, яка показує на скільки сильно суспільство просунулось у вирішенні проблеми сирітства. Як приклад можна привести Україну. На сьогоднішній день в Україні знаходиться понад 700 інтернатних закладів для дітей, у закладах перебуває приблизно 80 000 неповнолітніх дітей. Лише 20% діти, які втратили батьків через їх смерть, інші – мають одного із батьків [7].

При цілісному підході до такої проблеми як сирітство, ситуацію можна було б покращити, або ж створити умови, які були б максимально комфортні для знедолених дітей.

Висновки. Підводячи підсумок дослідження даної теми, можна зазначити, що тема сирітства та виховання знедолених дітей займає неабияке місце як у житті кожного, так і у житті всього суспільства. Сирітство – це одна із обширних проблематик нашого часу, яка характеризує собою відсутність дитини обох батьків, або ж наявність одного із опікунів. Термін «сирітство», або ж «знедолене дитинство» також можна охарактеризувати як, недостатній прояв уваги до дітей з боку опікунів, що спричиняє такі прояви сирітства, як: бродяжництво та схильність до перебування на вулиці. Образ «соціального сирітства» мав неабияке значення у суспільстві Вікторіанської епохи, він став соціальною проблемою того часу, яку потрібно було вирішити, або ж використати на користь певних цілей. Проблематика, яка пов'язана із формуванням благополучного життя та розвитку особистості будь-якої дитини, незалежно від того має вона сім'ю чи ні, завжди буде займати одне із перших місць. Адже, у результаті дослідження можна зробити Висновки, що людина та її особистісний духовний розвиток, а особливо на етапі дитинства має велике значення для становлення подальшого майбутнього нашого суспільства.

Список використаних джерел:

1. Gymnich M. The orphan in fiction and comics since the 19th century [Electronic resource] / Marion Gymnich, Barbara Puschmann-Nalenz, Gerold Sedlmayr. – Cambridge : Cambridge Scholars Publishing, 2018. – Mode of

access: <https://books.google.de/books?id=8XFmDwAAQBAJ&pg=PP6&p;lr&hl=uk&pg=PP7#v=onepage&q&f=false>.

2. Gymnich M. The orphan in fiction and comics since the 19th century [Electronic resource] / Marion Gymnich, Barbara Puschmann-Nalenz, Gerold Sedlmayr. – Cambridge : Cambridge Scholars Publishing, 2018. – Mode of access: <https://books.google.de/books?id=8XFmDwAAQBAJ&pg=PP6&p;lr&hl=uk&pg=PP7#v=onepage&q&f=false>.

3. Яремчук В. Феномен соціального сирітства як наукова проблема / В. Яремчук // Актуальні проблеми психології. – 2012. – Т. 10, № 23. – С. 848–857.

4. Яремчук В. Феномен соціального сирітства як наукова проблема / В. Яремчук // Актуальні проблеми психології. – 2012. – Т. 10, № 23. – С. 848–857.

5. Gymnich M. The orphan in fiction and comics since the 19th century [Electronic resource] / Marion Gymnich, Barbara Puschmann-Nalenz, Gerold Sedlmayr. – Cambridge : Cambridge Scholars Publishing, 2018. – Mode of access: <https://books.google.de/books?id=8XFmDwAAQBAJ&pg=PP6&p;lr&hl=uk&pg=PP7#v=onepage&q&f=false>.

6. Gymnich M. The orphan in fiction and comics since the 19th century [Electronic resource] / Marion Gymnich, Barbara Puschmann-Nalenz, Gerold Sedlmayr. – Cambridge : Cambridge Scholars Publishing, 2018. – Mode of access: <https://books.google.de/books?id=8XFmDwAAQBAJ&pg=PP6&p;lr&hl=uk&pg=PP7#v=onepage&q&f=false>.

7. Крупська Д. Поняття сирітства та основні підходи щодо його визначення / Данієла Крупська // Інновації в освіті: перспективи розвитку : Матеріали I Міжнар. науково-практ. конф., Тернопіль, 20 трав. 2021 р. – Тернопіль, 2021. – С. 266–269.

ХОДЮК А. А.

студентка спеціальності «Філологія»

Науковий керівник - Поліна Г.В., к. філол. н., доц.

Український гуманітарний інститут

ВАЖЛИВІСТЬ РОЗВИТКУ НАВИЧОК ЕМПАТІЇ СЕРЕД ЛЮДЕЙ

Актуальність дослідження. На сьогодні комунікація людей один з одним є найважливішою, і в той час найскладнішою навичкою. В період карантину люди почали менше спілкуватися в реальному житті, тим самим з'являються нові звички, такі як: спілкування в соціальних мережах за допомогою месенджерів. За цих умов дедалі помітнішою стає проблема спілкування один з одним.

Одна з найважливіших навичок, яку людина освоює не лише для свого комфорту, а й для комфорту тих, хто її оточує протягом усього життя. Всім відомо, що запорука гарних відносин між людьми це повага та

взаєморозуміння. Емпатія, або ж навичка ненасильницької комунікації - це ключ до здорових і цілісних відносин. Адже емпатія - це вміння поставити себе на місце іншої людини. Зважаючи на те, що окреслена нами проблема є домінантною у кожному діловому та сімейному колі, потреба детального її розгляду вкрай очевидна.

Аналіз наукових джерел та літератури. На буденному рівні дуже звично бачити людей які не чують один одного. Якщо ж ми не маємо навика емпатії або ж як ще по іншому називають, навичка емпатичного слухання, то з часом з'являється непорозуміння. Тобто якщо немає порозуміння, значить немає емпатії. В.В. Бойко розглядає емпатію як раціонально-емоційно-інтуїтивну форму відображення, яка є особливо витонченим засобом «входження» в психоенергетичний простір людини. М. Шелер розглядав емпатію як механізм пізнання, тобто акт, спрямований на пізнання особистості як найвищої цінності [3, с. 73].

Об'єкт дослідження: емпатія як запорука комфортного і зрілого комунікування один з одним у суспільстві. **Предмет праці:** погляд на проблему комунікації людей у сучасному мовному просторі.

Мета роботи: розширити свої знання про навички емпатії та зрозуміти її важливість у будь-якому досвіді спілкування.

Основні результати дослідження. Більшість психологів намагалися дати визначення поняттю «емпатія». Учені працювали над науковими роботами, кожен вкладає свій особистий сенс для цього поняття, тому у різних дослідників риняться поняття цього визначення, є розбіжності у трактуванні, інтерпретації.

Поняття емпатії було введено в середині ХХ ст. Е Тітченером для позначення почуття, близького за змістом з симпатією. У прямому перекладі з грецької емпатія означає вчування всередину, в суть. У сучасній психології поняття емпатії використовується для передачі такої духовної єдності особистостей, коли одна людина настільки переймається почуттями іншої, що тимчасово ототожнює себе з нею, нібито розчиняючись у ній. На відміну ж від ідентифікації (з якої іноді порівнюють емпатію), емпатуючий переживає світ емпатованого нібито свій власний, не втрачаючи якості «нібито». Він відчуває невпевненість іншої людини, або її страх, або її роздратування так, наче це його власні переживання, але без власної невпевненості, страху чи роздратування [2, с. 73].

Взявши за приклад сімейні відносини, ми можемо розглянути абсолютно типову проблему більшості сімейних пар, невміння чути один одного. Наприклад привселюдне приниження свого партнера у присутності інших людей. Якби партнер зумів відчути це приниження на собі і зрозуміти як це боляче відчувати, то навряд чи б партнер надалі так вчиняв.

Партнери можуть жити разом довгий час, але тим ским не спілкуватися один з одним, не вирішувати проблеми. Лиш тоді, коли ми навчимося ставати на місце один одного, і слідувати за емоціями один одного, ми зможемо плідно комунікувати без непорозуміння.

На думку А.А. Меграбяна, емпатія включає в себе три компоненти:

- емпатійну тенденцію-здатність до співпереживання.
- тенденцію до приєднання – здатність до прояву тепла, дружелюбності, підтримки.
- синтезивність до заперечення – здатність до виникнення адекватного почуття провини, сприйнятливості до критики в свою адресу [1, с. 52].

Тобто, коли ми загляблюємося у почуття іншої людини, ми змінюємося самі.

Якщо ж брати за основу відносин дітей та батьків, то тут теж потребується емпатія. Діти потребують співпереживання від дорослого, а не критики за свої емоції, щоб в подальшому вміти розуміти себе і справлятися зі своїм емоційним станом. Емпатія, це та навичка, яку потрібно розвивати з самого дитинства. Якщо ми наділені цією навичкою, то краще за все розвивати її якомога раніше. За даними психологів, легше здобути навичку в дитинстві, аніж вчитися у зрілому віці, або ж переналаштувати свій мозок, що є набагато важче. Отже, навчаючи емпатії дітей з раннього віку, ми робимо вклад у майбутнє суспільства.

Висновки: Навичка ненасильницької комунікації, а саме емпатія, є дуже важливою. Вона безперечно є цінною і важливою основою для всього людства, адже якщо ми будемо будувати здорові відносини один з одним, тоді ми зможемо виховати адекватне та зріле суспільство, яке в силі вирішувати свої труднощі і справлятися зі своїм емоційним станом.

Список використаних джерел:

1. Вартанян В. Эмпатия как ключевой фактор успешной профессиональной деятельности психолога. Современные психолого педагогические проблемы высшей школы / В. Вартанян. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1985. – 73 с.
2. Гаврилова Т. Понятие эмпатии в зарубежной психологии / Т. Гаврилова. – Москва : АСТ, 1975. – 212 с.
3. Орлов А. Б. Феномены эмпатии конгруентность / А. Б. Орлов. – Москва : Возраждение, 2005. – 113 с.

ЦУРКІНА А. І.

студентка спеціальності «Психологія»

Науковий керівник - Парасей-Гочей А. О., к. психол. н., доц.

Український гуманітарний інститут

АНАЛІЗ ОЗНАК ЗАВИЩЕНОЇ САМООЦІНКИ ЯК ПРОЯВ НЕВПЕВНЕНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Актуальність теми дослідження. Кожна зріла особистість наділена здатністю оцінювати себе та свої можливості. Адже самооцінка – це цінність, якою людина наділяє себе, це те, як суб'єктивно людина бачить свої можливості. Факт накопичення особистістю певних оцінок від оточуючих для

формулювання власного бачення зумовлює суб'єктивність. Неможливо оцінювати свою особистість без фактору упередження. Низькою, або високою самооцінкою наділені люди, які в конкретний момент свого життя дізналися про себе те, що не відповідає дійсності, як в позитивному, так і в негативному сенсі. Враховуючи те, що в XXI столітті людство стикається з безліччю оцінок від людей, які, можливо, їх навіть не знають, щодо своєї поведінки та способу мислення, ці оцінки можуть бути різної класифікації. Отже, людина здатна обирати той критерій, який вона особисто вважає відповідним. Це підкреслює факт того, що особа, котра має на меті перебільшувати чи суттєво зменшувати власні характеристики, робить це підсвідомо задля суспільного схвалення. Людина заздалегідь проявляє невпевненість у собі, якщо вважає, що її істинна особистість не отримає підтримку громадськості. Кожному важливо розрізнати адекватну самооцінку, тобто нормальну, і неадекватну, тобто високу чи низьку, щоб краще розуміти людей навколо і самого себе. Саме тому можна стверджувати, що тема завищеної самооцінки як прояву невпевненої особистості є актуальним науковим дослідженням.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідження теми самооцінки вивчалось глобально у світі та локально, враховуючи особливості менталітету в Україні. Спеціалісти в царині психології помітили, те, як людина відноситься до самої себе, напряду впливає на якість її життя. До прикладу Борис Гурійович у спільній праці з академіком Віктором Петровичем Зінченко стверджують, що самооцінка це взаємозв'язок людини з оточуючим світом. Також вони стверджували, що існує два види самооцінки: адекватна і неадекватна, тобто висока, або низька. Останній вид, на їх думку, деформує навколишній світ людини і спотворює її особисте уявлення себе та своїх можливостей щодо заданих цілей [1]. Таким чином, можна зазначити, що завищена самооцінка характеризує певну категорію людей, що бачать світ у викривленому форматі, в наслідок чого, їх власне уявлення себе не може відповідати реальності. Психолог Вільям Джеймс запропонував формулу: самооцінка = успіх / рівень домагань [2]. Тобто кожна людина формуючи почуття власної гідності, звертає увагу на два показники: чого вона досягла та попередні вимоги до себе. Американська дослідниця у галузі психоаналізу Карен Горні, вважала, що важливу роль у формуванні самооцінки грають взаємовідносини батьків та дітей, що утворюються в ранньому дитинстві [3]. Отже, вбачаємо за необхідне дослідити детальніше тему самооцінки, оскільки її розуміння є необхідним для успішного становлення особистості та являється важливим науковим напрямком сучасності.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо здійснити дослідження завищеної самооцінки, проявленої невпевненою в свої сили людиною.

Для досягнення визначеної мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме:

- 1) визначити риси завищеної самооцінки в психологічних дослідженнях;
- 2) проаналізувати основні причини виникнення комплексу неповноцінності;
- 3) дослідити зв'язок між переоцінкою себе та невпевненістю індивіда.

Об'єкт наукової розвідки: система характеристик самооцінки людини. **Предмет праці:** психологічний портрет невпевненої особистості з завищеною самооцінкою.

Основні результати дослідження. Термін «самооцінка» можна розділити на два окремі значення: САМО й ОЦІНКА, тобто оцінка самого себе. В конфлікт часто вступають уявлення про свій реальний та ідеальний образ. В такому випадку завищена самооцінка лише підкреслює даний конфлікт в підсвідомості, адже визначається як неадекватна [1]. Таким чином у людини спотворюється не лише бачення власного образу, але й усього світу з його компонентами. Комунікація з представниками даного типу самооцінки може представляти деякі складнощі. Через постійні навантаження психіки завданнями з занадто високим рівнем виконання, така особистість може проявляти агресивну поведінку. Задля послаблення непосильного тягаря, людина здатна до звинувачення у власних провинах інших. У такий спосіб відбувається спроба компенсації за чужий рахунок, яка в жодному разі не зробить людину щасливою. Виникає замкнуте коло, де особистість з хибним представленням своїх можливостей намагається марно досягти успіху й ще більше розчаровується в собі, не розуміючи відповідних причин. Отже, людина, маючи неправильне бачення власних перспектив, детермінує своє життя на невдачу у багатьох аспектах.

Однією з причин, які викликають завищену самооцінку, є комплекс неповноцінності. Цим терміном позначається пошкоджена структура якісних характеристик особистості, яка переживає почуття власної нікчемності. Альфред Адлер пояснює зародження цього комплексу певними психологічними травмами, що почали з'являтися в дитячому віці. Психіатр вважає підставою патологічне захворювання дитини. Саме неспроможність подолати психологічно бар'єр зосередження на хворобі викликає даний комплекс. Психолог описав наступним чинником надмірну опіку зі сторони батьків й нездатність надати належний догляд дитині [4]. Задля успішної адаптації в соціальному плані, потрібно виявити неабиякі старання. Оскільки людина вважає себе нездатною до прийняття суспільством, відбуватиметься спроба підвищити особистісну компетенцію шляхом саморозвитку. Розвиток почуття переваги над власними вадами може викликати прагнення переваги над соціумом. Таким чином, відбувається певна еволюція: відчуття ущербності перетворюється на зверхнє відношення до інших.

Основою обидвох крайніх явищ є невідповідне бачення ситуації. У випадку з комплексом меншовартості, індивід має ірраціональне переконання у власній неспроможності. В ситуації з завищеною

самооцінкою, людина певна у власній привілейованості. Дані явища в певній мірі не дозволяють адекватно взаємодіяти з оточенням, через свою невпевненість або хибну впевненість. Неможливість в достатній мірі проявити свої перспективні здатності характеризує обидва ці становища. Спільною можна вважати схильність до показової поведінки в цілях звернення до себе уваги оточуючих. Незважаючи на те, що переоцінка власних можливостей особистістю та переконання у своїй нікчемності, є протилежними обставинами, вони мають схожі характеристики. Даний огляд подібностей дозволяє припустити, що перший факт є наслідком другого. Отже, зв'язок явища завищеної самооцінки та комплексу неповноцінності є актуальним науковим напрямком та вартує більшого дослідження.

Висновки. Підводячи підсумки, було встановлено, що завищена самооцінка може проявлятися в характеристиках невпевненої особистості. Оскільки оцінювання людиною себе може мати ознаки неадекватності, така особа здатна навантажувати психіку цілями, які неспроможна досягти. В такому випадку особистість звинувачує у власних невдачах інших, але не себе. Компенсування неуспішності за рахунок приниження оточуючих не може сформулювати свідому особистість. Даний опис має схожі ознаки до комплексу неповноцінності. Людина, маючи цей комплекс, вважає себе не вартою до прийняття суспільством. В цьому разі, індивід схильний до саморозвитку, аби покращити власний потенціал. Розвиватиметься зверхне ставлення до інших після усвідомлення здатності долати свої недоліки. Проаналізована схема переходу від заниженої до завищеної самооцінки дає право вважати окреслені стани, в певному сенсі, рівнозначними. Наукове дослідження в галузі завищеної самооцінки має бути розглянуто детальніше у напрямку ознак невпевненої особистості.

Список використаних джерел:

1. Мещеряков Б. Большой психологический словарь / Б. Мещеряков, В. Зинченко. – Москва : Прайм-Еврознак, 2003. – 437 с.
2. Резапкіна Г. Самооценка и уровень притязаний учащихся в условиях введения ФГОС / Г. Резапкіна // Эксперимент и инновации в школе. – 2013. – № 2. – С. 17–18.
3. Мудролюбова Н. Самооцінка та "Я-концепція" майбутніх психологів [Електронний ресурс] / Н. Мудролюбова // Вісник психології і педагогіки. – Режим доступу: [https://www.psyh.kiev.ua/Самооцінка_та_\"Я-концепція\"_майбутніх_психологів](https://www.psyh.kiev.ua/Самооцінка_та_\).
4. Нагорнова А. Категория «социального» в современной педагогике и психологии / А. Нагорнова. – Ульяновск : Зебра, 2017. – 418 с.

ЧЕБАН К. С.

*студент спеціальності «Філологія»
Науковий керівник - Поліна Г.В., к. філол. н., доц.
Український гуманітарний інститут*

ПРОКРАСТИНАЦІЯ

Актуальність дослідження. Більшість людей постійно відкладає плани на завтра, може здаватися, що часу ще на щось не має, адже день вже завалений купою справ або проблем, які не закінчуються. Прогрес не стоїть на місці, кожен день розвиток йде вгору. Тим самим, додаючи нам одних проблем та позбавляючи від інших. Покоління за поколінням люди втрачають стійкість, через ритм життя і стрес навколо них. Нинішній час – це, свого роду, епідемія прокрастинаторів.

Порівнюючи з минулим: зараз не потрібно кожен день думати про своє виживання. В людей є досить вільного часу, яким розпоряджатися, нажаль, вміють не всі. «Зробити зараз, чи відкласти на вечір?» Науково-технічний прогрес дає нам можливість зробити справу пізніше. Така можливість часто переростає у хронічне «відкладання», що несе за собою страх провалу, робити вибір все складніше, а оцінка стає вироком. Такі негативні почуття та думки, що стосуються вільного часу, роботи або навчання роблять прокрастинацію частиною життя і само сприйняття.

Прокрастинація досить відносно явище, яке властиве всім нам в певних ситуаціях, наприклад, генеральне прибирання, пробіжка вранці або складання бюджету, будь-що, чим можна пожертвувати заради більш приємної справи. Однак, якість результату при цьому явищі часто погіршується, через страх та поспіх.

В період карантину багато працівників почали працювати дистанційно вдома. Дім – зона комфорту, місце де після роботи більшість людей позбавляється від стресу і накопичує сили на завтрашній день. Однак, ця зона комфорту іноді служить розвитком для прокрастинації. Графік відходить на другий план, рутинні справи все більше захоплюють робочий час, заплановане – вже заплановане на завтра, поки не почнуть горіти дедлайни. Зважаючи на те, що кожна людина повинна навчитися правильно себе організувати, ця тема є актуальною доти, допоки існуватиме світ.

Аналіз наукових джерел та літератури. Проблема відкладання справ життя на завтра є відображені у працях П.Людвіга, Н.Фьоре, Д.Скотт, Е.Леві, Г.Маккеона, Д.Перрі, Б.Трейсі, С.Скотт, Р.Еммет, Р.Лейн, Т.Пічіла, Х.Шувенбург, Є.Тімонова, Л.Бабаута, Х.Реттіг, Є.Новоселова, А.Макуріна.

Грег МакКеон висвітлює тему організації свого часу і проблему перевтоми від особистого життя та роботи. Також на цю тему пишуть Д.Аллен, Г.Архангельський, Я.Франк.

Е.Леві відмічає, що багато людей мріє про 48 годин на добу. Хоча потрібно навчитися укладатися в 24 години, які вже є, і при цьому не забувати про відпочинок, або його відсутність. Автор просить запам'ятати, що життя таке, яким ви його зробили [1].

Об'єктом дослідження є вплив прокрастинації на психологічний стан людини. **Предметом нашої праці** є методи боротьби з прокрастинацією та її наслідками

Мета роботи – аналіз психологічного стану людей під час впливу прокрастинації на повсякденне життя

Виходячи з мети дослідження, були поставлено та вирішено наступні завдання:

1. Дізнатися про причини виникнення явища прокрастинації.
2. Порівняти сутність лінощів і прокрастинації.
3. Проаналізувати ефективність методів подолання

Основні результати дослідження. Прокрастинація – це схильність до постійного відкладання навіть дуже важливих справ, що може призвести до проблем у житті і тяжких психологічних проблем.

Коли людина не може переконати себе в невідкладності виконання необхідних справ, це означає, що вона прокрастинує. Замість важливих справ, які несуть сенс і значущість, людина займається всім, що може заповнити час: дивитиметься фільми, гортатиме стрічку у соцмережі, протиратиме пил на горищі, їсти, або ж просто безцільно дивитися в стелю. Опісля деякий час через самодорікання виникає почуття безпорадності, що знову призводить до відкладання та заповнення вільного часу непотрібним [2].

Треба мати на увазі, що прокрастинація – це не просто лінь. Ледача людина не хоче нічого робити і не відчуває провини за це. Той, що прокрастинує навпаки хоче робити, а не може почати, через ряд причин.

Також прокрастинацію не слід плутати з відпочинком. Під час відпочинку енергія відновлюється. А під час прокрастинації, навпаки, втрачається. Чим менше енергії, тим більше шансів, що справи знов будуть відкладені на довгий срок, а дні пройдуть непродуктивно, даремно.

Дуже часто відкладання пояснюється тим, що у останній момент, перед дедлайном, працюється краще. Насправді «схема» є поживою для неефективності і стресу.

Причини прокрастинації:

- Страх провалу або успіху. Невпевненість у результаті, і те, як цей результат сприйматимуть інші люди. Або навпаки, страх бути кращим за інших і виділятися, тому що можна стати об'єктом для критики, заздрощів.
- Перфекціонізм. Спроби дійти до ідеалу, концентрація на деталях, отримання задоволення від дедлайну. Людина повністю впевнена, що якість залежить від стресу і тиску.
- Непокірність. Не подобаються нав'язані ідеї і ролі. Свого роду бунтівники, що не погоджуються з установленими рамками та незадоволені положенням, що призводить до відкладання.
- Тимчасова мотивація. Чим нижчі очікування, тим гірше зроблена робота і навпаки.

Види прокрастинації: робоча, побутова, особиста, локальна, глобальна, комплексна.

Методи подолання прокрастинації:

1. Проаналізувати, яке завдання важливіше за інші. Прибрати все, що відволікає. Розбити задачу на декілька частин. Знайти те, що мотивує. Працювати, поки не закінчиш її.

2. Не забувати про якісний відпочинок. При нестачі сил, «перезавантажити» себе сном, чашкою чаю, або іншою приємною справою.

3. При нерозумінні, що взагалі треба робити прокрастинація може набирати силу. Треба поставити собі питання: «Навіщо я це роблю і для чого?». Перефразувати мету, для кращого розуміння ситуації.

4. Написати план дій, повісити на видне місце і викреслювати зроблене. Це допомагає контролювати свій час.

5. Виробити звичку, яка допоможе вам досягнути вищого рівня самодисципліни. Наприклад, мити посуд одразу [3].

За результатами тестування студентів, було виявлено, що більше 75% страждають від прокрастинації. Серед дорослих людей цей показник набагато нижчий. Причина в тому, що молоде покоління більш звикло до сучасних технологій та частіше за все відкладають завдання з навчання через те, що вже працюють.

Висновки. В результаті дослідження було виявлено, що прокрастинація є проблемою для не маленької частки людей. Через це явище, людина втрачає шанси домогтися того, до чого прагнемо. Замість виконання важливих справ, витрачає свій час на непотрібних дрібницях, що призводить до низької самооцінки, почуття провини і свого роду деградації. Через погані результати незадоволених оточуючих все більше. Найгірше, що наслідки прокрастинації можуть спровокувати подальшу прокрастинацію.

Список використаних джерел:

1. Леви Э. Прокрастинация и само саботаж / Эйлин Леви. – Москва : Издательство АСТ, 2017. – 224 с.

2. Людвіг П. Переможи прокрастинацію! Як припинити відкладати на завтра / Петро Людвіг. – Київ : Альпіна Україна, 2021. – 264 с.

3. Скотт Э. Дж. Новый год прокрастинатора. 23 привычки, которые помогут побороть лень и достичь результатов / Эс Джей Скотт. – Москва : Манн, Иванов и Фербер, 2016. – 176 с.

ШВЕД А. Р.

студентка спеціальності «Філологія»

Науковий керівник - Клімук О. С., викладач

Український гуманітарний інститут

ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ МЕТОДОМ ЧИТАННЯ НА МАТЕРІАЛІ КНИГИ «ЯК ВЧИТИ ІНОЗЕМНІ МОВИ» : ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

*Чужу мову можна вивчити за шість років,
а свою треба вчити все життя.*

Франсуа Вольтер

Актуальність теми дослідження. На Землі нараховується близько 200 країн та приблизно 7 тисяч мов та діалектів. Багато людей люблять подорожувати, а це означає, що кожен з них, хоча б раз у житті, зустрів людину, яка розмовляє іншою мовою. Без перекладача досить важко порозумітися з тим, хто ні разу не чув слів, якими спілкуєтеся ви. Саме для того, щоб зменшити кількість непорозумінь між народами, англійська мова є офіційною мовою ООН та інших міжнародних організацій. Відтак, знання англійської мови дає можливість відчувати себе комфортно у будь-якому куточку світу. Вивчення мови це складне заняття, яке вимагає багато часу. Наразі, у епоху технологій та вільного доступу до інформації, ми можемо обирати будь-який метод освоєння мови, але, на жаль, не кожен є дієвим та цікавим. В книзі «Як вивчити іноземну мову» (Олексій Безсонов, Марина Рубан) є рекомендації щодо швидкого вивчення іноземної мови. Саме тому дослідження теми вивчення англійської мови за допомогою читання, а також аналіз переваг та недоліків цього методу є актуальним, оскільки цей метод є одним із найпоширеніших та найдоступніших методів вивчення англійської мови, яку в 21 сторіччі вивчає переважна більшість населення планети.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідженням теми вивчення англійської мови займалася низка відомих письменників та філологів, лінгвістів та мовознавців, які відкривали мовні закони та окреслювали новітні методи оволодіння іноземною мовою.

До прикладу, відома угорська перекладачка Като Ломб, володіла 16 мовами. У 1950 році почала працювати синхронною перекладачкою та в 1970 році написала книжку, в якій поділилася своїми методами швидкого оволодіння іноземними мовами «Як я вивчаю мови».

До списку відомих лінгвістів нашого часу, можна також додати Лесю Українку. Українську поетесу та жінку, яка самостійно оволоділа 7ма мовами, за свій короткий життєвий шлях.

Продовжуючи дослідження різних методів оволодіння мовами, Олексій Безсонов, російський поліглот, рекордсмен по запам'ятовуванню великих об'ємів інформації написав разом зі своєю колегою, викладачкою іноземних мов, Мариною Рубан, книжку, яка лягла в основі цього дослідження «Як вчити іноземні мови». В цій книзі, у художній формі автори описали методи вивчення іноземної мови, вказавши, які дії змушують наш мозок швидко запам'ятовувати нову інформацію, а які, навпаки, провокують мозок не вивчати нову мову.

Враховуючи вищесказане, можна зрозуміти, що дослідженням вивчення мов та формуванням особистих методів для швидкого запам'ятовування займалося чимало людей. Отже, вбачаємо за необхідне дослідити цю тему більш глибоко, а саме оволодіння англійською мовою методом читання.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо дослідження методу читання на матеріалі книги «Як вчити іноземні мови»: переваги та недоліки.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові завдання, а саме:

- проаналізувати наявні методи вивчення англійської мови;
- окреслити переваги та недоліки вивчення англійської мови методом читання;
- встановити ефективність вивчення англійської мови методом читання.

Об'єкт наукової розвідки: вивчення англійської мови. **Предмет праці:** оволодіння мовою методом читання.

Основні результати дослідження. Аналіз наявних методів дослідження мов полягає в тому, щоб виокремити та дослідити певні доступні методи вивчення іноземної мови, а також окреслити їх на переваги та недоліки. Розглянемо аудіо-лінгвальний метод, який базується на тому, щоб вивчаючий постійно прослуховував аудіо записи, та повторював за диктором, тим самим покращуючи сприйняття мови на слух та вимову [1]. Великим недоліком цього методу є те, що повторення фраз за спікером не змушує мозок вивчаючого думати самостійно та створювати нові граматично правильні речення. Власне цей метод не допоможе опанувати мову достатньо, щоб висловлювати свої думки та підтримати розмову. Проаналізуємо ситуативний метод, який оснований на тому, що вивчаючі створюють групки, де спілкуються на актуальні для них теми. Перевага цього методу полягає в тому, що ті, хто вчать іноземну мову, можуть послуговуватися активним словниковим запасом, а також, мають змогу виражати свої емоції на почуття за допомогою засобів нової для них мови та чути і бачити міміку співбесідника, що є дуже важливим при вивченні іноземної мови. Виділяють ще один метод вивчення мови, а саме – комунікативний. Він ґрунтується на повному зануренні у іншомовне середовище, що стає можливим під час перебування у іншій країні. Звернемо увагу, що перевага цього методу в тому, що вивчаючий увесь час сприймає безпосередню іноземну мову, швидкість мовлення, вимову, бачить правильну міміку та чує ритм мови. Проте, в комунікативному методі є і великий недолік — вивчаючому складно поповнювати свій словниковий запас, оскільки майже неможливо зрозуміти про що говорять носії, якщо до цього людина взагалі не мала справи із цією мовою. Таким чином, існує багато методик вивчення іноземної мови, проте, якщо користуватися лише однією з них, неможливо досягнути високого рівня знання мови.

Проаналізувавши певні методи вивчення іноземної мови і підійшовши до другого завдання, ми окреслимо переваги та недоліки методу читання. Чи можливо вивчити мову, тільки читаючи книжки англійською мовою? В основі цього дослідження є книжка Олексія Безсонного та Марини Рубан “Як вчити іноземні мови” [2], вона написана в художній формі, але має багато практичних порад з вивчення іноземних мов. Також, у процесі роботи над розвідкою була досліджена книга Като Ломб [3], яка допоможе більш глибоко зрозуміти тему вивчення англійської мови методом читання.

У методі читання є декілька дієвих аспектів, які варто взяти до уваги. До прикладу, прочитавши сотні книжок, можна буде зрозуміти, як працює граматики, навіть не вивчаючи правила. Проте, одразу ж має місце недолік цього методу, адже потрібно витратити мінімум годину кожного дня та повністю зануритися у книгу. У сучасну еру діджиталізації та глобалізації переважно більшість людей хоче отримати знання швидко. Проте, швидко не означає ефективно. Однією з найбільших переваг книг є те, що у ній можна знайти значну кількість сталих фраз, які мають повсякденний вжиток, а також, зустрівши нове слово, вивчаючий може одразу ж прослідкувати його колокацію та завчати саме фрази, а не вирвані з контексту слова. Вивчаючи повні фрази люди полегшують собі життя, адже під час комунікації мовники використовують повні фрази, а не окремі слова. При цьому, варто зауважити про недолік цього методу: вивчаючи іноземну мову таким чином, людина може не знати, як правильно вимовляється та чи інша фраза чи слово. Саме тому варто застосовувати й інші методи вивчення мови. Саме комбінація кількох методів вивчення мови матиме найбільш ефективні результати.

Метод читання є ефективним в опануванні англійської мови. Звернемо увагу, Като Ломб у своїх працях наголошувала, що саме книга допомагає отримувати та утримувати нові знання. Найголовніше в методі читання, це читати лише те, що цікаво, а також адаптовану до рівня вивчаючого літературу [4]. Початківцям рекомендується читати та вивчати казки, оскільки вони написані нескладною мовою. Людям, які вже знайомі з мовою можна читати серйознішу літературу. Також у вивченні англійської мови важливе значення має писемна складова. Хоча, як показало дослідження, це не критично, якщо людина не вміє писати, адже висловлення своєї думки, розуміння інших та розуміння текстів є основним в опануванні іноземної мови. Метод читання для опанування англійської мови є ефективним в тому випадку, коли вивчаючий приділяє книжкам приблизно годину кожного дня. В опануванні нової мови важливо не тільки отримання нових знань, слів, а ще й закріплення нових фраз та постійне повторення вивченого, з чим, якраз таки, допомагає читання.

Висновки. Таким чином, слід зазначити, у процесу роботи над дослідженням було встановлено, що ефективність метода читання може зрости, якщо до нього додати метод слухання. Оскільки це важливо для вимови та сприйняття мови на слух. Все ж таки, ефективність цього методу не є найвищою, адже на читання витрачається багато часу, проте цей метод не розвиває важливий аспект опанування мови, а саме вимову та ритм мовлення, сприйняття мови на слух. Сутність вищевикладеного зводиться до того, що кожен метод має свої переваги та недоліки, але при вивченні іноземної мови потрібно обирати саме той метод, який має найбільшу ефективність. Досліджуючи переваги методу читання, було встановлено, що книжки допомагають не тільки в опануванні нових знань, а й в утриманні отриманих знань. Це означає, що метод читання є достатньо ефективним.

Слід також зазначити, що дослідження базується на книжці, яку писали поліглоти та викладачі, які мають значний досвід та повагу і цій сфері. Вивчення іноземної мови наразі є невід'ємною частиною життя багатьох людей, тому має місце необхідність усвідомлювати, який метод є ефективним для кожного індивідуально. Отже оволодіти англійською мовою за допомогою методу читання є можливим та дієвим. Головне приділяти достатню кількість часу вивченню мови та додати до цього методу прослуховування аудіозаписів.

Список використаних джерел:

1. Який метод вивчення іноземної мови підійде саме Вам [Електронний ресурс] // EmPower Lviv. – Режим доступу: https://empower.lviv.ua/metodi_vivchenya_inozemnyh_mov/.
2. Безсонов О. І. Як вчити іноземні мови / О. І. Безсонов, М. Рубан. – Москва : Агентство ІРІО, 2019. – 208 с.
3. Като Л. Як я вивчаю мови / Л. Като. – Москва : Манн, Іванов і Фарбер, 2017. – 240 с.
4. Як вчити англійську читаючи книжки [Електронний ресурс] // Бюро перекладів ABC Centre Львів. – Режим доступу: <https://abc-lviv.com.ua/blog/anhliiska-chytaiuchy-knyzhky>.

ШЕВЧЕНКО Ю. В.

*студентка спеціальності «Філологія»
Науковий керівник - Клімук О. С., викладач
Український гуманітарний інститут*

ОСОБЛИВОСТІ ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНОГО НАПОВНЕННЯ БЛОГІВ, ПРИСВЯЧЕНИХ ПИТАННЯМ ЗАХИСТУ НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА, У МЕРЕЖІ INSTAGRAM

*ZeroWaste не означає перероблювати
більше відходів. ZeroWaste означає
перероблювати менше завдяки
тому, що ми запобігаємо
утворенню сміття взагалі.*

Беа Джонсон

Актуальність теми дослідження. Наразі важко уявити світ без діджиталізації. Зокрема, смартфони стали невід'ємною частиною життя людини. Новини, спілкування, робота, прокладання маршруту через GoogleMaps, фото – усе це стало широкодоступним саме завдяки смартфону. Однією з найбільш популярних соціальних мереж є Instagram. Ця мережа дає користувачам можливість не тільки спілкуватися з іншими, але й слідкувати за новинами, постити дописи, а також дізнаватися щось нове та корисне. Крім того, наразі Instagram став одним із рупорів

соціального впливу, що має здатність змінювати світосприйняття користувачів, а відтак – формувати громадську думку. Актуальна сьогодні тема переробки сміття знайшла широке відображення у блогах інфлюенсерів, які пропагують захист навколишнього середовища у локальному та глобальному масштабах. Зокрема, блог однієї з найпопулярніших у світі екоблогерів, Беа Джонсон (Bea Johnson), становить особливий інтерес з точки зору лексико-стилістичного наповнення контенту, дослідження якого дозволить виокремити успішні методи впливу на аудиторію на платформі Instagram. Беа Джонсон у своєму блозі успішно показує важливість і всю серйозність питання переробки та сортування сміття, що є вже не тренд, а гостра необхідність. Відтак, дослідження лексико-стилістичних особливостей її блогу дозволить нам не лише глибше зануритися у життєво важливу тему переробки сміття, але й дасть розуміння того, які методи впливу на аудиторію через використання лексико-стилістичних засобів є дієвими.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідження теми захисту навколишнього середовища займалися низка журналістів, відомих блогерів, які акцентували на важливості питання сьогодення, а саме в збереженні нашої екології. Відома екоблогерша Беа Джонсон, відважна американка французького походження почала змінювати своє життя на краще крок за кроком. Спершу вона переїхала з чоловіком і двома дітьми з Сан-Франциско в передмістя. Поки сім'я підшукувала новий будинок і продавала міську квартиру, весь накопичений роками скарб чекав свого часу на платному складі. Пошуки нового житла затягнулися на півроку, родина жила аскетично, користуючись малим, і виявилось, що без зайвого барахла цілком можна обійтися. В результаті зайві речі і меблі були роздані потребуючим. Беа стала контролювати споживання енергії та води в новому будинку, зменшувати витрати. І, нарешті, справа дійшла до утилізації сміття. Незабаром Беа Джонсон вирішила поділитися з людьми в різних країнах своїми відкриттями: вона почала вести блог @zerowastehome, написала книгу «Будинок з нульовими відходами», яку вже переклали 25 мовами; стала подорожувати світом і читати лекції про те, як приборкати свій споживчий інстинкт, щоб популяризувати екорух.

Цією проблемою також займався Джонатан Леві (Jonathan Levy) — менеджер проекту нульових відходів Buzzfeed в Лос-Анджелесі, людина, яка пропрацювала в галузі управління операціями і ланцюжками поставок більше за 10 років і має великий досвід зі скорочення ТПВ (твердих побутових відходів). Джонатан не тільки допомагає приватним господарствам і підприємствам розробити план зі скорочення обсягів сміття, а й сам скоротив побутові відходи до мінімуму [1]. Також, не менш важливим є те, як правильно подати інформацію людям, використовуючи дієві лексико-стилістичні засоби, щоб закликати їх до утилізації відходів правильно, а найголовніше – без шкоди природі. У мережі Instagram є безліч блогів, які розкривають дану тему, а саме:

- @colorbins, що в перекладі означає кольорові смітники. Їхня назва досить прямо відображається на їхній сторінці, адже стиль сторісів\постів мають однакову кольорову гаму, однакові значки на збережених актуальних сторіс. У своєму блозі вони також розповідають про переробку у країнах ЄС, тим самим надають приклад і інформацію для нашої країни.

- @natalilytvyn – відома блогерка, яка ділиться своїм життям, своїми досягненнями, а також робить великий акцент на темі збереження довкілля, а саме на правильному сортуванні відходів. Побувавши на складах сортування, побачивши то все на власні очі, Наталі поділилась цим і у своєму блозі, де чітко розповіла нюанси переробки, її важливість. Найголовніше це те, що своїм візитом та показаним матеріалом, вона закликала людей до того ж самого, до сортування відходів.

Як бачимо, екоблогінг набирає все більшої популярності і є дієвим джерелом впливу на громадську свідомість. Значною мірою це визначається правильним підбором лексико-стилістичних засобів, дослідження яких лягло у основу нашої розвідки.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо дослідження лексико-стилістичних особливостей блогу, присвяченого питанню захисту навколишнього середовища, а також, підвищення екологічної свідомості людей.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові завдання, а саме:

- визначити лексико-семантичні особливості блогу, присвяченого захисту навколишнього середовища;
- дослідити дієві методи впливу на аудиторію через використання цих лексико-семантичних засобів;
- проаналізувати ефективність застосування лексико-семантичних засобів, спрямованих на підвищення свідомості громадськості щодо захисту навколишнього середовища на прикладі блогу Беа Джонсон.

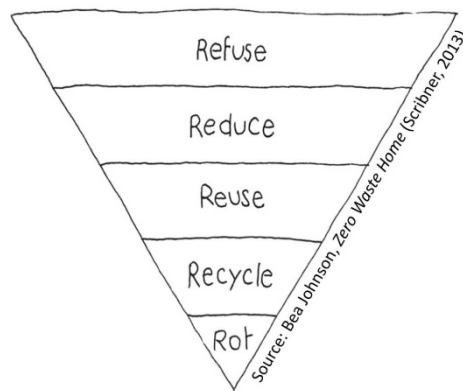
Об'єкт наукової розвідки: блоги, присвячені захисту навколишнього середовища у мережі Instagram. **Предмет праці:** лексико-семантичне наповнення екологу Беа Джонсон.

Основні результати дослідження. Розглядаючи питання лексико-семантичних особливостей, варто зазначити, що вміло користуючись ними, можна чинити значний вплив на аудиторію. Мовленнєвий вплив у широкому значенні – це будь-яка мовленнєва комунікація в аспекті її цільової обумовленості, це вербальне спілкування, описане з позиції одного з комунікантів, коли він розглядає себе як суб'єкт впливу, а свого співрозмовника – як об'єкт. На думку О. С. Іссерса, мовленнєвий вплив передбачає, що суб'єкт регулює діяльність іншої людини, що певною мірою вільна у виборі своїх дій та орієнтується на свої потреби [2]. Р. М. Блакар розглядає мовленнєвий вплив як засіб влади, оскільки будь-хто, опинившись у ситуації впливу на іншу людину, проявляє владу, а влада

може здійснюватися через мову [3]. Психолог Е. Л. Доценко зазначає, що маніпуляція є видом психологічного впливу, що веде до прихованого спонукання іншої людини до намірів, які не є тотожними з його актуальними бажаннями [4]. А отже, розглянувши блоги відомих екоблогерів можна зазначити, що автори використовують низку лексико-семантичних методів, що допомагають зробити контент цікавим, впливовим та більш виразним. У своєму блозі Беа Джонсон активно використовує тематичні смайли, що підкреслюють тему її сторінки. Також цікаво те, що Беа у своїх постах чередує інформацію між контентами екосфери та власним життям, що є цікавим різноманіттям головної інформації. Ще є досить важливим засобом – хештеги. За допомогою них, написані пости мають більший охоп, тому кількість показів для людей збільшується. Тому, згідно з вище сказаним, можна зробити висновки, що важливо не тільки обгрунтована та достовірна інформація, а й правильна її подача.

Лінгвістичне (мовне) маніпулювання – це використання особливостей мови і правил її вживання з метою прихованого впливу на адресата в потрібному для виконавця напрямі. Семантичне поле поняття «маніпуляція» містить негативний намір мовця і прихований (не очевидний для слухача) характер впливу. Маніпулятивні функції дискурсу породжують прихований шар лінгвістичних даних, який не легко відокремити від суто інформаційного змісту. Маніпуляція є негативним соціально-психологічним феноменом, що згубно впливає на людину та суспільство в цілому. Однак потрібно відзначити, що лінгвістичне маніпулювання розглядають як одну з важливих ознак повсякденного спілкування людей. На думку американської дослідниці Р. Лакофф, усі ми маніпулюємо мовою, причому робимо це постійно [5]. Візьмемо до прикладу ті ж самі хештеги, які використовує Беа. Перебуваючи у мережі Instagram, людина шукаючи інформацію, з легкістю може знайти те, що її цікавить за допомогою хештегів. Адже вони є не тільки дієвим методом просування інформації, а й допомогою для легшого способу її пошуків. Зробивши опитування на рахунок використання смайлів у постах історіс, люди стверджували, що будь-який текст, який вони читають у стрічці новин у соціальній мережі, запам'ятовується краще за допомогою використаних у них тематичних смайлів.

Візьмемо до уваги концепцію Беа Джонсон «П'ять R»: «Refuse, Reduce, Reuse, Recycle and Rot» — «відмова, скорочення, повторне використання, переробка та компостування». Відома концепція екоблогерши, котра змінила світ переробки на краще.

Рисунок 1.[6]

У цій концепції Беа Джонсон використовує наочний приклад вдалого використання лексико-стилістичних засобів у межах концепції «5R». Кожен з видів переробки починається на ту ж саму літеру R, що дає змогу швидкому запам'ятовуванню інформації. В даному випадку читач не тільки дізнається нову та корисну інформацію, а й вивчає нову іноземну лексику. Крім того, таке формулювання є прикладом того, як лексико-стилістичні засоби чинять вплив на аудиторію та змушують людей задуматися.

Minimalism
+
Zero Waste
+
Tiny Living
=
Life to the fullest.

BEA JOHNSON #ZEROWASTEHOME

Рисунок 2.[6]

Також Беа Джонсон створила формулу «життя без відходів – вільне життя». Лексико-стилістичний метод, який базується на концентрації уваги аудиторії на головному за допомогою математичної формули. Такий метод допомагає також легко запам'ятати головну інформацію у скороченому вигляді. Крім того, подання інформації у такий спосіб привертає увагу аудиторії та легко запам'ятовується.

Висновки. Таким чином, слід зазначити, у процесі роботи над дослідженням було встановлено, що лексико-стилістичні особливості блогів є важливими факторами у викладі будь-якого матеріалу. Оскільки через дієві методи використання лексико-стилістичних засобів, можна охопити та зацікавити якомога більшу кількість людей. Сутність вищевикладеного зводиться до того, що кожен метод допомагає просунути свій контент, зацентувати увагу читача на головному. Досліджуючи методи впливу на аудиторію через використання лексико-стилістичних засобів, було встановлено, що є низка дієвих методів, якими користується більшість блогерів у мережі Instagram. Це означає, що завдяки їх застосуванню,

контент отримує більше переглядів, просувається матеріал швидше і на більшу кількість аудиторії, інформація стає більш яскравою, що й привертає увагу сучасного світу. Тому, підводячи підсумок, можна із впевненістю сказати, що завдяки лексико-стилістичному наповненню екоблогу Беа Джонсон подає інформацію цікавіше і впливовіше, що викликає у людей бажання змінювати життя. Найважливіше, це вміння послуговуватися цими засобами та вдало додавати їх до контенту.

Список використаних джерел:

1. ЕКО-блогери світу, або Як змінити світ особистим прикладом [Електронний ресурс] // ВТОРМА. – Режим доступу: <https://www.vtorma.ua/ua/eko-blogeri-yak-priklad-dlya-suspilstva-chastina-1/>.
2. Иссерс О. С. Речевое воздействие: учеб. пособие для студентов, обучающихся по специальности «Связи с общественностью» / О. С. Иссерс. – Москва : Флинта, 2011. – 224 с.
3. Блакар Р. Язык как инструмент социальной власти (теоретическоэмпирическое исследование языка и его использования в социальном контексте) / Р. Блакар // Язык и моделирование социального взаимодействия. – Москва, 1987. – С. 88–125.
4. Доценко Е. Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита / Е. Л. Доценко. – Москва : ЧеРо, Издательство МГУ, 1997. – 344 с.
5. Грачев Г. В. Манипулирование личностью: организация, способы и технологии информационно- психологического воздействия / Г. В. Грачев, И. К. Мельник. – 2-ге вид. – Москва : Алгоритм, 2002. – 288 с.
6. Bea Johnson [Electronic resource] // Instagram. – Mode of access: <https://www.instagram.com/zerowastehome/>.

ШПАК Я. С.

*студент спеціальності «Журналістика»
Науковий керівник - Синчак Б. А., викладач
Український гуманітарний інститут*

СИСТЕМА ІНТЕГРАЦІЇ СПОРТУ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС: БАСКЕТБОЛ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМОК В АМЕРИКАНСЬКІЙ ОСВІТІ

*Те, що люди бачать на майданчику,
це інший бік мене; це не я справжній.*

Кобі Брайант

Актуальність теми дослідження. 160 мільйонів глядачів щороку збирає баскетбол. 143 мільйони дивляться баскетбол у США. Баскетбольний сезон триває у Сполучених Штатах 8 місяців. Отже, щодня на матчі приходять в середньому близько 600 тисяч глядачів. І це не

рахуючи тих глядачів, до яких баскетбол завдяки телебаченню приходиться додому.

Чому ж тоді ця тема є актуальною? Тому, що ті методи, ті підходи які використовує Америка через освіту, стимулює людей займатись спортом, щоб можливо колись, вони змогли вийти на професійний рівень, де будуть на рівні кінозірок чи музичних виконавців. За їхніми афтографами будуть бігати та будуть відвідувати майже кожний матч улюбленої команди.

Аналіз наукових джерел та літератури. Як у своєму дослідженні пише Н. І. Резанова : «Заняття спортивними іграми – улюблений вид діяльності 70-80% американських школярів. Найпопулярнішими є баскетбол, волейбол, бейсбол та американський футбол» [1].

Як стверджує Воат А.А., «зараз баскетбол займає одну з лідируючих позицій у світовому спорті як серед професіоналів, так і серед любителів. Постійно розвиваючись, баскетбол приваблює дедалі більше юнаків і дівчат займатися цим інтелектуальним, видовищним і досить інтенсивним видом спорту» [2]. Ще він підкреслює перспективу попадання в професійну лігу: «Тому студентський баскетбол, будучи перехідною ланкою між дитячо-юнацьким спортом та командами майстрів, дає можливість спортсменам поєднувати тренувальну діяльність та навчання, зберігаючи можливість отримати освіта та бути поміченими тренерами професійних баскетбольних клубів. Проте сучасна організація та підготовка студентських команд у Росії ще не досягла такого високого рівня, як у США, де у кожному навчальному закладі є сильна баскетбольна команда, з якої найкращі баскетболісти прямо потрапляють у найсильніші у світі професійні клуби Національної Баскетбольної Асоціації (NBA)» [2].

Також про освітні заохочення вона додає Н. І. Резанова: «Фінансуються дані об'єднання (команди) з бюджету школи, що дозволяє адміністрації варіювати їх кількість та спрямованість у залежності від їх затребуваності та результативності у роботі. Об'єднання фізкультурно-спортивної спрямованості мають безперечний пріоритет, оскільки спортивні результати суттєво впливають на престиж навчального закладу». Також вона зауважує, що в американській системі є три рівні занять спортом: «Перший рівень – вільний, або "неорганізований". Адміністрація школи надає певний час один-два рази на тиждень, коли школярі вільно можуть прийти у спортивний зал та пограти в баскетбол. Відмінна риса таких занять – відсутність тренера чи керівника. Дуже часто у цій ролі виступає хтось із батьків. На другий рівень у «групу найближчого резерву», і третій рівень Varsityteam (у нашому розумінні – збірна команда школи), школяр може бути зарахований за рекомендацією тренера після перегляду у тренувальному таборі, який організується практично у кожній школі». [1]

Об'єкт дослідження - особливості інтеграції спорту в навчальний процес. **Предмет праці** - баскетбол як перспективний напрямок в американській освіті.

Мета дослідження - визначити перспективи занять спортом в освітньому процесі на прикладі американського досвіду.

Окреслена мета вимагає реалізації таких завдань:

- охарактеризувати місце та роль спорту в освітньому процесі;
- визначити особливості просування спортивної кар'єри під час навчання;

Основні результати дослідження. Спорт у США - важлива частина національної культури. П'ять найбільш популярних видів спорту, що розвивалися в Північній Америці: американський футбол, бейсбол, баскетбол, хокей та звичайний футбол. Головні професійні спортивні асоціації у Сполучених Штатах та Канаді з цих видів спорту – Національна футбольна ліга (NFL), Національна баскетбольна асоціація (NBA) та Національна хокейна ліга (NHL). Змагання в рамках цих асоціацій удостоюються величезної уваги громадськості, ЗМІ та розглядаються серед найважливіших спортивних змагань у світі з відповідних видів спорту. Всі вищезазначені ліги входять до найбільш прибуткових спортивних асоціацій у світі.

Історія студентського спорту в США починається з 1852 року, коли пройшли перші змагання з веслування між командами Гарвардського та Єльського університетів. Саме як спортивна організація з'явилася "Ліга плюща" (The Ivy league), що стала в наші дні популярною назвою восьми найпрестижніших Вузів Америки. Наразі Національна асоціація студентського спорту (NCAA) координує проведення змагань з більш ніж двадцяти видів спорту, а найцікавіші матчі між університетськими командами збирають десятки тисяч уболівальників. Крім того, саме студентський спорт є "кузнею кадрів" для національних збірних (зокрема і олімпійських) та професійних спортивних ліг.

Крім вищих, деякі асоціації мають професійні молодші ліги. Професійні команди США у всіх головних баскетбольних змаганнях активно використовують як франшизу правила так і символіку відповідних асоціацій. При цьому всі головні спортивні ліги використовують олімпійську систему плей-офф організації та обліку турнірів. Основною базою аматорського баскетболу в США є навчальні заклади – школи та коледжі. Багато школярів, особливо учні старших класів, займаються баскетболом, причому високі результати та призові місця на змаганнях часто забезпечують випускнику стипендію для оплати навчання в Університеті чи інституті.

А що ж очікує гравців у професійній лізі? Контракти для гравців на мільйони доларів, реклама, шанувальники не тільки в Америці, а й по всьому світу. Ми з вами знаємо, що ледь не кожний вид спорту дуже шанується в цій країні. Регіональні, шкільні, аматорські, інститутські, вуличні та ще безліч матчів та змагань проводяться кожний день. І ті гравці, які можуть ще навчатися в школі і показувати не погані результати, стають регіональними зірками, за ними бігають вищі навчальні заклади пропонуючи стипендію та комфортні умови навчання. Де вони можуть показувати себе

на змаганнях по всій країні, а ще не потрібно забувати про можливість після закінчення закладу попасти у професійну лігу.

З чим же пов'язана така любов американців саме до цього виду спорту? В загальному, якщо брати, то більшість видів спорту, які популярні в Америці не є простими для пересічного громадянина будь-якої з країн Європи або ж Азії. Якщо запитати пересічну людину, то одинці розкажуть, хоча б половину з тих правил, які існують в бейсболі, американському футболі, баскетболі. Якщо ж взяти баскетбол, то правила там дуже часто змінюються. Лише на початку 2020 року було внесено більше 30 правок в правила. Часто правила змінюються через конкретних гравців наприклад: Джордж Майкан (період своєї кар'єри 1946-1956 роки), гравець який відчував себе у трьох секундній зоні як володар. І щоб хоч якось дати шанси його опонентам у 1951 році було розширено 3-х секундну зону.

Основна причина чому спорт в США такий популярний, це те що до нього привчають з малечку. Це вже культура цього народу. Секції, різні спортивні заходи, призи, слава. І на відміну від наших країв, до цього також заохочує держава через систему освіти. Але ключову роль у цьому, грають самі батьки, адже вони зацікавлені в тому, щоб їх дитина відвідувала не тільки уроки, але й спортивні секції. В здоровому тілі - здоровий дух.

Висновки. Якщо підсумувати те, що було зазначено вище, то можна зауважити, що існує ще найменше три причини, чому баскетбол, як система інтеграції в освітній процес є успішною.

По-перше, заохочення дітей змалечку до спорту, вже з початкової школи батьки часто віддають своїх дітей на спортивні секції, заняття. Тому що це для них буде цікавим хобі в якому вони можуть розвиватись. Також і буде зміцненням здоров'я. А можливо колись дякуючи цьому, вони зможуть вийти на стипендію в вищих навчальних закладах. Ну і можливо колись вийдуть на професійний паркет, де їх буде любити публіка.

По-друге, сама освітня система Америки зроблена таким чином, що стимулює дітей займатись спортом. Різні змагання, призи від школи, інституту, університету і якщо ти перспективний абітурієнт, який вже прославився, то виші будуть старатись завербувати тебе до їхнього навчального закладу.

По-третє, якщо уважно прочитати, то можна зауважити одну річ, те що стоїть в основі. А саме популярність, слава, гроші. Адже це правда, так воно і є, якби вони не відвідували матчі, де кожний день бачили своїх супер зірок баскетболу, то скоріш за все, просто так ніхто б не займався спортом цілому. Але коли ти ходиш на матчі і бачиш, свого улюбленого гравця, то ти сам хочеш бути таким і це тебе мотивує на більше.

Список використаних джерел:

Все про сімейне (домашнє) навчання в Україні в 2021 році [Електронний ресурс] // Школа 977. – Режим доступу: <https://977.com.ua/distance-navchannya/vse-pro-simejne-domashnye-navchannya-v-ukrayini/>.

Початкова освіта [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу: [https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Початкова освіта](https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Початкова_освіта).

ЩЕРБАК В. О.

студент спеціальності «Економічна кібернетика»

Науковий керівник - Бурлесв О. Л., к.т.н., доц.

Український гуманітарний інститут

НЕОБХІДНІСТЬ ТЕЛЕГРАМ-БОТІВ, ТЕЛЕГРАМ-КАНАЛІВ У СУЧАСНОМУ ПРОЦЕСІ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ В НАЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ УКРАЇНИ

Актуальність теми дослідження. В умовах війни навчальний процес в навчальних закладах продовжується в режимі онлайн. Для проведення навчання в дистанційному форматі застосовуються різні програми та сервіси. В процесі користування цими засобами виникають складності через невміння користуватися цими засобами, комп'ютерну неграмотність, та відсутності можливості комунікації з працівниками навчального закладу офлайн для відповіді на виникаючі запитання. У студентів та викладачів з'являються проблеми і питання при використанні програм, та платформ онлайн навчання. Також у них виникають загальні питання по типу «Де отримати ту чи іншу інформацію?, Як отримати цей документ?» та ін. Також виникають ситуації коли ті чи інші сервіси тимчасово припиняють працювати, і тому потрібні додаткові місця де можливо отримати необхідну інформацію. Для облегшення праці деканату та інших структур навчального закладу які створенні для відповіді на потреби і запитання студентів, можливо використання телеграм-ботів. Ці боти можуть виконувати елементарні завдання для надання необхідної інформації студенту, надання відповіді на запитання, отримання запитів щодо надання необхідних документів студентам, документів на підпис та інше. Також за допомогою цих ресурсів можливо нагадувати студентам про час і дати проведення пар, отримання інформації щодо своєї успішності та своїх оцінок як поточних так і семестрових. Саме тому створення телеграм ботів, та використання їх в навчальному житті студента є актуальним науковим напрямом.

Аналіз наукових джерел та літератури. Дослідження теми телеграм ботів в сучасному процесі онлайн навчання користується популярністю в працях науковців, бо вони спрощують навчальний процес. До прикладу у вебінарі «Telegram для навчання» кандидат педагогічних наук Сергій Петрович розповідав про те навіщо викладачам Telegram-канал та/або Telegram-бот, демонстрував їх роботу та розповідав про їх корисність в навчальному процесі [4]. В статті Гатулин Р. розповідає що «ті види діяльності які проводяться завдяки месенджеру Telegram, сприятливо впливають на формування комунікативних навичок студентів, вони допомагають в освоєнні загальної та професійної лексики, розвивають навички самостійної роботи, підвищують мотивацію і інтерес до предмета»

[3]. В своїй статті на сайті Українського гуманітарного інституту Матвій Ярчак розповів про найпопулярніші і корисні телеграм боти для студента, до прикладу бот Studlava який допомагає студентам знайти ваканції та місця стажування у різних сферах [5]. Тема Telegram ботів цікава для студентів, школярів, викладачів, працівників деканату та IT-відділу навчального закладу. До прикладу Петрович Сергій як вчитель Всеукраїнської школи онлайн активно використовує боти та канали для покращення навчання. За допомогою бота він робить цікаві тести, та опитування для учнів, також в ньому учень може знайти активне домашнє завдання. В телеграм-каналі він розповсюджує різну цікаву інформацію по предмету, задає завдання та проводить обговорення в коментарях з учнями цікавих тем. Ще одним прикладом служать студенти одразу з декількох вузів, які об'єдналися і створили бота який допомагає викладачам навчитися користуватися програмою для проведення занять в режимі онлайн Microsoft Teams. Отже, вважаємо за необхідне дослідити тему необхідності телеграм ботів в сучасному процесі онлайн навчання, оскільки використання цього ресурсу може набагато спростити та покращити навчальний процес не тільки для студентів або школярів, а також для викладачів та деяких інших працівників навчальних закладів.

За **мету** наукової роботи визначаємо дослідження впливу телеграм ботів на процес сучасного навчання.

Для досягнення зазначеної наукової мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме:

- дослідити використання телеграм-каналів та телеграм-ботів в начальних закладах України;
- визначити основні напрямки застосування телеграм-каналів та ботів у житті навчального закладу;
- проаналізувати, в яких ще напрямках можливе використання цих ресурсів.

Об'єкт наукової розвідки: необхідність телеграм-ботів та телеграм-каналів. **Предмет праці:** сучасний процес онлайн-навчання України.

Основні результати дослідження. Аналізувати використання телеграм-каналів та телеграм-ботів у начальних закладах України ми будемо одразу на декількох прикладах. Першим нашим прикладом буде Всеукраїнська школа онлайн, яка створила власного телеграм-бота, яких допоможе всім її учням організуватись на навчальний процес. Цей бот «працює для учнів усіх класів, кожного дня, на який заплановано навчання, підписники отримуватимуть розклад з усіма необхідними посиланнями, також бот нагадуватиме про заняття за 10 і за 2 хвилини до початку. Учні 1–4 класів автоматично отримуватимуть посилання на відеоуроки й навчальні матеріали. Учням 5–11 класів для користування ботом необхідно додатково зареєструватися на платформі Всеукраїнської школи онлайн» [2]. Другим

прикладом де також використовується телеграм бот, але вже для більшого спектру задач я можу привести Український Гуманітарний інститут, один з студентів створив бота (Деканат БОТ для студента УГІ), за допомогою цього ресурса студент може подивитися розклад, подивитися свої оцінки, знайти зразки заяв, корисні посилання, відповіді на деякі фінансові питання, замовити довідки, та взяти контакти людей які допоможуть йому з тими чи іншими питаннями. Також в цьому навчальному закладі є телеграм-канал в якому адміністрація закладу повідомляє про всі важливі події які проходять в інституті. Третім прикладом я можу навести студентів програми Microsoft Student Partner, які створили бота не тільки для викладачів свого навчального закладу, а й для всіх інших викладачів України. «Ідея розробки бота виникла після участі у вебінарі, присвяченому дистанційному навчанню, який відвідало більше 800 вчителів, під час якого виникло багато питань щодо роботи з ресурсами Microsoft. Після завершення вебінару студенти проаналізували усі запитання та зібрали найтипівші з них та розробили бота, який відповідає на ці запитання» [1].

Основних напрямків використання цих ресурсів існує декілька. Для студентів основні напрямки використання телеграм-каналів та ботів є отримання необхідної інформації щодо навчання, своєчасні повідомлення про зміну розкладу, початок пари, а також спрощення процесу отримання відповідей на ті чи інші запитання від адміністрації навчального закладу. Для учня школи основним напрямком є підвищення його зацікавленості у вивченні предмету, інформування про розклад та нагадування про початок уроку, а також нагадування про домашні завдання. Для батьків школяра боти дають можливість слідувати в режимі онлайн за успішністю дитини, бачити її оцінки. Для вчителів та викладачів боти та канали дають можливість розповсюджувати необхідну інформацію серед учнів або студентів, проводити опитування, тести, підвищувати зацікавленість у предметі. Також ми можемо бачити, що боти можуть активно використовуватись для допомоги викладачам пристосуватися до нової реальності онлайн навчання, та навчитися користуватися необхідними ресурсами. Головним напрямком для адміністрації учбового закладу та їх працівників використання телеграм-каналів дає змогу розповідати всю необхідну інформацію в режимі онлайн. Також зазначені ресурси допомагають знизити навантаження на працівників деканату або ІТ-відділу через те що відповіді на частину тих запитань які часто задають студенти вони можуть розмістити в ботах, та багато інших сценаріїв використання цих ресурсів. На цьому етапі нам необхідно зрозуміти, що неможливо використати один і той самий канал чи бот для реалізації усіх зазначених напрямків.

Щодо можливостей розширення сфер використання телеграм-ботів та каналів в навчальному процесі мені здається що на даний момент часу в цьому немає потреби. Як ми визначили у абзаці вище сфера використання зазначених ресурсів є досить широкою, і вона в свій час несе користь для

всіх людей які беруть участь у навчальному процесі. Тому на мою думку зараз потрібно зосередити зусилля на тому щоб ці ідеї, які існують в окремих навчальних закладах нести в масу. Для цього потрібно робити різні дії, підвищувати рівень володіння комп'ютером, соціальними мережами та іншими інтернет ресурсами на можливий максимум серед викладачів, працівників навчальних закладів, тощо. Для цього потрібно проводити спеціальні вебінари, курси, семінари для працівників відповідних професій. Також водночас з цим потрібно створити єдину платформу де викладачі зможуть створити виходячи з вже існуючих ботів свої, та наповнити їх необхідною їм інформацією. Для більш великих масштабів наприклад інституту чи університету потрібно створити цілі платформи, використовуючи які працівники зможуть за допомогою всього одного ресурса працювати з розкладом, створювати та працювати з власними ботами, сайтом та багато чим іншим. Також на цій платформі можливо створення та управління іншими важливими об'єктами, такими як наприклад база даних всіх учнів та працівників, спрощення керування документообігом навчального закладу, та інше. Це була б така свого роду діджиталізація навчальних закладів.

Висновки. Підводячи підсумок дослідження, можна стверджувати, що телеграм-боти та телеграм-канали посідають важливе місце у процесі сучасного онлайн-навчання. Використання зазначених ресурсів є досить широким та корисним для усіх, хто бере участь в освітньому процесі.

Ми бачимо, що телеграм-боти та телеграм-канали широко використовуються у різних навчальних закладах, та мають різні цікаві ідеї, та наміри їх застосування. Ми можемо впевнено стверджувати, що необхідність і потенціал використання телеграм-ботів та телеграм-каналів для проведення навчання в режимі онлайн в різних закладах освіти є досить великою. Сьогодні є багато ідей та пропозицій щодо розширення напрямків та сфер використання телеграм-ботів та телеграм-каналів у навчальному процесі. Існує багато напрямків та шляхів покращення цих ресурсів та підвищення рівня їх використання. З часом, коли закінчиться війна, Україна здобуде перемогу, ця проблема також буде актуальною, адже майбутнє за новими освітніми (і не тільки) технологіями.

Список використаних джерел:

1. Українські студенти створили бота, щоб допомогти вчителям перейти на дистанційне навчання [Електронний ресурс] // MediaSapien. – Режим доступу: <https://ms.detector.media/it-kompanii/post/24696/2020-05-18-ukrainski-studenty-stvoryly-bota-shchob-dopomogty-vchytelyam-pereyty-na-dystantsiyne-navchannya/>.

2. Ветушенко І. У. Всеукраїнської школи онлайн з'явився телеграм-бот [Електронний ресурс] / І. У. Ветушенко // Нова Українська Школа. – Режим доступу: <https://nus.org.ua/news/u-vseukrayinskoyi-shkoly-onlajn-z-yavyvsya-telegram-bot/>.

3. Гатулин Р. Использование мессенджера Telegram для реализации технологии электронного обучения в вузе [Электронный ресурс] / Р. Гатулин // Петербургский образовательный вестник. – 2017. – № 11-12. – С. 31–33. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/ispolzovanie-messendzhera-telegram-dlya-realizatsii-tehnologii-elektronnogo-obucheniya-v-yuze>.

4. На Урок. Telegram для навчання: практичні кейси зі створення вчителем каналу та бота [Електронний ресурс], 2021 / На Урок // YouTube. – Режим доступа: <https://www.youtube.com/watch?v=LhdQdJHp7dM>.

5. Ярчак М. Топ 8 найкорисніших телеграм каналів і ботів для студента [Електронний ресурс] / М. Ярчак // Український гуманітарний інститут. – Режим доступа: <https://uji.edu.ua/top-8-naikorysnishykh-telehram-kanaliv-i-botiv-dlia-studenta/>.

ЩЕРБЮК А. П.

студент спеціальності «Психологія»

Науковий керівник - Москаленко Л. С., к. психол. н., доц.

Український гуманітарний інститут

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ПСИХОСОМАТИЧНИХ ЗАХВОРЮВАНЬ У ПІДЛІТКІВ

Люди имеют право на болезнь.

Болезнь – это способ что-то выразить.

Когда человек не может выразить это словами, чувствами, тогда берет слово болезнь.

Франсуаза Дольто

Актуальність теми дослідження. Дуже багато років тому людей не особливо хвилювали підліткові проблеми, вони не мали поняття що таке підліткові кризи чи важкі підлітки. У підлітків багато бажань при обмежених можливостях, тому з'являється мінливість і часто змінюється настрої. Вони романтично сприймають цей світ і соромляться цього проявлення вважаючи це дитячістю, тому вони такі інколи грубі, нерозговірливі. Існує популярна думка про психосоматичні захворювання, що багато різних хвороб саме через них. Багато вчених намагається дослідити це питання, пояснити взаємозв'язок психічного і соматичного. Ця проблема завжди цікавила дослідників, до кінця не зрозуміло як психічне може так впливати на соматичний стан. Хоча вчені доводять що все ж певні порушення гармонії між ними призводить до розладів в організмі людини, тому під психосоматикою розуміють цілісний підхід до здоров'я і захворювань людини. Негативні емоції є основою для формування тілесних порушень, тому так часто батьки не знають причини дитячих і підліткових депресій. Депресії і тривожні розлади виникають не лише через емоційний аспект, це

ще може бути основою розвитку різних видів деструктивної поведінки. Саме тому дослідження проблеми психосоматичних розладів у підлітків досить актуальна у світі, тому потребує детального дослідження.

Аналіз наукових джерел та літератури. Проблема психосоматичних захворювань у підлітків почали займатися не так давно. Вважається, що перші згадки про психосоматику були зроблені ще Фрейдом, коли він писав про підсвідоме. Потім ці розлади розглядали його послідовники, вони пропонували психогенетичне трактування цих станів. Є.П. Ільїн у роботі «Психологія індивідуальних відмінностей» дослідив типи особистостей і їх схильність до захворювань [1]. Поняття «Психосоматичні розлади» слід використовувати де провідна роль належить дії психотравмуючих чинників, їх нерідко називають стрес-залежними [2]. П.Анохін вважав, що в людини інколи виникають стресові розлади із психосоматичними наслідком саме на основі оборонного збудження і довільного придушення, що дуже схоже з придушенням емоцій людини [3]. А. Є. Лічко, М. Я. Іванов описали типи психологічного реагування на захворювання, їх було дванадцять типів. Досліджуючи групу підлітків-сиріт виявляли симптоми такі як: нервового перенапруження, тривогу, дезадаптацію, неадекватну оцінку свого стану - все те, що сприяє розвитку психосоматичних розладів [4]. Отже, вбачаємо за необхідне дослідити тему психологічних чинників психосоматичних захворювань підлітків, оскільки з цим стикалася і стикається кожна людина, тому це є важливим.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо дослідити психосоматичні захворювання, особливо їхні причини виникнення і методи вирішення.

Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі **наукові завдання**, а саме:

1. Описати психосоматичні захворювання підлітків.
2. З'ясувати причини, які призводять до цих захворювань.
3. Охарактеризувати методи, що лікують ці захворювання.

Об'єкт наукової розвідки: психологія особистості в підлітковому віці.

Предмет праці: психосоматичні захворювання підлітків.

Основні результати дослідження. Психосоматичні захворювання добре дослідженні, тому можна знайти багато інформації і відповідно визначення. Термін „психосоматика” походить від грецького „psyche” – душа й “soma” – тіло, вперше його запропонував у 1818 р. німецький психіатр Й. Хайнрот [5]. У сучасному розумінні психосоматика – зв'язок психічних і соматичних процесів, вони тісно пов'язують людину з навколишнім світом [6]. Психосоматичні захворювання часто виникають через певні негативні емоції, з'явившись у нас, вони вже нікуди не зникають, де-небудь осідають у нас в організмі. Частіше ці захворювання виникають у дітей та підлітків, тому що у них не повністю досконало сформована центральна нервова регуляція вегетативних функцій. Психосоматичні розлади вражають дуже різноманітно, під їх вплив може потрапити будь-який орган або навіть система органів. Виявлено, що серцеві захворювання частіше виникають у тих

людей, в яких є ворожість, гнів. Стрес підлітків може служити патогенетичною основою розвитку невротичних, серцево-судинних, ендокринних і багатьох інших порушень [7]. Загалом виділяють 7 психосоматичних захворювань, вони є основними і найбільш популярними. До них належать: виразкова хвороба шлунка і дванадцятипалої кишки, неспецифічний виразковий коліт, бронхіальна астма, тиреотоксикоз, артеріальна гіпертензія, ревматоїдний артрит, нейродерміт. Психосоматичні захворювання підлітків чи дорослих виникають через багато причин, важливо дослідити причини цих захворювань.

У психосоматиці наведено ряд причин виникнення хвороб, які дослідженні різними вченими. Основні причини:

1. Подавлення емоцій або невміння їх виражати, через накопичення цих емоцій в організми і виникають потім захворювання. Говорячи про підлітків, у них психосоматичні розлади зазвичай формуються саме через невміння виражати власні емоції спілкуючись з кимось, тобто алекситимію.

2. Гострий або хронічний стрес, він ще й закріплюється в довготривалій пам'яті. Доведено, що хронічний стрес може призвести до емоційного вигорання, а там на 3 стадії (стадія «виснаження») розвиваються психосоматичні захворювання.

3. Внутрішній конфлікт, коли виникає протиріччя бажань і можливостей особистості.

4. За захворювання можуть виникає через особистісні особливості, певні риси є «чинниками ризику».

5. Спадковість або вплив соціального середовища на людину, вони мають вплив на імунні чи обмінні процеси організму.

6. Певні конфлікти, непорозуміння при соціальному контакті, тобто будь-яка форма конфлікту, чи то внутрішній чи то соціальний, погано впливає на нас. Особливо це стосується відносин в сім'ї, бо із ними ми проводимо найбільше часу.

Вилікуватися від цих захворювань можна, потрібно підбирати методи лікування індивідуально для кожного. Щоб вилікувати хворобу, потрібно визначити причину, вона часто ховається у поганій домашній обстановці. З лікуванням допоможе досвідчений психотерапевт чи психолог, який визначить точну причину і розпочне або дасть рекомендації щодо лікування. Лікування цих розладів повинно протікати двома напрямками:

- Пошук відповіді на питання, чого ж хоче наша психіка, видаючи ці симптоми. Наприклад, організм показує, що він втомлений і час відпочити або з'являється біль в животі, це виникає перед майбутньою неприємною зустріччю.

- Вкрай важливо вибудувати нові стратегії, які дозволяють приймати зміни зі зникненням хвороби.

В основі корекції психосоматичних станів знаходиться психоаналіз, це вимагає багато часу. Рекомендується поєднувати психоаналіз із

елементами масажу і фізичними вправами, ці рекомендації дає психолог чи психотерапевт. Також ефективна когнітивно-поведінкова терапія, у поєднанні із медикаментозним лікуванням допомагає позбутися тривожності і інших важких проявів. Наприклад, за допомогою саме цього методу добре лікується: бронхіальна астма, розлади шлункового-кишкового тракту, різні алергічні реакції, але важливо це все обговорювати саме із своїм психотерапевтом.

Висновки. Підводячи підсумки дослідження, можна сказати, що це проблема, яка широко розповсюджена, тому найкраще виявити її і розпочати лікування якраніше. Психосоматичні захворювання - це хворобливі стани, які виникають у зв'язку із взаємодією психічних і фізіологічних факторів. Вони вражають наш організм дуже різноманітно, під їх вплив може потрапити будь-який орган чи система органів. Частіше цими захворюваннями хворіть діти і підлітки, у них не повністю достатньо сформована центральна нервова регуляція вегетативних функцій. Причин появи цих захворювань є багато, якщо говорити про підлітків, то часто у них ці захворювання виникають через невміння виражати власні емоції. Також із основних причин: гострий або хронічний стрес, особистісні особливості (певні риси є «чинниками ризику»), спадковість чи вплив соціального середовища. Також внутрішні і соціальної конфлікти чи непорозуміння мають поганий вплив на нас, важливо правильно і вчасно їх зупинити і вирішити. Методи вирішення психосоматичних захворювань є індивідуальними у кожної людини, тому потрібно підбирати особливе лікування кожному. Найголовніше визначити причину появи хвороби, тому потрібно звертатися до психотерапевта, який допоможе із цим.

Список використаних джерел:

1. Ильин Е. Психология индивидуальных различий / Е. Ильин. – СПб. : Питер, 2004. – 701 с.
2. Психиатрия, психосоматика, психотерапия / К. П. Кискер [та ін.] ; пер. з нем. И. Я. Сапожникова. – Москва : Алетейф, 1999. – 504 с.
3. Судаков К. В. Системные механизмы эмоционального стресса / К. В. Судаков. – Москва : Медицина, 1981. – 232 с.
4. Римша С. Психовегетативні складові тривожності у дітей із психосоматичними розладами та сімейною деривацією / С. Римша, С. Теклюк, І. Л. Лук'янович // Український вісник психоневрології. – 2012. – Т. 20, № 4. – С. 71–73.
5. Смулевич А. Психосоматические расстройства (клиника, эпидемиология, терапия, модели медицинской помощи) / А. Смулевич, В. Сыркин, В. Козырев // Ж. неврол. и психиатрии. – 1999. – Т. 99, № 4. – С. 4–15.
6. Кришталь В. Психосоматическая патология: генез и подходы к коррекции / В. Кришталь // Междунар. мед. ж. – 2001. – Т. 7, № 1. – С. 37–40.
7. Судаков К. Системные механизмы эмоционального стресса. Механизмы развития стресса / К. Судаков. – Кишинёв : Штиинца, 1987.

ЮЦИК Р. О.

студентка спеціальності «Філологія»

Науковий керівник - Євдокимова Л. В., викладач

Український гуманітарний інститут

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У ШКОЛАХ

Актуальність теми дослідження. XI століття час історичних підсумків та народження нових ідей. Сучасний стан міжнародних зв'язків України, вихід її в Європейський та світовий простір, нові політичні, соціально-економічні та культурні реалії вимагають радикальних змін у галузі навчання іноземних мов, зокрема англійської, бо зараз англійська визнана мовою міжнародного спілкування. Сучасним вимогам найбільш відповідають інтерактивні методи навчання.

Вони дають можливість сформувати у стінах школи чи інституту творчу особистість, пробуджують талант, можливість осмислено застосовувати свої знання, реалізують соціальні проблеми, підвищують мотивацію навчання. Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, висловлювання своєї точки зору стосовно тієї чи іншої проблеми, спільне вирішення питання на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Під час інтерактивного навчання учні вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми та критично мислити. Проблеми які виникають через ігнорування ітерактивних технологій – невміння навчатися в команді, аргументувати свій погляд та знаходити альтернативні рішення. Також є проблема повільного засвоєння матеріалу через брак часу та інтересу. Саме тому впровадження інтерактивного навчання - одне з провідних напрямків сучасної системи освіти.

Аналіз наукових джерел та літератури. Багато вітчизняних і зарубіжних вчених визначали молодший шкільний вік як найсприятливіший для вивчення іноземної мови протягом шкільного процесу навчання та пропонували найефективніші технології навчання іноземної мови в молодшій школі (Ю. Азаров, А. Басіна, Т. Бичківська, О. Ветохов, Л. Гусак, Г. Каплан, Е. Кононихіна, Т. Кравчук, О. Кужель, Ю. Лінінська, Л. Макарова, Л. Москалюк, В. Мухіна, О. Онисюк, В. Редько, С. Роман, О. Скрапченко, Г. Уайзер, Є. Шевченко, К. Річардс, Т. Роджерс та інші). Отже, вбачаємо за необхідне дослідити аналіз науково-методичної літератури з питань інтерактивного навчання, двобічний характер інтерактивного навчання, спеціальну організацію та різноманітність форм.

Тому за **мету** наукової роботи визначаємо здійснити дослідження щодо використання інтерактивних технологій на уроках англійської мови. Для досягнення зазначеної мети необхідно виконати такі наукові **завдання**, а саме:

- обґрунтувати необхідність використання інтерактивних методів навчання;

- розглянути інтерактивні методи і прийоми навчання англійської мови учнів початкових класів, які розвивають творчість особистості, підвищують мотивацію до вивчення мови та покращують мову як основний механізм комунікації.

Об'єкт наукової розвідки: інтерактивні технології, методи та прийоми на уроках англійської мови. **Предметом праці** є оволодіння та застосування навиків інтерактивних технологій.

Основні результати дослідження. В сьогоденних умовах інтерактивні методи повинні стати головними, оскільки вони формують творчу, мовленнєву особистість, спроможну швидко реагувати та адаптуватися до будь-якого мовленнєвого середовища і певних соціальних умов. Використання цих методів дає дуже хороші результати при навчанні іноземній мові. В основі цих методів лежать вправи, які розвивають швидкість реакції та розширюють кругозір.

Низка вчених визначають інтерактивне навчання як одну з форм діалогового навчання: інтерактивність (від англ. interaction – «взаємодія») означає здатність взаємодіяти чи знаходитись у режимі бесіди, діалогу з чим-небудь (наприклад, комп'ютером) або ким-небудь (людиною).

Суть інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх учнів; це – співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове навчання в співпраці) [7, с. 5], де і учень, і вчитель є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, вміють і здійснюють.

Інтерактивне навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин і відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню атмосфери співпраці, взаємодії, дає змогу вчителю стати лідером колективу.

Переваги інтерактивного навчання перед традиційним:

- 1) у роботі задіяні всі учні класу;
- 2) учні навчаються працювати в команді;
- 3) формується доброзичливе ставлення до опонента;
- 4) кожна дитина має можливість пропонувати свою думку;
- 5) створюється «ситуація успіху»;
- 6) за короткий час опановується велика кількість матеріалу;
- 7) формуються навички толерантного спілкування;
- 8) вміння аргументувати свій погляд, знаходити альтернативне рішення проблеми [5, с. 31].

Призначення інтерактивного навчання – передати знання і усвідомити цінність інших людей. Основними формами інтерактивної роботи є

навчальна взаємодія учнів у парах і мікрогрупах. Оптимальний склад групи – 4-6 осіб.

Риси інтерактивного навчання:

- 1) двобічний характер;
- 2) спільна діяльність вчителя й учнів;
- 3) керівництво процесу вчителем;
- 4) спеціальна організація та різноманітність форм;
- 5) інформаційна прогалина;
- 6) цілісність та єдність;
- 7) мотивація та зв'язок з реальним життям;
- 8) виховання та розвиток особистості учнів одночасно з процесом засвоєння нових знань [1].

Вчитель має запропонувати такий спосіб засвоєння знань, який би був спрямований спеціально на розвиток дитини. Для цього важливо, щоб молодший школяр був головним дієвим героєм на уроці, почував себе вільно та комфортно, брав активну участь в усьому уроці.

Діти краще сприймають і засвоюють матеріал, якщо він подається в ігровій формі, інсценується. В цьому на допомогу приходять вірші, казки, невеличкі п'єси, дитячі спектаклі та свята з використанням англійських пісень і віршів.

Формами реалізації інтерактивних методів, які можна використовувати на уроках англійської мови для дітей початкової школи це: Таємничі об'єкти, Зіпсований телефон, Наповнені коробочки, Містичний предмет, Біжучий диктант, Круглий стіл, Дискусія, Драматизація, Проектна робота, Зашифровані картинки, Побудуйте історію, Спонтанні діалоги, Інтерв'ю, Заповни пропуски в оповіданні, виправте мене, Злови мишку.

Одним із дієвих методів є метод проектної роботи, який передбачає створення проекту одним, двома чи групою виконавців.

Робота над проектом дозволяє задіяти в процесі навчання не тільки інтелект, досвід, свідомість людини, а також її почуття, емоції, вольові якості, сприяє «зануренню» в навчальний матеріал, визначенню особистістю свого емоційно-ціннісного ставлення до нього, підвищенню ефективності засвоєння, дає відчуття успіху. Проектна робота передбачає включення механізмів запам'ятовування й відтворення інформації; передачу інформації іншим; застосування знань у варіативних ситуаціях; розуміння причинно-наслідкових зв'язків, співвідношення частин і цілого; наведення аргументів і доказів, перегрупування окремих частин і створення нового цілого тощо [6] (Роман, 2009).

Проектна діяльність сприяє розвитку ініціативи, самостійності, організаторських здібностей, стимулює процес саморозвитку. Метод проектів сприяє не лише розкриттю можливостей і здібностей учня, а й усвідомленню, оцінці особистісних ресурсів, визначенню особистісно-значущих і соціально-ціннісних перспектив.

Сутність проектної методики полягає в тому, що мета занять і способи її досягнення повинні визначатися самим учнем на основі його інтересів, індивідуальних особливостей, потреб, мотивів, здібностей. Внаслідок цього особистісно-орієнтоване навчання, яке лежить в основі проектної методики, допускає зміну традиційної схеми взаємодії вчитель-учень, суб'єкт-об'єкт на схему партнерської навчальної співпраці суб'єкт-суб'єкт.

Крім інтерактивних методів, важливою допомогою вчителю буде роздатковий матеріал – основний компонент навчально-методичного комплексу для I класів. Він є набором предметних, сюжетних, тематичних картинок, малюнків, які призначаються для роботи як у класі, так і вдома. Цей набір має бути в кожного школяра. Мислення у дітей конкретне, тому важливо новий матеріал ілюструвати. Ілюстративним матеріалом і будуть малюнки, іграшки, предмети, листівки, предмети, які оточують дітей.

Висновки. Підводячи підсумки, варто зазначити, що для ефективного навчання англійської мови учнів початкової школи та для кращого запам'ятовування важливо використовувати інтерактивні методи навчання, які відіграють важливу роль в осмисленні предмета пізнання, а також розвивати навички спонтанного мовлення. Вони сприяють кращому засвоєнню і збільшенню мотивації учнів молодшої школи.

Завдання школи полягає в тому, щоб виховувати здатність учнів долати життєві труднощі, самостійно приймати рішення, навчити розвивати себе як особистість, здатну робити вибір і контролювати своє життя, брати на себе відповідальність за свої дії, захищати себе і свої життєві цінності, а також діяти відповідно до них, здатну піклуватися про інших, діяти з ними і для них. Саме завдяки правильно підібраним інтерактивним методам навчання можна збільшити інтерес учнів молодших класів до вивчення англійської мови як у стінах школи, так і до самостійного опанування мовою.

Список використаних джерел:

1. Бичківська Т. М. Використання інтерактивних методів навчання у процесі формування комунікативної компетенції учнів на уроках англійської мови / Т. М. Бичківська // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Філологічна. – 2017. – № 64(1). – С. 48–52.
2. Гусак Л. Є. Застосування методу асоціативних символів у процесі вивчення англійського лексичного матеріалу / Л. Є. Гусак // Наук. вісн. Волин. Ун-ту ім. Лесі Українки. – 2011. – № 17. – С. 15–19.
3. Кравчук Т. М. Ефективні засоби формування граматичних навичок учнів початкових класів на уроках англійської мови [Електронний ресурс] : Матеріали облас. постійно діюч. вист. «Сучасна освіта Житомирщини-2015» / Т. М. Кравчук. – Житомир : [б. в.], 2015. – 36 с. – Режим доступу: <http://nv-ime.edukit.zt.ua/Files/downloadcenter/3ОШ%20№2%20Англ%20мова%20Посібник%20кравчук.pdf>.
4. Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О. Пометун, Л. Пироженко. – Київ : Вид-во А.С.К., 2004. – 192 с.

5. Редько В. Інтерактивні технології навчання іноземної мови / В. Редько // Рідна школа. – 2011. – № 8–9. – С. 28–36.
6. Роман С. В. Методика навчання англійської мови в початковій школі / С. В. Роман. – Київ : Ленвіт, 2009. – 216 с.
7. Шевченко Є. Використання інтерактивних технологій для розвитку пізнавального інтересу на уроках англійської мови / Є. Шевченко // Англійська мова та література. – 2005. – № 24. – С. 4–6.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

УКРАЇНСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ

МАТЕРІАЛИ

XVII МІЖНАРОДНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ НАУКОВО–ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

**«Актуальні проблеми соціальних та економічних процесів в умовах
трансформації українського суспільства»
30 червня 2022 року**

Відповідальні за випуск наукового видання
Штанько Л.О., Куриляк В.В.

Комп'ютерний набір і верстка
Орловський Р.В.

Підп. до друку 30.06.22. Формат 60x84/16
Папір офс. Гарнітура Arial. Друк офс. Замовлення №195
Друк. арк. 15,19. Обл.–вид. арк. 14,89. Тираж 200 прим.

Видавничий центр науково–організаційного відділу
Українського гуманітарного інституту
08293, Київська обл., м. Буча, вул. Інститутська, 14,
e–mail: conference@ugi.edu.ua

Поліграфія
Видавництво «Міленіум»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 535 від 19.07.2001 р.

м. Київ, вул. Фрунзе, 60
Тел./факс 222–74–35
E–mail: milenium_ofis@ukr.net

УКРАЇНСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ

08292 Київська обл.,
м. Буча, вул. Інститутська, 14
conference@ugi.edu.ua
www.ugi.edu.ua